

LITERATURA ROMÂNĂ
BIBLIOTECĂ
PENTRU ȘCOALĂ ȘI FAMILIE

I

ANTOLOGIE

ALCĂTUITĂ DE

D. MĂRĂCINEANU ȘI C. I. BONDESCU
PROFESOR PROFESOR

EDITURA
«CULTURA ROMÂNEASCĂ»
S. A. R.
BUCUREȘTI / STR. PITAGORA, 18

Biblioteca Centrala

L15745160

Biblioteca Centrala Universitara - Sibiu

G. Simion
Ian. 1936

LECTURI PARTICULARE
BIBLIOTHECA ELEVILOR ȘI ELEVILOR DE CURS SECUN্ডAR

ANTOLOGIE

PENTRU CLASA I-a

SECUN্ডARĂ, NORMALĂ, SEMINARIALĂ etc.

CUPRINZÂND CULEGERI DIN:

Petre Ispirescu	—	Basmele Românilor.
Simion Fl. Marian	{	Păsările noastre și legendele lor.
		Insectele și legendele lor.
Mihail Sadoveanu	{	Dumbrava minunată, (bucăți alese).
		Urzirea Pământului.
Teodor Pamfil	—	Poveștile florilor. (buc. alese).
Ion Dragoslav	—	Poveștile florilor. (buc. alese).

ALCĂTUITĂ DE

D. MĂRĂCINEANU

PROFESOR

Liceul Mihail Eminescu și Seminarul pedagogic universitar București

CONST. C. BONDESCU

PROFESOR

Și Seminarul Central și Liceul de Muzică și Comunități Evanghelice din București

ȘI

489 / 2001

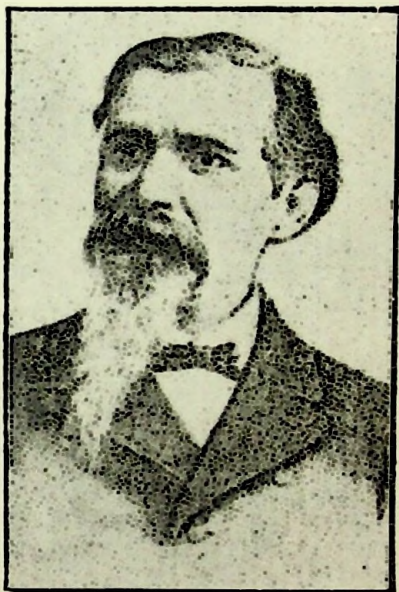
«CULTURA ROMĂNEASCĂ» S. A. R.

Institut de Editură - București I, - Strada Pliagora No. 18.

INVENTAR
2020

**Fiecare exemplar va purta iscălitura cel puțin a
unui dintre alcătuitori.**

1564

Petre Ispirescu

Petre Ispirescu a trăit în București. S'a născut la 1830. A murit în 1887. A fost toată viața tipograf,— și ne-a lăsat foarte multe basme și povestiri.

Unele dintre ele ne-au legănat încă din clasele primare cu farmecul lor.

POVEȘTI
DE
P. ISPIRESOU

TINEREȚE FĂRĂ BĂTRĂNEȚE ȘI VIEȚĂ FĂRĂ DE MOARTE.

A fost odată ca niciodată; că de n'ar fi nu s'ar povesti; de când făcea plopșorul pere și răchita vișinele; de când se băteau urșii în coadă; de când se luau de gât lupii cu mieii de se sărutau înfrățindu-se; de când se potcovea puricele la un picior cu nouăzeci și nouă de oca de fier și s'arunca în slava¹⁾ cerului de ne aducea povești.

A fost odată un împărat, care dorea mult să aibă un copil. Și Dumnezeu îi implini dorința dându-i un copil. Dar copilul acesta plângea mereu. Atunci împăratul a început să-i făgăduiască toate bunurile din lume, dar nici așa n'a fost cu putință să-l facă să tacă. În cele din urmă împăratul îi făgădui că, dacă va tăcea, îi va da *tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*. Și copilul tăcu.

De ce creștea copilul acesta, de aceea se făcea mai isteț și mai îndrăzneț. Il deteră pe la școli și filosofi²⁾ — și toate învățăturile, pe care alți copii le învățau într'un an, el le învăța într'o lună; astfel în cât împăra-

1) Înălțimea. 2) oameni învățați.

tul murea și invia de bucurie. Toată împărăția se fă-
lea³⁾ că o să aibă un împărat înțelept și procopsit⁴⁾
ca Solomon împărat. Dela o vreme încoace, însă, nu
știu ce avea, că era tot galeș⁵⁾, trist și dus pe gân-
duri. Iar când fuse într'o zi, tocmai când copilul îm-
plinea cincisprezece ani și împăratul se afla la masă
cu toți boerii și slujbașii împărăției, se sculă Făt-Fru-
mos și zise:

„Tată, a venit vremea să-mi dai ce mi-ai făgă-
duit”.

Auzind aceasta, împăratul s'a intristat foarte și
i-a zis:

— Dar bine, fiule, de unde pot eu să-ți dau un
astfel de lucru ne-mai-auzit, și, dacă ți-am făgăduit
atunci, a fost numai ca să te impac.

— Dacă tu, tată, nu poți să-mi dai, apoi sunt ne-
voit să cutreier toată lumea, până voi găsi făgăduința
pentru care m'am născut”.

Atunci toți boierii și împăratul deteră în genunchi,
cu rugăciune să nu părăscască împărăția, fiindcă—zi-
ceau boierii: „tatăl tău de aci înainte e bătrân și o să
te ridicăm pe tine în scaun⁶⁾”.

Dar n'a fost puțină să-l întoarcă din hotărîrea sa,
rămîind statornic ca o pială în vorbele lui; iar tată-
său, dacă văzu și văzu, li deto voie și puse la cale
să-i gătească de drum merinde⁷⁾ și tot ce-i trebuia.

Apoi Făt-Frumos se duse în grajdurile împărătești,
unde erau cei mai frumoși armăsari din toată împără-
ția, ca să-și aleagă unul; dar cum punea mâna și a-

3) se mîndrea. 4) învâfat. 5) tînjitor. 6) pe tron. 7) hrană.

puca pe câte unul de coadă, îl trântea, și astfel toți caii căzură. În sfârșit, tocmai când era să iasă, își mai aruncă ochii odată prin grajd și, zărind într'un colț un cal răpciugos⁸⁾ și bubos și slab, se duse la dânsul, iar când puse mâna pe coada lui, el își întoarse capul și zise:

„Ce poruncești, stăpâne? Mulțunesc lui Dumnezeu că mi-a ajutat să ajung, să mai puic mâna pe mine un voinic”. Și înțepenindu-și picioarele, rămase drept ca lumânarea.

Atunci Făt-Frumos îi spuse ce avea de gând să facă și calul îi zise:

„Ca să ajungi la dorința ta, trebuie să ceri dela tatăl tău paloșul, sulita, arcul, tolba cu săgețile și hainele ce purta el când era flăcău; iar pe mine să mă îngrijești cu însuși mâna ta șase săptămâni, și orzul să mi-l dai fiert în lapte.

Corând împăratului lucrurile ce-l povățuise calul, el a chemat pe vătaful curții și i-a dat poruncă ca să-i deschidă toate tronurile⁹⁾ cu haine, spre a-și alege fiul său pe acelea care-i va plăcea. Făt-Frumos, după ce răscoli trei zile și trei nopți, găsi în sfârșit, în fundul unui tron vechiu, armele și hainele tătânc-său de când era flăcău, dar foarte ruginite. Se apucă însuși cu mâna lui să le curețe de rugină, și, după șase săptămâni, izbuti a face să lucească armele ca oglinda. Totodată îngriji și de cal, precum îi zise el. Destulă muncă avu, dar fie că izbuti.

Când auzi calul, dela Făt-Frumos, că hainele și armele sunt bine curățate și pregătite, odată se scutură și el, și toate bucele și răpciuga căzură de pe dânsul

8) răpciugă = o boală a cailor: bolnav de răpciugă. 9) lăzile.

și rămase intocmai cum se născuse: un cal gras, trupeș¹⁰⁾ și cu patru aripi; văzându-l Făt-Frumos astfel îi zise:

— De azi în trei zile plecăm.

— Să trăești, stăpâne, sunt gata chiar azi de poruncești, îi răspunse calul.

A treia zi de dimineată, toată curtea¹¹⁾ și toată împărăția era plină de jale. Făt-Frumos, îmbrăcat ca un viteaz, cu paloșul în mână, călare pe calul ce-și alesese, își luă ziua-bună de la împăratul, de la împărăteasa, de la boierii cei mari și cei mici, de la ostași și de la toți slujitorii curții, care cu lacrimile în ochi îl rugau să se lase de a face călătoria aceasta, ca nu care cumva să meargă la pieirea capului său; dar el, dând pinteni calului, ieși pe poartă ca vântul, și, după dansul, carele cu merinde, cu bani și vreo două sute de ostași, pe care-i orânduise împăratul ca să-l însoțească.

După ce trecu afară de împărăția tatălui său și ajunsese în pustietate, Făt-Frumos își împărți toată averea pe la ostași, și, luându-și ziua-bună, îi trimise înapoi, oprindu-și pentru dansul merinde numai cât a putut duce calul. Și, apucând calea către Răsărit, s'a dus, trei zile și trei nopți, până ce ajunsese la o câmpie întinsă, unde era o mulțime de oase de oameni.

Stând să se odihnească, îi zise calul:

„Să știi, stăpâne, că aici suntem pe moșia unei Ghionoaie¹²⁾, care e atât de rea, în cât nimeni nu calcă pe moșia ei fără să fie omorât. A fost și ea femeie ca toate femeile, dar blestemul părinților, pe care nu-i

10) dezvoltat la trup, voinic. 11) toți oamenii dela curte. 12) ghionoaia e numele unei păsări numită în Moldova ciocânițoare.

asculta, ci îi tot necăjea, a făcut-o să fie ghionoaie; în clipa aceasta este cu copii ei, dar mâine, în pădurea ce o vezi, o s'o întâlnim venind să te prăpădească; e grozav de mare; dar să nu te sperii, ci să fii gata cu arcul, să o săgelezi, iar paloșul și sulita să le ții la îndemână, ca să te slujești cu dânsule când va fi de trebuință.

Se deteră spre odihnă, dar pâdea¹³⁾ când unul, când altul.

A doua zi când se revărsau zorile, ei se pregăteau să treacă pădurea.

Făt-Frumos înșeuă și înfrână calul, și chinga o strânse mai mult decât altădată, și porni... Când, auzi o ciocănitură groazuică. Atunci calul îi zise: ține-te stăpâne gata, că iată se apropie Ghionoaia. Și când venea ea, nene, doboră copacii: așa de iute mergea; iar calul se urcă ca vântul până cam deasupra ei,—și Făt-Frumos îi și luă un picior cu săgeata. Și când era gata a o lovi cu a doua săgeată, strigă ea:

„Stai, Făt-Frumos, că nu-ți fac nimic.” Și văzând că nu o crede, îi dete înscris¹⁴⁾ cu numele său.

„Să-ți trăiască, calul, Făt-Frumos, îi mai zise ea, ca un năsdraivan¹⁵⁾ ce este; căci de nu ora el, te mâncam fript; acum însă m'ai mâncat tu pe mine; să știi că până azi niciun muritor n'a culezat¹⁶⁾ să calce hotarele mele până aicea; câțiva nebuni, care s'au încumes¹⁷⁾ a o face, d'abia au ajuns până la câmpia unde ai văzut oasele cele multe.”

Se duseră acasă la dânsa, unde Gheonouia ospătă

13) erau de veghe, de pază, trăgeau cu urechea. 14) act scris. 15) cel care ghicește ce are să se întâmple, vrăjît 16) n'a îndrăznit. 17) au îndrăznit.

pe Făt-Frumos și-l omeni¹⁸⁾ ca pe un călător. Dar pe când se aflau la masă și se cheuiau, iar Gheonoaia, de bucurie, ținu masa trei zile de-a rândul, ca rugă pe Făt-Frumos să-și aleagă de soție pe una dintre cele trei fete ce avea, frumoase ca niște zâne. El însă nu voi, ci îi spuse curat ce căuta; atunci ea îi zise: „cu calul care îl ai, și cu vitejia ta, cred că ai să izbutești.”

După trei zile, se pregătiră de drum și porniră. Merse Făt-Frumos, merse și iar merse, cale lungă și mai lungă; dar, când fu de trecut peste hotarele Gheonoaiei, dete de o câmpie frumoasă, pe de o parte cu iarbă înflorită, iar pe de altă parte pârliță. Atunci el întrebă pe cal, de ce e iarba pârliță? și calul îi răspunse:

„Aici suntem pe moșia unei Scorpii, soră cu Gheonoaia; de rele ce sunt, nu pot să trăiască la un loc; blestemul părinților le-a ajuns, și de aia s'au făcut lighioi¹⁹⁾, așa precum le vezi; vrăjmășia lor e groaznică, nevoe mare, vor să-și răpească una dela alta pământ; când Scorpia este necăjită rău, varsă foc și smoală; se vede că a avut vr'o ceartă cu soră-sa și, voinđ s'o gonească de pe tărâmul²⁰⁾ ei, a pârliț iarba pe unde a trecut; ea este mai mare decât soră-sa și are trei capete. Să ne odihnim puțin, stăpâne, și mâine desdedimineată să fim gata.

A doua zi se pregătiră ca și când ajunseseră la Gheonoaia, și porniră. Când... auziră un urlet și o vâjăietură, cum nu mai auziseră ei până atunci.

— Fii gata, stăpâne, că iată se apropie sgriptoroi-ca²¹⁾ de scorpie.

18) Il cinsti. 19) lighioane, animale sălbatece, dihăni, jigăni. 20) ținutul, pământul. 21) balauroaica, vrăjitoarea.

Scorpia venea cu o falcă în cer și alta în pământ și, vărsând lacrimi, se apropie ca vântul de iute; iar când calul se urcă, repede ca săgeata, până cam deasupra, și se lăsă asupra ei cam pe de o parte, Făt-Frumos o săgeată și îi sbură²²⁾ un cap; când era să-i mai iee un cap, Scorpia se rugă cu lacrimi ca s'o ierte, că nu-i face nimic și, ca să-l încredințeze, îi dete înscris cu sângele ei. Scorpia ospătă pe Făt-Frumos și mai și²³⁾ decât Ghconoaia, iar el îi dete și dânzei capul ce i-l luase cu săgeata, care se lipi îndată cum îl puse la loc, și după trei zile plecară mai departe.

Trecând și peste hotarele Scorpici, se duseră și iar se mai duseră, până ce ajunseră la un câmp numai cu flori, și unde era numai primăvară: fiecare floare era cu deosebire de mândră și cu un miros dulce de te îmbăta; trăgea un vântișor, care abia adia: aicea stătura ei să se odihnească, iar calul îi zise:

„Trecurăm, cum trecurăm, până aici, stăpâne. Mai avem un hop²⁴⁾. Avem să dăm peste o primăvară mare și, dacă ne-o ajuta Dumnezeu să scăpăm și de dânsa, apoi suntem voinici. Mai înainte de aici este palatul unde locuște: *Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte*. Această casă este înconjurată cu o pădure deasă și înaltă, unde stau toate fiarele cele mai sălbatece din lume. Ziua și noaptea păzesc cu neadormire și sunt multe foarte; cu dânzele nu este chip de a te bate, și, ca să trecem prin pădure, e peste poate. Noi însă să ne silim, dac'om putea, să trecem pe deasupra.

După ce hodiniră²⁵⁾ vreo două zile, se pregătiră iarăși. Atuncea calul, ținându-și răsuflarea, zise:

22) tăie. 23) și mai bine. 24) greutate. 25) se odihniră.

„Stăpâne, strânge chinga cât poți de mult, și încălecând, să te ții bine și în scări și în coama mea, picioarele să le ții lipite pe lângă subțioara mea, ca să nu mă zăticnești²⁶⁾ în sborul meu.

Se urcă, făcu proba și într'un minut fu aproape de pădure.

— Stăpâne, mai zise calul, acum e timpul când se dă de mâncare fiarelor pădurii, și sunt adunate toate în curte, să trecem.

— Să trecem, răspunse Făt-Frumos, și Dumnezeu să se îndure de noi.

Se urcară în sus, și văzură palatul strălucind astfel, de... la soare te puteai uita, dar la dânsul ba. Trecură pe deasupra pădurii, și, tocmai când era să se lase în jos la scara palatului, d'abia, d'abia atinse cu piciorul vârful unui copac, și deodată se puse în mișcare: urlau dobitoacele, de și se făcea părul măciucă pe cap. Se grăbiră de se lăsară în jos. Și de nu era doamna palatului afară, dând de mâncare puilor ei (căci așa numea ea lighioanele din pădure), îi prăpădea²⁷⁾ negreșit.

Mai mult de bucurie că au venit, îi scăpă ea: căci nu mai văzuse până atuncea suflet de om pe la dânsa. Opri pe dobitoace, de le imblânzi, și le trimise la locul lor. Stăpâna era o zână înaltă, și frumoasă nevoe mare²⁸⁾. Cun o văzū Făt-Frumos, rămase incremenit. Dar ea, uitându-se cu milă la dânsul, îi zise:

— Bine ai venit, Făt-Frumos! Ce cauți pe aici?

— Căutăm zise el, Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte."

26) împiedici, incurci. 27) îi omora. 28) foarte frumoasă.

— Dacă căutați ceea ce ziseși, aici este.

Atunci descălică și intră în palat. Acolo găsi încă două femei, una ca alta de tinere; erau surorile cele mai mari. El începu să mulțumească zânei pentru că l-a scăpat de primejdie; iar ele, de bucurie, gătiră o cină²⁹⁾ plăcută, numai în vase de aur. Calului îi dete drumul să pască pe unde va voi dânsul; pe urmă îi lăcură cunoscute tuturor lighioanelor, de puteau umbra în tihnă, prin pădure.

Încet, încet, se deprinseră unii cu alții, își spuse istoria și ce păți până să ajungă la dânsule, — și, nu după multă vreme, se și căsătorii cu fata cea mică. La nupta lor, stăpânele casei îi deteră voie să meargă prin toate locurile de priuprejur, pe unde va voi, numai pe o vale, pe care i-o și arătară, îi ziseră să nu meargă, căci nu va fi bine de el, și-i spuseră că aceea vale se numește „Valea Plângerii”.

Petrecu acolo vreme uitală³⁰⁾, fără a prinde de veste; fiindcă rămăsese tot așa de tânăr ca și când venise. Trecea prin pădure, fără să-l doară măcar capul³¹⁾. Se desfăta în palaturile cele aurite, trăia în pace și în liniște cu soția și cumnatele sale, se bucura de frumusețea florilor și de dulceața și de curățenia aerului, ca un fericit. Ieșea adesea la vânătoare, dar într-o zi se luă după un iepure, dete o săgeată, dete două și nu-l nimeri. Supărat alergă după el și dete și cu a treia săgeată, cu care îl și nimeri, dar neferi-

29) masa de seară. 30) vreme foarte lungă, (o vecie) 31) dură grijă.

citul, în învălmășeală³²), nu băgă de seamă că, alergând după iepure, trecuse în Valea Plângerii.

Luând iepurele, se întoarse acasă—când... ce să vezi dumneata? deodată îl apucă un dor de tatăl său și de munnă-sa. Nu cuteză să spuie femeilor măestre³³), dar ele îl cunoscură după înfristarea și neodihna ce vedeau într'însul.

— Ai trecut, nefericitele, în Valea Plângerii! îi ziseră ele cu totul speriate.

— Am trecut, dragele mele, fără ca să fi voit să fac această neghiobie³⁴), și acum mă topesc de-a'n picioarele de dorul părinților mei, însă și de voi nu mă îndur să vă părăsesc. Sunt de mai multe zile cu voi și n'am să mă plâng de nicio mâhnire. Mă voiu duce dară să-mi mai văd odată părinții, și apoi m'oiu întoarce, ca să nu mă mai duc niciodată.

— Nu ne părăsi, iubitele, părinții tăi nu mai trăesc de sute de ani, și chiar tu, ducându-te, ne te-mem că nu te vei mai întoarce. Rămâți cu noi, că ne zice gândul că vei pieri.

Toate rugăciunile celor trei femei, precum și ale calului, n'au fost în stare să-i potolească dorul părinților care-l usca pe de-a'ntregul. În cele mai de pe urmă, calul îi zise:

— Dacă nu vrei să mă ascuți, stăpâne, orice îți se va întâmpla, să știi că numai tu ești de vină. Am să-ți spui o vorbă, și, dacă vei primi tocneala mea, te duc înapoi.

— Primesc, zise el cu toată mulțumirea, spune-o:

— Cum vom ajunge la palatul tatălui tău, să te

32) în total fugii, în ululală (zăpăceală). 33) femei atotștiitoare, vrăjite. 34) prostie.

las jos și eu să mă întorc, de vei voi să rămâi măcar un ceas.

— Așa să fie, zise el.

Se pregătiră de plecare, se îmbrățișară cu toții și, după ce-și luară ziua-bună, unul de la altul, porniră, lăsându-le suspinând și cu lacrămile în ochi. Ajunseră în locurile, unde era moșia Scorpiei; acolo găsiră orașe; pădurile se schimbaseră în câmpii. Intrebă pe unii și pe alții despre Scorpie și locuința ei, dar îi răspunseră că bunii³⁵⁾ lor auziseră de la străbunii lor, povestindu-le fleacuri.

„Cum se poate una ca asta? le zicea Făt-Frumos, Mai alaltăieri am trecut pe aici”.

Și spunea tot ce știa.

Locuitorii râdeau de dânsul, ca de unul ce aiurează sau visează deștept, iar, el supărat, plecă înainte, fără a băga de seamă că barba și părul îi albiseră.

Ajunse la moșia Gheonoaiei, făcu întrebări ca și la moșia Scorpiei, și primi asemenea răspunsuri. Nu se putea dumeri³⁶⁾ el cum de, în câteva zile, s'au schimbat astfel lucrurile, și, iarăși supărat, plecă cu barba albă până la brâu, simțind că îi cam tremurau picioarele, și ajunse la palaturile în care se născuse. Cum se dete jos, calul îi sărută mâna și îi zise:

— Rămâi sănătos, stăpâne, că eu mă duc de unde am plecat. Dacă poțtești să mergi și dumneata, încalecă îndată și laidem!

— Du-te sănătos, că și eu nădăjduesc să mă întorc în curând.

Calul plecă ca săgeata de iute.

35) moși. 36) nu putea pricepe, desluși.

și oamenii se făleau¹¹⁾ că le-a fost dat de sus ca să trăiască în zilele lui.

Adesea ieșea Aleodor la vânătoare, ca să-și petreacă ceasurile ce-i prisoseau dela treburile împărăției. El ținea minte ce-i spusese lătână-su, și se silca să-i păzească cuvintele, cu sfîntenie.

Intr'o zi, nu știu cum făcu, dus fiind pe gânduri, și alunecă de călcă pe pământul pocitului de om¹²⁾. N'apucă să facă zece-douăzeci de pași, și iată că se pomeni cu dânsul dinaintea lui.

Acum nu-i era lui că trecuse pe pământul omului scârbos, ci îi era ciudă¹³⁾ cum de să calce vorba tatălui său, ce-i spusese cu graiu de moarte.

Pocitania pământului îi zise:

— Toți nelegiuții, ce-mi calcă hotarul, cad în robia mea.

— Mai întâi trebuie să știi, îi răspunse Aleodor, că din nobăgare de seamă și fără voia mea am călcat pe cuprinsul tău, și n'am niciun gând rău asupra-ți.

— Eu te socoteam mai altfel; dar văz că ai de gând să-ți ceri iertăciune dela mine, ca toți fricoșii.

— Ba să mă ferească Dumnezeu! Eu ți-am spus curatul adevăr, dar dacă vrei luptă, alege-ți: în săbii să ne tăiem, în buzdugane¹⁴⁾ să ne lovim, ori în luptă să ne luptăm.

— Niciuna, nici alta. Ci, ca să scapi de pedeapsă, alt chip nu e, decât să te duci să-mi aduci pe fata lui Verdeș împărat.

Aleodor voi să se codească¹⁵⁾ oarecum, ba că trebile împărăției nu-l iertau să facă o călătorie așa de

13) se mândreau. 14) siutului. 15) îl era neșaz. 16) ghioagă (măclincă). 17) să șovdie, să scape.

lungă, ba că n'are călăuză, ba că una, ba că alta; dar așa! unde vrea să știe pocitul de toate astea! El o ținea una: să-i aducă pe fata lui Verdeș împărat, dacă vrea să scape de ponosul¹⁸⁾ de tâlhar, de călcător de drepturile altuia și să rămâie cu sufletul în onse¹⁹⁾.

Aleodor se știa vinovat. Deși fără voia lui, dar știa că a făcut un păcat de a călcat pe moșia slutului²⁰⁾. Mai știa iar că, de omul dracului, să dai să scapi. Să n'ai nici în clin, nici în mână²¹⁾ cu dânsul. Făgădui în cele din urmă să-i facă slujba cu care-l însărcina.

Jumătate de om călare pe jumătate de iepure șchiop știa că, de oarece Aleodor i-a făgăduit, apoi are să-și ție cuvântul, ca unul ce era om de omenie, și-i zise:

— Pasă cu Dumnezeu, și să-ți ajute să vii cu izbândă bună.

Aleodor plecă. Și cum mergea el gândindu-se și răzgândindu-se cum să-și împlinească sarcina mai bine, căci își dăduse cuvântul, se pomeni, la marginea unui eleșteu²²⁾, cu o știucă ce se sbătea de moarte pe uscat.

Cum o văzu, el se duse să o ia, ca să-și aline²³⁾ foamea cu dânsa. Știuca îi zise:

— Nu mă umori, Făt-Frumos; ci mai bine dă-mi drumul în apă, că mult bine ți-oi prinde, când cu gândul n'ei gândi.

Aleodor o ascultă și o dete în apă. Atunci știuca îi mai zise:

— Ține acest solzișor, și, când vei gândi la mine, eu voi fi la tine.

18) porecla. 19) să rămâie în viață. 20) pocitaniei. 21) să n'ai niciun fel de legături. 22) iaz. 23) stâmpere.

Flăcăul plecă mai înainte și se tot mira de o astfel de întâmplare.

Când, iacă, se întâlnește cu un corb, ce avea o aripă ruptă. Și voind să vâneze corbul, el îi zise:

— Făt-Frumos, Făt-frumos, decât să-ți încarci sufletul cu mine²⁴), mai bine ai face să-mi legi aripa, că mult bine ți-oiu prinde.

Aleodor îl ascultă, căci era băiat viteaz și detreabă, și-i legă aripa. Când era să plece, corbul îi zise:

— Ține penița²⁵) asta, voinicule, și când vei gândi la mine, eu voi fi la tine.

Luă penița Aleodor și-și cătă de drum. Dar nu făcu ca la o sută de pași, și iată că dete peste un tăune²⁶). Când se gătea a-l strivi cu piciorul, tăunele zise:

— Cruță-mi vieața, Aleodor împărat, și eu te voiu mântui pe tine dela moarte. Ține acest pufuleț²⁷) din aripioara mea, și când vei gândi la mine, eu voi fi la tine.

Auzind Aleodor unele ca acestea, și că îi zice pe nume, odată ridică piciorul și lăsă pe tăune să se ducă în voia lui.

Și mergând înainte, cale de nu știu câte zile, dete de palaturile lui Verdeș împărat. Cumin ajunsese aci, se puse la poartă și așteptă, că doar de va veni cineva să-l întrebe ce aută.

Stete o zi, stete două; și ca să vie cineva să-l întrebe ce voiește, ba! Când fu în ziua d'au treia, Verdeș împărat chemă slujitorii și le dete o gură de-or pomeni-o²⁸).

24) să faci un păcat din cauza mea. 25) până mică. 26) strechie, insectă mare care înțepă vîele la pășune. 27) puf mic. 28) îl certă așa de rău, ca să-și amintească totdeauna.

— Cum se poate, le zise el, să stea omul trei zile la poartea mea și să nu meargă nimeni să-l cercezeze²⁹⁾. Pentru asta vă plătesc eu simbrie³⁰⁾. Pentru asta vă am eu la mine pe procopsca³¹⁾?

Slujitorii dădeau din colț în colț și nu știau ce să răspundă. În cele de pe urmă, chemară pe Aleodor și-l duseră înaintea împăratului.

— Ce vrei, flăcăule, îi zise împăratul, și ce aștepti la poarta curților mele?

— Ce să voi, mărite împărate, îi răspunse el, iată sunt trimis să-ți cer fata.

— Bine, băiete. Dar mai întâi trebuie să facem legătură³²⁾, căci așa este obiceiul la curtea mea. Ai voie să te ascunzi unde vei voi, în trei zile d'a rândul, dacă fie-mea te va găsi, capul ți se va tăia și se va pune în parul ce a mai rămas, din o sută, fără cap. Iar dacă nu te va găsi, atunci cu cinste împărătească o vei lua dela mine.

Am nădejde la Dumnezeu, mărite împărate, că nu mă va lăsa să pier. Parului îi vom putea da și altceva, nu tot cap de om. Să facem legătura.

— Așa?

— Așa!

Se puseră și făcură legătura; scriseră cartea³³⁾ și o înlăriră³⁴⁾.

Viind fata de față, se învoiră, ca a doua zi el să se ascunză cum va ști mai bine. Iar dacă se învoiră, el rămase într'un neastâmpăr, ce-l chinuia mai cumplit decât moartea. El se gândea și se răs gândea cum să se ascunză mai bine. Vezi că era vorba de capul

29) să-l întrebe. 30) leafă. 31) pe căpătuială, ca să ajungeți oamenii cum se cade. 32) învoială. 33) actul. 34) o adeverire prin iscălire.

lui³⁵⁾, iar nu de altceva. Și tot mergând pe gânduri și tot plănuid, iată că-și aduse aminte de știucă. Scoase solzul, se uită și se gândi la stăpâna lui: când, iată, mare, că știuca și venise și-i zise:

— Ce poțtești dela mine, Făt-Frumos?

— Ce să poțtesc? Iacă, iacă, ce mi s'a întâmplat. Nu știi tu ceva, să mă înveți ce să fac?

— Ia nu te mai îngriji. Lasă pe mine.

Și îndată, lovind din coadă, făcu pe Aleodor un cosăcel³⁶⁾ și-l ascunse pe fundul mării, printre ceilalți cosăcei.

Când se sculă fata, își luă ochianul și se uită cu el în toate părțile. Nu-l văzu. De unde ceilalți, care veniseră să o ceară în căsătorie, se ascundeau prin pivnițe, pe după case, pe după câte o șiră de paie, sau prin vreo culă³⁷⁾ părăsită. Aleodor se ascunsese astfel, încât fata intră la grijă, că o să fie biruită. Ce-veni ei, se uită cu ochianul și în mare,—și îl zări în fundul mării printre cosăcei. Pasă-mi-te³⁸⁾ ochianul ei era năzdrăvan³⁹⁾.

— leși d'acolo, hoțomanule, îi zise ea rîzând. Ce mi te-ai posomogit⁴⁰⁾ așa? Din coșcogea-mi-te⁴¹⁾ omul te-ai făcut un cosac și mi te-ai ascuns în fundul mării.

N'avu încotro și trebui să iasă.

Ea zise și împăratului:

— Mi se pare, tată, că flăcăul ăsta mi-a venit de hac⁴²⁾. Chiar de nu l-oiu afla până la a treia oară, să-l

35) de vieța sa. 36) cosac mic, un fel de pește. 37) turn de apărare contra dușmanilor, în timpurile vechi. 38) pesemne, să vezi minune. 39) vrăjit, fermecat. 40) pipernicit, (te-ai făcut așa de mic). 41) mare de tot. 42) e mai meșter de cât mine.

ierți, tată, că nu e prost ca ceilalți. Boiul⁴³⁾ lui îl arată a fi ceva mai doosebit.

— Vom vedea, îi răspunse împăratul.

A doua zi, ce-i veni lui?—se gândi la corb. Acesta fu numaidecât dinaintea lui și-i zise:

— Ce mai vrei, stăpâne?

— Ia uită-te, neiculiță⁴⁴⁾, ce mi s'a întâmplat! Nu știi tu ceva să mă înveți?

— Să cercăm.

Și lovindu-l cu aripa, îl făcu un pui de corb și îl vâri într'un stol de corbi, ce se urease până la vântul turbat.

Cum se sculă, fata își luă ochianul și iarăși îl căută prin toate locurile. Nu e. Cătă-l prin ape și prin mări, —nu e. Seluă de gânduri fata. Când, către nămezi⁴⁵⁾, ce-i veni ei? se uilă și în sus. Și zărindu-l în slava cerului), printre stolul de corbi, începu a-i face cu degetul, și-i zise:

— Ghidi, ghidi⁴⁶⁾, tâlharule ce ești! Dă-te jos d'acolo, omule, ce mi te-ai făcut așa pitcoace⁴⁷⁾ de pasăre. Nici în raiu nu scapi de mine.

Se dete jos, că n'avea ce face. Împăratul începu a se minuna și el de istețimea lui Aleodor, și-și plecă urechea la rugăciunea fiicei sale.

În cele din urmă Aleodor birui prin istețimea lui pe fata împăratului, și se întoarse cu dansa acasă.

Apoi își întinse cuprinsul său și peste moșia lui Jumătate de om călare pe jumătate de iepure schiop, luă de soție pe fata lui Verdeș împărat și se întoarse la împărăția lui.

43) înfățișarea. 44) bătăia. 45) amiază. 46) înaltul cerului. 47) halde, halde. 48) măruntă, fărâmiță.

Când îl văzură al-de-gloatele venind teafăr, alături cu o soțioară, de-i râdeau și stelele de frumoasă, îl primiră cu mare bucurie; și urcându-se din nou în scaunul împărăției, domni și trăiră în fericire, până se istoviră⁴⁹⁾.

Iar eu încălecaiu p' o șea și v'o spusciu dumnea-voastră așa.

PRĂSLEA CEL VOINIC ȘI MERELE DE AUR.

Era odată un împărat, puternic și mare, și avea pe lângă palaturile sale o grădină frumoasă, bogată de flori, și meșteșugită¹⁾ nevoie mare! Așa grădină nu se mai văzuse până atunci, p'acolo. În fundul grădinii avea și un măr, care făcea mere de aur,—și de când îl avea, el nu putuse să mănânce mere coapte, căci, după ce le vedea înflorind, crescând și părguindu-se²⁾, venea oarecine noaptea și le fura, tocmai când era să se coacă. Toți paznicii din toată împărăția, și cei mai aleși ostași, pe care îi pusese împăratul ca să păundească, n'au putut să prinză pe hoț.

În cele mai de pe urmă, veni fiul cel mare al împăratului și-i zise:

— Tată, am crescut în palaturile tale, m'am plimbat prin astă grădină de atâtea ori, și am văzut roade frumoase în pomul din fundul grădinii, dar n'am putut gusta niciodată din ele; acum au dat în copt, dă-mi voie ca nopțile astea să păzesc însumi și mă prinz că voi pune mâna pe acel tâlhar care ne jefuește.

⁴⁹⁾ muriră.

¹⁾ lucrată frumos de tot. ²⁾ dând în copt,

— Dragul meu, zise tată-său, atâția oameni voinici au păzit, și n'au făcut nicio ispravă. Doresc prea mult să văz la masa mea măcar un măr din acest pom, care m'a ținut atâta sumă de bani, și de aceea, iată, mă înduplec și te las ca să pândești, măcar că nu-mi vine a crede că o să izbutești.

Atunci fiul împăratului se puse la pândă o săptămână întreagă; noaptea pândea și ziua se odihnea, iară când fu într'o dimineață, se întoarse trist la tată-său și-i spuse cum priveghiase până la miezul nopții, cum mai pe urmă îl apucase o piroteală³⁾ de nu se mai putea ține pe picioare, cum, mai târziu, somnul îl coplesî⁴⁾ și căzu ca un mort, fără să se poată deștepta, decât tocmai când soarele era ridicat de două sulije⁵⁾,— și atuncea văzu că merele lipsesc.

Nepovestită fu mâhnirea tatălui său când auzi spunindu-i-se asîă întâmplare.

De silă, de milă, fu nevoit a mai aștepta încă un an, ca să facă și voia fiului său cel mijlociu, care cerea cu stăruință dela tată-său ca să-l lase și pe dânsul să pândească, și se legă că el va prinde pe hoții cari îi făceau atâta întristare.

Timpul veni, merele începură a se pârgui; atunci fiul său cel mijlociu păzi și el; dar păți ca și fratele cel mare.

Tată-său, desnădăjdut, pusese în gând să-l taie. Dară fiul său cel mai mic, Prâslea, veni cu rugăciune către tată-său, și-i zise:

— Tată, atâția ani l-ai ținut, ai suferit atâtea ne-

3) somnolență, moșăială. 4) îl cuprinse cu putere, îl doborî.
5) de lungimea a două sulji.

cazuri după urma acestui pom, mai lasă-l, rogu-te și anul acesta, să-mi încerc și eu norocul.

— Fugi d'aci, nesocotitul, zise împăratul. Frații tăi cei mai mari, atâți și atâți oameni voinici și deprinși cu nevoile, n'au putut face nimic, și tocmai unul ca tine o să izbutească? N'auzi tu ce prăpăstii ⁶⁾ spun frații tăi? Aici trebuie să fie ceva vrăjtit ⁷⁾.

— Eu nu mă încumet ⁸⁾, zise Prăslea, a prinde pe hoți, ci zic că, o încercare de voiu face și eu, nu poate să-ți aducă niciun rău.

Împăratul se înduplecă și mai lasă pomul netăiat încă un an.

Sosi primăvara. Pomul înflori mai frumos și legă mai mult decât altădată. Împăratul se veseli de frumusețea florilor și de mulțimea roadelor sale, dară, când se gândea că nici în anul acesta n'o să aibă parte de merele lui cele aurite, se căia că l-a lăsat netăiat.

Prăslea se ducea adesea prin grădină, da ocol mărunțului și tot plănuia. În sfârșit merele începură a se părgui. Atunci fiul cel mai mic al împăratului, zise:

— Tată, iată a sosit timpul: mă duc să pândesc și eu.

— Du-te, zise împăratul: dar negreșit că și tu ai să te întorci rușinat, ca și frații tăi cei mai mari.

— Pentru mine n'are să fie așa mare rușine, zise el; fiindcă nu numai că sunt mai mic, dar nici nu mă leg ca să prinz pe tâlhari, ci numai o cercare să fac.

Cum veni scara, se duse, își luă cărți de cetit, două țepușe ⁹⁾, arcul și tolba cu săgețile. Își alege un loc de pândă într'uu colț de lângă pom, bătu țepușele

6) lucruri de necrezut. 7) fermecat, tainic. 8) nu îndrăznesc. 9) part ascuțiti.

în pământ, și se puse între ele, așa cum să-i vină unul dinainte și altul în spate, ca, dacă li va veni somn și ar moțâi, să se lovească cu barba în cel de dinaintea lui, și, dacă ar da capul pe spate, să se lovească cu ceafa în cel de dinapoi.

Astfel pândi, până când într'una din nopți, cam după miezul nopții, simți că-l atinge încetîșor boarea¹⁰⁾ zorilor care îl îmbăta cu mirosul său cel plăcut. O piroteală moleșitoare se alege¹¹⁾ de ochii lui; dară loviturile ce suferi, vrînd să moțâiască, îl deșteptară, și rămase priveghînd până când, pe la revărsat de zori, un ușor lășiit¹²⁾ se auzi prin grădină. Atunci, cu ochii țintă la pom, luă arcul și sătu gata; lășiitul se auzi mai tare și un oarcine se apropie de pom și se apucă de ramurile lui; atunci el dete o săgeată, dete două și, când dete cu a treia, un geamăt ieși de lângă pom, și apoi o tăcere de moarte se făcu; iar el, cum se lumineă puțin, culese câteva mere din pom, le puse pe o tîpsie¹³⁾ de aur și le duse la tătăl său.

Niciodată n'a simțit împăratul mai mare bucurie, decît când a văzut la masa sa merele de aur, din care nu gustase niciodată.

— Acum, zise Prăslea, să căutăm și pe hoț.

Dară împăratul, mulțumit că pipăise merele cele aurite, nu voia să știe de hoți. Fiul său, însă, nu se lăsa cu una cu două, ci arătînd împăratului dăra¹⁴⁾ de sânge, ce lăsase pe pământ rana ce făcuse hoțului, îi spuse că se duce să-l caute, și să-l aducă împăratului chiar din gaură de șearpe. Și chiar de a doua zi

10) vîntîșor, adierea. 11) se legă, se lipi. 12) sgomot, foșnet. 13) tablă, tavă, 14) urma.

vorbi cu frații lui, ca să meargă împreună pe urma hoțului și să-l prinză.

Frații săi prinseră pizmă ¹⁵⁾ pe el, pentru că fusese mai vrednic decât dânsii, și căutau prilej ¹⁶⁾ ca să-l piarză; de aceea și voră bucușii să meargă. Ei se pregătiră și porniră.

Se luară, deci, după dăra sângelui și merseră, merseră, până ce ieșiră la pustietate; de acolo mai merseră oleacă ¹⁷⁾, până ce dete de o prăpastie, unde se și pierdu dăra. Ocoliră împrejurul prăpastiei și văzură că dăra de sânge nu mai înainta. Atunci pricepură că în prăpastia aceea trebuie să locuiască furul ¹⁸⁾ melor.

Dară cum să se lase înăuntru? Porunciră numai decât vârteje ¹⁹⁾ și funii groase, și îndată se și gătiră. Le așezară, și se lăsă fratele cel mare; „dară, zise el, când voi scutura frânghia, să mă scoateți afară”. Așa și făcură. După fratele cel mare, se cobori cel mijlociu, și făcu și el ca cel d'întăiu, atâta numai că se lăsă ceva mai în jos.

„Acum e rândul meu, să mă las în prăpastie, zise Prăslea, văzând că frații cei mari se codesc ²⁰⁾. Când voi mișca frânghia, voi mai mult să mă lăsați mai jos; și după ce veți vedea că frânghia nu se mai duce la vale, să puneți paznici să păzească, și când vor vedea că frânghia se mișcă, de lovește marginile gropii, să o trageți afară.

Se lăsă și cel mai mic din frați. Și de ce mișca frânghia, d'aia îl lăsau mai jos, și-l lăsară, până ce

15) necaz, ciudă, întâmplare potrivită. 17) puțin. 18) hoțul.
19) suluri de lemn pe care se suie și se coboară greutăți cu ajutorul frânghiei. 20) șovădesc, nu le vine să se apuce de treabă.

văzură că frânghia nu mai sta întinsă, cum este când are ceva afârnat de capătul ei.

Atunci frații ținură sfat și ziseră: „să așteptăm până ce vom vedea dacă face vreo izbândă, și atunci, ori bine ori rău de va face, să-l pierdem, ca să ne curățim de unul ca dânsul, care ne face de rușine”.

Prâslea ajunsese pe tărâmul celalt²¹⁾, se uită cu sfială în toate părțile, și cu mare mirare văzu toate lucrurile schimbate: pământul, florile, copacii, lighioane, altfel făptuite²²⁾ erau pe acolo.

Nevăzând nici puiu de om, pe care să-l întrebe câte ceva, intră în palat, ca să vadă cine locuia acolo. În pragul ușii îl întâmpină o fată, care zise:

— Mulțumesc lui Dumnezeu că ajunsei să mai văd om de pe tărâmul nostru. Cum ai ajuns aicea, frate? întrebă ea; aici este moșia a trei frați simei, care ne-au răpit dela părinții noștri, și suntem trei surori și fete de împărat, de pe tărâmul de unde ești tu.

Atunci el povesti în scurt toată istoria cu merele, cum a rănit pe hoț, și cum a venit, după dâra sângelui, până la groapa pe unde s'a lăsat în jos la ea, și o întrebă ce fel de oameni sunt Smeii aceia și dacă sunt voinici.

Ea îi spuse apoi că fiecare din Smei și-a ales câte una din ele, și le tot silește să-i ia de bărbați, iar ele se tot împotrivesc cu fel de fel de vorbe, cerându-le câte în lună și în soare, și ei se fac luntre și punte²³⁾ de le împlinesc toate voile.

— Ei sunt în adevăr voinici, adăugă ea; însă, cu vrerea lui Dumnezeu, poate îi vei birui. Dar până una

21) în lumea cealaltă. 22) făcute. 23) fac tot ce pot.

alta ascunde-te, vai de mine! undeva, să nu dea Smeul peste tine în casa lui, că e năbădăios ²⁴⁾ și se face leu paraleu ²⁵⁾. Acum e timpul când are să vină la prânz, și are obiceiul de aruncă buzduganul cale de un conac ²⁶⁾, de lovește în ușă, în masă și se pune în cuiu.

N'apucă să isprăvească vorba, și se auzi ceva că șueră, că lovește în ușă, în masă, și buzduganul se arată și se așeză în cuiu. Dar Prăslea luă buzduganul, îl asvârli înapoi mai departe decât îl asvârlise Smeul; și, când era prin dreptul lui, îl atinse pe umere.

Smeul, speriat, stătu în loc, se uită după buzdugan, se duse de-l luă și se întoarse acasă. Când era pe la poartă, începu să strige:

„Hâmi hâmi! aci miroase a carne de om de pe țărâmul celalt”. Și văzând pe fiul de împărat că-i ieșise înainte, îi zise:

— Ce vânt te-a adus pe aci, omule, ca să-ți rămâie oasele pe alt țărâm?

— Am venit ca să prinz pe furii ²⁷⁾ merelor de aur ale tatălui meu.

— Noi suntem, îi zise Smeul; cum vrei să ne batem? În buzdugane să ne lovim, în săbii să ne tăiem; ori în luptă să ne luptăm?

— Ba în luptă, că e mai dreaptă, răspunse Prăslea.

Atunci se apucară la trântă, și se luptară și se luptară, până când Smeul băgă pe Prăslea în pământ până la glesne, iară Prăslea se opinti odată, aduse pe Smeu și, trântindu-l, îl băgă în pământ până în genunchi, și-i și tăie capul.

Fata, cu ochii plini de lacrimi, îi mulțumi că a

24) turbat, furios. 25) mai tare de cât un leu. 26) cale de o oapă (20 km.). 27) hoști.

scăpat-o de Smeu, și-l rugă să-i fie milă și de surorile ei.

După ce se odihni vreo două zile, porni, după poroava fetei, la soră-sa cea mijlocie, care avea palaturile de argint.

Acolo, ca și la cea mare, fu primit cu bucurie. Fata îl rugă să se ascunză. El nu voi; ci, când veni buzduganul să se așeze în cuiu, pe care îl aruncase Smeul ei cale de două conace, el îl aruncă mult mai îndărăt, izbind și pe Smeu în cap; iară Smeul veni turburat, se luptă cu Prăslea ca și frate-său cel mare, și rămase și el mort.

Fata, după ce îi mulțumi, îl povățui cum să scape din robie și pe sora lor cea mai mică.

„Deși e mai puternic, zise fata, decât frații lui, pe care i-ai omorât, dar cu ajutorul lui Dumnezeu, și mai ales că e și cam bolnav din lovitura ce i-ai dat cu săgeala, când a vrut să fure merele, nădăjduesc că-i vei veni de hac²⁸⁾).

O săptămână întreagă petrecu el acolo, odilmindu-se de ostenele ce încercase, — și porni și către Smeul de al treilea.

Văzând palaturile de aur, în care locuia Smeul mic, rămase cam pe gânduri, dar luându-și inima în dinți²⁹⁾ intră înăuntru.

Cum îl văzu fata, îl rugă ca pe Dumnezeu să o scape de Smeu, care, zicea ea, e hotărât, ca îndată ce se va face sănătos bino, să o silească, oricum, să se înărite cu dânsul.

28) *Il vei pune capăt.* 29) *făcându-și curaj.*

Abia isprăvisе vorba, și buzduganul, izbind în ușă și în masă, se puse în cuiu.

Prăslea întrebă ce putere are Smeul, și îi spuse că aruncă buzduganul ca de trei conace. Atunci el îl aruncă și mai departe, lovindu-l pe Smeu în piept.

Smeul, turburat de mânie, se întoarse numaidecât acasă.

— Cine este acela, care a cutezat să calce hotarele mele și să intre în casa mea?

— Eu sunt, zise Prăslea.

— Dacă ești tu, îi răspunse Smeul, am să te pedepsesc amar pentru nesocolința³⁰⁾ ta. Cum ai vrut, venit-ai; dar nu te vei mai duce, cum vei voi.

— Cu ajutorul lui Dumnezeu, răspunse Prăslea, am eu ac și de cojocul tău³¹⁾.

Atunci se învoiră să se ia la luptă dreaptă.

și se luptară.

și se luptară.

zi de vară,

până'n seară;

iară când fu la nămiezi, se făcură amândoi două focuri, și așa se băteau; un corb, însă, le tot da ocol, croncănind. Văzându-l, Smeul îi zise:

— Corbule, corbule, ia se în unghiile tale și pune peste mine, că-ți voi da stârvul³²⁾ ăsta ție.

— Corbule, corbule, îi zise și Prăslea, dacă vei pune peste mine se, eu îți voi da trei stârvuri.

— Unde dă Dumnezeu să cadă o asemenea tiflă³³⁾ peste mine! Mi-aș sătura sălașul³⁴⁾ întreg.

— Adevăr grăicește gura mea, îi răspunse Prăslea.

30) nechibzuința; lipsa de judecată. 31) știu eu ce să-ți fac
32) cadavrul, leșul. 33) chiltpir, noroc. 34) familia, puil.

Corbul, fără a mai întârzia, aduse în unghiile sale seu, puse pe viteazul Prâslea, și prinse mai multă putere.

Către seară, zise Smeul către fata de împărat, care privea la dâșii cum se luptau, după ce se făcură iară oameni:

— Fată, dă-mi nițică apă, să mă răcoresc, și-ți făgăduesc că ne căsătorim chiar mâine.

— Fată, îi zise și Prâslea, dă-mi mie apă, că-ți făgăduesc că te duc pe țărâmul nostru, și acolo să ne căsătorim.

— Să-ți auză Dumnezeu vorba, voinice, și să-ți implinească gândul, îi răspunse ea.

Fata de împărat dete apă lui Prâslea, de hău, și prinse mai multă putere. Atunci strânse pe Smeu în brațe, îl ridică în sus, și, când îl lăsă în jos, îl băgă până în genunchi în pământ. Se opinti și Smeul, ridică și el în sus pe Prâslea, și, lăsându-l în jos, îl băgă până la brâu. Puindu-și toate puterile, Prâslea mai strânse odată pe Smeu, de-i pârîi oasele, și, aducându-l, îl trânti așa de grozav, de-l băgă până în gât în pământ și-i tăie capul. Iară țetele, de bucurie, se adunară împrejurul lui, îl luară în brațe, și li ziseră: „de azi înainte, frate să ne fii!” li spu-seră apoi că fiecare din palaturile smeilor are câte un bicu, cu care lovește în cele patru colțuri ale lor și se fac niște mere. Așa făcură, și fiecare din fete avu câte un măr. Se pregătiră, deci, să se întoarcă pe țărâmul nostru.

Ajungând la groapă, clătină frânghia, de se lovi de toate mărginiile gropii. Paznicii de sus pricepură că

trebuie să tragă frânghia. Se puseră la vârtejuri și scoaseră pe fata cea mare cu mărul ei de aramă.

Ea, cum ajunsese sus, arată un răvășel³⁵⁾ ce-i duse Prăslea, în care seria că are să ia de bărbat pe fratele său cel mai mare.

Bucuria fetei fu nespusă, când se văzu iară pe lumea unde se născuse.

Lăsară din nou frânghia, și scoaseră pe fata cea mijlocie, cu mărul ei cel de argint, și cu o altă scrisoare, în care o holăra Prăslea de soție fratelui cel mijlociu.

Mai lăsară frânghia și scoaseră și pe fata cea mică. Aceasta era logodnica lui Prăslea. Inșă mărul ei cel de aur nu-l dete, ci îl ținu la sine.

El simțise de mai înainte că frații săi îi poartă sâmbetele³⁶⁾,—și când se mai lăsă frânghia, ca să-l ridice și pe el, dânsul legă o piatră și puse căciula d'asupra ei, ca să-i încerce. Iară frații, dacă văzură căciula, socotind că este fratele lor cel mic, slăbiră vârtejele și deteră drumul frânghiei, care se lăsă în jos cu mare iuțală, ceea ce făcu pe frați să creadă că Prăslea s'a prăpădit.

Luară, deci, fetele, le duse la împăratul, îi spuse, cu prefăcută mâhnire, că fratele lor s'a prăpădit, și se cununară cu fetele, după cum rânduiseră Prăslea. Iară cea mai mică nu voia cu niciun chip să se mărite.

Prăslea, care ședea d'o parte, văzu piatra care căzu cu sgomot, mulțumi lui Dumnezeu că i-a scăpat zilele, — și se gândea ce să facă, ca să iasă afară. Pe când se

35) scrisorică. 36) umblă să-l omoare.

gândea și se plângea, dânsul auzi un țipăt și o văitare, care îi umplu inima de jale. Se uită împrejur și văzu un balaur, care se incolăcise pe un copac și se urcă ca să mănânce niște pui de sriptor³¹). Scoase paloșul Prâslea, se repezi la balaur, și numaidecât îl făcu bucățele.

Puii, cum văzură, îi mulțumiră și-i ziseră: „vino încoa, omule viteaz, să te ascundem aici, că, de te va vedea mama noastră, te înghite de bucurie”. Traseră o pană dela unul din pui, și-l ascuseră în ea.

Când veni Sriptoroaica și văzu grămada aia mare de bucățele de balaur, întrebă pe pui cine le-a făcut ăst bine?

— Mamă, zise ei, este un om de pe tărâmul celalt și a apucat încoa spre răsărit.

— Mă duc, le zise ea, să-i mulțumesc.

Ea porni ca vântul în spre partea încotro îi spusese puii că a apucat omul. După câteva minute se întoarse;

— Spuneți-mi drept, le zise, încotro s'a dus.

— Spre apus, mamă.

Și într'o bucată de vreme, ca de când începui să vă povestesc, străbătu cele patru părți ale tărâmului de jos și se întoarse cu deșert. Ea ceru ca numaidecât să-i spuie. În cele mai de pe urmă îi ziseră puii:

— Dacă îți l-om arăta, mamă, ne făgăduiești că nu-i vei face nimic?

— Vă făgăduesc, dragii mei.

Atunci ei îl scoaseră din pană și îl arătară; iară ea, de bucurie îl strânse în brațe și cât p'aci era să-l înghită, dacă nu l-ar fi acoperit puii.

— Ce bine vrei să-ți fac eu, pentrucă mi-ai scăpat puii de moarte?

— Să mă scoți pe tărâmul celalt, răspunse Prăslea.

— Greu lucru mi-ai cerut, îi zise Sgriptoroaica; dară pentrucă ție îți sunt datoare mântuirea puilor mei, mă invoesc la asta. Pregătește 100 oca ³⁸⁾ de carne, făcută bucățele de câte o oca una, și 100 de pâini.

Făcu ce făcu Prăslea, găti pâinile și le aduse la gura gropii. Sgriptoroaica zise:

„Pune-te d'asupra mea, cu merinde cu tot, și, de câte ori voiu întoarce capul, să-mi dai câte o pâine și câte o bucată de carne.

Se așezară și porniră, dându-i de câte ori cerea pâine și carne. Când era aproape, aproape să iasă deasupra, pasărea uriașă mai întoarce capul să-i mai dea demâncare; dar carnea se sfârșise. Atunci Prăslea, fără să-și piardă cumpătul, trase paloșul și-și tăie o bucată de carne moale din coapsa piciorului de sus, și o dete Sgriptoroaicei.

După ce ajunseră de-asupra, și văzu că Prăslea nu poate să umble, îi zise Sgriptoroaica:

— Dacă nu era binele, ce mi-ai făcut, și rugăciunea puilor mei, mai că te mâncam. Eu am simțit că carnea, care mi-ai dat-o în urnă era mai dulce decât cea de mai înainte, și n'am înghițit-o; rău ai făcut de mi-ai dat-o.

Atunci se îmbrățișară, își mulțumiră unul altuia și se despărțiră. Ea se duse în prăpastia, de unde ieșiseră, și Prăslea plecă către împărăția tatălui său.

Plecând către orașul, în care locuiau părinții și frații

38) ocale, oca, o oca avea 1,272 kg.

lui, îmbrăcat fiind în haine proaste țărănești, întâlnește drumetii, — și află dela dânsii că frații lui au luat de soții pe fetele care le-a trimis el, după cum le hotărâse însuși, iar părinții lui erau foarte mâhniți de picierea fiului lor celui mai mic; și că fata cea mai mică nu voește a se mărita nici în ruptul capului, măcar că au pețit-o³⁹⁾ mai mulți fii de împărat: că acum, în cele din urmă, frații lui i-au adus un ginere prea frumos și că o silesc cu toții ca să-l ia, și că nu știe de va putea scăpa.

Prâslea, auzind de toate acestea, nu puțin s'a întristat în sufletul lui, și, cu inima înfrântă, a intrat în oraș. Mai cercetând în sus și în jos, află că fata a zis împăratului, că, dacă voește să o mărite cu tânărul care i-l aduseseră, să poruncească a-i face și a-i aduce, ca odoare⁴⁰⁾, o furcă cu caerul și fusul cu totul de aur, și să toarcă singură, fiindcă așa îi făcuse și Smeul, — și asta îi plăcea mult. Mai află că împăratul chemase pe starostea de argintari⁴¹⁾ și-i poruncise zicându-i: „iată, de azi în trei săptămâni să-mi dai gata furca, care o cere fata mea cea mică; că de nu, unde-ți stau picioarele, îți va stă și capul”. Și bietul argintar se întoarce acasă, trist și plângând.

Atunci Prâslea se duse de se băgă ucenic la argintar.

Prâslea, tot văzând pe stăpănu-său văitându-se, fiindcă nu izbutise a face furca după porunca⁴²⁾, îi zise:

39) am cerut-o în căsătorie. 40) lucruri prețioase. 41) șeful breslei meseriașilor cari fac lucruri de argint. 42) după cum i se pomenise.

— Stăpâne, te văd trist că nu poți să faci furca, ce ți-a poruncit împăratul. Iată, mai sunt trei zile până să se implinească sorocul ⁴³⁾ ce ți-a dat. Lasă-mă pe mine să o fac.

Argintarul îl goni, zicându-i:

— Atâți meșteri mari n'au putut să o facă și tocmai un trețeros ⁴⁴⁾ ca tine să o facă?

— Dacă nu-ți voi da furca de azi în trei zile, răspunse Prăslea, să-mi face ce vei voi.

— Atunci se învoiră a-i da o odaie, să lucreze numai Prăslea singur, și pe fiecare noapte să-i dea câte o trăistiță ⁴⁵⁾ de alune și câte un pahar de vin bun.

Argintarul îi ducea grija, fiindcă, ascultând pe la ușă, n'auzea alt, decât cum spârgea la alune pe nicovală; iară când fu a treia zi, el ieși dis-de-diminează din odaie cu furca pe tavă, pe care o scosese din mărul Smeului, ce era la dânsul, și o dete argintarului, ca să o ducă fetei împăratului.

Argintarul nu mai putea de bucurie, și-i făcu un rând de haine; iară pe la nămieț ⁴⁶⁾, când venise slujitorii împăratului ca să-l cheme la palat, el se duse și îi dete furca, care torcea singură.

După ce împăratul se minună de frumusețea ei, dete argintarului doi saci de bani.

Fata, cum văzu furca, îi trecu un fier ars prin inimă; ea cunoscuse furca și pricepu că Prăslea cel viteaz trebuie să fi ieșit de-asupra pământului. Atunci zise împăratului:

⁴³⁾ termenul. ⁴⁴⁾ rufos, flenduros, sdrențdros. ⁴⁵⁾ sdcușor de balere. ⁴⁶⁾ amiază.

— Tată, cine a făcut furca, poate să mai facă încă un lucru, pe care mi l-a adus la odoare Smeul.

Iară împăratul chemă îndată pe argintar și-i porunci să-i facă o cloșcă cu puii cu totul și cu totul de aur, și-i dote soroc de trei săptămâni, —și dacă nu i-o face-o, unde îi stau picioarele, îi va sta și capul.

Argintarul, ca și de altă rând, se întoarse acasă trist, disprețui ca și întâia oară pe Prâslea, care îl întrebaseră și de asta dată. Iară dacă se înțeleseseră la cuvine, se învoiră, și lucrul se și săvârși cu bine.

Când văzu argintarul cloșca croncănind și puii piuind, cu totul și cu totul de aur, și ciugulind mei tot de aur, înțelese că trebuie să fie lucru măiestru¹⁷⁾.

Argintarul luă cloșca, o duse la împăratul, iară împăratul, după ce se minună îndestul de frumusețea și gingășia lor, o duse fetei, și-i zise:

— Iată, îți s'au implinit toate voile; acum, fata mea, să te gătești de nuntă.

— Tată, îi mai zise fata, cine a făcut aceste două lucruri trebuie să aibă și mărul de aur al Smeului. Poruncește, rogu-te, argintarului, să aducă pe meșterul care le-a făcut.

Primind porunca asta, argintarul, se înfățișă împăratului, rugându-l să-l ierte și zicându-i:

— Cum o să aduc înaintea Măriei tale pe meșter, fiindcă este un om prost și trențăros și nu este vrednic să vadă luminata față a Măriei tale.

Împăratul porunci să-l aducă oricum ar fi.

Atunci argintarul, după ce puse de spălă pe Prâ-

47) minunat, vrăjtit.

slea și-l curăți, îl îmbracă în niște haine noi și-l duse la împăratul, iară împăratul îl infățișă fetei.

Cum îl văzu fata, îl și cunoscu. Ea nu putu să-și ție lacrimile, care o podidiseră de bucurie mare ce avu. și zise împăratului:

— Tată, acesta este viteazul care ne-a scăpat din mâna Smeilor.

Și dând în genunchi ⁴⁸⁾, îi sărută mâinile și pe față și pe dos.

Luându-i seana bine împăratul, îl cunoscu și dănsul, înăcar că foarte mult se schimbase. Il îmbrățișă și-l sărută de sute de ori. Dar el tăgăduia.

În cele mai din urmă, inima lui, înduioșată de rugăciunile tatălui său, ale mamei sale și ale fetei, care rămăsese în genunchi rugându-l, mărturisi că în adevăr el este fiul lor cel mai mic.

Prăslea le povesti apoi toată istoria sa, le spuse și cum a ieșit deasupra pământului, și le arătă și mărunțul de aur al Smeului.

Atuncea împăratul, supărat, chemă pe feciorii lui cei mai mari; dar ei, cum văzură pe Prăslea, o sfeclică ⁴⁹⁾. Iară împăratul întrebă pe Prăslea cum să-i pedepsească? Viteazul nostru zise:

„Tată, eu ți iert, și pedepsa să o ia de la D-zeu.

Noi vom ieși la scara palatului și vom arunca fiecare câte o săgeată în sus, și Dumnezeu, dacă vom fi cineva greșit, ne va pedepsi.”

Așa făcură.

Ieșiră câte trei frații în curte, dinaintea palatului, aruncară săgețile în sus, și, când căzură, ale fraților celor mai mari le căzură drept în crește-

48) În genunchind. 49) Își pierdură cumpătul, se îngroziră.

tul capului și-i omorîră, dar a celui mai mic îi căzu dinainte.

Iară dacă îngropară pe frații cei mai mari, făcură nuntă mare, și Prâslea luă pe fata cea mică. Toată împărăția s'a bucurat, că le-a adus Dumnezeu, sănătos, pe fiul cel mai mic al împăratului, și se mândrea, fălindu-se de vitejiile ce făcuse el. Iară după moartea tătâne-său, se sui el în scaunul împărăției, și împărăți în pace de atunci și până în ziua de astăzi, de-or fi trăind.

Trecui și eu pe acolo și stătui de mă veselii la nuntă de unde luai:

O bucată de batoc⁵⁰⁾,

Ș'un picior de iepure șchiop.

Iar eu încălecaiu p'o șea și v'o spusciu dumnea-voastră așa.

GEORGE CEL VITAEZ.

Era odată un împărat și o împărăteasă. Ei căpătară un băiat, pe care voiau să-l boteze.

Pe atunci se botezau copiii într'o fântână, sub un munte. Și fiindcă, de câtva timp, se iviseră pe acel munte niște tâlhari, care pândeau pe cei ce veneau să-și boteze copiii, și-i omorau, strașnică poruncă dete împăratul ca să pule oaste împrejurul fântânii, să păzească și să apere pruncul, când va fi să se ivească tâlharii.

Nu se mulțumi cu atât, ci mai porunci împăratul

50) Pește uscat și afumat.

de scris pe niște pietre scumpe câte o slovă ¹⁾. După aceea, insiră pietrele și alcătui numele copilului. Acest sir de pietre nestemate ²⁾, îl legă de gâtul copilului.

Astfel pregătiți, pleacă împăratul cu împărăteasa să-și boteze copilul, luând cu dânsii și mai mulți ostași, călăreși și inarmați.

Ajungând la poalele muntelui, le ieșiră înainte tâlharii,—și, niciuna, nici alta, începură a da vârtos ³⁾. Împăratul trinuise pe împărăteasă să boteze pruncul, căci el va sta să dea piept cu tâlharii, până se va întoarce ea. Împărăteasa se supuse poruncii și plecă. Când să se întoarcă dela botez, veni până la un loc. Aci, stând și ne mai auzind zăngănitul armelor și sgomotul luptei, îi dete un fier ars prin inimă ⁴⁾. Atunci ne mai cutezând să meargă înainte, se întoarse înapoi și ascunse copilul după fântână, într'un stuf ⁵⁾ de flori. Pasă-mi-te, tâlharii răzbișe ⁶⁾ oastea împărătească și o răpusese ⁷⁾ pe dânsa.

Împărăteasa plecă singură la împăratul. Pe drum, când ajunse la locul de luptă, văzu un bălțau ⁸⁾ de sânge și, alături, o groapă mare, unde erau îngropați oamenii împărătești. Închise ochii să nu vadă acea groază, și porni înainte, când... deodată se pomenește cu doi tâlhari că pun mâna pe dânsa.

După ce le spuse cine este, tâlharii o duse la căpitanul lor. Acesta, cum auzi cine este, fără judecată, fără nimic, porunci s'o bage într'o peșteră părăsită și să-i dea câte un sfert de pâine și câte o cană de apă pe zi, până ce s'o prăpădi acolo.

Copilul rămase în stuful de flori. Dumnezeu, pur-

1) literă. 2) pietre scumpe. 3) a se lupta tare. 4) se înspălmântă. 5) tufiș. 6) biruiseră, învinseseră. 7) nimiciseră. 8) baltă.

tându-i de grijă, nu lăsă nimic rău să se apropie de dânsul.

Prin preajma locului aceluia, trăia un pustnic, într'o văgăună⁹⁾ de munte. Acel pustnic avea o capră și el după sufletul lui. Ea venea totdeauna, spre a se adăpa, la apele cele limpezi ale fântânii. Într'una din zile, păsând pe ici pe colea, se apropie de stuful cu flori. Cum dete de copil, se puse lângă dânsul, începu să-l lingă și să-și apropie ugerul de gurița copilășului. Acesta, cum simți, începu să sugă, și supse până ce se sătură bine; și așa dor¹⁰⁾ prinse capra de copil, încât o lună de zile nu se depărtă de lângă dânsul.

Călugărul, văzând că nu-i mai vine capra, începu s'o caute, și caut'o în sus, caut'o în jos, capra nicăiri. Iși luase nădejdea dela dânsa, când, într'o zi, se pomenește cu ea. Pustnicul o văzu, începu s'o mângăie: „capra-tatit capra-tatit!”, voind să puie mâna pe dânsa. Dar așil unde e pomana aia?

Capra țâșt! în dreapta, țâșt! în stânga, se depărta meru. Călugărul — după dânsa! Dacă văzu că nu poate pune mâna pe ea, se întoarse în chilioara¹¹⁾ lui, făcu o strachină cu țărâte, și începu a se lua pe lângă dânsa cu binele, tot strigând-o și mângăind-o: „capra-tatit capra-tatit!”. Dar nici așa nu izbândi; căci capra nici că voia să se uite la strachina lui cu țărâte, ci tot înainte trăgea să se ducă. Pustnicul se luă după dânsa d'a minune¹²⁾, să vadă unde se duce. Capra nici una, nici alta: merse drept, ca pe ciripie¹³⁾, la

9) adâncitură. 10) dragoste. 11) odăiță. 12) de curiozitate. 13) de-a-dreptul, ca pe ață.

stuful cu flori, unde era copilul,—și se puse lângă dânsul, dându-i să sugă.

Călugărul intră după dânsa și, când o văzu, stătu locului, temându-se să nu fie vreo nălucă¹⁴⁾. Se închină, făcu rugăciunea, ca să-l aperc Dumnezeu de rele și să piară năluca dinaintea lui. Așil de unde? Ce nălucă să piară? Căci aceea ce vedea el, era aievea un copil frumos ca un ingeraș. După ce se incredință că nu era ceva necurat, ba încă un copil botezat, de milă către omenire il luă, îl duse la chilioara lui, și-l puse în pățiceanul său. Capra sări și ea, și se așeză lângă copilaș. Văzând astă minune, călugărul o lăsă de-i dete lapte, până ce se sătură. El citi mărgelile dela gâtul copilului, și află că se numește George și că este fecior de împărat.

După ce se mai mări, călugărul îl învăță să citească și să scrie. Plânse George și călugărul, când muri capra, de nu li se sviată lucrurile dela ochi multă vreme. O îngropară cu pe oamenii. George se tângui mai cu foc de pierderea ei, căci o căstăea ca pe o mamă, ca pe una ce-l înălțase și-l creștuse.

Nu trecu multă vreme, și iată că muri și călugărul. Il îngropă George și pe acesta cu locăle evlavie. Apoi, după ce mai plătuse și se mai tângui o vreme¹⁵⁾, se hotărî să iasă la lume. Căci nu-i măi păzeau locurile acelea, unde murise mătăsa și pătăntele său cel duhovnicesc¹⁷⁾.

Apucă și el pe cătarea, ce o văzu mai aproape, și se lăsă pe dânsu, ad speraie ori unde va voi ea, după ce-și închebărară¹⁸⁾ un rând de hoine ca de urs, al-

14) arătare, stafie. 15) în (apără. 16) câtva timp. 17) sufletesc. 18) își făcu rost de.

cătuile din niște piei de vulpe, ce găsi în podul chilioarei unde șezuse el cu pustnicul.

Merse ce merse pe acea potecă, până ce văzu că copacii încep a se rări, apoi se cobori în niște câmpii cu fel de fel de burueni. Mai merse o bucată de loc — și intră într'o cefate.

Se ameți și se fâstăci¹⁹⁾, când se văzu înconjurat de o mulțime de lume, și-l asurzise sgomotul ce se făcea în acel oraș. Mersea, și nici el nu știa unde se duce. După ce-și veni în simțiri din amețală, își ținu firea și, luându-și inima în dinți, începu a umbla, uitându-se prin toate prăvăliile și mîrîndu-se de toate cele ce vedea. Se ținea lumea după dînsul ca după urs. Pasă-mi-te, unde era îmbrăcat ca neomenii. Dacă colindă o mare parte din oraș, ajunse la fierărie, și acolo, văzând săbii și buzdugane, intră și ceru să-i dea și lui o sabie și un buzdugan.

„Alege-ți pe care poțestî”, îi răspunse negustorul.”

După ce alese un săbioiu, de deabia oamenii cicalaiți îl țineau în mână, și un buzdugan năpraznic²⁰⁾, voi să plece.

— Plătește întâi, băiețș, și apoi să pleci.

— Ce va să zică aceea: să plătesc? întrebă dînsul.

— Iacă să ne tocmim și să-mi dai banii cu cât ne-om învoi.

— Ce este aceea bani? mai întrebă el.

Negustorul, văzând că are aface cu ursul din pădure, îi deschise capul și-l făcu să priceapă cum merg lucrurile prin orașe.

Se miră George deocamdată de toate nagodele²¹⁾

19) își pierdu cumpătul, se zăpăci. 20) cumplit de mare. 21) istorii poznașe, cludățenii.

ce-i tot povestea negustorul; apoi, dacă văzu că n'are încotro, ceru să-i slujească fierarul pentru sabie și buzdugan.

Se invoiră, deci, ca pentru aceste lucruri să slujească un an, — și așa, se băgă ucenic.

Iscușința lui George ajunsese de poveste. Unde alții nu puteau face unele lucruri de fierărie nici în trei ani, el într'o jumătate de an lucra ca o calfă veche. Barosul²²⁾ cel mare, pe care nici trei oameni nu-l puteau ridica, el se juca cu dânsul. Și toți se temeau de el.

Dacă își împlini anul, se mai băgă pe un an, ca să-i dea fier și cărbuni, să-și fătureze²³⁾ el o sabie și un buzdugan, după pofta inimii sale. Împlinindu-se și acest an, stăpânul porunci să-i dea fier și cărbuni. Calfă cea mare, temându-se să nu-i ia locul, îi puse gând rău și căuta cum să facă să-l prăpădească.

Îi spuse, deci, că fier este destul, dar că nu sunt cărbuni de ajuns, ci să se ducă la pădurea neagră să-și facă, căci de acolo aduc și ei. Aceasta nu era adevărat. Acolo, la pădurea neagră, se iscodise²⁴⁾ o scorpie, care omora pe oricine mergea în acea pădure, și de aceea îl trimitea pe dânsul acolo, ca să se prăpădească.

George nu știa de unele ca acestea. El era cu inima curată și fără fățrnicie²⁵⁾. Își alegea din prăvălia stăpânului său o sabie rămasă dela Novaci²⁶⁾, pe care o păstra în prăvălie ca pe un odor²⁷⁾ din vechime, luă niște burdușe²⁸⁾ mari pentru cărbuni făcute din două piei de bivoli, și plecă să-și facă cărbuni în pă-

22) ciocanul mare și greu al fierarului. 23) să facă din fier.
24) se arde. 25) prefăcătorie. 26) uriași din uremca, veche.
27) lucru scump. 28) burdușuri, saci de piele de capră.

durea neagră. Cum auziră sătenii, începură să-și facă cruce și să-și scuipe în sân, de frică. Apoi îi spuseră toată șiretenia²⁹⁾ cu scorpia.

George le tăie cuvântul și le zise:

— Dacă nu voiți a-mi spune, incetați cu astfel de parascovenii³⁰⁾, ce n'au seamăn.

Oamenii, dacă îl văzură atât de înțesat³¹⁾ îi arătară drumul și-l lăsară să se ducă, unde îl va duce osânda³²⁾ lui.

Ajungând la pădure, tăie cu sabia o mare mulțime de copaci, din care făcu o grămadă de nu-i putea da nimeni de seamă, și-i puse foc.

Stând pe lângă foc, simți că un oarecare lucru, un fel de sorbitură, îl trăgea și-l tot mișca din loc. Se întoarse. Când, ce să vezi? Unde venea, mare vericula, asupra lui, năbădăioasă³³⁾ de scorpie și tot sugea văzduhul³⁴⁾, ca să tragă într'insa și pe bietul George. Acesta, cum văzu ce plăcintă i se pregătește, infipse sabia în pământ, se propti într'insa și rămase neclintit. Astfel aștepta el și priveghea să vadă ce are să i se întâmple. Scorpia, cum veni, dete cu coada și risipi focul, apoi se repezi asupra lui George, ca să-l soarbă. Voinicuțul de George, unde smuci odată sabia din pământ, și, mai iute decât ai gândi, o aduse³⁵⁾ și tăie în două scorpia.

Apoi se luă după dânsa, care fugea către scorbura unde viețuia, și, ajungând-o, îi tăie capul. Atâta sânge mohořit³⁶⁾ curse din spurcăciunea de scorpie, încât se alcătui o ballă.

29) povestea, întâmplarea, istoria. 30) năzdrăvăni. 31) încâpățânat. 32) soarta cea rea, pedeapsa (lui). 33) furioasă. 34) aerul înconjurător. 35) învârti sabia. 36) negru.

Când era să se întoarcă într'ale sale, deodată auzi un graiu³⁷⁾ dulce, care îi vorbea și îi zicea pe nume.

Când se uită, ce să vadă? O păsărică drăgălică și frumușică sta pe o ramură și-i zicea:

— Georgică cel viteaz, spre mulțumire că mi-ai scăpat pe ai mei dela pieirea acestei scorpii necurate, care în toți anii îmi sorbea puii, te sfătuesc să le scalzi în sângele acestei fiare blestemate, și niciun rău nu se va atinge de tine, în toată viața ta, și să nu mai ai frică de nimeni, afară de Dumnezeu.

Voinicul George făcu precum îl învățase păsărica; Când ieși din scaldătoare, păsărica văzu pe spinarea lui George lipită o frunză de copac și-i zise:

— George, și-a mai rămas un locșor pe trupul tău supus la metehne³⁸⁾, dară, de te vei păzi bine, habar³⁹⁾ să n'aibi.

Apoi voinicul, punând capul scorpiei într'un burduf, și în celălalt cărbunii ce făcuse, se întoarse la prăvălia stăpânului său, își luă fierul pentru care muncise un an, și se puse a-și făuri o sabie și un buzdugan. După ce le isprăvi, își încercă sabia, dând cu dânsa într'un drug de fier, și se rupse în două; o lepădă. Și luând buzduganul, îl aruncă în slava cerului, și când căzu jos se turti; îl lepădă și pe acesta.

Acum ce să facă? Sta în loc și fluera a paguhă. Tot gândindu-se, își aduse aminte a fi văzut, în codrul unde a crescut el, un fier gros infipt în pământ. Se duse tocmai acolo. Când se apucă să-l scoată, ce să vezi? Fierul nu era infipt, ci era o vână⁴⁰⁾ din munți. Se apucă de el, îl trase, îl smuci, îl răsuci

37) voce. 38) cusururi. slăbăciuni, (aici; loc primejdios pentru aniri). 39) grijă. 40) o vână de fier care vine pe sub pământ.

până ce, rupând vâna, o smulse și o luă la spinare, ca un voinic ce era; — se întoarse la prăvălie și izbuti a-și face o sabie și un buzdugan, care să-i fie tovarăși nedespărțiți.

După aceea, se duse cu tovarășii săi la fântâna botezului, și le botează, punând sabiei numele: *Balmut, ajutorul meu*; și buzduganului: *omorătorul vrăjmașilor* ⁴¹⁾ *mei*; apoi se întoarse iarăși la prăvălie, ca să-și ia ziua-bună, fiindcă voia să plece, să-și caute părinții.

Când se întoarse la prăvălie, găsi pe toți morți bușteni ⁴²⁾. Pasă-mi-te ⁴³⁾ ei, în lipsa lui, căutară în burduful său, și deteră peste capul scorpiei. Câți o văzură, toți muriră. Dacă văzu așa, îi păru rău; dară n'avu ce face.

Ieși pe poartă afară și plecă. Pe drum se întâlni cu un ucenic, carele nu fusese acolo, când umblase călfile în burduful lui George. Acesta cum îl văzu, se duse la dânsul să-și ia ziua-bună.

— Da unde te duci, nene ⁴⁴⁾ George?

— Iacă, unde'oiu vedea cu ochii și mă va lumina Dumnezeu.

— Ia-mă și pe mine cu d-ta, nea ⁴⁵⁾ George, — se rugă ucenicul.

— Lasă-mă în pace, că n'am eu singur unde să-mi plec capul, dar mi-te să-mi iau și licheaua ⁴⁶⁾ după mine!

Plecând George și mergând singur, singurel, se abătu într'un colnic ⁴⁷⁾, să facă un popas, când... iată și băiatul, cu care ucenicise, că vine și se așează lângă

41) dușmani lor. 42) țapeni. 43) să vezi minune. 44) bădîță. 45) bade. 46) om de nimic și lînguștor 47) drum îngust prin pădure.

dânsul. Pasă-mi-te, se luase după el, și, cât colea ⁴⁸⁾, il urmări până il ajunse.

— Dară asta ⁴⁹⁾, mă? îi zise George.

— Iată-mă și eu, răspunse ucenicul. Ce? dacă n'ai vrut să mă iei, socotești că eu n'am putut să mă țin de dumneata?

După ce răsă nițel George, și făcându-i-se milă de dragostea ce-i arăta băiatul, se înduplecă să-l ia, zicându-i:

— Dacă este așa, tovarăș să-mi fii.

Apoi lungi pasul la drum, și aide, aide, —trei zile și trei nopți merșeră până la o pădure mare. Acolo stătură să se mai odihnească și să-și imbuce ⁵⁰⁾ câte ceva. Pe când stau ei acolo, auziră o guițătură ⁵¹⁾ de porc și, totdeodată, văzură un porc mistreț mare fugind și un vânător alergând după dânsul călare, iară după vânător se luase un alt porc și mai năpraznic ⁵²⁾. Vânătorul întinse arcul și, când sbură săgeata, prăvăli fiara sălbatică, din gura căreia gălgâia ⁵³⁾ sângele ca dintr'o saca.

Atunci și fiara dela urmă unde se repezi odată și dintr'o săritură fu lângă calul vânătorului, căruia îi vărsă mațele ⁵⁴⁾, sfâșiindu-i burta cu colții ei cei grozavi. Vânătorul căzu morman ⁵⁵⁾ de pe cal, și pe când porcul cel mistreț umbla să-l facă mici bucăți, George cel voinic sări de acolo de unde era și, mai iute decât gândul, fu lângă vânătorul cel nenorocit, cu sabia goală în mână. Dintr'o lovitură făcu în două spurecata fiară.

48) de aproape. 49) ce înseamnă asta?. 50) să mândnce. 51) țipătul porcului. 52) foarte mare și puternic, groaznic. 53) curgea cu sgomot. 54) îi sparse pânțele și-i curșeră mațele. 55) ca o grămadă, mototol.

În mai puțin de o clipită de ochi, venură și ceilalți tovarăși ai vânătorului, care rămaseră înmărmuriți de groază pentru cele ce era să se întâmple.

Acești oameni erau din împărăția lătâne-său. Ei cu toții mulțumiră lui George pentru izbăvirea ⁵⁶⁾ domnului lor, apoi se puseră la masă și traseră un chef, de să se ducă pomina ⁵⁷⁾ de bucurie. Și fiindcă era cald, se desbrăcară de hainele de pe deasupra, rămâind mai ușori. Atunci unul din meseni zări mărgelele dela gâtul lui George. Se dete pe lângă dânsul binișor, îi citi numele și-l cunoscă.

Spuind și celorlalți minunea dumnezeiască, cum se descoperi împăratul lor, vânătorul cel cu pricina veni lângă dânsul și-i zise:

— Mulți ani să trăiești, Doamne și al nostru stăpânitor! Și să știi că împăratul locului acestuia a răposat în Domnul, și eu, sluga nevrednică a Domnului meu, îi țin locul, până se va găsi moștenitorul său cel pierdut dela botez. Acum mulțumesc Domnului pentru cele ce mi s'au întâmplat, că mi te trimise D-zeu, de mă scăpași dela moarte, căci cunoscui în tine pe fiul aceluia bun împărat, care ne-a cărmuit ⁵⁸⁾ omește atâta mare de ani.

George, care căscase gura și bleojdise ⁵⁹⁾ ochii la cele ce spunea vânătorul, zise:

— Dar de unde știți voi, oameni buni, că eu sunt fiul împăratului despre care îmi vorbiți?

— Mărgelele dela gâtul tău ne-au spus. Să fie lăudat numele Domnului că am dat peste tine. Și de azi înainte tu să ne cărmuiești.

56) scăparea dela moarte. 57) vestea. 58) condus. 59) deschise ochii mari, (holbase).

Toți mesenii se sculară și i se închinară, ca la un împărat.

George plecă cu dâșșii și cu băiatul cu care ucenicise el, și se duse la palaturile împărăției.

Sfoară se dete în țară ⁶⁰⁾ de această fericită întâmplare. Și alerga poporimea ⁶¹⁾ din toate părțile, cu mic cu mare, să vază pe acela carele mort a fost și a înviat, pierdut a fost și s'a aflat, lăudând numele Domnului.

Iară dacă s'a așezat George în scaunul tătâne-său, începu a pune lucrurile la cale ⁶²⁾, cum să meargă bine treburile.

Băiatul cu care ucenicise George ajunsese să fie mâna Șdreaptă ⁶³⁾ a împăratului, atât se ciopli și se suție ⁶⁴⁾ în puțină vreme.

Cercetând noul împărat în dreapta și în stânga, de cum s'a întâmplat pierderea lui, află șiretenia priceștii ⁶⁵⁾ din fir până în ață ⁶⁶⁾, cum adică s'a bătut tată-său cu tâlharii, cum aceștia i-au înfrânt oastea și cum împăratul cu ai săi, dând dosul ⁶⁷⁾, n'a mai știut nimic nici despre dâșșii, nici despre mama sa, — și cum împăratul a fost cuprins de mâhnire și de obidă ⁶⁸⁾ până la moartea sa, și cum a murit nemângăiat, ne mai aflând ninica despre dâșșii.

Atunci el alcătui o ceată de oameni tot unul și unul ⁶⁹⁾ și porni la fântâna botezului, ca să stârpească

60) se răspândi vestea în țară. 61) poporul, mulțimea. 62) a face regulă în toate. 63) să fie omul cel mai de încredere. 64) se făcu mai de soiu. 65) toate amănuntele întâmplării. 66) foarte amănunțit. 67) luând-o la fugă. 68) supărare mare. 69) unul mai voinic de cât celălalt.

codrul de acei tâlhari. Dară, până una-alta, ca să nu i se întâmple ceva rău mă-si, socoti mai nimerit să poftescă pe căpitanul tâlharilor printr'o carte ⁷⁰⁾ scrisă, ca să dea drumul împărătesei.

Și scrisese carte. Iară dacă văzu că oștenii lui se cam codesc ⁷¹⁾, primi cererea băiatului cu care ucenicise el, și-l trimise pe dânsul.

Acesta, dacă plecă, ajungând în codrul unde era fântâna hotezului, se pomeni ⁷²⁾ înconjurat de doisprezece haiduci, care și puseră mâna pe dânsul. Aceștia chibzuiau cu ce moarte să-l omoare; dară, după ce auziră că merge cu carte la căpitanul lor, îl duseră la dânsul și așteptară să vadă ce le poruncește el.

Căpitanul răsse, după ce citi scrisoarea. Și scrisese și el carte, în care zicea împăratului, că, dacă îi e voia să mai fie cu vicață, să stea locului, iar dacă i s'a urit a mai trăi, să vie să se bată cu el, că-l așteaptă; —și mă-sei nu-i va da drumul, până nu se va istovi ⁷³⁾ detot în închisoare, unde este băgată.

Până să vie cu răspunsul, căpitanul de haiduci puse de lăie un curcean, îl fripse și-l trimise împărătesei, zicându-i să mănânce cea mai de pe urmă mâncare bună, căci el are să se lupte cu fiul ei, împăratul, și fără doar și poate are să-l omoare. Acesta este, zicea el, pomana ⁷⁴⁾ ce face fiul ei, căci după ce va pieri, nu va mai avea cine să-i facă pomână.

Împărăteasa, cum auzi că trăiește fiul ei, și că este

70) scrisoare. 71) nu prea vreau. 72) se văzu deodată. 73) se va isprăvi. 74) masă dată pentru odihuirea sufletului unui mort.

impărat la împărăția tătâne-său, nici că se atinse de curcan, ci trimise răspuns căpitanului de tâlhari, că ea, cum a trăit douăzeci și patru de ani numai cu pâine și apă, va trăi și de aci înainte, până ce Dumnezeu, care cunoaște toate ascunsurile inimii și știe nevinovăția ei, o va mântui de aceste munci ⁷⁵⁾, de care nu mai este vrednică.

George se cătrăni de mânie ⁷⁶⁾, când văzu necuviințioasa purtare a haiducului și poftirea cea vrednică de răs, ce-i făcea.

Atunci porni cu ceata lui cea aleasă și se hotări că nici în ruptul capului ⁷⁷⁾ să nu se întorcă acasă fără mă-sa, pentru care se bucura, auzind că încă trăiește.

Tot atunci, căpitanul de tâlhari își adună ceata într'o culă ⁷⁸⁾, sub niște dărâmături de ziduri, ce se aflau în muntele acela, și unde era locuința lor, și se puse a cina. Pe când ei beau și se veseleau, vorbind verzi și uscate și bătându-și joc de scrisesele împăratului și de răspunsul împărătesei, odată se despică zidul și se ivi o umbră, care puse pe masă două lumânări aprinse (de piatră), o carte și o cheie. Apoi, umbra se făcu nevăzută. Tâlharii rămaseră ca scriși pe perete și tăcură mâlc ⁷⁹⁾.

Căpitanul luă cartea, îi rupse pecetea; o deschise și citi:

„Firul nelegiuirilor tale s'a sfârșit. Glasul nenorocitorilor, pe care fără milă i-ai jertfit, s'a auzit la cer. Sângele cel nevinovat, ce atâta mare de timp ai văr-

75) chinuri. 76) se făcu vândt de furie. 77) chiar în fața morții. 78) turn de apărare în vremurile vechi. 79) nu mai ziseră nici o vorbă.

sat, cere răsplătire. Ești blestemat. În ascunzătoarea ce este în colț la dreapta, și pe care tu n'ai știut-o, este o uscioară, pe care o vei descoperi cu una din aceste lumânări. Ia cheia, ce ți s'a pus pe masă, și o deschide. În această ascunzătoare, vei găsi niște haine și podoabe de împărăteasă, pe care le vei da nenorocitei împărătese, muma lui George, să se îmbrace cu ele. Ea te va ierta pentru trudele⁸⁰⁾ și chinurile ce i-ai pricinuit, de sunt acum douăzeci și patru de ani. În celălalt sipețel⁸¹⁾, vei găsi o piele de urs și un lanț, cu care piele te vei îmbrăca tu, căci urs ai să rămâi, până îți vei ispăși⁸²⁾ păcatele. Împărăteasa te va duce de lanț și te va da în mâna împăratului. Și să nu cutezi a face în alt chip, căci mânia cerului va cădea peste tine și mai îngrozitoare".

La citirea acestei scrisori, căpitanul rămase ca lovit de trăznet. Și, neavând încotro, scoase toate avuțiile, ce adunase de când tâlhărea, și le făcu douăsprezece părți deopotrivă, pe care le împărți la cei doisprezece tovarăși ai săi. Aceștia, după ce își luară ziua-bună dela căpitanul lor, se împrăștiară ca puii de potârniche, care și pe unde.

Iară el, căpitanul, deschise sipețelele și află toate celea întocmai precum îi zicea cartea. Luă hainele și podoabele de împărăteasă — și le dăde mumei lui George, ca să se îmbrace cu ele. Aceasta primi bucuros, căci hainele de pe dânsa se hărtăniseră⁸³⁾, se muceziseră, și se putreziseră, rămânând mai goală. Apoi își ceru iertăciune pentru relele, ce-i făcuse el, — pe care iertăciune o și dobândi, fiindcă împărăteasa avea o inimă foarte bună.

80) oboselile. 81) cufăr, ladă mică. 82) răsplăți. 83) se rupseră.

După ce căpitanul de tâlhari se îmbracă în pielea de urs, care se lipi de trupul său ca și când ar fi fost deacolo, împărăteasa îl luă de lanț și se îndreptă către scaunul ⁸⁴⁾ fiului său.

Pe drum se întâlnește cu George, care venea, mare ⁸⁵⁾, ca un leu, și călare pe un șoimulean sireap ⁸⁶⁾ de mânca foc. George era cu sabia lui, ce-o ținea goală în mână. Mămă-sa, cum îl văzu, îl cunoscuse, căci era leit ⁸⁷⁾ tată-său, și se închină lui ca unui împărat.

George se dete jos de pe cal și îmbrățișă pe împărăteasă ca pe muma lui, după ce află cine este.

Mămă-sa îi spuse cum Dumnezeu, cunoscându-i nevinovăția, a izbândit-o ⁸⁸⁾, prefăcând în urs pe prigonitorul ⁸⁹⁾ ei.

Apoi dete pe urs de lanț în mâna împăratului. Acesta se înduioșă de osânda lui și-i dete drumul, zicându-i:

„Destul îți este urgia ⁹⁰⁾ dumnezeiască. Du-te și cată de-ți ispășește păcatele!”

Ursul într-o clipă de ochiu se făcu nevăzut, intrând în codru.

Iară împăratul, cu mămă-sa, cu credinciosul și cu ostașii săi, se întoarseră la scaunul împărăției, mulțumind lui Dumnezeu pentru toate arătările ⁹¹⁾ lui.

Și domniiră în pace și în liniște, până ce, vrând Dumnezeu, i-a mutat din lumea aceasta.

Iară întâmplările lor au rămas de poveste și vor rămânea în veacul veacului.

84) reședința, capitala. 85) să te minunezi. 86) cal voinic și sprinten. 87) întocmai. 88) i-a dat Dumnezeu izbândă. 89) dușmanul care o chinula. 90) pedeapsa. 91) faptele prin care și-a arătat puterea.

FĂT-FRUMOS CU CARĂTA ¹⁾ DE STICLĂ

A fost odată un om, căruia i se urise cu desertăciunile ²⁾ cetăților și se făcu sihastru. Vezi că văzuse el că tot nu e nimic de lumea asta oarbă ³⁾, și, de aceea, se duse în sihăstrie. Acolo, el avea vecini fiarele pădurilor. Și așa de bun era el la Dumnezeu, încât toate dobitoacele i se închinau, când se întâlneau cu dânsul.

Intr'una din zile, ducându-se el la marginea râului, ce curgea prin pădurea aceea, ca să se spele, văzu un sicrinel ⁴⁾, încheiat și smolit ⁵⁾ bine, că vine pe apă și se oprește de marginea unde sta el. Și îndată auzi că orăcăește ⁶⁾ ceva, ca un copilăș.

Stătu puțin și cugetă el, ca ce să fie asta? Dar după ce se rugă puțin, ca să se depărteze de el ispita satanei ⁷⁾ (dacă ispită ar fi), și după ce văzu că orăcăitul se întetește ⁸⁾, necum să piară de dinaintea lui, — prinse a scoate sicrinașul la margine. Și deschizându-l, găsi într'insul un copil mic ca de două săptămâni. Cum îl luă în brațe, copilul făcu.

Atunci sihastrul mulțumi lui Dumnezeu că i-a trimis suflet de om, cu care să-și mai petreacă uritul în bungetul ⁹⁾ ăla de codru.

De gâtul copilului găsi un baer ¹⁰⁾, în care cîti pustnicul, că acel copil este fiu de împărat.

De crescut, ar fi voit pustnicul să-l crească, dar nevoia era: cu ce să-l hrănească? Atunci, plecându-și genunchii, se rugă Domnului cu căldură, și îndată

1) trăsură frumoasă. 2) lucruri și fapte zadarnice. 3) lume care nu vede cum sunt în adevăr lucrurile. 4) cufăr mic. 5) uns cu smoală pe deasupra, ca să nu intre apă înduntru. 6) țipă ca o broască, (aici: scâncet). 7) cercarea răutăcioasă a diavolului. 8) se face tot mai tare. 9) desişul. 10) o bucată de sfoară împletită, de care se agață, la gâtul copilului, un semn: iconiță, cruce etc.

răsări, ca din pământ din iarbă verde¹¹⁾, un smochin mare, cu roadele unele în mugur, altele în floare, altele în pârgă¹²⁾, iar altele coapte și numai bune de mâncat. Dete copilului zeamă stoarsă din o smochină, — și mănăcă copilașul de se minună¹³⁾ și sihastrul.

După ce se mai mări, învăță pustnicul pe fiul său de suflet să citească și să-i adune rădăcini și alte buruieni pentru hrană.

Și așa petreceau ei acolo în tihnă, fără să-i supere cineva: bătrânul învățând pe copil tot ce știa el despre lume și ale lumii; copilul ascultând și băgând la cap tot ce-l învăța tată-său cel dat lui de sus¹⁴⁾.

Trecură așa câțiva ani. Când, într'una din zile, bătrânul spuse fiului său că o să se ducă la D-zeu¹⁵⁾:

„Să nu te sperii, dragul meu, că are să vie un leu groaznic să-mi sape groapa, și tu să mă bagi într'insa și să mă acoperi cu pământ. Apoi să te sui în podul colibeii mele și să ici de acolo frâul ce vei găsi și să-l scuturi.”

Încă vorbind, pustnicul se culcă și adormi somnul cel de veci. Băiatul plânse cu foc, văzându-se singur. Apoi iată, nene, că leul cel groaznic venea răcnind. I se făcu băiatului părul măciucă în cap¹⁶⁾ de frică; dar aducându-și aminte de vorbele bătrânului, se liniști și privi cum sapă groapa, în care el puse pe tată-său și îl acoperi cu pământ. După ce băiatul făcu precum îi zisese bătrânul, leul se duse la treaba lui, și nu se mai întoarse pe acolo.

Băiatul, rămânând singur, rătăcindu-se prin desisurile pădurii, plângea și se tânguia de țî se rupeau

11) dintr'odată, din noroc. 12) aproape de a se coace. 13) se miră. 14) de Dumnezeu. 15) o să moară. 16) se îngrozî.

rărunchii de mila lui¹⁷⁾. Și aducându-și aminte de cuvintele bătrânului, tatăl său, se sui în podul colibei, găsi frăul, îl luă și se dete jos cu el.

Am uitat să vă spun. După moartea bătrânului, smochinul se uscă de tot, ne mai rămâind decât un buștean¹⁸⁾ părliț¹⁹⁾, stând înfipt în pământ.

Dacă se dete jos cu frăul, băiatul îl scutură, și iață că se arală un armăsar cu șase aripi și zise:

— Ce poruncești, stăpâne?

— Ce să poruncesc? răspunse băiatul, ia să stai cu mine aci, că mi-e urit singur.

— Ba nu, stăpâne. D-ta să mergi la lume, să faci ce ți-oiu zice eu, că va fi mult bine de d-ta.

Se miră băiatul de spusesele calului. Vezi că el nu știa nimic de-ale lumii. Se mai miră o toană²⁰⁾, când îi spuse că trebue să fie îmbrăcat. Și, după povața calului, băgă mâna în urechea lui cea stângă și scoase niște haine, cu care se îmbrăcă.

Și încălecând, îl duse calul la un oraș, și trase la un han. Se miră el de tot ce vedea, și luă aminte la tot ce făceau ceilalți oameni.

Iară după ce trecu câteva zile, în care și băiatul se mai deprinse cu lumea, calul îi zise că trebue să-și facă și dânsul căpătâiu²¹⁾. Pentru aceasta, îi zise să se lege la ochi, și, încălecând, sbură cu dânsul, ca vântul, ducându-se într'un dâmb²²⁾ și se opri acolo. Apoi îi zise:

— Stăpâne, descălecă, și, cu frăul în mână, aplică-te și ia de jos ce ți-o da de mână²³⁾ și umpleți sânurile²⁴⁾.

17) te durea în suflet de mila lui. 18) butuc, 19) uscat. 20) puțin timp. 21) un rost în lume. 22) ridicătură de pământ. 23) ce ți-o cădea în mână. 24) locul dintre cămașă și piele. Servește la țară ca buzunar.

— Așa orbește, ce naiba o să apuc? Mai bine ar fi să mă desleg la ochi, răspunse băiatul.

— Să nu faci una ca asta, vai de mine!—că în clipa ce vei deschide ochii, cu moarte vei muri, îi zise calul.

Băiatul ascultă. Descălecă, dară frăul din mână nu-l lăsă. Se plecă jos și, cu cealaltă mână, luă pe nepipăite tot ce putu apuca, își umplu sâmurile, încălecă și porni înapoi.

Acasă, dacă ajunsese și se deslegă la ochi, ce credeți că mi-ți văzu, boieri D-voastră? Numai pietre nestemate²⁵⁾, una mai frumoasă decât alta, una mai mare decât alta. El nu știa ce sunt alea; se juca cu dânsule ca copiii cu pietricelele. Calul însă îl învăță ce să facă cu ele.

Luă numai câteva și se duse la neguțători de le schimbă pe bani. Plăti la han, își cumpără cele ce îi erau de trebuință și-i mai și rămase.

Acum calul îl învăță ce să mai facă. Il învăță să aleagă vreo câteva pietre din cele mai mari și mai frumoase și să le ducă, în dar, la împăratul locului aceluia.

Și el făcu așa.

Iar dacă se duse la împărat cu darul, și văzu că îl primește împăratul cu mare cinste, și atât îi prețuiește darul, el spuse că mai are încă multe.

Se sperie și împăratul de atâta bogăție, ce văzu la băiat, și-l luă în nume de bine²⁶⁾.

Nu era țărămonie²⁷⁾, la curte, unde să nu fie și el chemat. Nu era paradie²⁸⁾ ori vr'un alaiu sau serbare, ca să nu fie și el acolo.

25) scumpe. 26) i se arată binevoitor, cinstit. 27) ceremonie, serbare. 28) defilare (de trupe).

Azi așa, mâine așa, el făcu cunoștință cu toți fiii de domni și de boieri—și învăță dela dău și, ia numai așa— auzind și văzând, toate obiceiurile: cum să mânuiască sabia, ori paloșul; cum să răsucească buzduganul; cum să întinză arcul și să ochiască; ba încă îi și întrecu, că era deștept băiatul, iscusit și numai spirt²⁹⁾, ca un Român verde ca bradul și mândru ca ștejarul.

Toate bune. Numai un lucru nu-și putea da el seama. Că de ce, adică, împăratul era tot trist și tânjea³⁰⁾ firea într'insul. Intr'una din zile, nu știu cum îi veni lui bine și prinse a-l întreba:

— Împărate, zise el, toate bunătățile de pe lume ai, toți ți se închină ca la un mare împărat: ce ai la sufletul tău, de ești tot fără chef³¹⁾ și mâhnit?

— Ei, dragul meu, ce să am? Ia niște păcate dela Dumnezeu am avut să trag pe lumea asta,—și acum m'au ajuns. Aveam o fată și doi băieți, și parte de ei n'am avut. Un spurcat de Smeu mi-a furat fata și nu pot da cu mâna de urma ei, deloc. Două oștiri am trimis, împreună cu fiii mei, și cu toți cu totul s'au prăpădit. Nevasta mea, împărăteasa, s'a sfârșit de dorul copiilor, și eu nu e departe până să mă duc, că, uite! simț că slăbese din zi în zi, și nu-mi dă inima să mă veselesc.

Băiatul tăcu, și-i păru rău că adusese vorba despre lucruri, atât de mâhnitoare³²⁾, sufletul împărătesc.

Dacă se întoarse acasă la dânsul, spuse calului ce află și-l întrebă, că nu e chip a scoate pe fată din mâna Smeilor?

Calul îi răspunse:

29) suflet, minte, 30) se prăpădea. 31) voie bună. 32) supărătoare.

— Ce nu se poate pe lumea asta? Inșă ea să scapi pe fată din mâna Smeului, cam greu lucru este, din pricina sgriptoroaicii ³³⁾ de mă-sa, că este și vrăjitoare de înghiață apele.

Atât fu destul băiatului să afle. El nu voi să știe: greu, negreu — și se duse drept la împăratul.

Mai aduse vorba încă odată de copiii lui cei pierduți, cercetă mai cu d'amănuntul despre dânsii, apoi zise:

— Mă voi duce să ți-i aduc eu, mărite împărate.

— Fugi d'acolo, voinice, îi răspunse împăratul. Nu-ți mai pierde tinerețele în deșert. N'a putut face nimic Novacul ³⁴⁾ meu; n'a putut face nimic Arapul meu, dară încă-mi-te tu, un copil necercat în ale războiului. Novacul avea darul de culca la pământ o oaste întregă, de se făcea o movilă înaltă cât era de mare, când aducea odată mâna de o da la spate, și apoi el se punea de ședea d'asupra movilei. Arapul meu avea darul de a înghiți o oștire cât de mare, când sorbea odată, și apoi a da afară ca mistuită. Și totuși și ei s'au răpus, ducându-se cu fiii mei la război.

— Voiu cerca și eu, mărite împărate, dacă îmi vei da voie.

— Du-te, băiete, dacă te trage așa ³⁵⁾ la moarte.

Și luându-și ziua bună dela împăratul, voinicul se duse la calul său și-î spuse tot ce auzise dela împăratul, și tot ce hotărise el să facă.

— Să mergem, răspunse calul, însă eu eugetul tot la Dumnezeu, și el nu ne va lăsa să pierim.

Se pregăti și porni. Și merse, și merse, și merse,

33) *balaurăoiciei, femeie rea.* 34) *uriașul.* 35) *te trage soarta.*

zi de vară până 'n seară, — ca cuvântul din poveste, care d'aci încolo mai frumos este, până ce au ajuns la o poiană verde și desmierdătoare. Aci, dacă stătură în popas, prinse a se sfătui cu calul, ce și cum să facă: iar calul, ca un năzdrăvan ce era el, îi spuse cum să apuce lucrurile ca să meargă la izbândă.

Și mai merse ce mai merse, și ajunsese la palaturile Smeoaicei. Aceste palaturi erau cu totul și cu totul de sticlă, și străluceau,—dela scare te puteai uita, dară la dânselle ba.

Până a nu intra în curțile palatului, stătură și spionară, ca să știe cum stau lucrurile în această curte. Trei zile și trei nopți umblară prin preajma palaturilor, și, mai ispitind, aflară că Smeoaica cu Smeul nu erau acasă.

Atunci Făt-Frumos, călare, intră în palaturi, și se opri drept la scară. Fata cum îl văzu, ieși afară. Vorbi cu Făt-Frumos da'n călarele³⁶⁾, și se înțeleseră la cuvinte. Fata, văzând că are de-a-face cu un viteaz, intră în cămară, luă cu dânsa o gresie, o hasma cu chenar³⁷⁾ pe margine și o perie, ieși repede din casă, se puse pe calul lui Făt-Frumos și o luară la sănătoasa³⁸⁾.

Cum pășiră pragul porții, începură curțile și palaturile a hăui³⁹⁾, de să ferească Dunnezeu! Și auzind Smeoaica, de unde era dusă,—într'o clipă se întoarse acasă. Aci, dacă sosi și văzu că fata era răpită, se luă după dânsii. Și gonește-i, și gonește-i!—până ce, când era să pună mâna pe ei, fata aruncă peria înaintea Smeoaicei, și îndată se făcu o pădure

36) *Făt-Frumos era călare.* 37) *dungi pe margine.* 38) *la fugă.* 39) *a răsuna, a vui; a urla.*

mare și deasă, de nu putea puiu de pasăre să răzbată printr'însa.

Smeoaica făcu ce făcu, roase la copaci, cățărându-se din cracă în cracă și strecurându-se prin desiș, până ce trecu dincolo, — și să te ții după dâșii!

Calul sbura ca vântul; dară Smeoaica venea după dâșii ca gândul. Când să puie mâna pe ei, fata aruncă în urma ei basmaua. Odată se făcu o apă mare, mare de d'abia i se vedea marginea, și de jur-impjurur înconjurată cu foc. Smeoaica se făcu luntre și punte și trecu. Dete prin foc și prin apă, — și după dâșii tot după dâșii! Și din goană nu-i slăbea!

N'apucase calul să se depărteze o bucată de loc mai de Doamne-ajută ⁴⁰⁾, și iată că Smeoaica iară îi ajunsese.

Atunci fata aruncă d'a'n fuga și gresia. Odată se făcu între dâșii și Smeoaică un munte, numai și numai de piatră.

Smeoaica crăpa de necaz ⁴¹⁾, — și nu mai vedea înaintea ochilor, de cătrănită ⁴²⁾ ce era. Incepu a se sui pe munte; dar, așil, unde era pomana aia ⁴³⁾, ca să se poată urca? Muntele era drept și piatra lustruită: mă rog, ca o gresic ce era ea. N'avea unde punc piciorul, ca să se sprijinească. Când se atingea de câte un colț de piatră, cărnurile îi sângerau, căci era așa de ascuțit, de tăia ca briciul.

În cele din urmă, mai cățărându-se din steiu în steiu ⁴⁴⁾, mai d'abușele ⁴⁵⁾, ca o lipitoare, făcu pe dracul în patru și se urcă d'asupra muntelui. Făt-Frumos

40) mai mare, mai de seamă 41) ciudă. 42) mănloasă, cumplită. 43) unde era norocul acela? 44) stâncă. 45) pe brânci.

sta în poale cu arcul în mână. Smeoaica, cum se văzu în vârful muntelui, răsufală o toană și, învărtindu-se la vale, se lăsă ca o furtună.

Făt-Frumos, cum văzu una ca asta, instrună iute arcul, puse săgeata și o luă la cătare ⁴⁶⁾. Când îi veni bine, dete drunul arcului și o săgetă drept în ochi. Smeoaica odată dete un țipăt, de se cutremură muntele, și numai, iacă, venea d'a rostogolul gemând. Când ajunse jos, se făcu mototol de durere. Făt-frumos, cu buzduganul în mână, se apropie de dânsa, îi mai dete vreo câteva lovituri d'alca îndesatele, că nu murise încă.

Atât mai apucă să zică Smeoaica: „M'ai mâncat friptă”. Căscă gura de trei ori și pieri.

Făt-Frumos și fata de împărat nu mai puteau de bucurie. Ei voră să se întorcă acasă la împăratul, care îi aștepta cu mare nerăbdare.

Dar calul le răspunse:

— Ol ol cine se pripește ⁴⁷⁾, se pârlește ⁴⁸⁾. Trebuie întâi să omorim pe Smeu, fiul Smeoaicei, căci, până va fi acesta d'asupra pământului, pace de el nu veți avea. Apoi să sculăm din mormânt pe fiii de împărat și oastea ce i-a prăpădit Smeoaica cu fermecele sale, și așa, cu tot avutul Smeilor, să ne întorcem acasă.

Făt-Frumos prinse voios a se lupta cu Smeul, și porni din nou la palaturile Smeoaicei.

Smeul aștepta înarmat să vază ce izbândă făcuse mă-su.

Când însă văzu pe Făt-Frumos viind cu un voinic

46) o luă la ochiu, la țintă. 47) grăbește. 48) prăpădește.

cu fata lângă dânsul pe cal, i se tăie mâinile și picioarele. P'aci, p'aci⁴⁹⁾ era să se piardă Smeul, de părere de rău, că se răpusese⁵⁰⁾ mună-sa. Dar, îmbărbătându-se, stătu locului, ca să se ia la luptă cu Făt-Frumos.

Acesta atâta aștepta. Vezi că il învățase calul cum să meargă la luptă, și cum să facă.

Se apucară deci la trântă⁵¹⁾. Și lupte-se⁵²⁾, lupte-se, zi de vară până'n seară,—și ca să se dovedească⁵³⁾ unul pe altul, nici nu se pomenca.

Văzând Făt-frumos că îi apucă noaptea, odată se opinti⁵⁴⁾ din toate puterile, ridică în sus pe Smeu, și, aducându-l, îl băgă în pământ până'n gât,—și ținându-l acolo sub picioare, și cu sabia goală în mână ridicată d'asupra lui, îl întrebă despre frații fetei și despre oștile trimise.

Smeul, crezând că o să-l ierte dela moarte, dacă i-o spune, răspunse:

-- Movilele de pământ ce ai întâlnit până aci sunt frații fetei împăratului și oștile lor. Hrisoavele⁵⁵⁾ legăturii⁵⁶⁾ lor sunt puse într'o cutie de argint și păstrată pe polița pe după sobă, din cămara⁵⁷⁾ mamei: cine le va lua și le va citi d'asupra acelor movile, ca să desfacă făcutul⁵⁸⁾ lor, legătura vrăjilor se va deslega și toți vor învia, ca și cum n'ar fi fost legați⁵⁹⁾ de când pământul.

Atât îi trebuia lui Făt-Frumos să știe. Îi reteză capul și-l lăsă acolo corbilor, să-l mănânce.

Și intrând în palaturile Smeoaicei, fata, care o-chise⁶⁰⁾ cutia cu pricina, se duse drept ca pe ciri-

49) cât pe ce. 50) pierise. 51) luptă piept la piept. 52) se luptară. 53) să se birure, să se învingă. 54) se sforță, se încordă. 55) actele. 56) fermecăturii, vrajei. 57) odaia. 58) vraja. 59) fermecați. 60) des-coperise cu ochii, zârse.

pie⁶¹⁾, puse mâna și o luă. Când acolo, ce să vadă? Câte movile erau, atâtea hrisoave.

Acum altă nevoe: Cum să ghicească hrisoavele morților? Se hotărîră să meargă la câte una din ele și să citească toate hrisoavele de legătură, până ce va da peste acela al movilei aceleia.

Tocmai acum își veni și Făt-Frumos de acasă⁶²⁾. El hăgase de seamă că aceste movilițe de pământ grămădit se cutremurau când trecea pe lângă dănsle; dar nu-și putu da seama ca ce să fie.

Și, întorcându-se, stete la cea dintâi moviliță ce întâlnește, citi un hrisov, citi altul, nimic! Mai citi încă unul și încă unul. Pasă-mi-te, acesta era hrisovul prin care se legase vrăjele moviliței de față, că, numai, măre, unde începuse movila să se cutremure și apoi să se legene, de părea că vrea să se desgrădineze⁶³⁾ de pământ. În cele din urmă pieri, și în locu-i rămase un tânăr fecior de împărat, viu nevătămat.

Acesta, cum deschise ochii, se uită împrejur și zise:

— Oh! soru-mea, dar greu somn dormii!

— Greu, fratele meu; și ai mai fi dormit tu mult și bine, de nu venea omul acesta, trimis dela Dumnezeu, să ne scape dela robie.

— Oricine vei fi, frate să ne fii.

— Frate până la moarte, răspunse Făt-Frumos.

Și îmbrățișându-se, porniră și pe la celelalte movile, și la toate așa făcură. Invie pe celălalt frate, pe Novac, pe Arap, cu toate oștirile lor.

Și se făcu o bucurie mare între dânsii, de nu se

61) ață, de-a-dreptul. 62) își dădu seama, pricepu. 63) să se deslipească.

poate spune. Bietul Făt-frumos umbla din mână în mână, căci toți voiau să-l îmbrățișeze de mulțumire.

Și, întorcându-se din nou la palatul Smeoaicei, plesni de patru părți ale curților cu un biciu, ce era după ușă în cuiu, și ele se făcură un măr de aur. Făt-Frumos îl luă și îl băgă în sân. Apoi el, împreună cu fata, se puseră în căruța Smeoaicei, care era numai și numai de sticlă, și se întoarse la împăratul cu alaiu ⁶⁴⁾ mare.

Când veniră olăcarii ⁶⁵⁾ și spuseră împăratului că i se întorc toți fiii lui înapoi cu oști cu tot, p'aci, p'aci, era să se piardă de bucurie. Iși ținu însă firea și le ieși înainte cale d'o zi.

Dar mi-te când se văzură! Nu știa bietul împărat pe care să îmbrățișeze mai întâi. Și când îmbrățișa pe câte vr'unul, parcă nu-i mai venea să se deslipească de dânsul.

Intrând în orașul împărătesc, alaiul se orândui ⁶⁶⁾ astfel: întâi venea pedestrirea, apoi calul lui Făt-Frumos, după care era Făt-Frumos cu fata împăratului în careta Smeoaicei cea de sticlă, de o parte și de alta fiii împăratului călări, și apoi călărimea, în cap cu Novacul și cu Arapul.

Gloatele se îmbulzeau ⁶⁷⁾ și da unul peste altul, care mai de care să vază pe mântuitorul fiilor împăratului, și toți cu un glas strigau că el să le fie împărat.

După ce se cunună Făt-Frumos cu fata împăratului,

64) suită (însoțitorii mulți), pompă. 65) ștafetele, vestitorii călări. 66) așeză. 67) se îngrămădeau.

acesta fiind și bătrân, se coborî din scaunul împărăției și se urcă Făt-Frumos.

Și domniră în pace și liniște, lăudați de popor până în ziua de astăzi, de n'or fi murit.

POVESTE ȚĂRĂNEASCĂ.

A fost odată un împărat. El avea trei feciori.

Când fu la ceasul morții, își chemă feciorii și le zise:

„Fecii mei, sunt cu sufletul la gură¹⁾, precum mă vedeți. Un lucru numai vă cer: în cele trei nopți, după înmormântarea mea, să-mi păziți mormântul câte unul din voi.”

Cum auzi făgăduiala din gura feciorilor săi, căscă gura și-și dote sufletul.

Gătire se făcu de îngropăciune, mă rog, ca la moartea unui împărat,—și cu mare alai²⁾ și jale fu pus la odihna de veci.

Feciorii, care știau ce glăsuise³⁾ tatăl lor când îi ieși sufletul, se puseră de pază; în noaptea dintâiu, feciorul cel mai mare al împăratului.

Pândi el ce pândi, și în puterea nopții, pe când și apele dormeau, se pomeni fiul de împărat cu un oarecine că vine și vrea să desgroape pe mort. Nici că e de gândit a-l fi lăsat feciorul de împărat să facă o așa nelegiuire, fără decât se luă cu dânsul la luptă. Și lupte-se⁴⁾, și lupte-se, până ce, când începu să cânte cocoșii, acel cineva pieri ca o nălucă⁵⁾.

1) gata să mor. 2) sultă, mulțime multă, pompă. 3) spusese. 4) se luptă. 5) stafie, vedenie.

A doua noapte, feciorul de împărat cel mijlociu păți ca și cel mare.

Când se întâlniră ei, se vorbiră să spuie fratelui lor celui mic pățania lor și să-l imbie a primi ca unul din ei, pe care-l va alege el, să-l însoțească în noaptea când va avea să păzească dânsul, de teamă ca să nu se răpue⁶⁾, ca unul ce era mai tânăr.

Dară feciorul cel mic al împăratului nici nu voi să asculte de unele ca acestea, și zise:

„Duce-mă-voiu singur, căci trebuie să fi știut tata ce zice, când ne-a poruncit să păzim câte unul singur.

Și astfel, cum veni seara, se duse la locul de pândă. Și de oarece știa ce-l așteaptă, el își luă cu dânsul armele și se găti bine de luptă. Pe la miezul nopții, se pomeni și el cu ceva că vine. Vru el să întrebuinteze armele, dară unde îi dădu ăla pas⁷⁾, căci el se arătă ca o vedenie ieșind ca din pământ, și se luară la trântă⁸⁾. Lupta fu crâncenă, căci duhul necurat, — duh necurat⁹⁾ era cel ce venea să desgroape pe împărat — își puse toate puterile ca să dovedească¹⁰⁾ pe fiul cel mai mic al împăratului. Vezi că duhul știa că, de nu va putea nici în a treia scară să isbutească¹¹⁾, apoi trebuia să-și mute gândul¹²⁾; nu mai putea, adecă, să-l desgroape nici la amin¹³⁾. Fie însă, că și băiatul nu se lăsă mai pe jos. Și cum spu-seiu, se luptară pe capete¹⁴⁾; dară luptă, nu glumă. Curgeau sudorile de pe fiul împăratului șiroae, și nu se da netezului¹⁵⁾ nici cât. Lupta ținu, — și o luptă

6) ca să nu fie omorît. 7) nu-l dete timp. 8) luptă plept la plept. 9) diavol. 10) să-l învingd. 11) să reușească. 12) să nu se mai gândească la așa ceva. 13) în vecii vecilor, niciodată. 14) până nu mai putură. 15) nu se da învins dihâniei.

de moarte, — până despre cântători¹⁶⁾. Cum se auzi cocoşul, duhul pieri ca o nălucă, dar şi băiatul căzu jos de ostenit. De mai ţinea lupta numai cât ai ajăta un foc¹⁷⁾, s'ar fi muiat — şi cine ştie ce se întâmpla. Cum căzu fiul de împărat, pe mormântul tătâne-său, acolo şi adormi. Atât era de rupt de oboseală.

Când se deşteptă, ce să vedeţi d-voastră? Soarele răsărise de mult şi se urcase ca de trei sulite¹⁸⁾. Ce să facă el? Să se întoarcă acasă, ziua 'n amiaza mare, să treacă prin oraş aşa, înarmat de sus până jos, îi era ruşine; să rămâie acolo, nu se putea.

Ce-i veni lui în gând, că numai o luă rara, rara¹⁹⁾, către o pădure, ce era p'acolo p'aproape, ca să-şi petreacă ziua cu vânatul, şi mai către seară să se întoarcă acasă. Şi aşa, mergând el prin pădurea aceea, îl apucă gândurile. El cugetă, ca ce să fie pricina de le-a zis tată-său să-i păzească mormântul în trei seri d'a rândul.

Şi mergând aşa, fără să ştie nici el unde merge, şi cu gândurile duse, se pomenu că pierde poteca²⁰⁾ şi nu mai ştie unde merge. Dă în sus, dă în jos: drumul nu-l mai găsea. Mai se întoarse în dreapta, mai la stânga, — aşi! : în loc să iasă la lumină, el se rătăcea şi mai mult. Dibuid prin codru şi cercetând să dea peste potecă, ieşi la lumină²¹⁾. şi acolo în mijlocul luminişului zăreşte un foc mare şi pe foc o crăcătiţă, din care ieşea un fel de glas, dară fără să ştie el ca ce să fie.

Stele locului şi mai ascultă. Auzi ca şi întâi. Se

16) cântatul cocoşilor. 17) ai aprinde un foc. 18) lăncii.
19) încet, încet. 20) drum prin pădure. 21) loc în pădure unde nu sunt copaci, ori copacii sunt rari: rarîşte.

mai uită odată, dară nu văzu pe nimeni. Ce să facă? Să se ducă acolo, nu-i da meșii ²²⁾, căci nu știa ca ce drăcovenie ²³⁾ să fie aia. Atunci întinse și el arcul, dete drumul săgeții și, trancl, lovi drept în capul crăcățiței, și îl și dete jos.

Intr'aceeași clipă, toată pădurea începu a hui, de-ți lua auzul,—și de odată se arată înaintea lui șapte smei. Il înconjoară. Pune mâna pe el. Și se sfătuesc cum să-l pedepsească: — pentru ce să dea el drumul Agerului pământului ²⁴⁾, pe carele ei l-au fost închis în crăcățița aceea.

Unul zicea să-l taie. Altul: să-l spânzure. Altul: să-l jupoaie de viu. Alții în fel de fel de chipuri să-l chinuiască până l-or omori. Iară cel bătrân dintre dânșii zise să-l lase cu viață, căci cine știe la ce le-o fi și el bun: poate că va isbuti el să le fure pe fata unui împărat, după care umblau ei să o răpească și nu puteau.

Fata aceasta se afla închisă de tată-său într'o casă, ale cărei uși erau închise. Tat'său, odată pe an, lăsa ușa descuiată, și atunci: la o ușe sta de pază un cucuș, și la cealaltă era un clopoțel. Și nu putea nimeni să se apropie, căci, cum punea cineva piciorul pe prag, ori clopoțelul se trăgea, ori cocoșul cânta.

Fiul de împărat se făgădui ²⁵⁾ că va cerca ²⁶⁾ și el. Și așa îl lăsară Smeii viu. El se duse binișor. Și, până a nu pune piciorul pe prag, întinse mâna fără să-l simță nici măiestrele ²⁷⁾, apucă cocoșul de gât și i-l răsuci, de nu mai zise nici pis!—apoi deschise ușa încetișor, trecu la cealaltă ușă, fură clopoțelul, și se în-

22) n'avea curaj. 23) drăcle. 24) o flință din altă lume, slugă a diavolului. 25) făgădui. 26) va încerca. 27) zânele.

toarse de spuse smeilor, să între unul câte unul, că el îi așteaptă la ușă, pe dinăuntru.

Smeii îl ascultară, orbiți de lăcomia ce aveau ei să pue mâna pe fată. Și apoi: de smei, smei!; de voinici, voinicil!; dară se vede că erau cam nătăfleți²⁸⁾, de ascultară la gura băiatului, să între după dânsul câte unul, unul; căci fiul cel mic al împăratului, sta acolo înăuntru cu paloșul în mână, fără să știe smeii, și cum intrau, el hârșt! le lua capul și îi trăgea cu totul în cămară. Făcu unuia, făcu la doi, până la al șaselea. Dracul de smeu cel d'al șaptelea, pe semne că el nu era tocmai atât de nătăflete, căci parcă-i spuse dracul la ureche ce prăpăd²⁹⁾ îi se gălește acolo înăuntru, că nu-i veni să între,—și fugi.

Băiatul așa de încet și ușor lucruse, în cât fata nu simți nimic. Ea dormea dusă³⁰⁾ în pat, fără să aibă vr'un habar³¹⁾. Atunci și el se apropie de fată, îi luă inelul ce avea în degetul cel mic și marama³²⁾ de pe față. Cu aceste două lucruri, se întoarse el acasă la frații săi, fără să le spuie ceva din cele ce i s'au întâmplat.

Tatăl fetei, împăratul, care știa că umblă niște smei să-i răpească copila, nu mai putu de bucurie, când îi văzu măcelăriți. Și cu socoteală că de aci înainte fata îi va fi scăpată, puse să se strige prin toate răspântiile cetăților din lume, că cine va fi acel viteaz, care a răpus pe smei, să se înfățișeze, ca să-i dea fata după dânsul, și jumătate împărăția.

Nu trecu mult și iată că vine la împăratul un țî-

28) proști. 29) pieire. 30) dormea adânc. 31) să știe ceva. 32) basma înfrumusețată cu cusături.

gan urit și buzat, și negru: ciună, nu altceva³³),—și spune că el a omorît pe smei. Și ca să încredințeze pe împăratul de spusele lui, își arată cu mândrie satârul plin de sânge și hainele stropite. El își umpluse satârul și hainele cu sângele unui cal al său, stălut de bătrân și plin de tegnafes³⁴), cu care nu mai avea ce face, și-l ucisese ca să-i ia pielea.

Împăratul — nu-i prea venea lă socoteală să aibă ginere pe un țigan, dară, fiindcă apucase de-și dedese cuvântul, voia acum să și-l ție. Și până să se facă logodna, pofti pe țigan la o masă, pe care o dădu împăratul pentru mântuirea fie-sei de smei. Țiganul ședea la masă pe șapte perne și d'a dreapta împăratului.

Pe când mâncau ei acolo, iată că vine și feciorul împăratului cel cu izbânda — și d'abia, d'abia, isbuti să între, ca să vorbească împăratului.

Intrând la masa împărătească, fiul împăratului începă să laude pe cel ce făcuse izbândă și să heretisească³⁵) pe împărat pentru scăparea fie-sei dela rele.

— Eu am omorît pe smei, zise țiganul fudul³⁶). Ce socotești tu, băiete, cât m'am mai luptat!

— Așa o fi, verișcane³⁷), dară mie—pare că tot nu mi vine a crede că tu să fi făcut o așa ispravă³⁸).

— Ce stați de mai ascultați la bârfelele³⁹) moji-cului ăsta? Slujitorii dați-l afară!

— O! o! voinicule, mai încet, mai încet! Te-ai prea grăbit. Nu e de nasul tău o asemenea bucăjică! Ca

33) *însăimântător de urit*. 34) *o boală a cailor: năduf, astmă*
35) *feliciteze*. 36) *mândru*. 37) *vere*. 38) *faptă*. 39) *vorbe rele pe socoteala cuiva, clevetiri, hule*.

să te credem că tu ai făcut așa vitejie, arată-ne vr'un semn, care să ne scoată din bănuială⁴⁰⁾.

— Dară mai semn ca satârul și hainele mele cele stropite cu sânge, ce mai poțtești?

— Cel ce a făcut o asemenea vitejie, nu crez eu să fi fost el așa de ușurel, în cât să nu fi luat vr'un semn, cu care să-și dovedească fapta.

— Ce mai așteptați, slujitori? Dați afară pe smințitul ăsta, carele vine să ne strice cheful.

— Ia mai stai olecută⁴¹⁾, voinice, îi zise atunci și împăratul, carele ascultase cum nu se înțelegeau ei la cuvinte. Cum cam dai tu să se înțeleagă, parcă ar veni la prochimen⁴²⁾.

— Eu socotesc, mărit împărate, că cel ce a făcut o asemenea vitejie, nu crez să se fi culcat pe urechea aia⁴³⁾ și să fi stat numai așa, cu degetul în gură, după ce a ucis pe smei și s'a văzut stăpân pe cămara unde dormea împărăteasa: trebuie să fi luat vr'un semn, cu care să dea la iveală⁴⁴⁾ vitejia lui.

Pe când vorbea feciorul împăratului, pernele săreau una câte una de sub țigan. Pesemne că se tot săcâia⁴⁵⁾ pe scaun de neastâmpăr și de frică, pentru mișelia⁴⁶⁾ ce făcu.

Iară fiul de împărat, încă vorbind, scoase mărâma și inelul ce luase fetei din deget.

— Aoleol astea sunt ale mele, zise și fata, și mi-a pierit în învălmășeala⁴⁷⁾ cu omorul smeilor.

— N'a pierit, domniță, îi răspunse fiul de împărat;

40) îndoială. 41) puțin. 42) s'ar potrivi. 43) să se fi bizuit numai pe atât. 44) să dovedească. 45) se sucea, se învărtea. 46) ticăloșia, fapta rea. 47) zăpăceala, uluiala.

eu și le-am luat după ce am ucis șase smei, și îmi pare rău că mi-a scăpat și cel d'al șaptelea.

Atunci împăratul răsuflă cu bucurie că a scăpat cu față curată pe fie-sa.

Și, înfruntând ⁴⁸⁾ pe țigan, după cum i se și cădea, porunci de aduse doi armăsari neînvățați. Legă pe țigan de coadele cailor și, împreună cu dânsul, și un sac de nuci. Apoi dete drumul armăsarilor, de se dușeră în lume. Și unde cădea nuca, cădea și bucățică de țigan, până nu se alesc nici prafu de el ⁴⁹⁾.

Apoi se făcu gătire ⁵⁰⁾ de nuntă pentru feciorul de împărat cel viteaz cu fata cea frumoasă ca o zână. Și gătindu-se—și ziua de mult dorită sosind,—porniră cu toții la biserică. Lume după lume se luaseră după dânsii, să-i petreacă la biserică. Împăratul și împărăteasa, mirii și rudele lor erau în căruțe ferecate ⁵¹⁾ numai de aur.

Când fură aproape, și mai avea numai câțiva pași să facă până la biserică, odată se auzi o vâjăitură groasnică, și numai iată că smeul d'al șaptelea dă năvală peste dânsii. Odată plesni dintr'un biciu, și căruțele se făcură stane ⁵²⁾ de piatră; fără numai împăratul și mirii scăpară. Pe mircasa o înălță în aer și se făcu nevăzut cu față cu tot.

Toți rămaseră buimăciți ⁵³⁾ de spaimă. Iară ginerele se supără mai cu asupra decât toți. Iși mușca mâinile de supărare, cum de n'a putut el să pue mâna și pe acest blestemat de smeu, să-l omoare, căci iată acum ce neajuns ⁵⁴⁾ îi făcu.

Ce să facă acum? Fără logodnica lui, nu putea să

48) certând, ocărind. 49) nu se alese nimic. 50) pregătire. 51) legate în fier. 52) bolovani uriași, stânci. 53) zăpăciți. 54) neplăcere, pagubă, nenorocire.

rămăie. Să se ducă să o caute. Dară unde? Se frământa bietul și nu știa cum să nimerescă mai bine. În cele din urmă, se hotărî ca, orice o fi să fie, el să se ducă să-și caute scrisa ⁵⁵).

Se cercă bietul tatăl fetei să-l oprească, ca să nu se răpuie și dânsul în deșert ⁵⁶), dară giaba: nu fu cu putință a-l opri. Și-o puse el în cap, și căta să se ducă. Iși luă deci nițele ⁵⁷) merinde cu dânsul, și plecă.

Ieșind pe câmpie, luă drumul d'a lungul — și aide, aide, trecu păduri și văi, trecu pustiuri, dumbrăvi, munți și vâlcele, până ce ajunse la un codru mare, fără căpătâiu. Orbăcîind ⁵⁸) el p'acolo, prin desis, dete de o poiană. Acolo în poiană ședea cineva la foc. Tocmai și el își isprăvisese merindele, și se duse drept la omul ce ședea la foc. Acela cum îl văzu, îl cunoscu, și începuseră să-i mulțumească că l-a scos din ghiarele smeului. Pasă-mi-te, era Agerul pământului. Acolo trăia el.

Stătură ei ce stătură, de vorbă, se întrebară de-ale sănătății, își spuseră păsurile ⁵⁹), și apoi feciorul de împărat zise:

— Acum mă duc să-mi caut logodnica, pe care mi-a răpit-o Smeul. Nu știi tu, vericule, încotro va fi șezând spurcatul?

— Cam greu lucru este ce vrei tu. Și eu te-aș sfătui mai bine să-ți cauți de treabă și să lași la naiba ⁶⁰) și Smeu și tot, că poate să-ți răpuie vieața.

— Se vede că tu nu înțelegi, îi răspunse voinicul, că fără de logodnica mea nu mai pot trăi, sunt hotăr-

55) cea sortită să fie a lui. 56) zadarnic. 57) puține. 58) căutând orbește, băjbăind. 59) necazurile, nevoile. 60) să-l lași la dracu.

rit a mă duce după dânsa și dincolo de lunca asta, și: ori voiu isbuti să-mi iau soția, ori îmi voiu frânge și eu junghetura ⁶¹⁾, umblând după dânsa.

Atunci Agerul pământului văzând așa, îi spuse că Smeul nu este tocmai, tocmai de temut, dară numă-sa, că o și vrăjitoare de n'are căpătâiu ⁶²⁾ — și pe ea trebuie s'o omoare mai întâiu. Apoi îl îndreaptă pe unde să meargă, ca să ajungă la casele Smeoaiceii, și ce să facă ca să pună mâna pe odorul ⁶³⁾ ce căuta el.

Atâta voi să știe feciorul de împărat, și, după ce primi dela Agerul pământului câte ceva de ale gurii, porni. Și se duse, și se duse, până ce ajunsese la hotarele Smeilor.

Aci, dacă ajunsese. Lăcu tocmai pe tocmai ⁶⁴⁾ cum îl învățase Agerul pământului.

Drăcoaița de mună a Smeului dormea numai la nămiezi, când soarele stă în cruci ⁶⁵⁾. Și când veni fiul împăratului, și stătu la poartă, ea tocmai adormise.

Stând el acolo și uitându-se la cotoroaia ⁶⁶⁾ de babă, cum o păzea fata, aceasta îl zări. El îi făcu semn. Fata puse binișor capul babei pe o pernă, și veni numai decăt la feciorul de împărat, să vadă ce voește.

Și după ce se înțeleseră la cuvinte, fata îl băgă într'o cămară și acolo îl învăță cum să facă, după ce îi făgădui că o va scăpa și pe dânsa de robia Smeoaiceii.

„Baba cloanța, muma smeului, zise ea, are darul

61) îmi voiu frânge gâtul. 62) vrăjitoare fără seamăn. 63) lucru scump. 64) întocmai, chiar așa, 65) soarele a ajuns cel mai sus. 66) îndrăcită.

să nu moară cât va fi cada (tocitoarea)⁶⁷⁾ ce stă ici după ușă. În ea sunt o mulțime de suflete, și când s'ar întâmpla să o răpuie⁶⁸⁾ cineva, ea dă fuga și soarbe din sufletele închise în cadă, și câștigă putere și viață din nou.

Fiul împăratului, până să se scoale baba, se apucă de îngropă cada în pivniță.

După ce se deșteptă baba și auzi că niscine⁶⁹⁾ a venit și vrea să se întâlnească cu dânsa, se duse numaidecât în cămara, unde o aștepta fiul împăratului; vezi că acolo voia să vorbească ea cu cei ce veneau la dânsa.

Aoleo! Era să uit a vă spune că, în curtea Smeoicci, erau de jur împrejur pari infipți în pământ, și în ficcare par câte un cap de om, din cei ce îi trăgea așa la moarte⁷⁰⁾ și îi împingeau păcatele să-i calce hotarele. Numai unul mai rămase fără de cap, și acela striga babei: cap! cap!

Nu e vorbă, fiul împăratului o cam băgase pe mâncă⁷¹⁾ de frică, dară, îmbărbătat de fată, slujnica babei, își luă inima în dinți⁷²⁾ zicând: vei mai căpăta și tu cap la moșii ăi verzi⁷³⁾, ori la paștele cailor.

Viind baba la dânsul, începu să-i vorbească cu niște graiuri microase⁷⁴⁾ și ademenitoare⁷⁵⁾, de ar fi supus pe nu știu ce voinic de ar fi fost. Fiul împăratului știa la ce să se aștepte, și sta și el gata de luptă. Încă vorbind, baba se făcea că nu știu ce căuta prin casă, și luând niște ițe⁷⁶⁾, ce erau agățate într'un cui, le puse pe dânsa. Odată se schimbă într'o

67) balie, vană. 68) doboare, învingă. 69) cineva. 70) erau sortiți să moară. 71) o cam sfeclise, nu știa ce să facă. 72) își luă curaj. 73) la Sf. Așteaptă, niciodată. 74) vorbe bune, dulci. 75) atrăgătoare. 76) fire.

cătană (oștean), cu sabia goală în mână. Atunci și fiul împăratului, fără a mai zăbovi⁷⁷⁾ nicio clipă, și mai iute pe cât ai gândi, scoase paloșul și îi tăie capul, retezându-l de nouă ori. Vezi că așa il învățase fata.

Afurisita de babă, cu capul retezat, sărea prin casă de colo până colo, căutând cada cu sufletele, ca să le soarbă. Și dacă n'o găsi, căzu jos și crăpă.

După aceea, fata din casă a babei arată voinicului fiu de împărat calea ce ducea la casele Smeului, și il învăță ce să facă și acolo.

Și, ajungând la locuința Smeului, merse fără frică drept în cămara unde ședea logodnica sa, căci ziua smeul se ducea la vânat, de unde se întorcea tocmai seara.

Fata de împărat, cum il văzu, nu mai putu de bucurie. Până una alta, el o rugă să întrebe pe smeul în ce îi stă puterea, iară fiul de împărat se întoarse la curtea babei și mase⁷⁸⁾ acolo peste noapte.

Venind smeul acasă, fata il întrebă unde îi stă puterea? El îi trase o palmă ca la Urlați⁷⁹⁾. Ea prefăcându-se a plânge și a fi bolnavă, Smeul se căi că s'a iuțit⁸⁰⁾ și îi spune-o minciună. „Puterea mea, zise el, stă în stâlpul porții”.

A doua zi, spuse lui Făt-Frumos, și el nu crezu. Fata prefăcându-se mahnită că nu știe în ce îi stă puterea, păți ca și de rândul trecut, apoi smeul îi spuse încă o minciună.

Dacă văzu fata că fiul de împărat nu crede, — vezi că știa el ce știa, — ea se făcu bolnavă. Când veni

77) întârzia. 78) dormi. 79) o palmă strașnică. 80) s'a supărat tare.

smeul a treia zi dela vânat, găsi pe fată în pat. Se duse el s'o întrebe ce are și ea îi răspunse: am căzut la pat de întristare, pentru că tu tăinuești ⁸¹⁾ de mine în ce stă puterca ta. Smeul trase fetei și de astă dată o calcavură ⁸²⁾, de auzi câinii 'n Giurgiu. Atunci ea se prefăcu așa de bolnavă, în cât Smeul crezu că o să dea mâna cu moartea ⁸³⁾. Și căindu-se de ceea ce făcuse, și voind s'o mângâie, îi spuse drept:

„Puterca mea, zise el, stă într'o scroafă, care se tăvăleşte ⁸⁴⁾, cât e ziuica, într'o lăcoviște ⁸⁵⁾ de lapte dulce. Acea lăcoviște nu este locmai departe de aci. În scroafă este un iepure, în iepure o prepeliță, și în prepeliță sunt trei viermi. Aceștia sunt puterea mea”.

Atâta voi și fata să știe.

Cum se făcu ziuă și smeul se duse la vânat, iată că vine și fiul de împărat, să cerceteze despre cele ce aflase fata dela Smeu. Fata îi spuse tot ce află, din fir până în ață; iară el plecă numaidecât. De milă, de silă, luă el și niștele merinde ce-i dase fata; dar lui nu-i ardea de mâncare.

Merse, merse și iară merse. Merindele se sfârșiră. El merse voinicește, până ce, în deseară, ajunse lib-nit ⁸⁶⁾ de foame și setos, de să ferească Dumnezeu, într'un codru, unde dete de o colibă. Intră înăuntru și găsi un om orb, ce-și mânca mămăliguța cu lapte dulce. Se apropie și el binișor, fără să priudă de veste orbul, și mănăcă până ce-și momi ⁸⁷⁾ foamea oarecum ⁸⁸⁾. Orbul hăgă de seamă că prea se sfârșeste curând leguma ⁸⁹⁾ de pe masă. Se miră. El știa

81) îi ascuns, nu spui. 82) o bătaie. 83) o să moară. 84) se trântește. 85) baltă. 86) flământ. 87) amâgi, potoli. 88) puțin. 89) mâncarea.

că de altădată îi era de ajuns mîncarea: de astădată însă nu se săturase. Înțelese el că trebuie să se joace vreo drăcie la mijloc. Atunci întrebă:

— Cine este, de-mi ajută la mîncare? De este om bun, fie binevenit; iară de este om rău, să se depărteze, că nu va fi bine de el.

— Om bun, moșicule. Sunt călător. Și până una alta, aș voi să găsesc ceva de lucru.

Unchiașul cel orb primi bucuros să intre la dînsul în slujbă. Il puse să-i ducă turmulița de oi la pășune; dară avu grije a-i spune, că nu care cumva să treacă peste hotarele moșiei lui, pe locul scroafei din lăcoviștea de lapte dulce, că va fi vai de capul lui,—și va pierde și oile.

Fiul împăratului se făgădui că va asculta de cuvîntul orbului; dar chiar în ziua dintăiu trecu, și oile păscură iarba cea mare și moale ca mătasea, ce se afla pe moșia scroafei cu nesățiu. Când veni seara acasă, laptele ce deteră oile fu deajuns pentru amîndoi, și încă și rămase. Orbul se minună și zise fieșei să se ia după dînsul a doua zi, să vază, d'a minune, ce face argatul⁹⁰⁾.

Cum plecă cu oile argatul în dimineața următoare, fata făcu precum îi zise tată-său. El se duse drept, ca pe ciripie⁹¹⁾, tocmai pe moșia scroafei, cu oile la pășune. Fata se sperie, dară se piti și tăcu din gură, să vază ce se va întâmpla.

Ce să vedeți D-voastră? Unde veni scroafa cu o falcă în cer și cu una în pămînt,—și năvală⁹²⁾ la argatul orbului să-l sfășie și mai multe nui! Fiul împă-

90) sluga. 91) ca pe ață, de-a-dreptul. 92) busna; se repezi

ratului sta (anțos⁹³) cu paloșul în mână, și se luară la luptă. Și lupte-se, și lupte-se, până ce amândoi o-bosiră, de abia se mișcau.

Atunci zise scroafa:

— Dac'ar fi cineva, să-mi dea nițel lăstar de trestie⁹⁴) și un ciob⁹⁵) de lapte din lăcoviștea mea de lapte dulce, și-aș arăta eu cum culezi⁹⁶) a-mi călca hotarele.

— Dac'ar fi cineva, să-mi dea și mie un colac să'mbuc, și o bărdacă⁹⁷) de apă de izvor să beau, și-aș arăta și eu ție cine sunt eu, zise și fiul împăratului.

Când, iacă fata unchiașului celui orb, care privea la lupta lor, că vine și dă fiului de împărat să imbucc⁹⁸) colacul ce și-l luase ea, ca să aibă ce mânca la pândă,—și fuga se repezi de-i aduse și o bărdacă de apă dela izvor. Flăcăul mănca și bău, și prinzând putere, răsturnă pe scroafă, se puse călare pe dânsa, și-i tăie capul.

Apoi o spintecă, și îngriji să nu scape iepurile. Puse mâna pe dânsul, și, spintecând și iepurile, prinse Prepelița. Și scoțând din rărunchii Prepeliței cei trei viermi, îi băgă în sân, după ce le suci nițel găturile.

Intorcându-se la unchiaș, își luă ziua-bună dela orb și dela fată, spuindu-le că în curând vor afla despre dânsul, și într'un suflet se întoarse la Curtea Smeului.

Aci, dacă ajunse, își schimbă vestimintele⁹⁹), se făcu doctor și începu a striga:

93) mândru. 94) trestie tânără. 95) hârb, strachină. 96) îndrăznești. 97) cană, oală. 98) să mănânce 99) hainele.

Leacuri de vânzare, leacuri!

Smeul, cum auzi, trimise de-l chemă, că lui nu-i prea cra bine. De câteva zile, găinea¹⁰⁰⁾ așa, lîngezând *). Nu-i erau toți boii acasă¹⁰¹⁾, vezi bine: că puterca lui se află acum în sânul fiului de împărat. Se îmbolnăvise.

Dacă veni fiul împăratului și îl întrebă Smeul de poate să-l facă sănătos, prefăcutul doftor îi spuse că se va însănătoși, dacă se va scălda în lapte de icpe. Smeul porunci numaidecât și-i făcu o bae din laptele iepelor lui, pe care le pusese dânsul de le mulse. Când intră în bae Smeul, fiul împăratului mai răsuci o toană găturile viermilor, iar Smeul, odată sări în sus, zicând:

„Acum mi-e bine ca și când eram la sânul mamei”.

Și dând doftorului daruri scumpe, îl pofți la masă. Vezi că smeul nu cunoștea cine era doftorul. Ospătându-se, și stând ei la taifas¹⁰²⁾, fiul împăratului întrebă pe smeul: „De ce treabă sunt bicele alea, ce le ții atârinate fiecare în cuiul său, pe peretele din fund?”

— Cu unul, răspunse smeul, dacă voi plesni odată, toate turmele mele se fac o nucă. Dacă voi plesni cu al doilea, toate cuprinsurile¹⁰³⁾ mele se fac un măr. Iară cu al treilea biciu când plesnesc la spațele oricărui lucru, îl schimb în stană de piatră, — și când plesnesc cu el în față, se desface făcutul¹⁰⁴⁾, și vine la adevărata lui ființă lucrul împietrit.

Făt-Frumos ieși în curte¹⁰⁵⁾, suci de tot găturile viermilor; iară Smeul crăpă îndată.

100) era bolnav. *) stând degeaba. 101) nu era vesel. 102) vorbă. 103) moștile. 104) se desface vraja, descântecul. 105) ograda.

Apoi luă bicele. Plesni cu unul—și toate turmele și cirezile Smeului se făcură o nucă, pe care o băgă în sân. Și plesnind cu altul, toate cuprinsurile Smeului se schimbară într'un măr, pe care iarăși îl băgă în sân. Și luându-și logoduica, se duse la orb, dar nu-l mai găsi, căci murise. Luă deci cu dânsul pe fată, și mergând la curțile babei, luă și pe fata ce slujea smeoaicci — și se întoarse cu toatele acasă, la împăratul, socrul lui.

Și mergând în fața carelor și cailor, care rămaseră stanc¹⁰⁶⁾ de piatră de când răpise smeul pe fata împăratului, plesni de trei ori în fața lor, și se făcură la loc, cum erau în ziua când merseră la cununie ei și toți cei de prin căruțe.

Cele două fete ce le adusese cu sine fiul de împărat, le dete de neveste fraților lui.

Și se făcu o nuntă infricoșată¹⁰⁷⁾, d'alea împărăteștile, cum seamăn nu mai avu pe fata pământului, și se făcu o veselie, de o ținură minte cât trăiră locuitorii acelei împărății.

Am fost și eu acolo și am văzut toate chefurile, căci de n'aș fi fost, de unde aș fi știut cu să vă povestesc.

O lingură scurtă pe nasul cui n'ascultă...

CELE TREI RODII AURITE.

A fost odată un împărat. Și avea un fecior. Acesta, sezând la fereastră, vede o babă bătrână, care venea

106) stânci. 107) foarte frumoasă.

cu tivga¹⁾ să ia apă dela fântână. Ce-i veni lui, ia o piatră, și, aruncând-o către fântână, nemerește drept în tivgă, și aceasta se sparge. Baba, care simțise de unde venise piatra, își aruncă ochii la fereastra împăratului, și vede pe fiul de împărat făcând haz; atunci baba îi zise: „Până nu vei găsi cele trei rodii²⁾ aurite, să nu te însori, dragul mamei”. Și se întoarse acasă și fără tivgă și fără apă.

Fiul de împărat, auzind acest blestem, stătu, și, după ce se gândi mult timp la rodiile aurite, se aprinse dorința în el de a le vedea și a le avea; deci se duse la tată-său și-i zise: „Tată, să-mi faci trei rânduri de haine de fier, căci am să fac o călătorie mare”. Și toată silința, ce puse Impăratul a opri pe fiul său dela aceasta, fu în zădar.

Dacă văzu și văzu că nu-l poate opri, porunci și numaidecât i se făcu hainele. După ce le luă, fiul împăratului încălecă și plecă.

Un an de zile trecuse de când călătorea. Ajunse prin pustietăți nelocuite de oameni. Și tot rătăcind în sus și în jos, două rânduri de haine se rupseră și le lepădase. Neștiind ce să facă, hotărî a mai merge câtva, și, dacă nu va putea descoperi nimic, să se întoarcă.

Abia mai făcu câțiva pași și—iată că zări o colibă. Se repezi într'acolo, iute ca săgeata, și îndată și ajunse. Când... o mătușă sihastră³⁾, cum îl văzu, îi și zise:

— Da bine, flăcăule, cum ai ajuns p'aci, pe unde

1) *tivga*, urciur din cucurbetă uscată și golită. 2) *fructul rodii*, crește în Europa sudică. 3) *singuratică, pustnică*.

nu se vede pasăre cu aripioare, dar încă-mi-te om cu picioare?

— Mamă, zise fiul de împărat, caut cele trei rodii aurite. Nu știi d-ta încotro se pot afla?

— Nu știu, dragul mamei, nici n'am auzit până acum de așa minune; dar poate soră-mea să știe, care șade puțin mai departe de aici. De ai curaj să mai mergi, poți s'o mai întrebi pe dânsa.

N'așteptă să-i zică de două ori, și o tuli ⁴⁾ într'acolo repede. Și merse, și merse, cale lungă neumblată, până ce dete de o altă colibă, de unde asemenea ieși o mătușe sihastră, și mai bătrână și mai scofălcită ⁵⁾, care și ea îi zise:

— Cum ai ajuns p'aci, om cu picioare, pe unde nu vine nici pasăre cu aripioare?

— Mamă, zise fiul împăratului, caut cele trei rodii aurite,—și dorința de a le avea m'a adus p'aci; nu știi d-ta încotro se află.

La auzirea acestor vorbe, bătrâna începu să plângă, apoi îi răspunse:

— Am avut și eu un fecior, care auzise despre acele blestemate rodii, și care, tot umblând după ele, într'una din zile se întoarse șchiop și în cele din urmă își rupse și capul ⁶⁾ pentru ele. Dacă ași fi știut atunci, dragul mamei, cum să le găscască cineva fără primejdie, nu-mi pierdeam copilașul.

Cum auzi flăcăul nostru, începu a se ruga să-i spuie cum să facă el să le ia; iar bătrâna îl povățui cum să umble și cum să se poarte. Și dacă va izbuti, l-a jurat pe tinerețele lui, ca să se întoarcă tot pe-acolo.

4) sbughii, fugi. 5) uscată, 6) pierdu viața.

ca să-i arate și ei acele rodii, după care s'a prăpădit fiul său.

După ce i-a făgăduit că se va întoarce, i-a mulțumit pentru sfaturile cele bune—și, ca o nălucă, pieri dinaintea ei. După o călătorie încă de o săptămână și mai bine, văzu un balaur cu o buză în cer și alta în pământ 7). Indată ce ajunse la el, îi zise:

— Bună ziua, frate, și trecu înainte.

Iar balaurul îi răspunse:

— Noroc bun, frate.

Ajunse apoi la o fântână mucegăită și plină de nomol. El se apucă îndată de curății și primeni apa din fântână,—și-și căută de drum, până ce dete de niște porți încuiate, pline de praf și de păianjeni. Curății acei păianjeni, scutură praful, dete poarta de perete, și trecu înainte. În drumul său, întâlni o brutăreasă, care ștergea un cuptor. Cum o văzu, îi dete bună ziua, și tăindu-și o bucată din haina sa, îi zise:

— Ține asta, leicuță 8), de șterge cuptorul.

Iară ea, luând-o, îi mulțumi.

La spatele cuptorului, fiul împăratului văzu o grădină ca un raiu, în care se rătăci câtva timp.

În cele de pe urmă, văzu cele trei rodii, cum atârnavau de o cracă în pom. Iși făcu curaj. Scoase cuțitașul și tăie crăculița de care erau atârnavate,—și o tuli d'a fuga înapoi.

N'apucă să facă zece pași—și toată grădina începu să țipe și să cheme în ajutor pe brutăreasa, porțile, fântâna și pe balaur.

7) năpraznic. 8) [diminutiv dela leică] lele, dadă, țată: cuvânt de cinslire, cu care se adresează, la țară, cineva către o femeie mai matură.

— Ba aia-i vorbă, răspunse brutăreasa, că de când sunt urgisită⁹⁾ a sta aci, nu s'a îndurat nimeni să vie a mă scuti de arsătura¹⁰⁾ de toate zilele.

— Că alt gând n'am, răspunseră porțile, că de când suntem făcute, n'a venit nimeni să ne mai scuture, să ne deschiză, de înțelenisem¹¹⁾ așa.

— Ba să mă ierți, zise fântâna, că de când sunt făcută, mână de om n'a venit să-mi curețe apele.

— Ba că chiar, răspunse și Balaurul; că de când sunt osândit a sta cu gura căscată și cu ochii sticliți la stele, nimeni nu mi-a dat măcar o bună-ziuă, și să-mi zică frate. Acest om ne-a scăpat de urgia ce era pe noi, și ne vom căuta de treabă.

Fiul împăratului, care făcuse tocmai cum îl învățase bătrâna, se întoarse pe la dânsa și, după ce-i mai mulțumi și-i dete și ei câte ceva, plecă să se întoarcă la împărăția tatălui său.

Pe drum, ce-i veni lui, văzând că nu mai poate răbda, scoase cuțitașul și tăie una din rodii, ca să guste și să se încredințeze de bunătatea lor. Când, ce să vezi? Deodată icse din rodie o fată, ca o zână de frumoasă, și îndată începu a striga, cu un glas mângâios:

„Apă, apă, că mor”.

Întoarse fiul împăratului ochii în toate părțile să vadă apă; dară geaba, apă nu era; iar fata căzu și muri; p'aci, p'aci era să cază și el, dar se ținu.

Tot mergând el, nu putu să ție până să nu guste dintr'o rodie,—și scoase cuțitașul de tăie încă una; de

9) blestemată, pedepsită. 10) arderea [cuptorului]. 11) înțepenisem.

odată, iese și dintr'însa o fată ca o zână și moare ca și cea dintâi; fiindcă n'avu apă să-i dea.

Măhnit de ciudata întâmplare, mergea către împărăția tatălui său, cu rodia care îi mai rămăsese, și se uita la dansa ca la un cireș copt¹²⁾. Și merse până ce ajunsese la o câmpie frumoasă, pe unde începuseră a cunoaște urme de oameni. Aici îi mai veni înima la loc, — și se puse jos să se odihnească nițel. Gândul lui nu se lua dela rodii și dela fetele cele frumoase ce muriseră. Și tot gândindu-se, se aprinse în el dorința de a gusta din rodia, pe care o mai avea, încât ne mai putându-se ține, hotări să o taie și pe aceasta; dară temându-se să nu i se întâmple ca și cu celelalte, căută o fântână, luă apă în căciulă, și acolo, la umbra unui copaciu¹³⁾ mare, tăie și rodia care îi mai rămăsese; când, ce să vezi? unde ieși o fată ca soarele de frumoasă, și cu părul de aur.

„Apă! apă! strigă ea”.

Și el îi dete de bău, și o stropi cu apă, și așa scăpă fata cu vieață.

Fiul împăratului o luă de mână și îi zise: „soție să-mi fii”. Și ea primi.

El nu voi să o ducă pe jos acasă la tată-său, ca să nu oslenească, fiindcă o vedea că era așa de puțintică la trup și așa de subțirică, de parcă era trasă prin inel.

El o povățui să se urce în pomul de lângă fântână, și îi zise să-l aștepte acolo până se va întoarce dela tatăl său cu cară¹⁴⁾ împărătești și cu călăreți, ca să o ia; fiindcă el cunoscuse locurile, că nu mai e așa departe.

12) lucru foarte scump. 13) copac. 14) care.

Fata cea frumoasă zise copaciului să se lase jos și el se lasă. Apoi se așează în el, și el se ridică. Fiul împăratului rămase cu gura căscată, uitându-se la ea și la minunea cum de se lăsase și se ridicase copaciul. Apoi, rupând-o¹⁵⁾ d'a fuga, să te păzești, Pârleo¹⁶⁾, că-i sfârâiau călcâiele de iute ce se ducea.

Nu trecu mult, de când se duse fiul de împărat, și o fată de țigan veni să ia apă din fântână. Dar când văzu chipul, care strălucea în apă, crezu că e al ei, și, spărgând urciorul, se întoarse fuga la mumă-sa:

— Nu mai mă duc la apă, zise ea. O frumusețe așa ca a mea, nu aduce apă.

— Du-te la apă, arapino¹⁷⁾! Ce tot spui astfel de fleacuri, îi zise mă-sa, arălându-i coceanul¹⁸⁾ măturii.

Ea se duse, și iară se întoarse ca și întâi, fără ispravă, și tot cu astfel de vorbe.

Mă-sa înțelese că acolo nu e lucru curat,—și îi dete un ac vrăjit¹⁹⁾ să ție în păr, și o învăță ce să facă cu el, la întâmplare de ar da peste cineva p'acolo. Și o trimise iară.

Țiganca, cum ajunsese la fântână, cătă în sus, și văzu de unde venea în fântână acel chip îngeresc.

— Sue-mă și pe mine acolo, rogu-te, zise țiganca, uitându-se galeș²⁰⁾ către zâna frumusețelor.

Iară fata cu părul de aur zise copaciului de se lăsă, luă pe țigancă ca să-i ție de urât, și copaciul se ridică la loc.

Stând ele la vorbă, țiganca se linguși și rugă pe

15) tulind, luând. 16) rostire ce arată luțea fugit. 17) țiganco, «arapino» dela arap = negru (e pentru luare în răs). 18) coada 19) descântat. 20) allntător, dulos.

fată că, de voește să doarmă nițel, să pue capul în poala ei.

Fata se înduplecă și se puse cu capul în poala țigăncei. Și când era să o fure somnul, țiganca îi infipse acul otrăvit în cap, iară fata se făcu o păsărică cu totul și cu totul de aur, și începu a zbura de colo până colo, p'în crăcile pomului.

Atunci țiganca zise:

— Ah! fată de lele²¹⁾ ce mi-ai fost! Cum mi-ai scăpat! Eu socoteam că dormi. Dară fie, tu n'o să-mi scapi! Iți viu eu ție de hac²²⁾.

Nu trecu multe zile, și iacă și fiul de împărat, cu oaste și călăreți și cu cară împărătești, veni ca s'o ridice; iară țiganca, cum îl văzu îi zise:

— Da, bine, Impărate, m'ai lăsat să te aștept atâta, în cât soarele mi-a ars fețișoara și vântul mi-a bătut perșorul.

Impăratul, cum o văzu, rămase la îndoială, și nu-i venea să creadă că ea este zâna, pe care o lăsase el acolo.

Dară, după vorbele ce-i zise, pare că ar fi crezut, și deci se înduplecă și o luă.

Nu știu cum, nu știu ce fel, dară, par'că-i spunea inima că n'o să fie ea. În sfârșit, dacă nu văzu pe altcineva, plecă cu ea. Și nu știa cum să facă, să nu creadă tată-său că spusese minciuni.

Când ajunse la curtea împărătească, le ieși Impăratul înainte, și rămase înmărmurit când văzu, în loc de zâna frumusețelor, cu fața ca soarele și cu părul de aur, pe o arapină neagră ca fundul căldării. Și

21) fată de solu rău 22) îți plătesc eu ție, îți fac eu de petrecanie, îți pun eu capul, scap eu de tine.

măcar că fiul său îl încredință că soarele îi arsese fața și vântul îi bătuse perişorul, Impăratul²³) tot nu-i venea să creadă. Însă n'avu ce face: de bine, de rău, îi puse într'o parte a palatului,—și tot amâna cununile.

D'a doua zi chiar, în grădina împărătească, în toate diminețile, venea o păsărică și cânta cu dor de-ți rupea inima; apoi striga cât îi lua gura:

— Grădinar! Doarme Impăratul?

— Doarme, îi răspundea grădinarul.

— Să doarmă somn dulce și mai dulce, de pe căpătâi să s'ardice, adăoga păsărica. Dară cioroaica de împărăteasă doarme?

— Doarme, îi răspundea.

— Să doarmă somn de urgență, de acum până n' vecie.

Și pe care pom se punea de cânta, pe loc se și usca.

Grădinarul spuse Impăratului toată șiretenia cu pasărea,—și cum se usucă pomii pe care se punea ea de cânta. Impăratul se luă de gânduri.

Mai toți pomii din grădină se uscară în câteva zile. Mai rămăsese unul. Atunci Impăratul porunci să se pună pe fiecare crăculiță câte un laț²⁴),—și așa se făcu. Iară a doua zi, în revărsat de zori, veni la Impăratul cu pasărea de aur care dedesc în laț. Impăratul porunci de-i făcu o colivie cu totul și cu totul de aur. Puse pasărea în ea și, de dragul ei, o ținea pe ferestra lui.

Țiganca, cum auzi de istoria cu pasărea, îi trecu un fier ars²⁵) prin inimă. Se făcu bolnavă, mitui²⁶)

23) împăratului... 24) ochiu, cursă. 25) junghiu. 26) cumpără amăgi.

pe toți vracii ²⁷⁾, care spuseră împăratului că, până nu va tăia pasărea de aur și să dea împărătesei să mănânce din ea, nu se va însănătoși.

Plin de scârbă, împăratul nu se putea învoi la asta; dar după rugăciunea fiului său, o dete. Rămase însă nemângâiat, și din ce în ce ura mai mult pe țigancă.

Luară, deci, pasărea și o tăiară. După ce se prefăcu că se însănătoșește, începu a se găti ²⁸⁾ de cununie.

Din sângele păsărelei, crescuseră la fereastra împăratului un brad înalt și frumos. Și era o minune cum de, într-o noapte, crescuse așa de mare și falnic. Împăratul chemă pe grădinar și-i porunci să aibă cea mai mare îngrijire de acel pom. Iară țigancă, cum auzi, n'avu odihnă și-i puse gând rău. Pricepuse, drăcoaică, că încă nu scăpase cu totul și cu totul de primejdie.

Se făcu iară bolnavă, mitui iară pe vraci, care spuseră împăratului că, până nu va tăia bradul, să-l fiarbă și cu apa aceea să-i facă bae, nu va trece împărătesei.

Împăratul se supără până la suflet, văzând că logodnica fiului său e piazu rea ²⁹⁾; fiindcă de când a venit ea, n'a avut parte de niciun lucru ce i-a fost lui drag.

Lasă să taie și bradul, ca să nu mai aibă niciun cuvânt ³⁰⁾ a-l mai supăra cineva cu ceva, și se hotărî ca de acu înainte să nu mai facă pe voia nimănu, dacă ar mai da peste ceva care să-i placă.

²⁷⁾ învățații. ²⁸⁾ pregăti. ²⁹⁾ aducătoare de nenorociri. ³⁰⁾ nicio pricină.

Pe când tăia bradul, la care toată lumea se uita cu jind, o bătrână cerșetoare se opri și ea să privească lângă cealaltă lună, și, când vru să plece, luă cu dânsa o surcea, ce căzuse dela o țandără a bradului, și o duse acasă. Băgă însă de seamă că era un ac înfipt în surcea; ea îl scoase; și fiindcă surcea era oarecum măricică, iată o făcu capac la oala care o avea și ea după sufletul³¹⁾ ei.

A doua zi plecă în prosteală³²⁾ ca totdeauna, dară, când se întoarse acasă, rămase încremenită văzând coliba măturată și deretcată, de-ți era dragă inima să privești.

Nu înțelegea baba ce minune să fie asta, adică cine să fi venit să-i facă ei astfel de bine.

Câteva zile urmă tot astfel: în sfârșit se hotărî să pândască, doară va da peste cel ce-i deretică și-i pune toate alca³³⁾ la rânduiala lor p'în³⁴⁾ colibă, și așa și făcu. Intr'o zi, după ce plecă, ea se ascunse și, uitându-se pe furiș, pe crăpătura ușii, văzu cum din capacul oalei sări o fată mai albă decât neaua³⁵⁾ și cu părul de aur.

— Cine ești, mamă, zise ea, de îmi faci astfel de bine?

— O fată fără triste³⁶⁾, zise ea; dacă mă primești să șez la d-ta, mult bine ți-oi face și eu dumitale.

Se învioră și rămase: ba încă baba se mândrea că așa fată nici în casa împăraților nu se găsea; frumoasă și vrednică.

Baba mergea mereu în prosteală, cum învățase ea; dară, într'o zi, îi zise fata să-i cumpere din târg

31) dorința, pofta. 32) cerșetorie. 33) lucrurile. 34) p'în (formă populară) = prin. 35) zăpada. 36) noroc.

pânză și mătase roșie și verde; baba, biet, din paralele ce adunase din cerșit îi cumpără.

Fata își cusu toată povestea pe două sangulii³⁷⁾; și după ce le isprăvi, zise babei să se ducă cu dânsese la împăratul, și când va fi pe tron, alătura cu fiul său, sangulia cusută cu verde să o pună pe genunchii împăratului; iară cea cusută cu roș pe a fiului său.

Baba ascultă și se duse, dară ostașii n'o lăsau să între. Atunci ea făcu sgomot, și Împăratul porunci să o lase a intra. Ea cum intră, făcu cum îi zise fata, și ieși ca să aștepte, să vadă isprava.

Cum văzură sanguliile, împăratul și fiu-său înțeleseră totul. Porunci să cheme pe țiganca, logodnica împăratului, și-i zise:

— Pentru ca să te faci împărăteasă, trebuie să te deprinzi a și judeca pe femei, când judecătorii nu se domiresc³⁸⁾ la câte un lucru. Astăzi ni s'a apărut cu plângere o femeie, care zice, că, având un cocoș de soiu, cu mare cheltuială a alergat prin țări de a cumpărat și o găină, așijderea de soiu; că vecina ei nu s'a mulțumit că i-a omorît găina, dară i-a furat și cocoșul. Și cere dreptate. Ce zici despre aceasta?

— Zic, răspunse bahnita³⁹⁾, după ce se gândi puțin, că femeia care a omorât găina și a furat cocoșul, cu moarte să se omoare, și cocoșul să se întoarcă stăpânului împreună cu găina osânditei și cu ouăle ce va fi făcut.

— Bine ai judecat, răspunse Împăratul. Eu sunt femeia cu cocoșul, și tu ești aceea care l-ai furat;

37) maramă cusută cu fir și mătase. 38) lămuresc. 39) balauroalca, țiganca.

gătește-te la osânda pe care tu însăși ai găsit-o cu cale.

Țigancă începu a plânge, a se ruga, a se jeli; dară toate fură de geaba. O dete pe mâna ostașilor care fără milă îi răsplătiră nelegiuirea ce făcuse.

După aceasta se duseră cu toții la casa babei, fiul de împărat cu tată-său înainte, și ridicară pe fată cu toată cinstea. Și după ce o aduse la palat, îndată se și cununară. Și mare veselie fu în toată împărăția, trei zile d'a rândul, pentrucă s'a găsit vie și nevătămată fata cu părul de aur, după care atâta a unblat fiul de împărat. Și toți cu totul oropseau pe țigancă, când s'a auzit istoria nelegiuirilor sale.

Lucălecai p'o șea, și vă spusei așa.

FIUL VÂNĂTORULUI.

A fost odată un vânător foarte meșter. El își pusese de gând să scoată din fiul său un vânător, de să se ducă vestea; dar n'avu parte să-și împlinească pofta inimii, căci muri, rămânând fiul său mic.

După ce se făcu mai măricel fiul vânătorului, mună-sa il dete la carte și la fel de fel de meșteșuguri. Toată lumea se mira de istețimea lui; dară el, crescând, era nemulțumit, fiindcă n'avea triste¹⁾. Intr'o zi se duce la moașa-sa și se plânse, zicând:

— Moșică dragă, iată m'am făcut mare. M'a dat mama la toate meșteșugurile. Lucrez din zi până în noapte; pentru aceasta și lumea mă omeneste²⁾, vă-

1) noroc. 2) cinstește.

zându-mi hărnicia; dară eu nu pot să leg două într'un teiu³⁾. M'am luat de gânduri. Muncesc cât zece, însă norocul se ține după mine, ca pulberea după câni⁴⁾).

— Nu te desnădăjdui, dragul moașei, îi zise bătrâna. Ai încă timp. Lucrează ca și până acum, și nu te va lăsa Dumnezeu să piei. Stăruiește întru a fi om cinstit și harnic, și odată, odată, trebuie să-și spargă dracul opincele⁵⁾).

— Bine zici dumneata, moșică, și nici eu n'am cugetat altfel vreodată, dar mi-e cu ciudă⁶⁾ când văz atâția trântori ajunși și trăind în largul lor⁷⁾.

— Niciodată, dragul moașei, să nu râvnești la al altuia, ci totdeauna să te mulțumești pe ceea ce ai, căci știe Dumnezeu ce face.

— Un lucru am să te întreb, dragă moșică, mai zise fiul vânătorului, și te rog, cu cerul cu pământul, să-mi spui drept.

— Bucuros, fătul meu, numai să-l știu.

— Ce meșteșug a avut tatăl-tău?

— Tatăl-tău, dragul moșicăi, a fost vânător, și încă odată vânător. Nu era ziulică lăsată de Dumnezeu în care el să se ducă la vânătoare și să se întoarcă cu mâinele goale. Avea mare noroc la vânat. Câte lighioni sălbatică, care făceau rău omenirii, n'a stârpit el de pe fața pământului! Dară și multe păsărele a ucis, de care îi era mai mare jalea, când te uitai la dânsule, aduse acasă. Dacă trăia el, pusese de gând a face din tine un vânător fără seamăn.

— Acum, moșică, să-mi mai spui un lucru. De ce

3) să-mi fac un rost. 4) rostire, în răs însemnând nenorocul culva. 5) să piară nenorocul, soarta rea. 6) [mi-e ciudă], mi-e necaz. 7) bieșug.

mama nu vrea să-mi spuie de-al-de-astea, când o întreb?

— Fiindecă, dragul meu, meșteșugul ăsta este foarte primejdios. De câte ori n'a plâns mamă-ta, zile întregi, căci nu știa de căpătâiul tatălui tău, când se ducea și zăbovea prin păduri după vânat. De câte ori nu era cu inima sărită, când auzea că lighioanele sălbatice au mâncat pe câte un vânător! Da, asta este pricina de nu voește să-ți spună. Mă-ta te iubește ca pe ochii ei din cap, și nu voește nici în ruptul capului să te vază și pe tine supus la toate relele vânătoriei.

— Așa o fi, moșică. Dară de unde știe cineva că mie nu mi-o fi scris în frunte să fiu vânător? Vezi, dumneata, la munca care muncesc eu, și să nu văz niciun folos, trebuie să fie ceva!

— Mai știi, păcatele! răspunse bătrâna cu mirare. După cele ce spui tu, pare că ai dreptate; apoi, mic, mai-mai, îmi vine să crez că așa este.

— Dacă este așa, ș'ai milă de tinerețele mele, spune-mi, moșică dragă, unde sunt armele tatălui meu?

— Nu știu, moșică dragă, că ți-aș spune.

— Invață-mă dară ce să fac și cum să dreg⁸⁾, ca să aflu.

— Numai maină-ta știe de căpătâiul⁹⁾ armelor tă-tânc-tău.

Nu se poate spune bucuria ce avu când găsi armele tatălui său. Le luă, le curăță, dară nu-i venea îndemână să umble cu ele. După ce se înarmă bine și se găti de vânat, se arată mamă-sei și-i zise:

8) unde să mă îndrept. 9) soarta, rostul.

— Rămăi sănătoasă, mamă, să te găsească cu bine.

— Mergi în mila Domnului, răspunse mamă-sa, dacă te trage inima¹⁰⁾ să calci în urmele lătâne-lău. Inșă un lucru am să-ți spui, și tu să-l ascuți, puiul mamei. Uite, în toate părțile să te duci după vânat, numai în pădurea fildeșilor¹¹⁾, nu; căci nu va fi bine de tine.

El plecă, hotărît în sine a asculta sfaturile mamei. Pe drum, el cugeta ca de ce fel de vânat să se agațe. De voiu vâna, își zicea el, păsărele mititele: privighetori, pitulice, scatii, stigleți, lasă că nu va fi mare mană¹²⁾ de câștigul meu, dară pădurile și codrii vor rămânea mute, freamătul frunzelor de primăvară va ajunge să n'aibă cu cine să se îngâne, și călătorul tot nu va mai avea unde să vie să-și aline durerile. Lipsă de un așa vânat, prin care să facă rău altora și prin care să nu se poată cunoaște vitejia unui Român verde! De voiu vâna iarăși turturele, micrlițe, prepelițe, și potârnicchi, iarăși nu va fi treabă mare, căci livezile înflorite și părăiașele vor tânji din lipsa lor. Deci uu-mi voiu pune mintea cu niște păsărele, care fac dulce vieața. Și fiindcă sunt plecat pentru vânat, voiu vâna fiare sălbatice, care fac tuturor rău, și prin aceasta chiar se va vedea vrednicia unui Român.

Astfel cugetând și mergând, se trezi, fără să știe cum, tocmai în pădurea fildeșilor.

Aci dacă ajunse, vână pe cel dintâi fildeș ce întâlnește. Ii luă pielea și colții, și plecă.

10) îți dă inima ghies, îți simți îndrăzneala. 11) elefanților 'dela fildeș = os de elefant}. 12) bielșug.

Intorcându-se, se întâlnește în drum cu boierul cel mai credincios al împăratului, carele îl întreabă:

— Ce fel de piele e aia, prietine?

— Piele de aspidă ¹³⁾, îi răspunse fiul vânătorului, ca și peste picior ¹⁴⁾.

— Nu mi-o vinzi mie?

— Măcar zece punți de bani să-mi dai, nu ți-o vând.

— Zece îți dau, răspunse boierul.

— Măcar o sută să-mi dai, nu ți-o vând.

— O sută îți dau.

Apoi dacă văzu că nu voeste să i-o vândă, îi zise:

— Fiule al vânătorului, o să te căești de ceea ce faci.

Dară fiul vânătorului își căută de cale, nu voi să știe de nimic, și astfel ajunse acasă.

Mumă-sa se înspăimântă, când îl văzu cu pielea și cu colții de fildeș. Iară el spuse mă-sei: cum se trezi în pădurea fildeșilor fără să voească, și cum ucise pe cel întâiu fildeș ce întâlni.

După câteva zile, fiul vânătorului fu chemat la palat și împăratul îi zise:

— Am auzit, fiu al vânătorului, că tu te-ai lăudat că poți să-mi aduci oase de fildeș cât să-mi clădești un palat, și piei de aspidă cât să ajungă să-l învălești.

— Luminat împărate, răspunse fiul vânătorului, să-ți fie fața cinstită. Cinc m'a pârît ¹⁵⁾ la Măria-ta, nu m'a pârît ca să mă crească ¹⁶⁾, ci m'a pârît ca să mă prăpădească. Ci cu voia lui Dumnezeu, mâine îți aduc răspunsul.

13) viperă. 14) în răs, batjocoritor. 15) ponegrit. 16) în ironie = să-mi folosească.

Se duse deci la moașe-sa, îi spuse toată șiretenia ¹⁷⁾ priciniei, cum adevărat fusese la vânat, cum se întâlnise cu credinciosul Împăratului, cum vorbise cu el, și în cele din urmă porunca Împăratului, după ura boierului ce-i purta sămbetele ¹⁸⁾.

Moașe-sa îl povățui ce trebuia să facă, apoi îi zise: — Pasă ¹⁹⁾ cu Dumnezeu, dragul moșicăi, și fii bărbat ²⁰⁾.

A doua zi, Românașul nostru se înfățișă înaintea Împăratului.

— Luminat împărate, zise el, se poate să se facă voia Măriei tale, numai să-mi dai mână de ajutor.

— Orice vei cere, să se îndeplinească, zise Împăratul.

— Ca să pot isbuti, răspunse fiul vânătorului, să duc la capăt bun porunca ce mi-ai dat, să trimiteti oameni d'ai Măriei Tale să stărpească ²¹⁾ balta din pădurea fildeșilor, apoi să-mi dai o mie de buți cu vin și o sută cu rachiu.

— Cererea ta este ascultată ²²⁾, zise Împăratul.

Apoi dete porunci peste porunci la ostași și slujitori împărătești să asculte pe fiul vânătorului în tot ce le va zice el, ca să poată săvârși treaba cu care l-a însărcinat Împăratul.

Balta se stârpi, și în locul apei se turnă din cele o mie de buți și rachiu ce se adusese; apoi trimise pe oameni la ale lor.

Fildeșii viind la adăpătoare și văzând că în loc de apă este altceva, se întoarseră; apoi răbdară o zi, răbdară două, mai veniră, și dacă văzură că apa nu

17) *tărășenia* = *împrejurarea*. 18) *il voia pleirea*. 19) *treci* [*fr. passez!*]. 20) *îndrăzneț*. 21) *să secc...* 22) *încuvințată*.

se schimbă, și cum erau și fripți de sete, băură cu nesățiu și toți căzură morți.

Atunci fiul vânătorului se puse de-i jupui, curăță carnea de pre oase, și le aduse împăratului, carele îi dete un pumn de galbeni, și plecă la casa mume-sei cu inima plină de bucurie.

După câteva zile, împăratul iarăși îl chemă și-i zise:

— Fiule al vânătorului, mi s'a spus de un oarecine că tu te-ai fi lăudat că poți să aduci meșteri dela Nedeia Cetate, să-mi zidești un palat cum nu s'a mai văzut până acum, cu oasele astea de fildeș, și să-l învălești cu pieile de aspidă ce mi-ai adus.

— Eu, prea mărite împărate, răspunse fiul vânătorului, nici că mi-a trecut prin minte una ca aceasta. Dar cu voia lui Dumnezeu, cred că voi putea arăta celor pâritori ce poate Românul când voește și când are nădejde la Cel-de-sus. Măine îți voi aduce răspunsul.

După ce află dela moașă-sa ce trebuie să facă ca să împlinească porunca împărătească, se întoarse a doua zi la împăratul și zise:

— Prea mărite împărate, ca să mă pot inchina cu slujba ce mi-ai dat, am trebuință de mila Măriei Tale.

— Cere și vei avea, răspunse împăratul.

— Să-mi dai, zise fiul vânătorului, o sută de corăbii cu sare.

— Să îți se împlinească cererea, porunci împăratul.

Luând cele o sută de corăbii pline cu sare, fiul vânătorului plecă cu dânsele pe mare.

Acum nu-i mai părea rău de slujba ce-i dase împăratul. Bucuria lui era fără margini, când se văzu pe mare, lucru ce nu mai văzuse de când îl făcuse

mă-sa. Lui îi plăcea prea mult să se uite la corăbiile care mergeau la rând, ca cocorii. Sălta de veselie, când vedea dimineța că soarele, ieșind din poarta raiului, se îmbăia în mare mai întâiu, și apoi își făcea călătoria pe cer. Când vedea razele cele focose ale soarelui că ies din apele mărilor, el se mira cum de nu clocotesc apele.

Seara încă, pe când luna se gătea și se oglindea în apele mărilor, el se pierdea în fel de fel de cugete și nu-și putea da seamă, de ce lumina lunii era așa de searbătă²³⁾ și de ce apa părea ca o ghiță lucie.

Îi plăcea iarăși să se uite noaptea la stele și ar fi voit să știe care este steaua împăratului cutare sau a cutăruia boier; îi părea rău când vedea câte vreo stea că cade, fiindcă știa că atunci trebuie să fi murit acela a cărui stea cădea.

Și stând astfel pe gânduri, legănat de valurile apelor, adormea.

Acestea și altele, despre care nici prin gând nu-i plesnise până ce nu călătorise pe mare, îl făcea să se silească a sfârși slujba cât se poate mai bine.

După o călătorie lungă foarte, ajunse la Nedea-Cetate.

Această cetate era vestită pentru meșterii ei, care învățase meșteșugul dela zână, și nu putea nimeni să intre acolo.

Fiul vânătorului, dacă ajunse, se coborî la uscat și voi să intre în cetate; dară la porți îl opriră ostașii. Atunci el le zise:

— Duceți-vă de spuneți Impăratului vostru, că am venit cu o suță de corăbii cu sare.

23) galbenă.

N'apucă să sfârșească bine vorba, și să le ții, părleol Soldații într'un suflet alergă și spuseră împăratului cele ce auziră.

La ei acolo se sfârșise sarea,—și era o lipsă de sare de să ferească Dumnezeu. Cum auzi împăratul acestea, porunci să-l aducă înaintea lui. După ce veni, îi zise:

— Omule, Dumnezeu te trimite cu sarea asta!

— Eu, luminate împărate, am auzit că aveți lipsă de sare și am venit să fac o mare înlesnire celor încercați ²⁴⁾.

— Cere dela mine cât vei pofti și îți voi da, numai să ne vinzi nouă sarea și să nu te duci cu dânsa într'altă parte.

— Eu, mărite împărate, sarea n'o dau pe bani. Voiu să fac schimb. O dau pe meșteri zidari care să-mi facă un palat cum voiu voi eu.

— Dorința ta se va împlini, măcar că până acum nimeni n'a putut să isbutească, nu a lua oameni cu sine d'ai împărăției mele, dară nici să calce pe târâmurile stăpânirii mele.

Apoi puse împăratul pristav ²⁵⁾, care să spuie la lume că porunca împăratului este să se adune toți meșterii zidari...

Dacă se adunară, alese din ei, fiul vânătorului, vreo două sute de meșteri, tot pe sprinceană ²⁶⁾ știi! și dete sarea împăratului, primind dela acesta și mulțumiri.

Când se întoarse la corăbii, fiul vânătorului, se

24) bătuți de nevoi, suferiezi. 25) crainici, vestitori. 26) într'ales.

miră când văzu că era o mulțime de ostași. El întrebă pe unul din ei:

— Pentru ce sunt adunați atâți ostași aici!

— Păzim, i se răspunse, ca să nu plece corăbiile înapoi, fără să ne dea sarea. Pe bani, pe schimb, pe orice, sarea trebuie să rămâie aici, căci ne prăpădim.

După ce descărcă sarea, se puse în corăbii fiul vânătorului cu cei două sute de meșteri, își luă ziua bună dela Împărat, căruia îi făgădui că, îndată ce va sfârși palatul de fildeș, să-i întoarcă pe meșteri, dacă ei vor cere; apoi plecă.

Și cum era un vânt priincios pe mare, călătorind repede, se întoarse cu sănătate în țara lui. Apoi puse de făcu palaturile ce poruncise Împăratul, și, după ce isprăvi, trimise pe meșteri de unde venise; iar Împăratul, dacă văzu că este gata palatul, nu mai putea de bucurie și mulțumi pe fiul vânătorului cu câteva pungi de bani. Acesta se duse acasă la dânsul, voios că a scos la capăt bun slujba cu care fu însărcinat.

Nu trecu mult, și Împăratul iarăși îl chemă.

— Fiule al vânătorului, îi zise Împăratul, mi-ai mai spus cineva că te-ai fi lăudat că poți să-mi aduci o cracă verde din pomul care este în mijlocul raiului, care să-mi lumineze palaturile, ce mi-ai făcut, noaptea ca ziua. Eu îți poruncesc să-mi faci astă treabă, căci de nu: unde stă picioarele, îți va sta și capul.

— Când oare va avea să-mi vie și mie rândul a-ți spune, prea mărite Impărate, ceea ce s'au lăudat unii și alții?

— Tu, acumia, fă ce ți-am poruncit, și apoi vom vedea.

— Eu nu m'am lăudat să fac una ca asta; dară mâine îți aduc răspunsul, și mă voiu sili, de-mi va ajuta Dumnezeu, să scap și de năpastea ²⁷⁾ asta.

După ce ceru sfaturile moașe-sei, la care se tângui de asuprelile ce-i veneau dela credincetul ²⁸⁾ Impăratului, și după ce aceea îl învăță ce să facă, el merse la Impăratul și-i zise:

— Dacă împărăția ta voește să mă întorc cu sufletul în mine, să-mi dai o sută de corăbii cu bucate și o sută cu carne, iar eu m'oiu duce cu ele să-mi mai cerc norocul și de astădată, și, bun este Dumnezeu, s'or sfârși odată toate năpăstiile și s'or închide gurile care spun așa minciuni gogou(e ²⁹⁾).

Cum auzi Impăratul de unele ca aceste, porunci ca numaidecât să se implincască cererea lui.

Corăbiile se pregătiră, se încărcară, și fiul vântătorului se puse într'una din ele și plecă luând calea către răsărit.

Călătorind, el nu se putea dormi ³⁰⁾, cum merge treaba de se lasă împărății să fie purtați de nas ³¹⁾, de câte un nemernic de boier.

— Cum se poate, își zicea el, ca împăratul să fie atâta de nătâng, încât să crează toate bârfelile ³²⁾ umora și altora? Ca să fie cineva Impărat, trebuie să fie om frumos la minte, frumos la chip, cu înțelepciune și cu dreaptă judecată; așa spune și moșica; așa zice și toată lumea. De ce dară se ia el după

27) pacostea, nenorocirea. 28) omul de încredere (de taină). 29) marl (umflate, exagerate). 30) destuși. 31) conduși. 32) po-negririle.

muște³³⁾! Nu știe el că lingăii³⁴⁾ o să-l ducă pe calea pieirii? Dară nu va fi așa. Impăratul nostru e bun. Nu trebuie lăsat pe mâini rele.

Lungă fu călătoria aceasta. Merse, merse, până ce ajunse în țara porumbeilor. Acolo întâlni pe împăratul lor.

— Bine ai venit sănătos, îi zise împăratul, dar ce vânt te aduce pe la noi, omule?

— Bine v'am găsit sănătoși, răspunse fiul vânătorului. Sunt trimis de împăratul meu să-i aduc o cracă verde din raiu. Dacă știți calea la raiu, îla-mi pe cineva să mă ducă acolo, și eu voiu răsplăti oste-nelile lor cu ce voiu putea.

— Tu mergi să cauți calea raiului, și iei după tine alătea corăbii! La ce-ar putea să-ți slujească ție aceste catrafuse³⁵⁾.

— Vezi că, răspunse fiul vânătorului, am luat cu mine lucruri, de acelea cu care să ung osia ca să nu scârție roata³⁶⁾. Merindele ce am în corăbii sunt de dat pe slujbe³⁷⁾.

Cum auzi Impăratul porumbeilor că are merinde, se luă cu binele pe lângă dânsul, fiindcă pe la dânsii era pe atunci o foamete groaznică, și cu șosele cu momelile³⁸⁾, umbla să-l facă a nu se duce dela dânsul cu toate bucatele, ci voia să i le cumpere. Apoi dacă auzi că bucatele nu se dau pe bani, ci aceluia care va ajuta să ia o cracă verde din pomul din raiu, porunci de se buciună trei zile și trei nopți, și se adunară o sumă de porumbei din toate unghiurile lumii.

33) secături. 34) lingușitorii. 35) mdrunțișuri. 36) să mijlo-
cesc ajungerea la țintă. 37) contra-indatorii, contra-servicii.
38) înșelăciuni, amăgeli.

— Care din voi știe calea raiului, să-mi răspundă, le zise împăratul lor.

— Eu știu, și eu știu, ba și eu știu, — răspunseră mai mulți deodată.

— Să mergeți cu omul ăsta să intrați în raiu, să rupeți o cracă verde din pomul ce stă în mijlocul raiului și să i-o dați, că-i trebuie.

Fiul vânătorului dete în dar toate grăunțele din corăbiile cu bucate. Când văzu împăratul porumbeilor atâta buluc³⁹⁾ de hrană, nu mai știa ce să facă de bucurie, căci seceta le stricase toate holdele. Mulțumi fiului vânătorului, iară acesta, luându-și rămas bun, plecă cu porumbeii ce-i dăduse împăratul.

Pe drum, porumbeii îi ziseră :

— Ce vom face noi, căci avem a trece prin împărăția vulturilor?

— Să nu vă fie teamă, căci m'am îngrijit eu de a le astupa gura.

— Totuși să ne ascunzi undeva.

— Vă voi ascunde, răspunse fiul vânătorului.

După ce mai călătoriră, cale lungă și mai lungă, începu a se auzi croncăniturile vulturilor. Atunci el ascunse cum putu mai bine porumbeii.

După ce se apropie de hotarul împărăției lor, o negură de vulturi se arătă împrejurul corăbiilor și călându-i price⁴⁰⁾, croncăniau de mi-ți împuiau⁴¹⁾ capul, zicând :

— Ce cauți aci, fiule al vânătorului! Au⁴²⁾ venit-ai să ne vânezi, ori să ne stârpești neamul, sau să ne iai împărăția? Dară nu știi că nu vei mai scăpa cu vieață din mâinele noastre? Ori și dacă vei scăpa, n'ai să te întorci teafăr⁴³⁾ și nepedepsit de noi?

39) grămadă. 40) ceartă. 41) amețeau. 42) oare. 43) sdravăn-

— Stați locului și nu vă mai năcăjiți. Eu viu la voi ca prieten. Voiu trece prin țara voastră la treaba mea, și mă voiu întoarce fără să se clatine un fir de păr măcar din cap. Nici n'am să vă vânez. Nici n'aveți să mă pedepsiți.

— Hâm! Dară miroasă a hoit p'aci pela tine, mai ziseră vulturii și se repezeau stolurile asupra corăbiilor.

— Astâmpărați-vă și mă ascultați, le răspunse fiul vânătorului. Știam că vă aflați în lipsă și v'am adus demânzare. Pentru aceasta și voi să mă slujiți.

Prinse bucurie împăratul vulturilor, când auzi de una ca asta, și dete poruncă vulturilor să stea care-și pe unde apucase.

Atunci fiul vânătorului spuse împăratului vulturilor că-i va da tot hoitul din corăbii, dacă îi va da un vultur, care să meargă cu dânsul și să fie supus la ce-i va porunci.

Primind împăratul vulturilor de bine cele spuse, fiul vânătorului le dete hoitul din cincizeci de corăbii, iară vulturii se repeziră asupra lui ca niște flă-mânzi calici.

După ce mâncară, luă fiul vânătorului un vultur și merse înainte. Pe drum îl învăță ce avea să facă. Și mai spuse că el va sta cu arcul întins și că-l va vâna, îndată ce se va abate dela poruncile lui.

Vulturul știa de frica lui. El, când zicea vorba, nu glumea. Intr'acestea, ajunse aproape de grădina raiului. Dară cine se putea apropia de dânsa? Acolo nu era nici de cum noapte, căci pomul din mijlocul raiului lumina ca ziua.

Atunci fiul vânătorului zise vulturului:

— Am să dau drumul unui porumbel. Tu să-l iei în goană; dară nu te împingă păcatele să-i faci vreun rău, căci cu vieață tu nu vei scăpa. Eu voiu sta cu arcu înțins, urmărindu-te cu ochii: și în clipa ce voiu simți că ai să-mi calci porunca, te voiu lua la cătare⁴⁴⁾ și-ți voiu trimite o săgeată d'ale inveninatele, de-ți voiu răpune capul. Ai auzit?

— Am auzit. Fii pe pace. Voiu face după cum îmi poruncești.

Apoi spuse și unui porumbel ce arc să facă, și dându-i drumul, acesta se urcă în slava⁴⁵⁾ cerului. Vulturul se luă după dânsul. Porumbelul colii în jos, ba la dreapta, ba la stânga. Vulturul după dânsul și nu-i da răgaz. Porumbelul se mai dete într'o parte. se mai dete într'alta. Vulturul nu-l slăbea din goană. Dacă văzu și văzu porumbelul, năvăli asupra raiului, svâcl și intră înăuntru de se puse pe pomul din mijlocul grădinei spre a se odihni. Ii ticăia⁴⁶⁾ inima de frică, de sta să-i spargă pieptul. Vulturul nu putu să intre după dânsul, căci acolo nu se face vărsare de sânge. După ce se odihni nițel, rupse cu ciocul o rămurică din acel pom, se ridică în sbor și veni de se puse pe umărul fiului de vânător.

Acesta, când văzu rămurica, parcă apucase pe Dumnezeu de un picior, așa mare bucurie avu. Porunci numaidecât a lua corăbiile drumul înapoi, după ce ajunse iarăși pe porumbel. Vântul, fiind priincios, mergea ca gândul. Când trecu prin țara vulturilor, le dete hoitul și dela celelalte cincizeci de co-

44) *șintă*. 45) *înaltul*. 46) *bătea*.

răbii. Vulturii, năvălind asupra hoitului ca orbii, nici nu prinseră de veste când plecă fiul vânătorului.

Iară când trecu prin țara porumbeilor, lăsă locului porumbeii ce luase, și luându-și ziua-bună dela Impăratul lor, purcesc ⁴⁷⁾, către țara lui, unde ajunse după o călătorie fericită.

Când auzi Impăratul că i s'a întors fiul vânătorului cu isprava făcută, trimise numaidecât slujbași și-l aduse cu cinste la palat.

După ce se închină cu slujba, fiul vânătorului zise:

— Să trăiești, luminate împărate! Dară se cădea ca în palaturile tale să se afle o astfel de sculă.

— Am știut eu de ce te-am trimis.

Și așezând rămurica în mijlocul palatului, nimeni nu putea să cate la dânsa, căci lumina ea soarele.

Atunci împăratul, de bucurie, că la curtea sa sunt lucruri ce nu se află în toată lumea, strânse sfatul împărăției și-l pofti să-i spuie, cu ce ar găsi dânsul de cuvîntă să răsplătească slujbele făcute lui de fiul vânătorului. Sfatul într'un grain răspunse: că n'ar greși, dacă l-ar gineri ⁴⁸⁾.

Impăratul primî de bun sfatul și spuse fiului de vânător să se gătească de cununie.

Iar el, dacă auzi una ca aceasta, se închină Impăratului, mulțumindu-i pentru răsplătirea cea înaltă ce-i da, apoi zise, față cu toți boierii:

— Mărite Impărate, eu am auzit pe cutare boier lăudându-se că el, de și-ar atârna de gât un prosto-
vol ⁴⁹⁾ și s'ar arunca în Dunăre, ar putea să pescu-

47) porui. 48) l-ar face ginere. 49) năvod.

iască pentru Măria-ta pe împăratul peștilor, care este cu solzii de aur.

— Minte, Măria-Ta, răspunse acel boier, eu n'am zis niciodată nimic.

Împăratul nu voi să mai asculte vorbele de îndreptare ale boierului, căci se îngreșosase și el de palavrele⁵⁰⁾ lui, ce pe toată ziua îi loca⁵¹⁾ — și îi porunci să facă, într'o clipeală de ochi, ceea ce se lăudase că poate să împlinească.

Neavând încotro și cu lacrimile în ochii cât pumnul, boierul acela fu nevoit a-și lega un prostovol de grumazi, se aruncă în Dunăre, și acolo rămase.

Iară fiul vânătorului se căsătorii cu fata împăratului. Și atâta veselie se făcu la nunta lui, încât rămase de pomenire în toată împărăția.

Încălecai p'o șea, și vă spusei așa.

FATA CU PIEZE RELE¹⁾.

A fost odată un împărat. El avea doisprezece feciori. Când se punea la masă, copiii stau împrejurii cunună deplină²⁾. El era totdeauna cu voie bună, fiindcă vedea că trebile îi mergeau strună³⁾.

Împărații, vecinii lui, râvneau⁴⁾ la traiul lor cel ticnit. Vezi că și el era bun la inimă și nu supăra întru nimic pe popor, și nu asuprea pe văduvă, nici pe sărman.

50) flectărelile. 51) spunea fără oprire (îl cicălea).

1) aducătoare de nenoroc. 2) chip de a vorbi, f. frumos: copiii alcătuiau un cerc închis, ca o podoabă, în jurul împăratului. 3) ca pe ață, după poftă, f. bine. 4) poșteau.

Adecă, del nimeni nu ştia ce vierme⁵⁾ il rodea⁶⁾ la inimă şi pe dânsull Ar fi dorit, hoieri d-voastră, să aibă şi o fată barim⁷⁾, la atâţia feciori.

Şi mai una şi mai alta, dete Dumnezeu în cele din urmă de i se implini şi această poftă a inimei: şi avu o fată frumoasă, frumoasă, de seamău pe lume n'avea.

De unde se aştepta acum împăratul ca să fie pe deplin fericit—aşil laca se adeveri şi la dânsul, ca la toată lumea asta păcătoasă, povestea cântecului:

In lume născul,
Nimeni n'a stătat⁸⁾
A fi fericit
Cu desăvârşit.

Incepură a-i tânji trebile împărăţiei. Incepuse, a-decă, a da îndărăt. Ba cutare împărat îl ameninţa că voieşte să se scoale cu războiu asupra lui, dacă nu o face cutare lucru; ba supuşii lui vor să facă răsmiriţă⁹⁾; ba, vitele de pe moşiile lui au călcat hotarele altei împărăţii şi sunt luate de pripas¹⁰⁾; ba că moartea a dat în ele. Şi câte neajunsuri toate se ţineau lanţ, de ajunsese bietul împărat în sapă de lenu¹¹⁾.

Se silea, bietul împărat, cu toţi cei doisprezece fii ai săi, să facă pace, să fie între oameni bună-voire, să oprească relele ce-l bântuiau; dar, geaba, pagubele curgeau gârlă.

In cele mai de pe urină, chemă un cetitor de stele, să-i spue ce e pricina de-i merg lucrurile anapoda¹²⁾, şi nu poate să dea înainte.

5) necaz, chin. 6) chinia. 7) măcar [cel puţin]. 8) nu s'a aflat.
9) revoluţie. 10) ca fără stăpân. 11) la cea mai neagră sdrăcie.
12) pe dos.

Dacă veni filosoful, îi puse la stele, și a doua zi îi zise să bage de seamă, în trei zile d'a rândul, cum îi dorm copiii.

Trecând cele trei zile, filosoful veni din nou.

Împăratul îi spuse că băieții dormeau: care cu mâinile d'asupra capului, care într'o parte, care cu mâinile pe piept, și care pe spate și cu mâinile pe lângă dâșii; iar fata doarme pe brânci, ori strânsă făcută ghem, sau cu mâinile între genunchi.

„Aceasta este piaza-reaua împărăției tale”, răspunse filosoful. „De nu o vei depărta din casă, nu se va alege nici praful de D-ta și de copiii dumitale”.

Împăratul băgase și el de seamă că se cam adevereau zisele filosofului; că de când, adecă, dobândise fata, d'atunci și el dă îndărăt. Dară nu știa ce să facă, cum să scape de prăpăd pe cei doisprezece copii.

Bietul împărat! Și acesta îi era copil. N'ar fi vrut, vezi, să piară niciunul. În cele de pe urmă, se lăsă după povața filosofilor. Ei ziceau că mai bine este să piară unul și să scape doisprezece, decât toți să ajungă ca vai de ei și răsul lumii.

Se îndoia Împăratul, se îndoia Împărăteasa să facă o așa faptă, dară înteleși¹³⁾ de toate relele, ce-i năpădeau¹⁴⁾ din toate părțile, se înduplecară la sfaturile celor mai aproape de dâșii și se hotărâră, în cele din urmă, să facă o jertfă, decât treisprezece.

Vorbi deci împăratul cu credinciosul său, cum să facă. Să zică, adecă, că vrea să meargă la vânat, să ia și pe fată cu dânsul, mai cu seamă că tot zicea

13) împunși, asupriți. 14) năvăleau.

ea că-i place să vadă cum merg oamenii la vânat, și să o lase acolo în pădure. Aceasta însă fără să știe ea.

I se rupeau rărunchii ¹⁵⁾ împăratului de mâhnire pentru răpunerea ¹⁶⁾ fiicei sale; se mâhni împărăteasa până în fundul sufletului ei, când îi așeza merinde în coș, sub care puse primeneli ¹⁷⁾, și câteva giuvaericele ¹⁸⁾ d'ale ei.

Când fu căruța gata, puse coșul cu merinde, un urcior cu apă, și se urcară și ei, adevă fata și cu credincierul ¹⁹⁾ împăratului. Porniră și ajunseră într'o pădure mare. În urma lor, acasă se bocea Impăratul, Impărăteasa și frații fetei, de-ți venea să-ți iei lumea în cap.

Dacă ajunseră în pădure, stete căruța mai d'o parte, la o potecă. Luară cu dâșii coșul și urciorul, și plecară prin pădure, după vânat. Stând la un colnic ²⁰⁾, fata se dete să culeagă niște floricele, să-și facă un mănunchi; iară credincierul împăratului umbla rasna ²¹⁾ prin pădure, după păsărele, și, încet, încet se depărtă o bucată bună, ajunsese la căruță, se puse într'insa și... pe ici și-e drumul.

Când băgă de seamă fata împăratului, credincierul nu e. Dădu chiot, strigă, țipă; dară nimeni nu-i răspunse. Ce să facă ea? Dacă văzu că dă în deseară, fata se urcă într'un copaci, se uită într'o parte, se uită într'alta, nu care cumva vede vr'o colibă, ceva? Nu e. Se mai întoarse de se mîi uită și în alte părți, și zări, tocmai cel — într'o depărtare —

15) i se sfâșia inima. 16) nimicirea, prăpădirea. 17) albituri de schimb. 18) giuvaericele = scule prețioase. 19) credinciosul. 20) deal. 21) fără țintă, , încoace și încolo.

licărind o lumină ca o stelută. Atunci se dete jos, și, cu coșul într'o mână, iar cu urciorul de apă într'alta, târiș după dânsa, merse drept la lumina ce zărise.

Aci, dacă ajunse, dete peste o colibă, în care ardea un opaiț în ciob²²⁾. Bătu la ușe și-i deschise. Acolo, ședea o bătrână cerșetoare. Fata se rugă să o adăpostească și pe dânsa. Săraca o primi; dară îi spuse că n'are ce să-i dea demâncare, fiindcă tot avutul ei este o găină, un cățel și o pisică.

Fata scoase din coș și dete și bătrânei.

A doua zi, când se sculară, bătrâna începu să se vaiete că i-a murit găina pe cuib. Ea se plângea, acum, că are să moară de foame, deoarece cu ușorul, ce lua dela găină pe fiecare zi, se hrănea ea.

Biata fată de împărat îi dete o giuvaerica²³⁾ d'ale ei, ca să-și cumpere o altă găină, cu care să se hrănească.

Baba, cam cu mârâială²⁴⁾, cam de voie, cam de nevoie, primi darul fetei și tăcu.

A doua noapte îi muri cățelușul. Atunci ea zise:

— Fata mea, să-ți iei ale trei fuioare²⁵⁾ și să te duci din casa mea, că, de când ai venit tu, pagubele se țin lanț. Cățelul ăsta nu l-aș fi dat nu știu pe ce, fiindcă îmi păzea coliba, — și-l am de atâția mari de ani.

— Lasă, mămușoară, nu te supăra, îți dau eu cu ce să-ți cumperi altul, ba încă să-ți mai rămâie.

A treia zi găsiră și pisica moartă.

— Să te duci, fetițo, din casa mea, zise baba, și

22) feștilă într'un hârb. 23) sculă prețioasă. 24) bombăneală 'nemulțumire'. 25) catrafusele [să pleci îndată].

îndărăt să nu te mai întorci. Te văd a fi fată de oameni, te văd că ai scule, dară lipsă de așa bogății! Mai bine eu cu sărăcia mea și să trăiesc în tignă. De când ai venit tu, belelele²⁶⁾ mi-au tăiat inima. Du-te, dragul mamei, și ia împreună cu tine tot ce ai adus în casa mea și bun și rău.

Fata n'avu încotro, și cătă să plece din coliba babei. Înainte d'a pleca, se desbracă de hainele salo cele bune și ceru dela baba niște sdronțe d'ale ei. Baba, ca să scape de dânsa, caută după perne, pe sub pat, pe culme²⁷⁾, și-i dete niște țoale de puse pe dânsa, numai să se ducă din casa ei.

Hainele ce le lăasă fata, baba le scoase din casă și le dete în celarul²⁸⁾ ce avea lângă coliba ei.

Și așa, fata, îmbrăcată cu haine de cerșetoare, plecă din casa babei și începu a orbăcăi²⁹⁾ prin bungetul cela de pădure, că doar d'o găsi vr'o potecă care să o scoată la lume.

Și, tot mergând așa, dete peste o stână de oi. Acolo nu găsi pe nimeni; căci stăpânii erau trei tovarăși, care se duceau câte trei cu oile. Aci, dacă ajunse, fata împăratului se puse de mătură coliba, rândui fiecare lucru la locșorul lui, făcu focul, și atârână căldărușa de mămăligă în crăcane. Până una, alta, mai spălă vasele, precum și vedrele³⁰⁾ și hârdaiele³¹⁾ în care adunau ciobanii laptele. Apoi se ascunse.

Venind ciobanii și văzând toate astea, se mirară. Se uitară încoace și încolo, dară nu văzură pe nimeni. Atunci ziseră:

26) necazurile. 27) teancul de scoarțe. 28) chilerul, polata. 29) dibui. 30) gălețile de 10 ocale (= 15 litri). 31) ciuberete, cadele.

„Cine ne-a făcut ăst bine: de va fi băiat, frate să ne fie; iară de va fi fată, soră să ne fie”.

Fata împăratului, atunci, se arătă. Ea se rugă să o primească a locui cu dânșii, căci era o nenorocită și n'avea unde să se adăpostească, nici să-și plece capul.

Ciobanii o primiră, și îi spuseră ce are să facă. Seara, când veniră, găsiră iarăși toate gata, și de mâncărică, și hârdaiele, în care făceau brânză, curate, — și toate bune la stână.

Însă unul din tovarăși se plânse că nu știe ce au oile, de tânjesc ³²⁾ de azi dimineață; pasă-mi-te, dase boala în ele, căpiaseră ³³⁾, ori nu știu ce li se întâmpluse.

A doua zi, se plânse altul că a dat vărsatul ³⁴⁾ în oi și nu știu câte vor scăpa.

A treia zi altul veni cu nu știu ce brumă ³⁵⁾ de oi. El spuse că voind a trece peste o punte, pe unde trecea în toate zilele cu oile, de astă dată nu știe cum își făcu nălucă ³⁶⁾ o oaie și sări în râu. După dansa alta, după asta alta, până ce se năpustiră ³⁷⁾ oile și săriră mai toate în râu. Se sili bietul cioban să le oprească, dar așil pe dracul să-l oprești? Când intră spaima în oi, de geaba toată munca. Abia scăpase vr'o câteva oi, cu care veni acasă.

Se luaseră de gânduri bieții ciobani, cum de în cele trei zile, de când venise fata aia la stâna lor, să dea ei peste o așa pagubă. Ei văzură că surata ³⁸⁾ lor trebuie să fie piază rea, și că a căzut ca o pacoste peste dânșii. Atunci se vorbiră ca să o gonească dela dânșii, și îi ziseră:

32) lăncezesc. 33) prinseseră boala numită caple: se invârteau până amețeau și mureau. 34) variola. 35) rest neînsemnat. 36) se spălmântă. 37) se aruncară. 38) tovarășa, soața.

„Surată, cum ai venit, să te duci dela noi, unde mila Domnului te va povăţui. Noi nu te mai putem ţinea. Tu ai intrat în coliba noastră cu sărăcia. Pa-guba ce am încercat în aceste trei zile, de când tu eşti la noi, nici în zece ani nu o vom putea pune la loc”.

Fata n'avu ce zice. Văzu şi ea că aşa este. Se sculă, dară, şi, cerându-şi iertăciune de răul ce le făcuse fără voia ei, plecă într'o doară, ia aşa peste câmp, unde o vor duce-o ochii.

Şi mergând ea cu inima plină de obidă ⁹⁹⁾ şi cu lacrămile şiroaie, zări într'o depărtare mare nişte palaturi. Intinse pasul şi se duse într'acolo, ca să nu insereze pe drum. Acolo şedea o Arăpoaică bogată.

Se rugă de slugile palatului să o primească. Arăpoaica, care o văzuse de sus, când intră pe poartă, porunci să o aducă înaintea ei. Cum o văzu, o cunoscu, şi puse de o îmbăie frumos, o îmbrăcă cu nişte haine curate şi o luă pe lângă dânsa.

Intr'o zi, îi spuse:

„Să te găteşti să mergem la un loc. Zi să prinzi ¹⁰⁾ caii la căruţă”.

Până se gătiră ele, căruţa trase la scară. Se dederă jos şi se puseră în căruţă. Arăpoaica spuse vizitiul unde să meargă. Pe drum învăţă şi pe fată ce să facă acolo unde merg.

Abia sfârşi de vorbit Arăpoaica şi ajunseră în curtea unui palat cu mii de mii de cămări. Cum se dară jos din căruţă, Arăpoaica merse la o cămară unde erau doi oameni: unul tânăr şi gras, şedea în-

tr'un pat de aur, răsturnat, și se juca cu două gheme de mătase; altul, moșneag, umbla de colo până colo și astâmpăr nu mai avea. El se cocoșase de muncă, era trențăros și slab și pipernicit, de credeai că este altă aia, nu ființă de om. Pasă-mi-te, tânărul era necorul fetei, iară bătrânul norocul Arăpoaicei.

Cum văzu fata pe tânăr jucându-se cu ghemele de mătase, odată se repezi la dânsul, după cum o învățase Arăpoaica, îi smulse ghemele din mână. — și pe ici și-e drumul! Ieși fuga, se sui în căruță, vizitiul dete bice cailor — și nu stătură decât tocmai acasă.

Cela, greoiu și mototol, cum era el, până să se scoale, până să iasă afară, până să se ia după dânsa, rămase cu buzele umflate..., că n'o mai putu ajunge.

Întorcându-se căruța, luă și pe Arăpoaica și o duse și pe dânsa acasă.

Tocmai atunci, împăratul locului aceluia se hotărîse să se insoare. Logodnica îi ceruse să-i facă o haină de o mătase foarte scumpă. Făcu, ce făcu, împăratul, găsi o asemenea mătase și o dase la croit. Dară ce-i faci necazului, că mătasea nu ajungea. Îi mai trebuia un petec. Puse împăratul să-i caute petecul, dară asemenea mătase nu se mai găsi în toată împărăția.

Ei! cum rămâne cu haina miresei? Dacă n'o face-o după șartul⁴¹⁾ ei, logodnica nu o primește; dacă n'o găsi petecul ce-i trebuia, rămâne haina neisprăvită. Și aceasta nu se putca, adică să rămâie nunta dintr'un fleac de nimic.

41) rostul.

Mai pusese împăratul oameni de cercetară, și află că la Arăpoaica cutare se găsește un petec de mătase, aidoma celei ce căuta împăratul, și tocmai atât cât îi trebuia.

Pasă-mi-te, în ghebele luate de fata împăratului dela norocul ei cel leneș, se afla acel petec de mătase.

Trimise împăratul oameni să-l cumpere. Arăpoaica le spuse că petecul îl dă celuiia ce îi va da atâți galbeni, care să tragă la cumpănă cât și mătăsăria. Puse, deci, într'un taler al cumpenei petecul de mătase și îndată brațul cumpenei cu petecul se lăsă jos. Puse și galbeni în celalt taler, dar el rămase sus. Mai puse, mai puse și iară mai puse, dară cumpăna nu se lăsa în jos. Puseră oamenii împăratului toți banii ce avură la dânsii: cumpăna sta tot sus.

Atunci se duseră de spuse împăratului. Se miră împăratul de întâmplarea aceasta. Trimise câțiva saci cu galbeni, dară trimișii se întoarseră și spuseră că diavolița de cumpănă nu vrea să se lase în jos de loc, de loc.

Atunci împăratul luă cu dânsul încă câțiva saci cu galbeni. — și se duse singur, ca să vază cu ochii lui astă minune, căci altfel nu-i venea să creadă.

Văzu și împăratul cumpăna. Brațul cu talerul, în care erau puși banii, era sus! Puse un sac cu galbeni de care îi adusese, și, ca să se lase cumpăna jos, ha! Mai puse unul, ba încă unul: cumpăna habar n'avea. Puse toți sacii: cumpăna pare că era proțăpită ⁴²⁾ acolo sus. Atunci, ce-i veni împăratului? Se sui și el d'asupra banilor, cam cu necaz. Și odată brațul cu talerul, în care erau puși banii, se

42) înțepenită.

lăsă în jos și stătu drept la linie, tocmai pe tocmai cu cela în care era petecul de mătase! Veni, adică, la cumpăna dreaptă.

— Care va să zică, petecul ăsta de mătase se poate cumpăra numai cu mine, zise împăratul, care înțelesese el noima ⁴³⁾ acestei cumpene, ca un împărat ce era acolo.

— Cam așa, împărate, răspunse Arăpoaica.

Apoi dacă este așa, mie mi-ar fi voia să stric logodna cu năzuroasa ⁴⁴⁾ aia de fată, cu care sunt în vorbă, când aș ști că stăpâna mătăsei ăștia m'ar vrea.

— Cum socotești d-ta că n'ar vrea, răspunse iarăși Arăpoaica, când D-ta vezi bine că însuși petecul de mătase al cui este el, te vrea.

Și așa se făcu vorba și apoi nunta, nu după multă vreme, cu mare veselie și dragoste.

Dară mi-te tatăl, muma și frații fetei... Când auziră de una ca asta, ce bucurie gândiți că n'avură?

Se întrolocară ⁴⁵⁾ toți cu totul, și făcură o nuntă d'alea împărăteștile, de se duse vestea de dânsa.

DUNĂRE VOINICUL.

A fost odată un pustnic. El trăia într'un codru, pe unde trecea o apă mare. Șezând el acolo singur, i se urîse, tot având de-a-face cu fiarele sălbatice. Odată, hotărî să se ducă la râu, și ceca ce o găsi, să fie copil al său.

A doua zi, sculându-se cu noaptea în cap și mer-

43] înțelesul, rostul. 44] mofturoasa. 45] adunară laolaltă.

gând la rău, găsi un coș la margine, abătut de apă. Il luă și, într'insul, află un copil de lemn, pe care l-a adus la coliba lui. Se bucură sihastrul de aceasta, dară bucuria nu era desăvârșită, fiindcă lemnul este tot lemn, nu mișcă. Se puse, deci, pe post și pe rugăciune. Trei zile și trei nopți încheiate, nu se ridică dela pământ, că doar va arăta Dumnezeu vreo minune cu dânsul.

În ziua a patra, pe la cântători, când se revarsă de zori, se pomeneste că intră la dânsul doi moșnegi cu bărbile până la brâu, și albe colilie¹⁾).

Pasă-mi-te, era Dumnezeu cu sfântul Petre. Bietul pustnic rămase uimit de mirare, el care nu văzuse puiu de om străin prin preajma²⁾ locului, de când trăia p'acolo.

— Bun găsit, bătrânule, îi spuseră ei.

— Bună să vă fie inima, tătișorilor. Dar ce vânt vă aduce pe la mine, nevoiașul? Căci nu mai țin minte, de când n'am mai văzut nici urmă de dobitoac p'aci, necum de om. N'am un topor la îndemână, că aş face un semn în pragul de sus, ca să-mi aduc aminte că m'au cercetat în viața mea oameni de felul a-lor nostru.

— Și fără să te ostenești, semnul se va face. Dară de ce-ți tocești genunchii, rugându-te, și te usuci, prostindu-te? îl întrebară ei.

Atunci sihastrul, sculându-se, le povesti toată întâmplarea, cum găsisse copilul de lemn, și sfârși zicând:

„Acum mă rog și postesc, că doar văzând Dum-

1) albe ca zăpada, (colilia e o floare de câmp, plâpândă și foarte albă). 2) împrejmuirea, în partea locului.

nezeu rãvna mea, se va indura sã facã vreo minune, însufleþind acest lemn, ca sã-mi fie toiag bãtrãneþelor; cã iatã picioarele þi mãinile îmi slãbãnogesc, vãzul a început sã-mi piarã þi, în curãnd, are sã mã prinzã nemernicia cea mai de pe urmã a vieþii omeneþti.

— Rugãciunea ta s'a auzit la cer. Rãvna ta este cunoscutã acum. Fii pe pace. Mãni de dimineaþã, la mãnecate³⁾, Dumnezeu are sã-þi trimeatã, sprijinitor bãtrãneþelor tale, pe *Dunãre voinicul!*

Cum isprãvirã de vorbit, moþnegii pierirã ca o nãlucã⁴⁾.

Pustnicul rãmase ca un cãzut din cer, cãnd nu mai vãzu înaintea lui nimic. Se frecã la ochi. Se mai uitã odatã. Cãtã prinprejurul colibeii, spre a se încredinþa de n'a fost vreo ispitã⁵⁾ de-a necuratului.

Aþ! Ce era sã vazã, dacã nu avea ce? Atunci þi el începu sã scuipe în toate pãrþile, ca sã se depãrteze duhurile cele rele.

Apoi, aducãndu-þi aminte de rostul⁶⁾ cel blãnd ce aveau acei moþnegi în graiul lor, i se mai alinã oarecum frica.

Toatã noaptea urmãtoare, orbãcãind⁷⁾, sãhastrul dete tãrcoale⁸⁾ colibeii, ca sã vazã dincotro parte era sã-i vie voinicul ce-i spusera unchieþii. Cãnd, în zori, la mãnecate, auzi în colibã un glas mângãios de copil, cã-i zice:

„Tatã! mãi tatã! Mi-e foame! Dã-mi ceva sã mã-nãnc!”

Iarã pustnicul, întorcãndu-se þi vãzãnd un copi-

3) în zori de zi... 4) arãtare, închipuire. 5) amãgire. 6) noima înþelesul. 7) bãjbãind. 8) dete ocol (umbã prin jurul colibeii).

laș, frumos ca un bujor, îi pieri frica și răspuse și el:

„Copil să-mi fii! Să te numești Dunăre voinicul și să nu te biruiască nimenea, nici la luptă, nici la istețime⁹⁾”.

Dumnezeu, care ascultase și primise rugăciunile cele fierbinți ale sihastrului, trimisese duh de viață, și însuflețise pe copilașul de lemn, pe care locuitorul codrului îl găsisese în coș, venind pe gărlă.

Se puse deci bătrânul de îngriji pe copil și-l creșcu.

De ce creștea, se făcea mai trupeș¹⁰⁾ și mai voinicos¹¹⁾ copilul; iară după ce se mări, începu a ieși și dânsul la vânătoare. Pe unde umbla el, nu se stăveau¹²⁾ păsări ori dobitoace. Unde să mai fie fiare sălbatice pe la coliba tatălui său, — tii! că era pieire de cap¹³⁾. Se bucura fătâne-su și-i creștea inima, când vedea pe fiu-său așa viteaz.

Intr'o zi, Dunăre Voinicul, ieșind la vânătoare, intră într'un codru, vecin cu acei în care trăia el cu tată-său: pe acolo dete el peste un tontolet¹⁴⁾ de om, care lua copacii de vârf și-i încovoia.

— Ce faci tu, mă, aici, Strâmbă-lemne, îi zise el.

— Ce să fac? îi răspuse Strâmbă-lemne, iacă îmi fac și eu meseria. Dacă vrei, aide să ne facem tovarăși!

— Aide, îi zise Dunăre, poate vei fi și tu bun la ceva.

Și plecară împreună.

Mergând ei prin codru, deteră de o apă ce venea

9) deșteptăciune. 10) desvoltat [la trup]. 11) curajos, viteaz. 12) nu se pomeneau [nu se mai aflau]. 13) moarte de om. 14) neghiob.

tulbure. Se mirară ei, cât se mirară, de una ca aceasta, apoi merseră mai înainte. În drumul lor de-teră de un om, care sta cu un picior pe un mal și cu un altul pe celalt mal al gârlei.

El spărsese un munte și, dintr'însul, lua bolovani și colți de piatră, îi freca în palme, și praful îl da pe gârlă. De aceea venea apa tulbure. Cum îl văzu Dumăre Voinicul, îi zise:

— Dar tu, mă? Ce-ți este de freci ale pietre și nu le lași în firea lor, așa cum le-a făcut Dumnezeu?

— Așa mi-este mie orânda¹⁵⁾, răspunse Freacă-pietre. Dar voi unde vă duceți?

— Iacă unde vom vedea și noi cu ochii, și unde ne-o scoate drumul pe care am apucat.

— Vrearăți să mă luați și pe mine tovarăș? Pot să vă fiu și eu de vr'un ajutor.

— Aide și tu, neiculiță; că doar nu vom avea să te ducem în cărcă.

— Da cum păcatele să fie una ca asta? M'oiu târi și eu, iacă, după voi, și n'oiu rămânea mai prejos decât tovarășii mei.

Și câte trei voinicii purceseră mai departe.

Merșeră ei ce mai merșeră, și ajunseră la un munte. Acolo poposiră. Iar dacă văzură că este vânat mult și bun, se așezaseră acolo și își închelhășiră¹⁶⁾ și un adăpost.

Se dedulciseră, vezi, la vânat bun. Și ca să nu li se întâmple vreun neajuns, ei își făcură și rând: doi se duceau la vânătoare și unul rămânea de îngrija de adăpost, — și mai vedea și de ale mân-

15) ursita. 16) făcură rost, injghebară.

cării, ca să fie gata când s'or întoarce cei duși în vânătoare.

Intr'una din zile, când era de rând Strâmbă-Lemne și gătea bucate pentru dânsul și pentru tovarăși, veni Tarta-Cot¹⁷⁾, Barbă-d'un cot¹⁸⁾, îi trase o palmă de-l zăpăci, îi mănă bucatele și-l lăsa hăbăuc¹⁹⁾.

Acest Tarta-cot era o stârpitură de om cu barba de un cot, cu trup cu tot. El era arțăgaș¹⁹⁾, să fe-rească Dumnezeu! Nimeni nu scăpa necicălit²⁰⁾ de gura lui, care pururea fleoncănea²¹⁾. Umbla mai iute decât o sfârlează, și nici nu-i prindeai de veste când venea și se ducea.

Țanșoș²²⁾ ca un țânțar, și cărcotaș²³⁾ de voic, nu se putea să nu piște el într'un chip pe oricine întâlnea. Și apoi avea niște fiori, de băga pe om în groazele morții.

Când se desmeteci Strâmbă-Lemne, ia pe Tarta-Cot de unde nu-i. Bucate, nici de leac; vasele, întoarse cu gura în jos. Se puse să gătească alte bucate, iute, iute. Dar nu mai fu destulă vreme.

Negăsind verdețuri fierțe, când se întoarseră tovarășii săi dela vânat, și auzind ce pășise bietul Strâmbă-Lemne, făcură haz de dânsul și începură a-l lua în zeflema²⁴⁾.

Strâmbă-Lemne înghiți rușinea, că n'avea încotro.

A doua zi rămase de rând Freacă-Pietre, ca să păzească.

Păți și el, dela Tarta-Cot, patarama²⁵⁾ lui Strâmbă-

17) Pitic, șirei, năzdrăvan. La stat, de-o palmă. Barbă de un cot. — Călărește pe-un iepure șchiop. 18) zăpăcit. 19) arțăgos, cărcotaș, certăreț. 20) necărlit, nesupărat. 21) flecărea, pădvrăgea. 22) țudul, semeț. 23) buclucaș. 24) răs, batjocură. 25) pățania.

Lemne. Răseră și de dansul tovarășii. Apoi mâncară ce putură și ei, și se culcară.

A treia zi rămase de pază Dunăre-Voinicul. Gătea și el bucate ca tovarășii lui, îngrijea și el de cele de prin preajma adăpostului; dar se întorcea într'un călcâiu, și era cu ochii în patru.

Când, iată și Tarta-Cot, Barba-d'un cot! El credea că are de-a-face cu d'al de tontoletele de Strâmbă-Lemne, ori Freacă-Pietre, — și veni drept la Dunăre-Voinicul. Acesta, mai iute decât ai gândi, unde imi întoarse mâna și, cu dosul palmei, îl isbi atât de tare, încât ameți pe Tarta-Cot. Apoi Dunăre crăpă un copaciu mare, ținu crăpătura căscată cu o pană, bagă barba lui Tarta-Cot în crăpătură, și, scoțând pana, copaciul veni la loc și ținu de barbă strâns pe Tarta-Cot.

Dunăre îl lăsă locului, se întoarse la treabă și se puse a găti mâncare fluerând, ca și când nu s'ar fi întâmplat nimic.

Când se întoarseră tovarășii dela vânat, începură să răză de departe, cu gând că și Dunăre a pățit-o dela Tarta-Cot. Dar când văzură mâncarea fiartă pe masă, se rușinară...

— Da ce, fătăte, ție nu-ți s'a întâmplat nimic? îl întrebă ei.

— Nimic alt, răspunsese Dunăre, fără decât numai că am prins un vânat și l-am pus la coteș. Aideți să mâncăm acum, și apoi să vi-l arăt.

Se puseră la masă, și răseră și povestiră fel de fel de snoave²⁶⁾, ca să se veselească.

După ce se sculară dela masă, merseră să vadă vânatul. Când colo, se cruciră²⁷⁾ ca de altăceva,

26) glume. 27) minunară.

când nu zăriră nimic. Tarta-Cot se făcuse nevăzut. Pasă-mi-te el, tot smucind în dreapta și în stânga, se abătu, hățai²⁸⁾ copacul până ce-l scoase din rădăcină, și, cu el târiș-grăpiș²⁹⁾, bălăbăni³⁰⁾ și fugi acasă la dânsul.

Dunăre-Voinicul nu se lăsă numai așa, ci porni cu tovarășii săi, ca să pue mâna pe slujenia pământului, stârpitura ceea de om, spaima lumii.

Se luară deci după dâra, ce făcuse copacul pe care-l târise Tarta-Cot, și ajunseră la o gaură mare făcută în munte. Intrând ei acolo, deteră peste Tarta-Cot dormind pe pajiștea cea verde, ce era acolo, cu un urcior la cap și altul la picioare. Ce vă gândiți că era în acele urcioare? Apă vie și apă moartă. Dunăre-Voinicul — ce-i trăsni lui prin cap? — că numai puse mâna, și-i schimbă urcioarele. Puse pe cel dela cap la picioare; iar pe cel dela picioare la cap. Apoi îl deșteaptă, zicându-i:

— Scoală stârpitură, voinic care dă dosul³¹⁾. Să ne luăm la luptă dreaptă, dacă ești om de omenie!

— N'am vreme de luptă acum, răspunse Tarta-Cot, mi-e somn și voi să dorm.

Nu că Tarta-Cot se codea³²⁾ de luptă, ci vru să-și răză de dâșii, pentrucă se simțea în puterea lui. După ce-l mai deșteptară odată, zicându-i că este fricos, el le răspunse:

— Dacă sunteți voi voinici și nu niște mișei, loviți-mă pe rând, ca să știu cu care din voi să mă lupt, care adică este mai vrednic.

— Noi nu ne luptăm cu dușii de pe lune³³⁾, îi zise

28) *sgudui, smuci.* 29) *de bine-de rău; încet-încet.* 30) *se luptă.* 31) *fuge, laș.* 32) *șovdia.* 33) *morțil.*

Dunăre-Voinicul. Scoală și nu mai umbla cu șotia³⁴⁾, cum ești tu învățat.

— Eu vă dau voie să mă omorîți, dacă puteți și sunteți voinici; iar de nu, sunteți balele³⁵⁾ dracului, niște buni de gură și niște codaci³⁶⁾ de treabă.

Dunăre nu mai putu suferi ocările lui Tarta-Cot, și, văzând că nu e chip a se lupta cu dânsul, puse pe Strâmbă-Lemne să-l lovească el întâiu. Acesta îi dote una cu sete; dar Tarta-Cot îi răspunse:

„Dă mai bine, tontolete ce ești!, căci lovitura ta nu fu nici cât o pișcătură de purice măcar”.

Se minunară toți de atâta tărie pe o astfel de lepădătură a firii, și puseră pe Freacă-Pietre ca să-l lovească și el. Dete acesta de credeai că Tarta-Cot are să intre în pământ; dar el, așil nici habar n'avea, ci îi răspunse și lui somnoros, și fără măcar să deschidă ochii:

— Lovi-te-ai cu capul de toate pietrele, om de nevoie ce ești. Învață-te a da, cum se dă. Lovitura ta o simții ca o pișcătură de purice.

Se îndârjiseră acum vitejii, văzând cum îi ia în răs o stârpitură și pocitură, ca aceea, pe care o aveau dinaintea ochilor, și fără să se ridice de jos, a se lua la luptă. Și unde mi se puse, neiculiță, îl Dunăre-Voinicul, și când îi dote una d'ale sănătoasele, odată sări Tarta-Cot drept în sus, dar căzu numai decât și strigă:

— M'ai mâncat fript, păgânule! Stai măi, și-oi arăta cu ție acum!

Și luând ulciorul pe care-l avea la căpătâiu, bău dintr'însul. Ce credeți că mi-ți bău, boeri D-vs.?

34) *pozna*. 35) *spurcăciunile*. 36) *fricoși*

În ulciorul, care-l avea la căpătâiu, era apă vie, și în cel dela picioare, apă moartă. Dunăre-Voinicul schimbându-i ulcioarele, Tarta-Cot bău apă moartă, crezând că bea apă vie.

Simțind că are să se sfârșească, și să se ducă pe lumea cealaltă, strigă cu graiul de moarte:

„Tu mi-ai venit de hac! Te jur pe ce ai în piept, tu să-mi ei fata de soție, căci știu bine că vei putea s'o aperi de rele”.

Zise și-și dete sufletul.

Când se duseră la sălașul lui Tarta-Cot, bunurile din lume găsiră ei acolo. Dar la toate aste bunuri, fata lui le punea vârf. Când auzi ea de moartea tată-ne-său, unde mi se porni pe un plâns, de-ar fi înduioșat chiar pietrele și lemnele. Și nimeni nu o putu potoli, fără decât numai Dunăre-Voinicul, pe care ea, după ce îngropă pe tată-său, îl alese de bărbat, și se cununară amândoi. Tot celălalt cuprins a lui Tarta-Cot îl împărțiră între dânșii, Strâmbă-Lemne și Freacă-Pietre.

Iar Dunăre-Voinicul se alese cu fata, care luase din casa părintească numai o minge a ei, dar dela nașu-său.

Și plecând cu dansa la Sihastrul ³⁷⁾, tată-său, acesta muri și învie de bucurie, când îi văzu pe amândoi cu o pereche de telegari d'ăi buni, dându-i târcoale ³⁸⁾.

Vezi că nici el nu mai văzuse în vieța lui așa frumusețe.

Iar dansa trânti jos mîngea, și odată ieșiră, ca din pământ, niște palaturi, împodobite numai cu aur, cu

37) Schimnic. 38) ocol.

rubinuri și cu smaranduri³⁹⁾, și străluceau de-ți luau văzul. La soare te puteai uita, dar la palaturile astea ba.

Și trăiră în fericire și în frica lui Dumnezeu, până la adânci bătrânețe, și or fi trăind și azi, de n'or fi murit.

Iară eu încălicaiu p'o șea ruginoasă, spuindu-vă o poveste mincinoasă.

ȚUGULEA, FIUL UNCHIAȘULUI ȘI AL MĂTUȘEI.

A fost odată un moș și o babă. Ei erau săraci de n'aveau după ce bea apă. Când mălai aveau, n'aveau sare. Când aveau sare și malai, n'aveau legumă. Trăiau și ei de azi până mâine. Ei aveau trei copii trențăroși și nespălați, ca vai de ei. Cel mic se vedea a fi mai isteț, decât cei doi mai mari, dară era olog de amândouă picioarele. El se numea Țugulea.

Ei se învecinau cu Smeoaica pământului. Accastă Smeoaică era așa de rea, încât nimeni din vecinii ei n'avea pace cu dânsa. Ea le călca moșiile și le făcea fel-de-fel de neajunsuri.

La nașterea lui Țugulea, când au venit ursitoarele, s'a întâmplat să fie p'acolo și Smeoaica pământului. Ea auzise cum îl ursise și, de pismă, mai în urmă îi luă vinele, și d'aia era el olog.

Din această pricină (și fiind și săraci), unchiașul, cu mătușa și cu copiii lor, ajunseră de râsul tuturor

39) pietre scumpe.

megieșilor¹⁾ din sat. De bietul Țugulea, însă, râdeau chiar frații lui.

După ce se mai măriră copiii, Țugulea zise într'o zi mă-si, față cu frații săi:

— Mamă, am auzit că dumneata ai un frate bogat, care locuște în alt sat. De ce nu te duci la dânsul să ceri o mărtoagă de iapă, pe care să ieșim și noi la vânat, că mi s'a urit clocind acasă pe vatră!

— Ia nu mai trâncăni și tu de acolo, Țugulea ologu, îi ziseră frații râzând. mai bine mama noastră să se ducă la unchiul, să ceară pentru noi doi cai, căci noi suntem vrednici a încăleca și descăleca.

Țugulea inghiți rușinea, plecă capul în jos și tăcu.

Muma tot mumă. Se duse la fratele său și ceru doi cai pentru frații cei mai mari și o iapă pentru Țugulea.

Frate-său îi dete bucuros, mai cu seamă de milă pentru Țugulea, ca să poată umbla și el.

Nu mai putură de hucurie frații, când le aduse mă-sa caii.

Țugulea nu se putea mângâia, pentru că era olog și nu știa cum să facă să se insdrăvencască.

După câteva zile, Țugulea zise că ar dori să meargă și el cu frații la vânătoare.

Râseră frații de el. Apoi dacă se rugă și mă-sa de ei, îl luară și pe dânsul. Se gătiră și plecară. În pădure, se mirau frații cum face Țugulea, de nime-rește așa de bine vânatul, pe care pune el ochii. Nicio săgeată nu se ducea în vânt degeaba.

Toate intrau în carne.

1) vecinilor.

Trei zile și trei nopți zăboviră la vânătoare.

În a treia noapte, Țugulea visă un vis ce-i plăcu. Se făcea că el era într'o grădină frumoasă, frumoasă ca un rai. El ședea acolo, într'un colț, trist și măhnit că nu putea umbla, să se bucure și el de frumusețele acelei grădini. Păsările cântau de se spărgeau. Frunzele de pomi fășiau de adierea vântului, și florile răspândeau un miros de te imbăta. Se uita cu jind la toate acestea, căci nu putea să se desfăteze și el. Atunci ridică ochii în sus, se ruga lui Dumnezeu să-i ia vicața mai bine, decât să trăiască în așa ticăloșic.

Pe când se făcea că se roagă, deodată i se arătă dinainte o zână, așa de frumoasă și de blândă, cum nu mai văzuse el în vicața lui așa ființă. Și se făcea că-l întreabă, zicându-i:

— De ce căinești²⁾, băiețele, și te amărăști?

— Cum nu m'aș căina și nu m'aș amări, zână a frumusețelor, se făcea că zice el. Iată, sunt olog, și din această pricină am ajuns de batjocură tuturor băieților din sat.

— Lasă, dragul meu, nu mai plânge, că ei nu știu ce fac, — se făcea că mai zice zâna. Tu ai să te tămăduiești³⁾ și o să ajungi împărat.

— Nu-mi trebuie mie împărăție. Eu aș fi bun bucuros, numai să pot umbla. Dară asta n'o să se poată, căci, uite parcă n'am vine în picioare.

— Ba o să se poată, se făcea că adaose zâna cu vorbă apăsată⁴⁾. Tu ai avut vine; dară ți le-a luat Smeoaica pământului, de când erai mic. Ține chimirașul⁵⁾ ăsta. Când vei fi încins cu el, ce vei voi, te

2) jeleşti. 3) lecueşti. 4) răspicată. 5) brâu lat de piele.

faci, dacă t'ei da de trei ori peste cap. Silește-te de-ți ia vinele dela Smeoaică.

Luă chimirașul; dar când ridică ochii și voi s'o întrebe cine era ea, de are milă de dânsul, ia pe zână de unde nu el Parcă intrase în pământ.

Iară el, odată se deșteptă. Se pomeni cu chimirașul în mână.

Se încinse cu el, se dete de trei ori peste cap, gândind să se facă o pasăre, și îndată se făcu. Se dete iară de trei ori peste cap și se făcu om la loc. Cât p'aci să se piarză de bucurie, dară se stăpâni. Incinse chimirul pe piele, ca să nu să vază, și se feri d'a spune fraților ceva.

Pasă-mi-te, zâna aceea era ursitoarea lui cea bună.

După ce se făcu ziuă, se întoarse cu frații lui la bordeiul lor, și aduse mulțime de vânat.

Peste câteva zile, plecară iară. Dând caii la pășune, frații cei mari ziseră lui Țugulea să păzească el caii, căci dâșii sunt obosiți.

Cum se culcară și adormiră.

Țugulea priponi⁶⁾ caii, apoi, dându-se de trei ori peste cap, se făcu o albină și plecă în spre miază-noapte, în cotro ședea Smeoaica pământului.

După ce ajunsese acolo, sbârnl în sus, sbârnl în jos, intră în casa Smeoaicei și ascultă ce vorbea cu Sineii, ginerii săi, și cu Smeoaicele, fetele sale.

Intre altele, auzi zicând Smeoaica bătrână:

— Ia vedeți, fetelor, mai șade vinele alea ale lui Țugulea, în cutia în care le-am așezat eu după sobă?

6) legă cu pripoane, cu funii de țărushi.

— Mai șade, răspunse Smeoaica cea mică, azi le-am văzut, nu mai departe.

— Iacă, voi o să vă duceți la casele voastre, zise bătrâna cea sbârcită. Să știți să vă temeți de Țugulea ăsta, afurisitul; căci și mie mi-e frică de dânsul, măcar că i-am luat vinele.

Tot dela dânsule, mai auzi Țugulea că peste câteva zile are să se facă nunta Smeoaicei celei mici, și pentru veselile de nuntă, trebuindu-le vânat, sgriptoroaica scofălcită⁷⁾ împărți pe fiecare din gineri pe unde să vânceze.

Ii fu destul pentru astădată că auzise și atât.

Când se întoarse la frații săi, începuse a intra alba în sat⁸⁾.

— Sculați, fraților, le zise el, că iată ne-a luat ziua de pe urmă.

— De ce ne-ai lăsat să dormim atât de mult? îi ziseră frații, dojenindu-l.

El tăcu din gură.

Se sculară ei și plecară după vânat, apoi se întoarseră acasă.

Țugulea, cum se culca afară în toate nopțile, tot plănua cum să facă să-și ia vinele. El se ducea mereu pe la Smeoaică, fără să știe cineva, și pân-dea vreme cu prilej⁹⁾ când să-i vie bine să-și ia vinele.

Intr'o seară, se făcu muscă, intră pe coș în cămara unde era cutia cu vinele, pe când Smeoaica nu era acasă. Și dacă intră, se făcu om, luă vinele din cutie și le puse la picioarele lui. Cum le puse,

7) strâmbă. 8) a se ivi zorile. 9) vreme prielnică.

se lipiră, parcă fusese acolo de când lumea. Se făcu iară mușcă și plecă acasă.

A doua zi, noaptea, trebuiau să meargă Smeii la vânat pentru nuntă.

Țugulea se duse mai întâi în calea Smeului celui mai mare. Când se apropie de el, calul Smeului începu a sforăi; dară Smeul îi zise:

— Del Cal de paraleu¹⁰⁾, că doară nu va fi adus cioara osciorul și vântul perișorul lui Țugulea, pe aici, căci vinele lui sunt la soacră-mea, după sobă.

— De unde știi tu așa bine? îi zise Țugulea. Dă-te jos, să ne vedem și să ne luptăm.

Smeul, cum îl văzu, ingheță sângele într'însul. Se apucară la luptă în buzdugane, dară Țugulea, cum aduse buzduganul său și lovi pe Smeu, îi luă mirul¹¹⁾, apoi îi tăie capul, îi luă calul și armele și plecă înaintea Smeului celui mijlociu. Asemenea îi făcu și lui. Apoi plecă înaintea Smeului celui mic.

După ce se întâlni și cu Smeul cel mic, se luă la luptă și cu dânsul. Se bătură întâi în buzdugane; buzduganele se sfărâmară. Se luptară cu sulite; acestea se rupseră. Se apucară apoi în săbii; a Smeului se frânse. După aceea, se luară la luptă dreaptă. Se luptară ce se luptară, și, înfrângând pe Smeu, îi tăie și lui capul. Ii luă și lui armele și calul, și plecă acasă cu dânsule.

Când ajunse, se crăpa de ziuă, legă caii, și puse bine¹²⁾ armele Smeilor.

Apoi sculă pe frați să meargă la vânat. Când văzură frații caii, se minunară. Il întrebară. Dară el nu voi să le spună nimic, zicând că nu știe.

10) mai tare ca leul. 11) îl omorî. 12) ascunse.

Încălecară frații pe caii Smeilor și porniră. Țugulea, însă, încălecă pe calul Smeului cel mic, căci era mai vânjos.

Smeoaica, văzând că întârzie ginerii, zise fiicelor sale:

— Asta nu e lucru curat. Ia vedeți, vinele lui Țugulea, sunt ele unde le-am pus eu?

— Ba nici vorbă, -i răspunseră fetele, după ce căutară.

— Bărbații voștri trebuie să fie răpuși. Țugulea a făcut posna¹³⁾. Duceți-vă în pădure, pe unde are a trece el și faceți precum v'am zis.

Țugulea, trecând cu frații săi prin pădure, văzu o vie cu struguri. El simți că asta nu poate să fie lucru curat.

Cum de nu mai văzuse el astă vie în pădure?

Frate-său cel mai mare vru să ia un strugure. Țugulea îl opri. Apoi descălecă, scoase paloșul și începu a tăia la vițe. Deodată începu a curge din vițele tăiate niște sânge negru ca păcura. Frații se mirară de aceasta.

Apoi, încălecând, ci porniră. Merseră ce merseră și dederă peste o liveadă de pruni. Țugulea nu lasă pe fratele cel mijlociu să ia prune, ci făcu ca și la vie, și din prunii tăiați curse iară sânge.

După ce mai merse, dete peste o fântână. El știa că prin acea pădure nu era nicio fântână. Nu lăsa pe frați să bea apă; ci, luând sulița, înțepă fundul fântânei de mai multe ori, — și deodată începu a

13) drăcia.

gălgăi un sânge mohorit și cu rea duhoare. Gălgăia ca dintr'o vacă.

Acestea erau fetele Smeoaicei care voiau să o trăvească pe Țugulea, feciorul moșului și al mătușei.

Mergând ei împreună, Țugulea zise fraților săi:

— Ia uitați-vă, fraților, de vedeți ce este, că nu știu ce mă dogorește.

— Ce să fief răspunseră frații, uitându-se. Iacă un norișor roșu. Vine după noi ca vântul.

— Aia este smeoica bătrână, măi, zise el. Vine după mine. Voi împraștiați-vă care încotro, și vă duceți acasă, să nu vă aflați în calea ei, căci vă face mici-fărămi.

După ce se despărțiră, Țugulea intră intr'o peșteră, să se adăpostească până va trece Smeoaica. Urgisita de Smeoaică, unde venea, mare, venea turbată de mânie. Trecu ca fulgerul pe lângă peșteră și apucă înainte; că nu vedea cu ochii, de cătrănită ce era.

Țugulea îndată ieși din peșteră, încălecă, și pe ici și-e drumul. O luă la sănătoasa înapoi, spre răsarit, — și merse, și merse până ajunse la curtea unui împărat, care de douăzeci de ani lucra un zid înalt foarte, ce dădea în spre partea moșiei Smeoaicei. — Nici el, vezi, nu avea pace de dansa. — Și tocmai atunci îl isprăvise.

Cum ajunse acolo, Țugulea spuse împăratului că omorise pe ginerii și pe fetele Smeoaicei. Apoi îi zise să dea poruncă grabnică la toți fierarii ca să-i facă îndată o măciucă de fier, mare, cu care să omoare și pe Smeoaica bătrână.

Impăratul primi bucuros să facă Țugulea orice o ști el, numai să scape de blestemata de Smeoaică.

Țugulea puse de făcu o gaură în mijlocul zidului cetății, apoi porunci să se aducă o grămadă de bucăți de lemne, cărora le dete foc în mijlocul cetății: în acel foc puse măciuca de fier ca să arză, să se facă roșie.

Smeoaica, după ce alergă într'o parte și într'alta și nu găsi pe Țugulea, mirosi ea că trebuie să fie la Impăratul cel cu zidul mare. Se întoarse, și—să te ții, Pârleo¹⁴⁾!—într'un suflet ajunse, căzând lângă zid de osteneală și amărăciune. Apoi se sculă cum putu, și vru să sară peste zid, Sări, însă, în sec¹⁵⁾. Dacă văzu că-i este peste puțină a sări pe deasupra zidului, se urcă până la gaura, ce o făcuse Țugulea, și începu a vorbi, voind să înghiță totul ce era în cetate.

Impăratul și oamenii din cetate se păreau a fi scriși pe părete¹⁶⁾, atât îi înmărmurise frica. Țugulea nu-și pierdu cumpătul, ci, cu măciuca roșie ca focul și (îind-o de coadă, merse la gaură. Când sorbi odată, Smeoaica trase măciuca arsă tocmai în inimă. Și odată răcni: „M'ai mâncat friptă, Țuguleo!” Și inuri pe loc.

Impăratul, boierii și locuitorii acelei împărății mulțumiră lui Dumnezeu că i-a scăpat de Smeoaică, de fetele și ginerii ei, căci multe rele le făceau; iară mântuitorului lor, îi ziseră: Țugulea viteazul și înțeleptul. După aceea, Impăratul ridică pe Țugulea la mare cinste.

14) rostire ce exprimă ideea repezirii la fugă (=o luă la sănătoasa, o rupse la fugă). 15) zădarnic (sări dincoace de zid). 16) zugrăviți, închiipuiți, nu oameni în carne și oase.

Țugulea trăi câtva timp ca în sânul mă-sci. Dară niște zavistioși¹⁷⁾ de boieri băgară în inima împăratului frica că Țugulea odată, odată, are să-i ia țara.

Cum auzi unele ca acestea, Împăratul se gândea ce meșteșug să facă ca să scape de el. În sfârșit ascultă poveștile celui mai pismătare¹⁸⁾ din boierii cei bătrâni.

Trimise și chemă pe Țugulea. El veni.

— Țugulea viteazul, zise împăratul, sfatul împărăției mele a găsit cu cale să te duci la împăratul Stririlor, în peșit, să-i ceri fata pentru mine.

— Dacă sfatul împărăției a găsit cu cale, eu sunt gata să mă supui, răspunse el.

— Apoi, pe când hotărăști ziua plecării?

— Când ar fi după mine, — și mâine!

Ii gătiră cărțile, ce trebuia să le ducă Țugulea. Ii dete bani și porni, după ce își luă ziua-bună de la Împăratul și dela boieri, iară gloatele¹⁹⁾ îl petrecură până afară din cetate, și se uitară după dânsul până nu-l mai zăriră.

Țugulea se duse mai întâiu de se întâlni cu frații lui. Le spune și lor cum a omorit pe Smeoaica cea bătrână, apoi le făcu cunoscut și treaba cu care l-a însărcinat împăratul.

Frații lui Țugulea incepuseră a se uita la el cam chiondorăș²⁰⁾. Ei nu se puteau învoi, cum de Țugulea să ajungă să le facă lor rușine. Ei, mai mari, și să rămâie mai pe jos decât el, ca niște bobleți²¹⁾.

Ducându-se Țugulea la treaba lui, întâlni în cale pe un om, care striga că moare de foame. Se apropie

17) pizmași, 18) invidios. 19) mulțimea, poporul. 20) dușmănos. 21) năfângi, prostănaci.

de el, să văză ce fel de om este acela. Când, ce să văză? Un om, ca toți oamenii, umbla după șapte pluguri ce arau, și din gură nu mai tăcea.

— Ce voinic mare ești tu, omule, de mănânci brazda dela șapte pluguri și tot strigi că mori de foame? il strigă Țugulea ca p'un prieten.

— Eu nu sunt voinic, răspunse flămândul, ci voinic este Țugulea, feciorul moșului ș'al babei, care a omorît pe Smeoaica, pe fetele și pe ginerii ei.

— Eu sunt acela, îi zise Țugulea.

— Dacă ești tu, ia-mă și pe mine cu tine, că poate ți-oi prinde bine la ceva.

Il luă și plecară. După câteva zile de călătorie, dete peste un alt om, în gura căruia curgea apă dela nouă fântâni și tot striga că moare de sete. Il întreabă și pe acesta ca pe flămând. Și dacă căpătă un răspuns, care semănă cu al flămândului, il luă și pe acesta cu sine, și plecă mai departe.

Se duse, se duse și iară se mai duse. Iară când fu să treacă niște munți, întâlni un alt om cu două pietre de moară de picioare care sărea din munte în munte. Și când fugea: iepure pe spinare netezea²²), și striga că n'are loc unde să fugă.

Țugulea il întreabă ca și pe ceilalți, iară omul răspunse tot ca ei. Il luă și pe acesta și porni înainte cu Dumnezeu.

În calea lui, mai întâlni un om, cu o mustață albă și cu alta neagră, îmbrăcat cu nouă cojoace, — și striga că moare de frig, deși era pe la nămiezi și soarele ardea ca în luna lui Cuptor.

22) se întrecea la fugă cu iepurele.

După ce îl întrebă, dacă și el vrea să meargă cu dânsul, Țugulea îl luă și pe acesta. Și înainte, tot înainte, și înapoi nu se uita.

Merse ce mai merse. Și când fu pe la amurgit²³⁾, întâlni un om, care se uita în sus cu un arc în mână. Țugulea îl întrebă:

— Da' ce faci acolo, omule?

— Ce să fac? răspunse el. Iacă un țânțar a ajuns tocmai la vântul turbat și voiu să-l dobor d'acolo cu săgeata mea.

— Voinic trebuie să fii, omule, îi zise Țugulea, dacă tu poți să vânezi un țânțar, pe care noi nu-l vedem.

— Ce are a-face! Voinic este Țugulea, fiul moșului și al babei, care a omorît pe Smeoaica cu fetele și cu ginerii ei cu tot, zise omul.

— Eu sunt, răspunse Țugulea.

— Dacă ești tu, ia-mă și pe mine cu tine, că poate ți-oi prinde bine la ceva.

După ce mai merse ce merse, ajunse în niște văi foarte frumoase, de unde se întindeau niște munți, cu copaci și cu o verdeată care desfăta inima. Și acolo dete peste un om, care nu știu ce tot bombănea²⁴⁾ el din gură, și, când amenința cu toiagul ce ținea în mână, pe dată se făcea o sulă de păsărele.

Apoi dacă îl întrebă Țugulea cu ce vitejii face el minunile astea, el răspunse că Țugulea este viteaz, care a făcut atâtea și atâtea voinicii.

Aflând omul că vorbea cu Țugulea, s'a luat și el după dânsul, ca ceilalți.

Și merseră cu toții, merseră, merseră, ca cuvântul

23) asfințit. 24) mormăia.

din poveste, ce d'aci înainte se gătește. Și pe unde ajungeau, întrebau de Impăratul Stririlor. Pe la cetăți și sate, pe unde mâneau²⁵) ei noaptea, toți îi conăceau²⁶) și îi găzduiau cu bucurie, când auzeau de numele lui Țugulea.

Iară când fu într'una din dimineți, zăriră turnurile cetății unde locuia Impăratul Stririlor. Intinsesă piciorul la drum și când era în de-seară, ajunseră și ei la porțile cetății.

A doua zi se sculară, pe ochi mi se spălară, se îmbrăcară, se scuturară, și pe Domnul lăudară, că le-au ajutat de-au ajuns vii, nevătămați.

Spuse Țugulea tovarășilor săi, pentru ce a venit, iară ei răspunseră: că dacă Impăratul nu va voi să-i dea fata de bunăvoie, apoi o vor lua-o cu nepusă în masă²⁷), că doară nu sunt ei de florile mărului²⁸) cu Țugulea viteazul.

După ce a dat Impăratului cărțile, ce adusese Țugulea, acel împărat îi zise:

— Sunt gata a-ți da fata, dacă îmi vei săvârși cu bine slujbele cu care am să te însărcinez; iară de nu, unde îți stau picioarele îți va sta și capul. Aceasta să o știi. Îți dau soroc²⁹) până mâine, să gândești, dacă te încumeți³⁰) ori ba.

— Mă încumet, luminate Impărate, îi răspunse Țugulea. Poruncește.

— Până mâine dimineață, să-mi mănânci nouă cuptoare de pâine, îi porunci împăratul.

— Să se puie la cale coacerea lor, cât mai curând, răspunse Țugulea.

25, găzduiau, poposeau. 26, ospătau. 27, fără zăbavă. 28, de geaba. 29) termen. 30) bizui, îndrăznești.

Hotărîră cînd să vie să înceapă a mânca. Se puseră și paznicii, care să ia aminte.

Pe seară veniră cu toții. Apoi, uitându-se la Flămîndul, Țugulea îi zise:

— Să te vedem, nene Flămîndule.

— Las' pe mine, răspunse acesta. Luați-vă câte-o pâine, ca să aveți și voi ceva gustărică.

Și începînd a arunca câte zece pâini în gură și a le înghiți, sfârși cuptoarele până la miezul-noptii. Parcă arunca după spate³¹⁾. Mai adună și codriceii³²⁾ ce mai rămăseseră dela tovarăși, îi înghiți și pe aceștia și începu a striga: Mor de foame! mor de foame!

Strejarii, care rămăseră ca niște bostromengheri³³⁾, uitându-se cum pîereau pâinele, se duseră de spuse Impăratului despre cele întîmplate.

Se minună Impăratul. Apoi zise să-i aducă nouă buți de vin, și porunci lui Țugulea să le bea până în ziuă.

Țugulea zise Setosului:

— Pe dănele, nene Setosule.

— Numai atît? întrebă el.

Trase cepurile³⁴⁾ la câteva buți d'odată, și pe toate le înghițea de părea că intră vinul în pămînt.

După ce le isprăvi, începu și el a striga: „Mor de sete! mor de sete!”

Impăratul începu a se îngrijura, cînd îi spuseră strejarii cele ce se întîmplase, și începu a încălzi cuptorul cel mare cu nouă care de lemne.

Dănd poruncă lui Țugulea de a intra în cuptor, el se uită la Frigurosul și-i zise:

31) nici nu-i pîsa. 32) resturile de pâine. 33) năuci. 34) do-purile.

— A venit și vremea ta, nene Mustățio.

— Cum o să vă pui să faceți niștele cue³⁵⁾, clănțânindu-vă dinții! răspunse el.

Și în adevăr, cum ajunse la cuptor, carele era roșu ca para focului, puse mâna pe mustața lui cea albă, smulse câteva fire dintr'însa și le aruncă în cuptor. Deodată, la gura cuptorului se făcu brumă. Apoi înțtrară în cuptor toți megieșii lui Țugulea, cu dânsul împreună, și începură a striga că degeră.

Când veni Impăratul și văzu, se luă de gânduri cu Țugulea ăsta năzdrăvanu.

Și cerând ei, Impăratul porunci de mai aduse nouă care de lemne, le dete foc, dară parcă ardeau pe ghiată.

Impăratul acela avea o pațircă³⁶⁾ de fată slujitoare, care se lua în goană cu ogarii.

Porunci lui Țugulea să trămiță și el pe cineva din ai săi, ca, împreună cu fata, să se ducă la fântâna lelelor, să aducă câte două urcioare de apă. Dacă omul său va veni mai în urmă, să știe că pe toți megieșii lui îi pune în țeapă, — și pe dânsul într'una mai sus decât pe toți.

Țugulea primi. Apoi uitându-se la soțul său cel cu pietrele de moară de picioare, îi zise:

— Ce zici tu, verișcane, ne odihnim în vârful țepelor?

— Să cercăm și noi. Poate că vom lăsa frigările alea pe seama împăratului.

Omul cu pietrele de picioare și fata fugătoare porniră împreună, fiecare cu câte două urcioare, — și aidel De vorbă, ajunseră la fântâna lelelor.

35) să dărdăiți. 36) diavoliță.

Aci, fata unblă cu șmecherii și măglisi³⁷⁾ pe omul cu pietrele de picioare și-l înduplecă să se puie cu capul în poala ei, până s'or mai odihni nițel. El... adormi. Fata cum îl văzu că adormi bine, luă o căpățână de cal uscată, ce era acolo alătura, îi puse capul binișor pe dânsa, îi vărsă urcioarele lui, le luă p'ale ei, și o plecă la sănătoasa. Nici drumul ei, nici picioarele ei.

Țugulea cu ai săi sta pe o măgură și se uita în spre locul, de unde trebuiau să vie cei trimiși să aducă apa. Când, vede pe fată! Unde venea, mare, venea ca vântul. Omul nu se vedea, nu se auzea. Atunci zise săgetătorului cel dibaciu:

— Ia te uită, fântate, de vezi, ce face megieșul nostru?

— Doarme, răspunse acesta, cu sforăitele, cu capul pe o căpățână de cal mort și uscat.

Unde întinse arcul, dădu drumul săgeții, și tranc! Drept în căpățâna de cal lovi, de sări cât colo de subt capul omului. Acesta odată sări în sus, și ia pe fată de unde nu e.

Umplu urcioarele numaidecât. Apoi ca gândul porni, sărind câte zece conace³⁸⁾ d'odată. Ajunse pe fată tocmai la poarta palatului, și, trecând pe lângă dânsa, îi sparse și urcioarele cu pietrele dela picioarele lui.

Când duse urcioarele sus la Împăratul, acesta întrebă:

— Dară fata unde a rămas?

— Vine pe urmă, îi răspunse Țugulea.

37) ademeni. 38) poște.

Ajungând și fata, și mergând și dânsa la Impăratul, îi povesti toată șiretenia.

Iară el se spăimântă de posnele ce făcuse Țugulea, și, ne mai cutezând să-i mai dea vreo poruncă, hotări să-i dea fata.

După ce să pregătiră tot ce trebuia de drum, Țugulea luă pe fata Impăratului, și porni, petrecându-i Impăratul cu toată sila ³⁹⁾ lui, cu trâmbițe și cu buciume, cu surle până afară din cetate.

Și înându-și ziua-bună dela Impăratul, Țugulea își călă de drum, lăsând pe fiecare din megieșii săi, pe la locurile de pe unde îi luase.

Mergând el, băgă de seamă că fata Impăratului Strilor era tristă. Iară dacă o întrebă care să fie pricina de stă tristă, ea îi răspunse: Sunt în stare să-mi fac seama singură ⁴⁰⁾, dacă voiu cădea în mâna Impăratului celui ce te-a trimis pe tine, și nu m'ăi lua tu.

Ii plăcu lui Țugulea vorbele astea. N'avea, însă, ce face. Trebuia să se ție de cuvântul ce dăduse celui ce l-a trimes.

Pe drum văzu un vultur. Țugulea trase o săgeată din tolbă, o așeză la arc și il luă la ochi. Vulturul îi zise:

— Nu da, Țugulea viteazul, că mult bine ți-oi prinde, când vei fi în nevoie și te vei gândi la mine.

Țugulea il lăsă și plecă înainte. Ajungând într'o pădure mare, și înnoptând, au rămas acolo. Făcu un foc mare și se puse a se odihni. Când, fata d'odată strigă speriată: „Ursul!”

39) oastea. 40) să-mi iau vieața, să mă omor.

Țugulea, de unde ședea și începuse a ațipi lângă foc, odată sări drept în sus, puse mâna pe arc și pe paloș, cum văzu ursul, îl luă la cătare⁴¹⁾ cu o săgeată. Ursul însă stătu locului și începu a striga:

— Nu mă omori, Țugulea viteazul, ci mai bine scoate-mi steapul⁴²⁾ ce mi-a intrat în labă, că mult bine ți-oi prinde și eu când vei fi vreodată în nevoie și te vei gândi la mine.

Țugulea se opri. Iar după ce veni ursul la dânsul, se căzni până ce îi scoase steapul, apoi îl legă la bubă, și ursul plecă mormăind, de unde a venit.

A doua zi, pornind dis-de-dimineață, a mers toată ziua. Când era însă pe la scăpătatul soarelui, ajunse și el la împăratul ce-l trimisese. Cum ajunse, îi înfățișă pe fata împăratului Stririlor.

Împăratul, cum văzu pe Țugulea, intră în grozile morții. El îl credea pierit.

Apoi primi cu mare cinste pe fată și-i pregăti pentru dormit cămara unde dormea mă-sa. Lui Țugulea, — îi dete și lui o cămară în palaturile împărătești. Apoi spuse împăratului tot ce păși până ce îi aduse fata.

Peste noapte, împăratul ținu sfat. El zise sfetnicilor săi:

— Ce socotiți, hoieri dumneavoastră, să facem cu Țugulea ăsta. El ne-a scăpat de neagareaua⁴³⁾ aia de Smeoaică și de ai săi. Acum, nu care cumva să-i vie poftă să și domnească? Și atunci, ce ne facem noi? O să se verse sânge pentru sânge, — și când, în cele de pe urmă, tot el, pare-mi-se, o să biruiască.

41) *șintă*. 42) *ghimpele*. 43) *cobea*.

— Nu te teme, Impărate, zise sfetnicul cel pismătăreț, ne curățim noi de el, numai să poruncești cuiva să-l otrăvească, ori să-l puie bine⁴⁴⁾.

— Ce stai dumneata de vorbești? zise alt sfetnic. Cu otravă se răsplătește cel ce a făcut atâtea slujbe și ne-a scăpat de nevoia ce era pe capul nostru?

— Ai dreptate, răspunse un al treilea sfetnic. Eu dau cu părerea, că cinste împărătească să se dea lui Țugulea, și să se așeze în trebile împărăției celei mai înalte, să se ridice la rangul de boier din doisprezece.

Mai ziseră unii una; alții alta; dară nici cum nu se înțelegeau din pricina pismătărețului de boier.

— Eu socotesc, răspunse Impăratul, tăindu-le cu-vântul, că ar fi cu dreptul ca el să ia de nevastă pe fata Impăratului Stririlor ce o aduse acum, căci el și-a pus vicața în primejdie de a adus-o. Apoi, după ce il voiu dărui împărătește pentru slujbele ce a făcut mie și locuitorilor împărăției mele, să-l poftesc a se duce la țara lui. Astfel putem scuti pe biata sărăcime de vărsare de sânge. Căci nu crez, ca un viteaz ca dânsul să se cerce a se atinge de drepturile mele, rămase dela moși dela strămoși. Numai să întrebăm și pe fată, dacă vrea să-l ia de bărbat.

— Înțelepțește ai grăit, Impărate, răspunseră cea mai mare parte din sfetnici, și judecata Măriei Tale va fi plăcută și lui Dumnezeu.

A doua zi Impăratul chemă pe Țugulea și pe fata de împărat în divanul cel mare, — și le spuse ce a găsit cu cale sfatul împărătesc.

Fata împăratului răspunse:

44) să-l «achite», să-i facă de petrecanie, să-l omoare.

— Să-ți dea Dumnezeu ani mulți, Impărate, și să domnești cu pace. Așa mi se pare și mie a fi după dreptate. Eu însămi era să îți-o spui, dacă n'ai fi voit să cunoști. Când o împărăție are parte de un stăpânitor așa de drept și nepărtinitor, fericite de noroadele din împărăția aceea.

— Văzui și eu, Impărate, o judecată dreaptă în viața mea, zise și Țugulea. Și fiindcă tu îmi dai fericirea, brațul meu este închinat împărăției tale. Când va cădea vr'o pacoste pe capul norodului tău, gândește-te că este pe lume un Țugulea, care va fi gata a-și vărsa sângele pentru tine și pentru țara ta.

Apoi Țugulea, după ce primi și daruri împărătești, peste câteva zile porni cu logodnica lui, gândul fiindu-i să meargă a-și mai vedea părinții. Și într'acolo și porni.

Când a plecat Țugulea dela curtea împărătească, împăratul cu ai lui l-au petrecut cu cinste împărătească până la hotar. Și, despărțindu-se, își luară ziua-bună unii dela alții.

Fata și Țugulea parcă sburau, iar nu mergeau, de bucurie că le implinise Dumnezeu dorința. Și, mergând, ajunseră la locul de întâlnire cu frații săi, pe când soarele era în cruci ⁴⁵⁾.

Când văzură frații pe Țugulea cu o logodnică mai frumoasă decât florile și mai albă decât spuma luptelui, îi puseră gând rău ⁴⁶⁾. Până a nu se culca, ei se furișară de Țugulea, se dară mai cât coala, și începură a plănuși, cum să facă ca să scape de el.

— Noi acum să fim de răs în sat, pe fângă frațele nostru? zice cel mijlociu.

45) la amlazi. 46) hotărîră să-l piardă.

— Să răpunem pe Țugulca! zise fratele cel mai mare.

Cum plănuiră, așa și făcură.

Peste noapte, se sculară și, cu o mână tremurândă, unul tăie pe Țugulea. Ii iau fata și calul, și o rup d'a fuga. Și fugii și fugii — până ce, când se crăpă de ziuă, erau aproape de satul lor.

Fata, unde se puse pe un plâns, de nu o putură mângâia cu niciun chip.

— Noi suntem înțeleși, îi ziseră frații. Să știi că te omorîm și pe tine, dacă ne vei spune că noi am ucis pe Țugulea.

Ajunseră la părinții lor.

Când auziră părinții lui Țugulea că a fost ucis într'o bătaie cu niște Smei, după cum îi spuseră frații, plângeau și lemnele și pietrele de mila lor.

Nu puteau ei face să li se usuce lacrimile dela ochi, ferească Dumnezeu! Și se tânguia și se boceau de nu se mai puteau astâmpăra.

Fata, plângea și ea, biet, infundat; căci nu cuteza să dea grai⁴⁷⁾, din gura ei.

Țugulea scăpase cu o scânteie de vieață, căci frații nu-l omorîse de tot. Când au fost dat ei cu sabia, le-a tremurat mâna de frică, și nu i-au retezat capul. El viindu-și nițel în simțiri, și neputându-se scula, a început a geme de durere și urgie, mai cu seamă când văzu că nu era lângă dânsul nici fata, nici calul.

Și gândindu-se la tristețea lui, și la biata fată pen-

47) să scoată vorbă.

tru care nu se știe ce o să păță și ea din mâna fraților lui, își aduse aminte de vultur și de urs.

Nu trecu mult și se pomeni cu vulturul la capul lui.

Și pe când îi spunea ce păți, de odată se auzi prin pădure glasul ursului: mor! mor! mor!

Venea, nene, ursul, de duduia pădurea; trosneau uscăturile pe unde călca și răpăiau ramurile pe unde trecea.

Vulturul, cât p'aci era s'o ia la sănătoasa; dară dacă văzu că și ursul vine în ajutorul lui Țugulea, se lăsă din zbor iarăși lângă dânsul.

Abia mai putu Țugulea să spună și ursului ce păți. Apoi cu graiu stins ceru nițică apă. Vulturul se repezi la fântână și-i aduse apă în gura. Până atunci, zise ursului să-i pipăe ranele, fiindcă el nu e cărnice⁴⁸⁾, și să-i așeze toate oscioarele la locul lor, de vor fi sdrobite.

Cum îi aduse apă, Țugulea bău. Ursul zise vulturului:

— Ce vom face acum și noi pentru binefăcătorul nostru, ca să nu-l lăsăm să moară?

— Să-mi cauți două ciuturile⁴⁹⁾, răspunse Vulturul, să mi le legi de picioare, și mă voi duce ca gândul să aduc leacuri pentru Țugulea dela apa Iordanului, unde sunt două fântâni cu apă vie și cu apă moartă, căci și el ne-a făcut atâta bine.

Căută ursul ciuturile, le legă de picioarele vulturului, și acesta sbură ca vântul în spre apa Iordanului, și se întoarce ca gândul.

Ursul nu se mișcă dela capul lui Țugulea.

48) *carnivor.* 49) *mici «găleți» de lemn.*

Cum veni vulturul, turnă ursul apă moartă peste toate ranele. Se incheagă carnea. Turnă apoi, de două-trei ori, apă vie, și se vindecă Țugulea de toate metehnele⁵⁰⁾.

Văzându-se Țugulea voinic ca și mai 'nainte, mulțumi Vulturului și Ursului, apoi le zise:

— Eu văz că m'ați iubit mai mult decât frații mei. Nu mai am nimic pe lume acum. De azi încolo, voi trăi cu voi ca niște frați.

— Primim bucuros, răspunse vulturul. Dară cum vei putea trăi departe de iubita ta și de șominulea-nul⁵¹⁾ tău.

— Dacă nu este cu puțință, maț zise Țugulea, să...

— Să-ți tai cuvântul cu miere, răspunse Ursul, dară trebue să fie cu puțință. Vulturul se va duce ca ștafetă⁵²⁾, să afle ce este pe la frații tăi. Eu voi șede cu tine. Și când va fi vremea cu prilej⁵³⁾, vei merge să-ți iei soția, și, de voești, vom conceni⁵⁴⁾ și pe frații tăi.

— Bune sunt poveștile-astea, adause Vulturul, dar să facă ce o face mai curând, căci pe fată o șileau toți cu totul să ia de bărbat pe unul din frați, cu gând că Țugulea este mort.

Cum auzi Țugulea, porni cu tovarășii lui, Vulturul și Ursul, și peste câteva zile ajunseră aproape de casa lor. Așteptară până inseră și se duse pe întuneric în curte.

Intrând în curte, ursul începu să mormăie. Frații

50) retele. 51) calul. 52) cratic, vestitor. 53) prilej. 54) nlmici.

ieșiră afară speriați, și se luară după urs. Ursul coti și se întoarse lângă Țugulea.

Intru acestea, fata îi luă armele de unde le pusese frații, și întâmpină pe Țugulea cu ele. Iară vulturul se repezi la coșar, unde era calul lui Țugulea care tot nicheza, îi desleagă căpăstrul cu ciocul, și el veni lângă stăpână-său.

Ursul și vulturul își luară ziua-bună, după ce-l văzură înarmat; și plecară, zicându-i să se păzească a nu cădea în capcană.

După plecarea lor, Țugulea intră în casă, la părinți. Ei nu-l mai cunoșteau. Dară fata, cu lăcrămile șiroaie pe obrazi, le povesti adevărata istorie a omorîrii lui Țugulea...

Frații lui Țugulea adunaseră pe toți megieșii, zicând că a intrat ursul în sat. Când veniră și văzură pe Țugulea, rămaseră ca bătute de Dumnezeu⁵⁵).

Calul lui Țugulea sări și-i omorî pe amândoi, cu picioarele, apoi veni lângă stăpânul lui cel adevărat, lăcrimă și îi linse mâinile.

Când auziră megieșii faptele cele proclate⁵⁶) ale fraților lui, ziseră că urgia⁵⁷) lui Dumnezeu a căzut peste dânșii, omorîndu-i calul.

Tocmai istorisea Țugulea părinților lui tot ce pățise în pribegia lui, când deodată se auzi un sgomot în curte.

Ieșiră să vadă ce este. Ce gândiți că mi-au văzut? O ceată de ostași. Căpetenia ostașilor descălecă, se apropie și-i dădu niște cărți împărătești.

Impăratul Stririlor murise. Această carte ce-i a-

55) inlemniți. 56) drăcești. 57) pedeapsa.

dusese, era adiata ⁵⁸⁾ împăratului. Căci bolnav fiind pe patul morții, l-au fost întrebat sfetnicii și gloatele pe cine le lasă Împărat, pentru că n'avea alți copii.

Împăratul le-a fost răspuns că mai vrednic nu cunoaște pe nimeni, decât pe Țugulea. Atunci s'a scris adiata, s'a iscălit de împărat și de toată obștea.

A doua zi, Țugulea a pornit la împărăția lui cu soția și cu părinții săi. Cum ajunsese acolo, veni știre că este ales împărat și la cetatea ce o scăpase din gura Smeoaicei, a fetelor și a ginerilor ei. Pasă-mi-te, murise și Împăratul d'acolo, și nici el n'avea urmași.

Apoi Țugulea, unind amândouă împărățiile, se cunună cu fata, și făcu o nuntă de se duse vestea peste tot pământul, și rămase de povestit la urmașii urmașilor lor.

Și domniră până ce Dumnezeu voi cu ei. Iară eu:

Incălecaiu pe un lemn
La bine să vă indemn;
Incălecaiu pe-un cocoș
Să vă spun la moș pe groș ⁵⁹⁾.

FATA SĂRACULUI CEA ISTEATĂ.

A fost odată un om și o femeie. Ei erau atât de săraci, încât n'aveau după ce bea apă. Nici tu casă, nici tu masă, nimic, nimic; dară nimic n'aveau după sufletul lor. Muncea bietul om de dimineața până seara târziu, alături cu femeia, de-i treceau nădușelile. Și ca să dea și ei în spor — ba!

⁵⁸⁾ testamentul. ⁵⁹⁾ minciuni, inchipuiri.

Se ținea, vezi, norocul după dânșii ca pulbera după câini, cum se zice.

Umblau cu tărăbuțele¹⁾ de colo până colo, și, ca să se statornicească²⁾ și ei la un loc, nu găseau. Căci cine să-i primească pe ei, doi calici, cu liota³⁾ de copii după dânșii.

Adică uitasem să vă spui. Aveau acești oameni o spuză⁴⁾ de copii. Dintre acești copii, cei mai mari erau numai fete, iară băieții erau mărunței, și slau pe fângă dânșii ca ulceleșele.

Să nu vă fi dus Dumnezeu vreodată să liți față când venea omul dela muncă, că v'ați fi luat câmpi⁵⁾. leșeau toți afară înaintea lui, jigăriți⁶⁾ și hărtăniți⁷⁾, ca niște netoți, subțiratici și pițigăiți: mă rog, leșinați de foame. Și tăbărau pe bietul om cu gura:

— Tată, mi-e foame; tată, mor de foame!

Tatăl lor se zăpăcea și nu știa către care să se întoarcă mai întâiu, și le da toată agoniseala⁸⁾ lui dintr'o zi. Dară de unde să le ajungă ce bruna⁹⁾ le aducea el? Abia puneau p'o năsea.

Bietul tat'său și biata mă-sa de multe ori se culcau nemâncăți. Li se rupea inima de milă, dar n'aveau incotro. Și ca să-și liniștească copiii, ei le făgăduiau că a doua zi are să le aducă mai mult. Astfel, mai cu șoșele, mai cu momele¹⁰⁾, adormeau și bieții copii, cu nădejde că a doua zi are să fie mai bine.

Dintre toți copiii, fata cea mai mare era mai tăcută și mai cu judecată. Ea rămânea cu surorile și cu frații

1) catrafusele (lucrurile). 2) așeze. 3) puița, gloata, grămada. 4) multime. 5) a fi luat-o rasna (la fugă). 6) prăpădiți. 7) rupți, sdrențuiți. 8) câștigul. 9) puțin, nimica-toată. 10) cu feturile amăgeli,

cei mai mici, când se duceau părinții la muncă, vedea de dânșii, îi muștruluia¹¹⁾ și îi povățuia să fie mai cu răbdare, mai îngăduitori, ca să nu se amărăscă până într'alât părinții. Dară, bate toba la urechea surdului Adică, del ce să zici? Ar fi fost și ei, poate, mai îngăduitori și mai cu răbdare, dară foamea le da ghies¹²⁾ și îi făcea de multe ori să fie neînțelegători.

Intr'acestea, boierului, pe moșia căruia se aflau acești oameni, ca și urgisiții de Dumnezeu, i se făcu milă de ei, și, într'o zi când veni omul să se roage pentru sălaş¹³⁾, el îi zise:

— Omule, te văd harnic, muncești de te spetești, și două în teiu te văd că nu poți lega. Iată cu mă îndur să-ți dau un petec¹⁴⁾ de loc, să fie de veci al tău. Du-te de-ți alege petecul ce-ți va plăcea, și apucă-te numaidecât să-ți faci un bordeiu.

— Bogdaproste, cucoane, și Dumnezeu să pri-mească! De unde dai să izvorască! — răspunse bietul om.

Se duse de-și alese un petec de loc și, până seara, groapa pentru bordeiu o și dete gata.

Nepartea¹⁵⁾ lui. Cum se brodi¹⁶⁾, ca locul ce-și alesese să fie alături cu al unui țaran bogat, și mândru de nu-i ajungea cineva cu prăjina la nas *).

Peste noapte, nu știu cum se făcu, nu știu cum se dresă, că o vită d'ale bogatului căzu în groapă, și muri.

A doua zi de dimineață bogatul, văzându-și vita moartă, sări cu gura mare asupra săracului, îl luă de

11) stăpânea. 12) bold, (ii imboldea). 13) casă. 14) bucată. 15) nenorocul. 16) nimeri. *) nu se putea cineva apropia nici pe departe de el.

de piept și cu el târiș se duse la curtea boierului, să le facă judecată.

Boierul se miră când îl văzu și-i întrebă ce caută.

Țăranul cel bogat zise:

— Boierule, acest prăpădit de om, venitic în satul nostru (n'ar mai avea parte de el) după ce ți-ai făcut pomană de i-ai dat un petec de loc, el tocmai lângă mine și-a ales să-și facă bordeiu. Una la mână. Bagă de seamă că, după ce e sărac, apoi e și cu nasul în sus. Al doilea, groapa ce și-a făcut pentru bordeiu, după ce că e mare foarte, apoi n'a avut grijă să o acopere peste noapte cu ceva, numai ca să-mi facă mie pagubă. Și mi-a căzut o vită într'însa, de și-a rupt junghietura¹⁷⁾. Judecă d-ta acum: nu e dator să mi-o plătească? El zice că n'are cu ce. Și ce-mi pasă mie de asta?

— Boierule, răspunse și săracul, umilit și cu lacrămile în ochi cât pumnul, boierule, n'am ce zice, omoară-mă, spânzură-mă, n'am ce face, dacă a dat păcatul peste mine. Așa este, cum zice bogătașul meu vecin. Și fiindcă lui Dumnezeu îi place dreptul, drept să-ți spui ce e drept: am săpat groapa, și o groapă mare, ca să încapă bordeiul pe toți ai mei, dar nici că m'am gândit ca să-i aduc pagubă. Și nici n'a fost la sufletul meu cugetul de mândrie, căci n'aveam pe ce mă mândri, când mi-am ales loc lângă d-lui. Acum, lumineze-vă Dumnezeu, boierule, și judecați după dreptate.

Boierul sta în cumpănă¹⁸⁾. Nu știa cui să-i dea

17) gâtul (propriu zis: legătura gâtului cu trunchiul, chiar se mai zice: junghetura gâtului). 18) la îndoială.

dreptate. Vedeau el că săracul a căzut în păcate; dar fără voie. După ce se gândi el nițel, zise:

— Bre ¹⁹⁾, oameni buni, eu am să vă fac trei întrebări: cine le va deslega mai bine, a aceluia să fie dreptatea. Vă dau răgaz de trei zile. Gândiți-vă. După trei zile să veniți și să-mi ghiciți întrebările. Țineți minte bine. Întâia întrebare sună așa:

„Ce este mai gras în lume?”

A doua:

„Ce este mai bun?”

Și a treia:

„Ce aleargă mai iute?”

Aide, duceți-vă acum. Dară să mai știți una: dacă niciunul din voi nu va ghici vreuna din întrebările mele, să știți că, unde vă stau picioarele, o să vă stea și capetele.

Amândoi imprecinații ²⁰⁾ se întoarseră la casele lor. Bogătașul laudându-se că el are să ghicească, fiindcă ce lucru poate fi mai ușor decât a spune că porcul său din ogradă este mai gras, deoarece stă slănina pe dânsul de o palmă ²¹⁾, iar săracul plângea de potopea ²²⁾ pământul, gândindu-se că ce o să spuie el:

Dacă ajunseră fiecare la ai săi, bogătașul era vesel că are să-și câștige pricina, iară săracul se puse pe gânduri și tot ofta. Copiii se adunară pe lângă dânsul și se uitau. Dară nu cutezau să-l întrebe ceva. Incepură și ei a plânge; și se făcu acolo la dânsii o plângere și o jelanie, de te luau fiorii de milă.

Numai fata cea mai mare își luă inima în dinți și-l întreabă ce are, de este așa de trist?

19) exclamație ce exprimă familiaritate. 20) cei care se află în judecată, în pricină. 21) un lat de mână (ureo 0,25 m). 22) înneca.

— Ce să am, fata mea? Iacă păcate dela Dumnezeu! Boierul ne-a îndatorat să-i ghicim niște întrebări, pe care nici oamenii cei pricopsiți²³⁾ nu i le-ar putea spune, necum un sărman prost ca mine.

— Ci spune-ne și nouă, că doară d'om putea să-ți dăm vreu ajutor.

— Ca ce ajutor ați putea voi să-mi dați, voi care nu știți încă nici cum se mănâncă măcălișca?

— Te miră, tată, la ce am putea fi bune și noi? Și apoi ce strică, dacă ne vei spune și nouă?

Atunci săracul zise: iacă, iacă, iacă ce ne-a zis boierul să ghicim; căci de unde nu, ne va sta capul unde ne stau tălpile.

Fata cea mare se puse pe gânduri, și, după ce mai cugetă ea, ce mai cugetă, se apropie de tată-său și-i zise:

— Ia lasă, tată, nu mai fii așa mârșit. Nu ne lasă Dumnezeu pe noi să pierim.

Când te vei duce la boierul să-i dai răspuns, ți-oiu spune și eu ceva. Și poate că va da Dumnezeu să scapi cu fața curată dinaintea lui.

Săracul păru a se mângâia oarecum; dară numai inima lui știa. Nu voia, vezi, să-și mai mârșească și copiii.

În dimineața când fu a se înfățișa la boier, ea să-i ghicească întrebările, fie-sa îi spuse ce să răspundă. Săracul se arătă a fi mulțumit, dară se în-doia.

Se înfățișară înaintea boierului: bogătașul mândru și cu pieptul deschis,²⁴⁾ săracul, umilit și strâns

23) pricopsiți = învățați. 24) îndrăzneț.

la piept, de sta să-i crape sumanul²⁵⁾ cel sdrențuit de pe dânsul.

Boierul întrebă pe hogătaș:

— Ei, bade, ce este mai gras pe lumea asta?

Bogătașul răspunse cu curaj:

— Apoi de, cucoane, ce să fie mai gras, decât porcul meu din ogradă,²⁶⁾ care are grăsimea pe el de o palmă de groasă?

— Minciuni spui, răspunse boierul.

Și întrebând și pe săracul, el răspunse cu sfială:

— Apoi de, cucoane, eu zic, cu mintea mea a proastă, că pământul să fie mai gras pe lumea asta, că el ne dă toate bunătățile pe care le avem.

— Așa este, răspunse boierul.

Acum zise bogătașului iară:

— Ce aleargă mai iute pe lumea asta?

— Armăsarul meu, cucoane, răspunse bogătașul, că aleargă peste văi și dealuri, când îi dau drumul, de nu-i văd copitele.

Și întrebând și pe sărac, el răspunse:

— Apoi de, cucoane, capul meu nu mă duce așa departe, fără decât, îmi dau cu socoleala că nimic nu aleargă așa de iute ca gândul, răspunse săracul.

— Tu ai dreptate. Ceta aiurează.

În cele din urmă mai întrebă odată pe hogătaș:

— Ce este mai bun pe lumea asta?

— Nimic nu este mai bun pe lumea asta, milostive stăpâne, răspunse el, ca judecata cea dreaptă, a Mărici Tale.

Întrebând și pe sărac, el răspunse:

25) *cojocul*. 26) *carte*.

— Eu, boierule, cu prostia mea, mă duc gândul să cred, că nimic nu e mai bun pe lumea asta ca Dumnezeu, care ne suferă pe lume cu toate răutățile noastre.

— Adevărat, așa este, zise boierul.

Și întorcându-se către bogătaș, adăugă:

— Ieși afară, om viclean și mojișcă ce ești, sau pun acum de-ți trage la tălpi,²⁷⁾ atâta cât nu poți duce.

Bogătașul ieși cu coada între picioare²⁸⁾.

Și chemând mai aproape pe sărac, îl întrebă cu graiu blajin²⁹⁾:

— Spune-mi, bre omule, cine te-a învățat pe tine să răspunzi așa de potrivit, căci din capul tău nu crez să fie ieșit cuvinte înțelepte.

Bietul sărac se cam codea³⁰⁾. Nu-i venea să spuie drept, de teamă să nu pățească ceva. Dară dacă se văzu încolțit,³¹⁾ spuse tot adevărul precum era.

Atunci boierul, mirându-se în sine de iscusința³²⁾ fetei săracului, îi porunci ca a doua zi să vie cu fata la curtea boierească. Ea să fie nici îmbrăcată, nici desbrăcată, nici călare, nici pe jos, nici pe drum, nici pe lângă drum.

Când auzi săracul unele ca acestea, începu a se boci și a se văicăra,³³⁾ de nu-ți venea să-l mai auzi, și se întoarse la ai săi.

Fata cea mare, când auzi cele ce îi spusese:

— Nu te teme, tătuță, îi zise ea, că-i viu eu lui de hacl³⁴⁾ Numai să-mi cauți două mățe.³⁵⁾

27) trasul la tălpi, era una din pedepsele de odinioară și la noi. 28) rușinat. 29) blând. 30) sfia. 31) strâns cu ușa, strâmtorat. 32) deșteptăciunea. 33) văita, plânge. 34) i-arăt eu lui, îl birui eu. 35) pisici.

Cum se făcu dimineață, fata aruncă pe dânsa un volog (plasă), luă mâțele la subțiori, încălecă pe un țap, și plecă la curtea boierească.

Mergând astfel pe drum, ea nu era nici călare, nici pe jos, căci îi da de pământ când un picior, când altul, țapul fiind pitic; umbla nici pe drum, nici pe lângă drum, căci țapul nu ținea drumul drept. Aci trecea pe lângă câte un gard, să apuce câte vr'un lăstar dela vr'un pomișor; aci trecea de cealaltă parte. Nu era nici îmbrăcată, nici desbrăcată, cu vologul aruncat pe dânsa.

Și așa, cu chiu, cu vai, ajunse la curtea boierească. Când o văzură boierul și oamenii curții venind așa, incremeniră. Boierul, vezi, nu voia să se dea rămas, și porunci să dea drumul la doi zăvozi ce-i ținea la curte în lanț. Aceștia, cum văzură alaiul cu care venea fata săracului, se repeziră la dânsa; dară ea dete drumul îndată mâțelor, și zăvozii se luară după dânsesele, iar fata săracului ajunse la scara boierească, așa precum îi poruncise boierul.

Văzând și această iscusință a fetei, boierul n'avu încotro și fu nevoit s'o primească. Ba, până la urmă, ea ajunse chiar soția boierului.

După ce trecu cât trecu dela cununia lor, boierul se duse odată în treaba lui pe moșie. În lipsa lui veniră doi țărani cu o prigonire³⁶⁾ la curte. Aflând că boierul nu este acasă și văzând pe cuconița într'un cerdac³⁷⁾, ei începură să se jeluiască la dânsa.

Cucoana asculta din cerdac și lăcea.

Țăranii așteptară ce mai așteptară, și dacă văzură că cucoana nu le face nicio judecată, întrebară:

36) pricină, proces. 37) pridvor, foisor.

— Da unde-i dus boierul, cucoană?

— Ia, s'a dus, răspuse ea, să vază un lac de mălaiu³⁸⁾, ce-l avem pe marginea unui iaz, că în toate nopțile ies broaștele dintrinsul și mănâncă mălaiul.

Țăranii se uitară lung și plecară. Ajungând la poarta ogrăzii boierești, ei începură a se întreba unul pe altul:

— Ca ce fel de vorbă fu aia a cucoanei, mă? Cum se poate ca broaștele să mănânce mălaiul?

Ce se sfătuiră ei, ce vorbiră, că numai se întoarseră să întrebe pe cucoană.

Dacă veniră dinaintea cerdacului, iară prinseră a întreba:

— Da' bine, cucoană, ca ce să fie vorba ce ne-ai spus-o? Se poate ca broaștele să mănânce mălaiul?

— Nu știu dacă broaștele știu să mănânce mălaiu, au ba, răspuse cucoana, dar știu că se potrivește cu minciunile voastre.

Tocmai atuncea își veniră și țăranii de acasă. Acum înțeleseră șiretenia vorbeii cucoanei, se mirară de atâta înțelepciune și se împăcară cum știură ei mai bine.

Venind și boierul acasă, întrebă:

— Cine a mai fost p'aci în lipsa mea? Ce s'a mai petrecut?

— Ce să fie? răspuse ea. Iacă, iacă, cine a venit și iacă ce s'a întâmplat cu ei, și ce le-am zis eu.

Boierul, cum auzi, îi zise: „Fiindcă ai călcat făgăduiala și ai judecat fără mine, nu mai putem trăi

38) un fel de meiu.

amândoi. Ia-ți ce poștești dela mine și ce-ți este mai drag în casa mea, și să te duci la tată-tău acasă”.

Cucoana zise: „Vorbele tale, bărbate, sunt sfinte pentru mine. Nu sunt vinovată întru nimic, căci n'am judecat pe acci jeluitori, ci le-am spus numai unde este stăpânul lor. Dar dacă d-ta găsești cu cale să mă gonești, cu mă supun, fără să cârtesc³⁹⁾ și-ți mulțumesc încă din adâncul sufletului pentru bunătatea ce ai de a mă lăsa să-mi aleg ce mi-e mai drag din casa d-tale. Un lucru, te mai rog, fiindcă mă gonești, lasă-mă să mă mai veselesc și eu în casa domnului și hărbatului meu. Dă o masă și chiamă pe prietenii și pe cunoscuții noștri pentru cea din urmă oară”.

Boierul se înduplecă și porunci de făcu o masă d'alea înfricoșatele, unde chemă prietenii și pe cei mai aproape ai lor. Șezură. Se inveseliră. Iar întru târziu, boierul se moleși și adormi.

A doua zi, când se deșteptă, boierul întrebă unde se află? Cucoana îi răspunse: „La tata acasă”. Când m'ai gonit dela d-ta, mi-ai dat voie să iau din casa d-tale ce mi-o fi mai drag. Aceea am făcut. Nu crez să mă îi de rău.

Când auzi boierul asemenea vorbe cu noimă⁴⁰⁾, se gândi la mintea înțeleaptă și isteată a soției lui. — și amândoi se întoarseră împăcați, acasă. Ș'or fi trăind și astăzi dacă cu vor fi murit de mult.

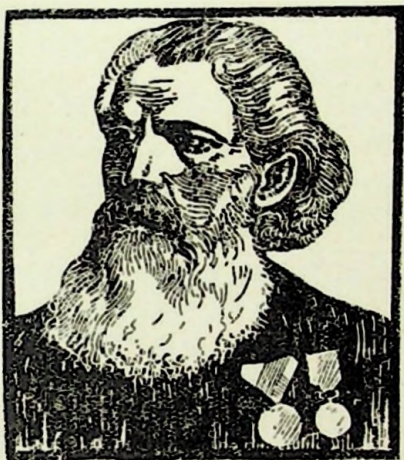
Și m'am suit p'o șea
 Și am spus-o așa.
 M'am suit p'o roată
 Și am spus-o toată.

39) mă împotrivesc. 40) rost.

Din legendele păsărilor și insectelor noastre

DE

SIMEON FL. MARIAN

Simeon Florea Marian.

Părintele (căci a fost preot) Simeon Florea Marian, a fost un mare Român bucovinean.

S'a născut într'un sat din Bucovina la anul 1847. Părinții lui au fost țărani. El a fost preot și profesor de liceu. După o frumoasă viață de cărturar, s'a stins în orașul străvechiu Suceava (din județul Suceava) la anul 1907.

Dela el avem peste 20 de volume, în care a adunat o adevărată comoară de legende și datine din viața poporului românesc.

LEGENDA CIOCĂRLIEI.

Au fost odată, în părțile răsăritului, un împărat și o împărăteasă. Impăratul acela se chema Titus, iară împărăteasa Ghiorghina.

Acești doi domnitori trăiau în pace, liniște, unire, și aveau de toate bunătățile, numai un singur lucru le lipsea: n'aveau niciun prunc.

Nu mult după aceasta, iată că împărăteasa Ghiorghina și-a văzut visul cu ochii... a avut, adică, o copilă foarte frumoasă.

Copila aceasta creștea într'o zi, ca alta într'un an; iar într'un an, ca alta în zece ani. Cine o vedea azi, mâine n'o mai cunoștea; căci cu cât creștea mai mare, cu atâta se făcea mai voinică și mai frumoasă.

După ce a crescut acum copila aceasta mare și a devenit fată în floare, a început a ieși în toată dimineața la preumblare, ca să privească răsăritul și apusul Soarelui.

Ieșind ea în mai multe dăți și privind ore întregi cum răsare și apune Soarele, așa de tare i-a plăcut acesta, încât s'a hotărât să se ducă la dânsul.

Ca o copilă bună, a spus această dorință a sa și mamei sale. Dar maică-sa n'a voit s'o lase. Ea a

spus și împăratului dorința sa, dar nici el n'a voit s'o lase.

Copila, de supărare că părinții săi nu vor s'o lase, a început a se usca și, în vr'o câteva zile, așa de tare a slăbit, de de-abia se putea urni din loc.

Văzând aceasta, împăratul și-a călcat pe inimă, i-a dat binecuvântarea părintească și toate cele trebuincioase de drum, și apoi a lăsat-o să se ducă în treabă-și.

Copila, luându-și acum rămas bun dela părinții săi, s'a pornit spre răsărit, și s'a dus, s'a dus timp îndelungat, până ce a ajuns la o apă foarte mare, ce curgea foarte repede.

Ce să facă ea acuma?... Cum să treacă ea apa aceasta? Căci pod peste dânsa nu era, și a innota nu știa; și măcar de-ar fi știut, era peste pulință s'o treacă da'n notul, căci era foarte mare.

Iată însă că, pe când sta ea așa, bătându-și capul ce e de făcut?... vede că iese din apă o fată foarte frumoasă, îmbrăcată tot în alb, care îi zise:

— Tu îți vei ajunge scopul, dar lung timp acolo nu-ți este îngăduit să stai... Multă plăcere nu vei gusta!

Și cum rosti fata cea frumoasă cuvintele acestea, îndată se făcu un pod peste apa cea mare, pe care a trecut fata de împărat de cealaltă parte.

După ce a trecut acum fata de împărat apa aceea, a călătorit mai departe și s'a dus, s'a tot dus, până ce a ajuns la o babă bătrână, care păștea un cârd de găște.

Baba, curiosă ca toate babele, cum a văzut-o, îndată a întrebat-o de unde vine și încotro se duce.

Fata împăratului, răspunzându-i, i-a istorisit toate din fir în păr: cum și ce fel, de unde vine și încotro se duce...

— Eu, draga mătușii — zise mai departe baba — pot să-ți scurtez foarte mult calea.

— Dacă mi-ai scurta-o, mătușică, mare bine mi-ai mai face, și, Doamne! cum ți-aș mai mulțumi pentru fapta dumitale!

Baba, măgulită prin cuvintele fetei, îi dădu în mâna dreaptă un pomișor, iar în mâna stângă un inel foarte mic, și îi zise să facă cruce cu pomișorul, că apoi îndată va vedea ce se va întâmpla cu dânsa.

Fata o ascultă, face cruce cu pomișorul și... ce să vadă? vede că deodată se ridică în aer și cineva o duce pe sus; dar cine o duce, nu știe.

Așa se duse ea prin aer, și, cât ai clipi din ochi, ajunsese dinaintea palatului Soarelui.

Pe dinaintea palatului acestuia, curgea un râu limpede ca lacrima.

Spre a trece peste râul acesta, orișicine ar fi fost acela care ar fi voit să treacă, trebuia să plătească un argint, ori de nu — rătăcea un an întreg prin lume.

Călătoarea noastră, ca să nu mai umble rătăcind prin lume, luă inelul ce l-a fost căpătat dela baba cea bătrână, și i-l dete moșneagului, ca s'o treacă de cea parte.

Bătrânul, luând inelul, a trecut-o de cea parte de râu, fără să mai intindă multă vorbă cu dânsa.

Acum a sosit ea la poarta palatului sau a curții. A intrat încetul în ogradă, și de aicea s'a dus apoi la ușa curții.

Lângă ușa curții, se afla un câine foarte mare, cu

două capete. Câinele acesta, cum a zărit-o, deuna¹⁾ a început foarte tare a lătra și a se da²⁾ la dânsa, numai, numai, s'o apuce în dinți.

Mama Soarelui — căci Soarele avea o mamă foarte bătrână, și palatul acesta era palatul Soarelui—mama Soarelui, cum auzi câinele cel cu două capete lătrând, a ieșit afară și, cum a văzut pe călătoreea noastră, a întrebat-o mâniașă :

— Pe cine cauți tu aici, și ce vrei?

Călătoreea noastră, neștiind cine e bătrâna care a întrebat-o așa de răstit³⁾, și nici ce are să se întâmple dacă i-a spune drept. — căci în nevinovăția ei, nu știa ce e prefăcătoria și minciuna, zise bătrânei :

— Eu caut pe doritul meu Soare, după care mult timp am alergat și numai acum am putut ajunge la palatul lui!...

Auzind mama Soarelui aceste cuvinte, s'a făcut foc de mânie și a început a o blestema zicând :

„Blestemată să fii tu, că ai îndrăsnit a veni până aici. În pasăre să te prefaci, și în toată ziua să sbori spre cer!...

Și într'adevăr că, înlată ce a rostit baba cuvintele acestea, tânăra copilă, mai înainte de a da ochii cu soarele, s'a prefăcut într'o pasăre mică, pe care oamenii o numesc Ciocârlie, și care, de atunci și până în ziua de astăzi, totdeauna când e frumos și senin afară, se înalță cântând pe cer, spre soare.

1) îndată. 2) a se repezi. 3) aspru.

LEGENDA DOMNIȘORULUI (STICLETELUI).

După ce a făcut Dumnezeu pe toate pasărilor, câte se află pe pământ, și a împărțit fiecareia dintre dănsesele hrana cu care are să trăiască în lume, într'o zi le-a chemat iarăși pe toate la sine, anume ca să le hoiască ¹⁾ penele, să nu fie toate într'o culoare, căci dintru'nceput penele tuturor pasărilor aveau numai o singură culoare.

Toate pasărilor, dela cea mai mare până la cea mai mică, cum auziră această veste îmbucurătoare, se adunară dinaintea lui Dumnezeu, și Dumnezeu pe toate le-a hoit.

Iată însă că, într'un târziu, după ce a gătit D-zeu acum pe toate pasărilor de hoit și voia ca să le dea drumul, ca să se ducă fiecare în treaba și de unde a venit, vine tot într'un suflet și Domnișorul, și n'apucă bine a se răsulla ²⁾, și se și roagă lui Dumnezeu să-l hoiască și pe dănsul.

Dumnezeu, cum îl văzu, îl întrebă:

— D'apoi bine, Domnișorule, unde mi-ai fost până acum?... De ce n'ai venit și tu cu celelalte sbucuroare?...

— Apoi del... ce era să fac, păcatele mele!... Înainte de a fi auzit porunca Ta, Doamne, m'am fost vârit prin niște scai, ca să-mi caut și eu puțină sămânță de rândul traiului ³⁾. Și când prinsei de veste și voi să mă pornesc și eu deodată cu celelalte pasări, ca să vin aicea... nevoie mare! mă împleticii ⁴⁾ printre scai, și atâta ce mă sbuciumai, de nu mai

1) vâpsească. 2) a se odihni. 3) pentru traiu. 4) mă încurcaiu.

știam acum singur ce să mă mai fac, doară să scap mai de grabă din incurcătura în care intrasem. Iar după ce scăpai, tot într'un suflet alergai până aicea...

Văzând Dumnezeu că Domnișorul, sau Scăierul, nu din lene sau din nebăgare de seamă a întârziat, ci din pricina scailor în care s'a fost incurcat, a luat penița și, atingând cu dânsa în toate oalele în care fusese culorile și în cari mai rămăsese câte puțină culoare, l-a impestrițat și pe dânsul cu mai multe feluri de culori, precum: mohorit⁵⁾, alb, negru, roșu și galben, și de atunci, apoi, penele Domnișorului au mai multe culori. Tot de-atuncea i-a rămas și numirea de Domnișor, pentru că așa i-a zis Dumnezeu; iar Scăier — pentrucă mai mult cu sămânță de scain se nutrește.

GANGURUL, MIERLA ȘI PRIVIGHETOAREA

Fiind odată împăratul pasărilor foarte dispus¹⁾ și voind să știe care dintre supușii și supusele sale cântă mai frumos, mai plăcut și mai fermecător, a dat poruncă în întreaga sa împărăție ca, pe dată, să se adune la curtea împărătească cei mai vestiți cântăreți, ca să-i cânte la masă.

Cum au auzit pasările de această poruncă împărătească, deauna²⁾ s'au adunat cu toate la un loc, au (ținut sesi³⁾ între o altă⁴⁾ și au ales, apoi, în mijlocul lor pe trei, pe care le-au trimis la curtea împără-

5) culoare roșie închisă.

1) în voie bună. 2) îndată. 3) sfat, (s'au sfătuit). 4) cu toții.

tească. Acestea trei au fost Gangurul, Mierla și Privighetoarea. Și ele, cum s'au ales, nu stătură mult pe gânduri ce ar fi să înceapă, ci se porniră de grabă spre curțile împărătești, căci timpul mergerii se apropiase.

Gangurul, ca unul ce are îmbrăcămintea cea mai aleasă și mai frumoasă, fiind acoperit cu pene aurii, care strălucesc foarte frumos la lumina soarelui, fu lăsat să meargă înainte. Ba! nu numai atât, că-l lăsară, ci încă și el singur se puse în fruntea celorlalte două, și nici pe una nu o lăsa de fel să meargă înaintea lui.

Mierla merse după dânsul, zicând că ea una, ce are rost⁵⁾ auriu, ca și penele Gangurului, și îmbrăcămintea neagră și strălucitoare ca mătasea, trebuie să meargă după dânsul.

Privighetoarea fiind mai mică la făptură⁶⁾ și având îmbrăcămintea cea mai simplă, rămase în urmă, și mercea cu capul plecat și umilită spre curtea împăratului.

Cum a ajuns Gangurul la curtea împărătească și intră înăuntru, împăratul, văzându-l că e așa de frumos impodobit și are o statură⁷⁾ foarte atrăgătoare, îl primi cu cea mai mare cinste, îl puse apoi în fruntea mesei, — și-l pofti să cânte.

Gangurul, plin de fală⁸⁾, începu a cânta.

Împăratul, ascultând cu luare-aminte, fu foarte mulțumit cu cântecul său și-l lăudă.

Intră apoi Mierla.

Împăratul, cum o văzu și pe aceasta, deauna fi in-

5) cioc, plisc. 6) corp. trup. 7) înălțimea trupului. 8) mândrie, trufie.

tinse și ei un scaun, poftind-o să șază lângă masă și să cânte.

Mierla, începând a cânta, cântă cu mult mai plăcut și mai frumos decât Gangurul.

În urmă, sosi Privighetoarea și, intrând în curte, se plecă, plină de uniliniță, până la pământ dinaintea împăratului.

Împăratul, văzând-o că e așa de mică, de prizărită⁹⁾, umilită și nebăgată în seamă, se miră ce caută la curtea lui — și de aceasta o întrebă cum răstit¹⁰⁾, ce-i trebuie, fără însă a o pofti să șază, ca pe ceilalți doi oaspeți, ce intrase înainte.

— Apoi de, împărate! — zise Privighetoarea de lângă ușa, unde rămase de cum a intrat înăuntru — să nu vă fie cu supărare și cu bănat¹¹⁾, sunt aleasă și trimeasă de către neamurile mele la înălțimea voastră, ca și eu să vă cânt un cântec!

— Cântă-mi dară! zise împăratul zâmbind, să te văd și pe tine ce poți!

Privighetoarea, necutezând¹²⁾ măcar a-și îndrepta privirile spre împărat, își drese mai întâi glasul și apoi începu a cânta; dar, coloa, cum știe ea să cânte, nu cum cântară celelalte...

Împăratul, când o auzi cântând, rămase uimit de frumusețea cântecului său. Un glas așa de duios, dulce, plăcut și fermecător, n'a mai fost auzit, de când s'a trezit pe lume. Privighetoarea, prin cântecul ei, a băgat sub covată¹³⁾ pe ceilalți doi cântăreți de mai înainte. Și după ce a sfârșit ea acuma de cântat,

9) slăbuță. 10) aspru. 11) părere de rău. 12) neîndrăznind. 13) «i-a băgat în eofă», i-a înfundat; aici: i-a întrecut. (covată = copale).

împăratul n'o mai lăsă să stea la uşe, ci o puse pe dânsa în locul Gangurului, în fruntea mesci, dându-i totdeauna „prima”, adică darul cel mai mare, mai frumos şi mai preţios, care era menit pentru cel mai bun cântăreţ; iar după ce s'a sfârşit acuma masa şi după ce toţi oaspeţii, câţi au fost la acea masă poftiţi, s'au sculat, ea a fost aceea care s'a pornit mai întâi în fruntea celorlalţi doi cântăreţi, măcar că îmbrăcămintea ei e cu mult mai simplă decât a Gangurului şi a Mierlei.

Gangurul, însă, cu toată stamba¹⁴⁾ lui cea domnească, cu toată frumuseţea îmbrăcămîntului său, rămase îndărăt — şi, ieşind umilit şi ruşinat dela împăratul, se duse acuma cel de pe urmă.

Şi de atunci, apoi, de când au fost aceste trei pasări la împăratul lor, ca să-i cânte la masă, a rămas privighetoarea cea mai renumită şi mai măcastră dintre toate neamurile pasărilor. Fiecare pasăre cântătoare trebuie să-şi plece capul şi să se închine înaintea ei.

LEGENDA PRIVIGHETOARE.

A fost odată un împărat. Şi împăratul acela avea o fiică: aşa de frumoasă, că i s'a dus vestea peste nouă ţări şi nouă mări. Şi după ce a crescut fiica aceasta şi i-a sosit timpul să se despărtească de părinţi, împăratul a măritat-o. Şi la nuntă a poftit o mulţime de oaspeţi din toate părţile.

14) haina.

Și acuma, după ce s'au adunat toți oaspeții la un loc, alege socrul cel mare, adică tatăl miresei, dintre oaspeți, de nună mare, pe un împărat al unei împărății, iar de nună mare pe o împărăteasă a altei împărății. Și se porniră apoi cu toții la cununie. Iar după ce cei tineri s'au cununat și după ce s'au întors dela biserică, toți oaspeții se așezară la masă și începură a se înveseli și a glumi, spunând unul una, altul alta, cum e datina¹⁾ la nunți.

Iată, însă, că tocmai când toți mesenii erau în culmea petrecerii, când fiecare oaspe era mai bine dispus, nunul cel mare, fie din ură, sau din ce pricină va fi fost nu știu, destul că a început a lua peste picior²⁾ pe nuna cea mare, înfruntând-o³⁾ înaintea oaspeților cu niște cuvinte foarte proaste.

Nuna cea mare, care era o împărăteasă foarte înțeleaptă și care se numea Privighetoarea, nu zise nimic, măcar că avea toată dreptatea să nu tacă.

Nunul mare încă nu se mulțumi numai cu atâta, ci, mai după vreo câteva minute, începu iarăși mai din gros⁴⁾ a o înfrunța și a o batjocori înaintea oaspeților.

Privighetoarea, și de data asta, nu-i răspunse nimic, ci, plecând capul în jos, tăcu.

Nunul cel mare, văzând că nuna cea mare nu-i răspunde nimica la înfruntările sale de mai înainte, și vine⁵⁾ s'o batjocorească și mai tare, zise în urmă că ea ar fi furat o pâine de pe masă și ar fi ascuns-o.

Privighetoarea, auzind cuvintele acestea, se supără așa de tare, încât a început a se ruga în gândul său lui Dumnezeu, și a zice, că, dacă el va afla-o că e cu

1) obiceiul. 2) a-și bate joc de. 3) dojenind-o. 4) mai vârtos, mai cu dinadinsul. 5) primește (= rabdă).

ceva vinovată, s'o lase așa cum este; iar de nu va afla-o cu nimica vinovată, s'o prefacă într'o pasăre, ca să poată sbura încotro o vor duce-o ochii, să nu mai fie de batjocura și de răsul lumii.

Dumnezeu, care știa prea bine că e nevinovată, îi ascultă rugăciunea și o prefăcu într'o păsăruică mică.

Privighetoarea, cum a fost prefăcută în pasăre, îndată s'a sculat de lângă mireasă, unde șezuse până atunci, și a început a sbura printre oaspeți. Și așa, sburând ea încolo și încoace vr'o câteva minute, voind să iasă afară, dă de pâinea cea furată, că e ascunsă după spatele nunului cel mare. Și cum dete ea de pâine, se sui pe umărul cel drept al nunului și începu a vorbi în limba păsărească și a zice:

— Acesta, acesta, a furat, a furat, pâinea, pâinea, căutați, căutați, iute, iute, prindeți, prindeți, tâlharul, tâlharul, iute⁶⁾ iute!..

Oaspeții, care rămaseră inlemniți⁷⁾, când văzură că nuna cea mare s'a prefăcut deodată în pasăre și a sburat de după masă, — auzind-o acum vorbind și spunând care e tâlharul, care a furat pâinea, se sculară de grabă dela masă și începură a cerceta pe nunul cel mare. Și, cercetându-l, aflară că pâinea e ascunsă la spatele lui.

Socrul cel mare, adică tatăl miresei, cum văzu aceasta, se făcu foc și pară⁸⁾ de mânie pe nun: una pentru că a înfruntat pe nuna cea mare, fără ca aceasta să fi fost cât e negru sub unghie vinovată; iar al doilea, pentrucă prin aceasta i-a necinstit masa și

⁶⁾ repede. ⁷⁾ ca de lemn. ⁸⁾ se infuriă (se mânie) tare.

Și acuma, după ce s'au adunat toți oaspeții la un loc, alese socrul cel mare, adică tatăl miresei, dintre oaspeți, de nun mare, pe un împărat al unei împărății, iar de nună mare pe o împărăteasă a altei împărății. Și se porniră apoi cu toții la cununie. Iar după ce cei tineri s'au cununat și după ce s'au întors dela biserică, toți oaspeții se așezară la masă și începură a se înveseli și a glumi, spunând unul una, altul alta, cum e datina ¹⁾ la nunți.

Iată, însă, că tocmai când toți mesenii erau în culmea petrecerii, când fiecare oaspe era mai bine dispus, nunul cel mare, fie din ură, sau din ce pricină va fi fost nu știu, destul că a început a lua peste picior ²⁾ pe nuna cea mare, înfruntând-o ³⁾ înaintea oaspeților cu niște cuvinte foarte proaste.

Nuna cea mare, care era o împărăteasă foarte înțeleaptă și care se numea Privighetoarea, nu zise nimic, măcar că avea toată dreptatea să nu tacă.

Nunul mare încă nu se mulțumi numai cu atâta, ci, mai după vreo câteva minute, începu iarăși mai din gros ⁴⁾ a o înfrunța și a o batjocori înaintea oaspeților.

Privighetoarea, și de data asta, nu-i răspunse nimic, ci, plecând capul în jos, tăcu.

Nunul cel mare, văzând că nuna cea mare nu-i răspunde nimica la înfrunțările sale de mai înainte, și vine ⁵⁾ s'o batjocorească și mai tare, zise în urmă că ea ar fi furat o pâine de pe masă și ar fi ascuns-o.

Privighetoarea, auzind cuvintele acestea, se supără așa de tare, încât a început a se ruga în gândul său lui Dumnezeu, și a zice, că, dacă el va afla-o că e cu

1) obiceiul. 2) a-și bate joc de. 3) dojenind-o. 4) mai vârtos, mai cu dinadinsul. 5) primește (= rabdă).

ceva vinovată, s'o lase așa cum este; iar de nu va afla-o cu nimica vinovată, s'o prefacă într'o pasăre, ca să poată sbura încotro o vor duce-o ochii, să nu mai fie de batjocura și de răsul lumii.

Dumnezeu, care știa prea bine că e nevinovată, îi ascultă rugăciunea și o prefăcu într'o păsăruică mică.

Privighetoarea, cum a fost prefăcută în pasăre, îndată s'a sculat de lângă mireasă, unde șezuse până atuncea, și a început a sbura printre oaspeți. Și așa, sburând ea încolo și încoace vr'o câteva minute, voind să iasă afară, dă de pâinea cea furată, că e ascunsă după spatele nunului cel mare. Și cum dete ea de pâine, se sui pe umărul cel drept al nunului și începu a vorbi în limba păsărească și a zice:

— Acesta, acesta, a furat, a furat, pâinea, pâinea, căutați, căutați, iute, iute, prindeți, prindeți, tâlharul, tâlharul, iute⁶⁾ iute!...

Oaspeții, care rămaseră inlemnii⁷⁾, când văzură că nuna cea mare s'a prefăcut deodată în pasăre și a sburat de după masă, — auzind-o acum vorbind și spunând care e tâlharul, care a furat pâinea, se sculară de grabă dela masă și începură a cerceta pe nunul cel mare. Și, cercetându-l, aflară că pâinea e ascunsă la spatele lui.

Socrul cel mare, adică tatăl miresei, cum văzu aceasta, se făcu foc și pară⁸⁾ de mânie pe nun: una pentru că a înfruntat pe nuna cea mare, fără ea aceasta să fi fost cât e negru sub unghie vinovată; iar al doilea, pentru că prin aceasta i-a necinstit masa și

6) repede. 7) ca de lemn. 8) se înfură (se mânie) tare.

casa. Și a poruncit să-l ridice de grabă din capul cinstei și să-l puie în furci⁹⁾.

Și cum a poruncit, așa s'a și întâmplat.

Nunul cel mare, măcar că era împărat, fu luat pe sus dela masă, scos afară și spânzurat în fața tuturor oaspeților, precum și a altor oameni, care se adunaseră să vadă cum se fac nunțile împărătești.

Nuna cea mare, însă, nu se prefăcu iarăși cum a fost mai înainte, ci a rămas și în ziua de astăzi tot pasăre, purtând numai numele de Privighetoare, pe care l-a avut dela început.

Și tot de atunci încoace Privighetoarei, măcar că e acuma pasăre, îi place a trăi mai mult retrasă de lumea cea sgomotoasă și de gurile rele și nespălate¹⁰⁾, însă, cu toate acestea, ea nici până în ziua de astăzi nu poate uita pe nunul cel răutăcios și pismătăreț¹¹⁾, și de aceea până în ziua de astăzi strigă, când cântă, să-l prindă și să-l pedepsească pe tâlharul, care a furat pâinea și din pricina căruia a trebuit să se prefacă în pasăre.

LEGENDA VRĂBIEI.

Zice că¹⁾ vrăbiile, dintru început, erau cu mult mai mari, de cum sunt acuma.

Dela răstignirea Domnului nostru Iisus Hristos, însă, încoace, trupul lor s'a făcut cu mult mai mic.

Aceasta a fost, adică, așa: că, pe când se afla

9) să-l spânzure. 10) oameni care vorbesc de rău pe alții, clevețitori și murdari. 11) invidios, ciudos.

1) = se zice că.

Domnul nostru Iisus Hristos răstignit pe cruce și suferea cele mai mari și mai crâncene dureri, o mulțime de vrăbii veniă la dânsul și, sburând împrejurul lui, începură a ciripi și a striga:

— Jiviul Jiviul! — adică „e viu, e viu!”

Atunci Iisus, care se lupta cu moartea, fiindcă nu-l lăsară să moară în liniște și pace, ci-l necăjiră spunând că e viu, a suspinat, și le-a blestemat, zicând ca să se nutrească numai din fărâmituri și gozurile²⁾ ce le vor afla pe drumuri. Și tot copilul să le prindă cu lațul. Iar când vor trece unul sau altul pe drum, pe unde se vor afla ele, să le plesneasă cu biciul, și ele îndată să piară.

Blestemul acesta al lui Iisus Hristos s'a împlinit, căci vrăbiile pe loc se făcură cu mult mai mici și mai nepulinoase, de cum au fost mai înainte, părăsiră apoi pe Iisus Hristos și sburară pe drumuri ca să-și caute nutrețul. Și de atunci încoace, apoi, au devenit ele jucăria copiilor și călătorilor, prinzându-le cu lațurile sau jucându-se cu bicele, ori omorându-le cu pietricele.

LEGENDA RÂNDUNICĂI.

A fost odată o fată, căreia, murindu-i părinții, nu i-a rămas altă moștenire dela dânsii, decât o turmă de oi și un cățel.

Intr'o zi... ce-i vine fetei aceștia¹⁾ prin munte?...

2) resturi de grâne, de cereale, etc.

1) acesteia.

Se îmbracă în haine bărbătești, ia oile și cățelul cu dânsa, și se duce într'un munte. În muntele acela, mergând ea cu oile și cu cățelul tot mai înainte, tot mai departe, iată că, dela un timp, se întâlnește cu un fecior de smeu, care păștea și el o turmă de oi.

Fiind fata îmbrăcată în haine bărbătești și purtând cușmă²⁾ pe cap, feciorul nu putu s'o cunoască: fată e, ori fecior?³⁾ Dar și fata nu i-a spus nimic, măcar că, de cum se întâlni cu dânsul, păștea oile împreună și în fiecare seară se ducea și ea, cu oile și cu cățelul, de mas⁴⁾ la curțile smeului.

Însă feciorul, nevenindu-i la socoteală, mai de multe ori spuse mamei sale, că lui nu-i se prea pare⁵⁾ pe fârtatul⁶⁾ său de ciobănie; el crede că acesta trebuie să fie fată și nu fecior, căci așa îl arată vorba și fața lui cea femeiască.

Dela o vreme, văzându-se bătrâna smeoaică ciucăită⁷⁾ și întrebată de feciorul său, zise:

— Dacă fârtatul tău de ciobănie va fi fată, după cum presupui tu, eu îndată îl voi cunoaște, căci diseară, când se duce să se culce, am să-i pun sub pernă „brăbănocul”⁸⁾ și de a fi să fie fată, hrăbănocul până dimineața se va păta, iar de a fi să fie fecior, atunci hrăbănocul va rămânea așa cum l-oi pune.

Cum a zis smeoica, așa a și făcut.

Când a început să însereze bine, colea pe vremea culcatului, a pus hrăbănoc sub perna fetei.

Însă cățelul fetei, fiind năzdrăvan⁹⁾ și știind prea

2) căciulă. 3) băiat, flăcău. 4) să doarmă, să poposească. 5) nu-l cam crede (că e ce arată). 6) tovarășul. 7) meru supărată. 8) merșor. 9) supranataral (știind toate).

bine cu ce gânduri se poartă smeoaica, zise încă de-cu-zină stăpânei sale:

— Scumpa mea stăpână! Smeoaica are să-ți puie deseară sub perină brăbănoc, prin mijlocul căruia voește să știe de ești fată, ori fecior? Dacă acum domnia-ta voiește să nu ți se întâmple nimic rău, te sfătuesc ca, atunci când vei merge să te culci, să scoți brăbănocul de sub pernă și să-l pui deasupra, pe pernă, și acolo să-l lași până a doua zi de dimineață, când să-l pui iară la locul lui, și apoi să ieși afară din casă. De nu mă vei asculta și de nu vei face așa cum te învăț eu, atunci să știi că ai să pățești una ne-mai-pătită!

Așa a zis cățelul, și stăpână-sa l-a ascultat, și colea, când a mers să se culce, aflând brăbănocul sub pernă, l-a pus pe pernă și apoi s'a culcat. Iar a doua zi dimineață l-a pus iar sub pernă, și apoi a ieșit din casă, și, luându-și oile și cățelul, se duse în treabă-și la păscut.¹⁰⁾

Dar n'a apucat bine a ieși din casă, când smeoaica se duse să vadă ce-i?... Cum e brăbănocul?... Brăbănocul, însă, era mai verde și mai frumos de cum îl pusese ea de-cu-seara. Văzându-l astfel, a crezut smeoaica că fata nu e fată, ci fecior, deci spuse feciorului său că fârtatul lui de cioban nu e fată, ci fecior, căci așa a arătat brăbănocul, pe care i l-a pus sub pernă.

Feciorul smeoaicei, auzind aceasta, își luă și el oile, și se duse cu dânsule la păscut pe urma fetei, fără să-i plesnească măcar prin minte¹¹⁾ că n'ar fi drept ceea ce i-a spus maică-sa.

10) pășunat. 11) să-i treacă.

Fata însă, văzându-se scăpată din cursa ¹²⁾ ce i se întinsese, luându-se cu feciorul, cu oile și cu câțelul său, se duse, se duse până ce ajunse la o mare. Aici apoi s'a oprit ea și, luându-și rămas bun dela feciorul smeoaiței și dând cu un toiag asupra apei, apa s'a despărțit în două și așa a trecut ea cu turma de cea parte, fără ca să i se întâmple vreun rău, cât e negru sub unghie.

Feciorul smeoaiței și cu oile sale a rămas de astă-parte de apă.

Ajungând de cealaltă parte și după ce s'au unit acuma iarăși valurile apei, și-a luat fata cușina de pe cap și atunci i-a căzut părul cel de aur până la brâu.

Feciorul smeoaiței, văzând-o că-i fată și încă așa de frumoasă, nu știa pe ce lume e. Și, fără a mai pierde mult timp, se întoarse acasă și spuse mamei sale cum l-a amăgit, ¹³⁾ povestindu-i toate din fir în păr ¹⁴⁾, că fârtatul său de ciobănie nu e fecior, ci fată și încă cu părul de aur. Dar ce folos, că ea a trecut acuma peste mare, împreună cu oile sale, și el nu o mai poate urmări.

Smeoaița, auzind aceasta, zise feciorului să nu se mai supere de geaba, căci ea va afla un mijloc prin care s'o poată urmări și prinde. Și într-o adevăr că maica sa îi făcu o corabie mare, pe care smecul, după sfatul ei, o încarcă cu fel de fel de marfă scumpă, și astfel, încărcată cum era, se porni cu dânsa ca să afle pe fată.

După ce se porni el acum, merse cât merse, pe

12) *capcana*. 13) *l-a păcălit*. 14) *cu de-amănuntul*.

apa cea mare, prin care a trecut fata, până ce ajunsese la mal. Acolo se opri.

Mulțime de oameni, care auziseră că în corabia aceasta se află o mulțime de marfă scumpă, alergară din toate părțile să cumpere câte una-alta¹⁵⁾ dela stăpânul ei.

Iată că, în urmă, de unde și până unde, vine și fata cea cu părul de aur, și intră și ea în corabie, să vadă ce fel de mărfuri se află într'însa.

Dar... atât i-a trebuit smeului!... Mai mult nimic!... Cum o vede înăuntru, deauna¹⁶⁾ pornește corabia dela mal... și pe ici încolo ție drumul.

Fata cunoaște și ea în ce cursă a picat, și se pricepu că nu-i chip de scăpare...

Cearcă ea ce cearcă, dar în zadar!... Corabia era cine știe unde de mal.

— De geaba te mai trudești¹⁷⁾, căci de acum înainte n'ai să-mi mai scapi din mână — zise smeul, după ce s'a văzut la largul său.

Fata, mai auzind încă și aceasta, ce să facă!... la inelul său de argint și, aruncându-l în apă, zice:

— Când vei afla¹⁸⁾ tu inelul acesta, atunci voi vorbi cu cu tine!

Dar smeul se părea că nici n'o aude. El mergea cu corabia înainte, fără să-i pese ceva de cuvintele ei.

După ce ajunsese la mal, luă pe fată și, ducând-o acasă, se cunună cu dânsa.

Fata însă își ținu cuvântul... Ea nu vorbea cu smeul nimic, orișicât se necăjea acesta s'o îndu-

15) câte ceva. 16) îndată. 17) obosești. 18) găsi.

pliee cu să vorbească. Cu smeoaica și cumnatele sale — căci smeul avea și surori — și cu ceilalți curteni vorbea, însă cu smeul niciodată.

Această tăcere a ținut tot așa, mai lung timp. Iată că într'o zi, mergând niște pescari la apa cea mare și pescuind o mulțime de pește, aduse și vândură smeului o parte din aceștia.

Smeul, adică feciorul smeoaicei, după ce cumpără peștii, se dăte singur să-i curățească. Dar ce să văză?... Intr'un pește, dă de inelul nevastei sale!.. Plin de bucurie, ia el acuma inelul și, mergând cu dânsul tot în sărite¹⁹⁾ la nevasta sa, zise zâmbind:

— Draga mea Rândunică, de acum vei vorbi cu mine, căci iată în sfârșit ți-am aflat și inelul!

Și vorbind îi netezește bărbia, așa plin de sânge cum s'a fost umplut pe mâni, curățind peștele.

Nevasta, văzându-și inelul și auzind pe smeul astfel vorbind, deauna s'a prefăcut într'o Rândunică cu gușa roșie și a sburat pe fereastră afară.

Smeul, văzând-o că-i sboară de dinaintea ochilor, se repezi iute s'o prinză, dar a prins-o numai de mijlocul cozii, care i-a rămas în mână, iar Rândunica se cam mai duse²⁰⁾, rămâindu-i de atunci și până în ziua de astăzi coada ca o furcuță, adică numai cu penele pe care nu i-le-a simuls smeul, și cu gușa roșie, cum a fost pătată de sânge.

LEGENDA RÂNDUNICĂI.

A fost odată un om foarte avut. Omul acela, între multe altele avea și o herghelie de cai. Însă averea

19) sărind. 20) se tot duse.

lui cea mai mare și mai prețioasă, erau fetele sale, trei fete ca trei zâne: una mai frumoasă decât cealaltă.

Intr'o primăvară, cum s'a întâmplat, cum nu s'a întâmplat, nu pot spune, dar destul atâta că fata cea mai mare se duce la tatăl său și îl roagă s'o lase să meargă ea cu caii la vărat.¹⁾

Tatăl ei dintru început nu voi nici măcar s'o asculte, dar necum s'o lase. Mai pe urmă, însă, după multe poftiri și rugăminte, o lăsă să ia herghelia și să se ducă la vărat.

O lăsă tatăl său să se ducă, dar pe de altă parte își luă el un cojoc,²⁾ îl întoarse pe dos, îl aruncă apoi între umere, și, mai înainte de ce apucă fata a scoate herghelia și a se porni cu dânsa, se duse înaintea ei și se ascunse sub un pod, pe unde știa el că are să treacă fiica sa, anume ca, pe când va trece ea p'acolo, să-i sară înainte, să-i sperie caii, și așa s'o facă ca să se întoarcă înapoi.

Fata scoase herghelia de cai, și, voioasă, se porni cu dânsa la vărat, fără de a-i trece măcar cât de puțin prin minte că poate să i se întâmple ceva pe drum. Dar când ajunse la pod și dete să treacă peste dânsul, iată că-i iese mai înainte o măguiață³⁾ și îi sperie caii, care o apucară la fugă îndărăt, și așa, nevoită fiind, s'a întors și ea foarte amărită și scârbilă înapoi.

Tatăl său, întorcându-se pe de altă parte mai degrabă decât dânsa acasă, și ieșindu-i, când s'a întors ea, înainte, îi zise:

1) păzirea cailor în timpul verii. 2) haină țărănească făcută numai din piei de oaie fără postav. 3) matahală, mogâldeăț.

— Vezil... nu ți-am spus eu ție, că tu nu vei fi în stare a paște o herghelie așa de mare de cai?... Abia te-ai pornit și te-ai înturnat înapoi!... Așa pățesc toți acei ce nu ascultă sfatul părinților!...

— D'apoi bine, ce era să fac? — răspunse fata rușinată — dacă, la podul cutare, mi-a ieșit o măguiață urfă înainte și mi-a speriat caii?... De voie, de nevoie, a trebuit să mă întorc și eu înapoi, că n'aveam încotro... fără de cai nu puteam nicăiri să mă duc!...

— Ei lasă, lasă! nu te mai desvinovăți degeaba, că dacă ai fi fost tu altmintrelea, nici caii nu s'ar fi speriat, nici tu nu te-ai fi întors așa degrabă îndărăt! zise iarăși tatăl. Și își căută apoi de lucru.

În scurt timp după aceasta, s'a cerut fiica cea mijlocie ca să meargă cu caii la vărat. Însă și acesteia, lăsând-o tatăl său, i se întâmplă asemenea ca și surorii sale celei mai mari.

Nu mult după aceasta, rugă și fata cea mai mică pe tatăl său ca s'o lase, ca și pe celelalte surori, să se ducă și ea cu herghelia cea de cai la vărat.

Tatăl său, însă, îi zise că, dacă surorile ei cele mai mari n'au fost în stare de a mâna caii, apoi ea, ca cea mai mică și cea mai slabă, cu atât mai puțin îi va mâna.

Dar în urma urmelor, văzând bătrânul că fiica sa cea mai mică nici de cum nu voește să se abată dela ceca ce și-a pus în gând, îi cuviință și ei ca să se ducă cu herghelia la vărat, cugetând⁴⁾ că va face și cu dânsa cum a făcut cu celelalte două.

4) crezând, gândind.

Fata aceasta însă avea o cățelușă nădrăvană⁵⁾ și cățelușa, înainte de pornire, îi spuse tot ce are să facă tatăl ei cu dânsa, când se va apropia cu caii pe pod.

Fata ascultă pe cățelușe, luă herghelia cea de cai și porni cu dânsa. Și, când ajunse la pod și-i ieși tatăl său înainte, voind s'o sperie și pe dânsa ca și pe celelalte surori, îi zise mâniașă⁶⁾:

— Inapoi, tată! că doară nu vrei să mă sperii și pe mine ca pe surorile mele!... Inapoi! ori de nu, e vai și amar de tine!

Tatăl ei, auzind aceste cuvinte aspre, se întoarse rușinat acasă, iar fata s'a dus cu herghelia mai departe.

Mergând ea așa, cât timp va fi mers, tot păscând herghelia sa, iată că într'un târziu zărește într'o depărtare altă herghelie precum și un tânăr foarte frumos, care ocolea⁷⁾ caii.

Văzând ea aceasta, încălecă degrabă pe un cal, care era mai sprinten, și alcargă tot într'o fugă la orașul care era mai aproape, unde-și cumpără o pereche de vestimente⁸⁾ bărbățești. Iar când se întoarse îndărăt, află acum caii săi amestecați cu caii tânărului, și, aflând aceasta, se supără foarte tare.

— Nu te supăra, fătăte, că caii mei au fiecare nume, și când îi strig pe nume, vin la mine ca vitele la sare. Deci n'avea despre aceasta nicio teamă că nu-ți vei putea alege caii tăi dintre ai mei!

Auzind cuvintele acestea fata, care era acum îmbrăcată în haine bărbățești, ca să n'o cunoască tânărul,

5) cu puteri suprafirești, care știa toate. 6) supărată. 7) mergea împrejurul cailor, le da ocol; îi păzea. 8) haine, straie.

că e fată, îi mai veni inima la loc⁹⁾, și, din una în alta, din vorbă ca tinerii, se întovărășiră înându-i și începură a umbla împreună cu caii la păscut.

Tânărul, uitându-se dela un timp mai de aproape la tovarășul său, după vorbă și după trăsăturile feței, i se păru că acesta e fată și nu fecior ca dânsul, măcar că era îmbrăcat bărbătește. Dar nu-i spuse, neștiind de bună-seamă de-i așa cum i se pare, ori ha?

Nu mult însă după aceasta, mergând tânărul împreună cu tovarășul său acasă la dânsul, zice mamei sale, căci tânărul avea și maică, îi zise că acest tovarăș, după părerile sale, e fată și nu e fecior, cum îl arată îmbrăcămintea.

Maica sa i-a dat sfat, și anume i-a zis, că în noaptea viitoare are să pue sub capul amândurora câte un fel de struț¹⁰⁾ de flori, și, de va fi tovarășul lui fată, i se va vesteji struțul peste noapte, iară de nu va fi fată, n'are să i se vestejească.

Cățelușa, însă, îi spuse și despre această convorbire stăpânei sale și îi zise că, peste noapte, să lase ușa casei crăpată, că ea, cum va adormi ei, va intra în casă și îi va lua struțul și îl va purta până în zori de zi prin rouă, iar în zori de zi îl va aduce și îl va pune înapoi.

Fata a făcut așa, după cum a învățat-o cățelușa.

A doua zi dimineață, după ce se sculară cei tineri, mergând mama feciorului ca să vadă ce s'a întâmplat peste noapte, află struțul de flori al fetei mult mai proaspăt și mai frumos decât al fiului său, și din aceasta s'a încredințat ea, că tovarășul fiului său tre-

9) se mai liniști. 10) mănunchiu, buchet, smoc.

bue să fie bărbat și nu femeie. Nu știa ea despre apucăturile fetei cu cățelușa sa, căci dacă ar fi știut, atunci nu știu zău ce ar fi făcut.

Mai puse mama feciorului, și după această încercare, multe și de toate la cale, dar din pricina că cățelușa toate le descoperea stăpânei sale, nu putu nimica să iscodească¹¹⁾, de e tovarășul feciorului său fată, sau fecior.

Iată că, nu mult după toate încercările acestea, sosește toamna. Și fata, luându-și rămas-bun dela fecior și dela mama acestuia, se îndreptă încet-încet spre casă.

Tânărului, părându-i rău după tovarășul său, nu mult după ce s'a pornit acesta, încălică pe un cal și merse în urma lui ca să-l poftască înapoi. Însă în zadar i-a fost toată osteneala și alergătura, căci tovarășul său trecuse acum o apă mare.

Când ajunsese tânărul aproape de apă, fata, care era acum de cealaltă parte, se desbracă de hainele sale cele bărbătești și își luă alte haine femeiești.

Tânărul, văzând-o că e fată și încă o fată foarte frumoasă și încântătoare, voi să sară cu cal cu tot în apă.

Însă fata, cum îl văzu că voește să se arunce în apă, a strigat zicându-i:

Stăi pe loc, nu te 'ncea,

Că nu ți-am fost partea ta!

Și cum rosti ea cuvintele acestea, se porni și se duse mai departe.

Feciorul însă se întoarse foarte trist și dus pe

11) să afle.

gânduri acasă, și, în aceeași zi, în urma sflatului maicii sale, merse într'o călătorie, ca numaidecât să afle pe fata ce a scăpat-o în acest chip din mână.

Umblând el un timp mai îndelungat încolo și încoace, iată că, în urma urmelor, dă de fată, care era acum la părinții săi. Și cum dă de dânsa, o fură, fără ca să știe ea ceva despre aceasta.

Pe drum însă văzând fata că este furată și n'are niciun chip de scăpare, de supărare mare, când ajunsese lângă pod, ce ducea peste o apă, luă inelul său de pe deget și, aruncându-l în apă, zise feciorului:

— Când voi afla eu inelul meu, atunci să vorbesc cu tine. Mai degrabă nul

Mulți ani după aceasta, fata n'a vorbit cu dânsul măcar un singur cuvântel.

Iată însă că, într'o zi, cine mai știe după câți ani, mergând ea la pescuit, prinse o mulțime de pește. Și aducându-l acasă și spintecându-l, dă într'însul peste inelul său.

Feciorul, adică bărbatul ei, tocmai atunci tăiașe un rămător¹²⁾ și-l pregătea în mijlocul casei.

Muta, căci așa a fost botezat-o soacră-sa, din pricină că nu vorbea nimic, după ce a curățat peștele, l-a pus într'o oală la foc, ca să fiarbă, și, fiindcă acumă începuse oala a fierbe așa de tare că da în foc, zise soacrei sale, care sta lângă vatră:

— Mamă! trage oala, că dă în foc!

Bărbatul ei, care cum am spus pregătea porcul ce-l tăiașe, cum o auzi vorbind, de bucurie, așa cum era cu mâinile pline de sânge se repezi și-i zise:

12) porc.

— Păsărica mea!

Dar iată că nu apucă bine a roști cuvintele acestea, și ea, deauna, se prefăcu într'o pasăre. Și începând a sbura prin casă, sparse un ochiu de fe-reastră și ieși prin dânsul, și se cam mai duse¹³⁾.

Pasărea aceea e Rândunica, fiindcă ea are bărbie roșie. Și de atunci se află Rândunica în lume.

LEGENDA RÂNDUNICĂI.

Zice că¹⁾ Sfânta Duminică a avut odată o servitoare. Și mergând ea într'o zi la biserică, a lăsat pe servi-toarea sa acasă, ca să-i facă demâncare, până când se va întoarce. Și când s'a pornit ea la biserică, zise servitoarei sale să potrivească astfel bucatele ca să nu fie nici prea calde, nici prea reci, ci numai cum is mai bune de mâncat.

Servitoarea, cum a ieșit sfânta Duminică din casă, s'a și apucat de fiert bucatele. Inșă ea, după ce le-a gătit²⁾ de fiert, a uitat să le puie din bună vreme ca să se răcească, ci le puse în pripă³⁾, cu puțin mai înainte de a se întoarce Sfânta Duminică dela biserică. Și așa bucatele, din pricina aceasta, n'au putut să fie după cum a spus Sfânta.

Sosind Sfânta Duminică acasă, și puindu-se la masă, n'a apucat a îmbuca bine din bucate, când s'a și fript, dar, știi colea... cumsecade⁴⁾. Și frigându-se⁵⁾, s'a mâniat și a început a o blestema și a zice:

¹³⁾ se tot duse.

1) se zice că. 2) le-a isprăvit. 3) în grabă. 4) tare de tot.

5) arzându-se.

Dacă nu mi-ai făcut tu pe plac și pe cheful meu⁶⁾, să te prefaci în pasăre, și să umbli de azi înainte arsă și friptă prin locurile și țările unde va fi arșița⁷⁾ cea mai mare, — cum m'am fript și m'am ars eu acum!

Și cum a rostit Sfânta Duminica cuvintele acestea, servitoarea deauna⁸⁾ s'a prefăcut într'o Rândunică și a sburat în lume. Și fiindcă Sfânta Duminică a blestemat-o să umble arsă și friptă, de aceea își face cuibul său prin podurile caselor, unde e căldura cea mai mare. Și tot de aceea, petrece ea numai prin țările acelea, unde sunt căldurile și arșițele cele mai mari.

LEGENDA CUCULUI.

A fost odată un împărat și-a avut doi Țeciori, pe Cucu și Ștefan, amândoi cu părul de aur; pe umeri aveau un luceafăr, pe piepturi semnul lunci și al soarelui, iar fața lor strălucea ca piatra cea scumpă. Împăratul a pornit la un război mare, din care nici nu s'a mai întors, căci dușmanii l-au omorât.

Înainte de a pleca împăratul la acel război, a zis fiilor săi:

— Ascultați, fiilor, ce vă spun! Eu mă duc la războiu, iară voi rămâneți în pace cu mama voastră, și, de cumva s'ar întâmpla ca eu să mor în acest războiu mare, atunci în locul meu vei urma tu, fiule Cucu.

După sfârșitul bătăliei, auzind împărăteasa despre moartea soțului ei, îndată strânse sfat mare și întări

6) după gustul meu. 7) căldura. 8) îndată.

în scaunul împărătesc pe fiul ei Cucu, precum lăsase tatăl său.

Lui Ștefan, însă, nu-i păru bine de aceasta, și începu a pismui¹⁾ pe frate-său. Văzând aceasta, mama lor se încercă destul a-i împăca; însă toate fură în deșert, căci niciunul nu voia decât împărăție, ori moarte.

Cei doi frați se luară la luptă și George învinge pe frate-său Cucu, și-l alungă de pe scaunul împărătesc.

Atunci, auzind despre aceasta tatăl lor, care se afla în cealaltă lume, scrise numaidecât o carte, și dând-o unui corb, îl slobozi²⁾ pe pământ, să iasă afară, în lumea cea nouă, cu cartea³⁾ și să o dea feciorului său, acuma împărat. Dar Ștefan nu băgă în seamă nici înfruntările tătânc-său, și așa lucrul rămase ca mai înainte.

Mama lor, supărată, s'a imbolnăvit foarte greu și, înainte de a muri, chemă pe amândoi fiii la sine și se încercă încă odată și pentru cea din urmă oară a-i împăca.

Văzând și de astă dată că sfatul ei părintesc nu-l primesc, le zise:

— Dacă nu mă ascultați voi pe mine, eu vă blestem cu lacrimile în ochi și cu limbă de moarte, ca Dumnezeu să vă despartă de tot: pe unul la răsărit și pe celălalt la scăpătat⁴⁾, și oricât vă veți încerca a vă întâlni laolaltă, să nu vi se împlinească această cerere a voastră!

Zicând aceasta, dânsa muri, iară pisma⁵⁾ între cei doi frați urmă și mai departe.

1) a invidia. 2) îi dete drumul. 3) scrisoarea. 4) apus. 5) invidia.

Nu mult după acestea, pe cei doi frați începu a-i dojeni ⁶⁾ conștiința ⁷⁾ din lăuntru: aveau visuri grele, în care tatăl și mama lor vorbeau cu dânsii, că nu e bine să mai aibă pismă între sine.

Atunci cei doi frați își aduseră aminte de blestemul mamei-lor. Și, așa, Ștefan chemă pe frate-său la sine, pentru a se împăca.

Văzând mama lor că, deși târziu, totuși se iartă unul pe altul, se îndură a le ușura în câțva blestemul, și așa ceru dela smei din ceea lume, ca pe ambii frați să-i prefacă în două păsări: Ștefan să rămâie în lumea cea nouă; iară Cucu să fie dus în lumea cealaltă, la tatăl său și la mama sa.

Aceasta se 'ntâmplă numaidecât. Acel Ștefan e pasărea dela noi, care cântă Cucu și atunci strigă pe frate-său din ceea lume; iară acela de acolo răspunde *Ștefan!* Adică se strigă frații unul pe altul.

LEGENDA COCOSTÂRCULUI.

Mergând odată Dumnezeu și cu Sântu-Petru la primblare, ca să vadă ce se mai întâmplă prin lume, ce mai fac și cum o mai duc oamenii, le ieșiră înainte o mulțime de jigăanii, unele mai urite și mai nesuferite decât altele, și nu le mai da niciun pic pace ca să se primble, ci unele începură a striga, altele a se agăța de dânsii, și altele a-i mușca.

Sântu-Petru, văzând atâtea lighioi foșcăind ¹⁾ în toate

6) *muștra*. 7) *cugetul*.

1) *forfotind, foind*.

părțile, din a căror pricină mai că nici nu se putea urni din loc, zise către Dumnezeu:

Doamne toate-s bune și frumoase câte le-ai făcut... toate-mi plac..., dar jigăniile acestea, drept să-ți spun că nici de cum nu le pot suferi!... N'ai cap să ieși măcar pe vreo câteva minute la preumblare, că-ți sar care din cotro înainte și ți se vără în suflet!... Și dacă eu, carele mult am văzut și am petrecut trăind în lume, nu le pot nicidecum suferi, oare ce să mai zică bieții oameni?... Cum socotiți? Oare n'ar fi bine să curățești pământul de dânsele, ca să n'aibă omenirea a mai suferi și din partea lor, căci și așa are ea destule și prea destule de suferit?!...

Dumnezeu, văzând că sfântul Petru are toată dreptatea, că jigăniile sunt din cale-afară nesuferite, nu zise nimica, ci, în loc de orișicare răspuns, cât ai bate în palme, strânse toate jigăniile, câte se aflau pe fața pământului, într'un sac mare, legă sacul bine la gură, ca niciuna să nu scape dintr'însul, îl luă apoi în spate și se porni cu sfântul Petre mai departe.

Iată că mergând ei așa, cât vor fi mers și pe unde vor fi mers, se întâlnesc cu un om, care se ducea spre mare. Dumnezeu, cum îl vede, îl chiamă la dânsul și îi zice:

— Auzi, bădișorule, cum te chiamă, n'ai fi dumneata așa de bun să duci sacul ăsta ²⁾ până la marea cutare?

— Ba l-oi duce, moșule, de ce nu, mai ales că tocmai spre mare e și drumul meu! — răspunse omul.

— Dacă e așa, apoi iacă ți-l dau, și când vei ajunge

2) acesta.

cu dânsul pe malul mării, întoarce-l cu gura în jos, apoi îl desleagă și îl scutură bine, că tot ce este înuntru³⁾ să curgă în apă. Afară de aceasta, încă una trebuie să-ți mai spun: nu cumva să te împingă păcatele și să-l deslegi mai înainte de ce vei ajunge pe malul mării, că apoi e vai și amar de capul tău! O să pățești una ne-mai-pătită!...

— Bine, moșule, binel... n'avea nicio teamă, că nu l-oi deslega! — zice omul, neștiind că cel ce i-a dat sacul e Dumnezeu, iar celălalt Sfântul Petru.

A luat după aceasta omul sacul pe umeri și a plecat cu dânsul spre mare, ca să împlinescă voia moșneagului. Însă după ce s'a despărțit de D-zeu și Sfântul Petru, și după ce s'a dus o bucată de loc, până ce i-a pierdut pe aceștia din vedere, s'a oprit, ca să mai odihnească puțin, căci sacul era cam greu, și afară era o căldură nesuferită. Și cum sta el așa și se odihnea, cugetă în sine:

— Oare ce va fi în sacul acesta, de mi-a spus moșneagul să nu-l desleg până pe malul mării, că de l-oi deslega mai degrabă — va fi vai și amar de capul meu!... Zău, cine mai știe?... Poate că a voit numai să-și bată joc de minel... Dar, ce mai atâta vorbă?... Ia să-l desleg!...

Și cum cugetă, așa și făcu.

Dar n'a apucat bine a-l deslega — și toate jigăniile săriră din sac și începură a alerga care încotro. Și, cât a-i scăpăra dintr'un amnar, se umplu iarăși pământul de dânsule.

Nu mult după aceasta, iată că omul, care a avut

3) *înduntru.*

să ducă jigăniile și să le arunce în mare, se trezește deodată cu cei doi moșnegi dinaintea sa, și Dumnezeu îi zice:

— Ei, bădișorul! așa m'ai ascultat?... Așa mi-ai dus sacul, unde ți-am spus să mi-l duci?...

— Apoi dă, moșule, m'au împins păcatele, ce să fac! — răspunse omul rușinat.

— Ce să faci?... de astăzi înainte n'ai să fii mai mult om, ci ai să te faci cocostârc și vei umbla prin toate bazinele⁴⁾ și pâraiele, — și până ce nu vei aduna iarăși la un loc în sac toate jigăniile cărora le-ai dat drumul, până atunci tot cocostârc să rămâi.

Și cum rosti Dumnezeu cuvintele acestea, omul îndată se prefăcu într'un cocostârc cu o gușă mare la grunaz⁵⁾, care e sacul de odinioară, și tot cocostârc a rămas el până 'n ziua de astăzi, căci nici până acum n'a putut să prindă otate jigăniile; de oarece acestea, după ce au scăpat din sac, s'au făcut cu mult mai cumiți de cum au fost dintru început; acuma nu se arată orișunde și orișicui, ci cele mai multe dintre dânsele stau ascunse prin găuri pe sub pietre, prin ape, prin iarbă, mai pe scurt pe unde pot să se ascundă de ochii oamenilor.

LEGENDA GANGURULUI.

Zice că a fost odată, la răsărit, un preot foarte bogat, despre ale cărui bogății se duse vestea până în țara turcească. Și preutul acela avea un băiat și o fată.

4) mlaștinile, 5) gât.

Iată că, într'o dimineață, vine o ceată de Turci, și, răpind toată averea preotului, îl iau și pe dânsul împreună cu preoteasa și cu fiica lor, anume Sofia, și-i duc pe tustrei în robie.

Băiatul, care în acest timp era dus în grădină ca să culeagă cimbru și mărar, când se întoarse îndărăt, află casa pustie. Nici tată, nici mamă, nici soră, nici nime!...

Deci văzând casa pustie și aflând că părinții și cu sora sunt duși de Turci în robie, numaidecât s'a îmbrăcat în veșminte domnești de aur și cu un fir de mătăasă roșie la gât, și a plecat în țara turcească, ca să caute pe părinți și pe soră-sa, strigând neîntreput pe unde trecea:

„Cimbru și mărar, soro Sofio!”

Dar în zadar i-a fost toată strigarea și căutarea, că nicăiri nu i-a putut afla.

Deci, văzând dela un timp că numai degeaba se sbuciumă, că nu-i mai poate nicăiri găsi, s'a rugat lui Dumnezeu să facă ce va face cu dânsul, ca să nu se mai sbuciume și să se necăjească atâta. Și Dumnezeu i-a ascultat rugămintea și l-a prefăcut într'o pasăre, pe care o numim noi astăzi gangur, având pene galbene aurii și un fir de mătăasă roșie la gât.

LEGENDA LICURICIULUI.

În vremea veche, lumea era mai bună și pământul mai curat ca acum. De-aia ¹⁾ și Dumnezeu și sfinții

1) de aceea.

umblau pe pământ. Și sfinții își aveau și ei cuprinsul²⁾ lor, cum bunăoară avem și noi azi: casă, masă, vițișoare, și de toate câte trebuie la casa omului.

Intre sfinți, însă, ăl mai însemnat era Sfeti³⁾ Petrea. El umbla mai mult cu bunul Dumnezeu p'un drum. Dar își avea și el ca tot Românul, rostul⁴⁾ lui: casa lui și toate treburile în bună rânduială, ca un sfânt al lui Dumnezeu ce era.

Intre alte avuturi ale sale, se zice că avea și o herghelie însemnată de cai frumoși, tot unul și unul: negri 'n păr ca pana corbului și iuți ca focul, de mâncau nori, nu alta. Mă rog d-voastre: cai de sfânt, și dă-le pacer!

Și 'n vremurile-alea, cum din păcate și-acum, pe lângă sfinți — oamenii lui Dumnezeu — erau și destui hoji de codru, căci și Dracu și-a avut și-și va avea totdeauna partea sa în lume.

Dar mai înainte vreme, hojii erau tot mai puțini și mai cu frică și rușine, și ședeau prin codri, neumblați decât de duhuri rele; pe când în ziua de azi, hojii s'au înmulțit așa de tare, încât te fură ziua nămiază-mare, ba te fac de le dai cu mâna ta, și tu rămâi cu o mână la inimă și cu alta te scarpini în cap!

Un hoțoman de frunte, pe vremurile-alea, era și Cucu.

De unde și până unde, acesta află de caii lui Sfeti Petre și își pune 'n gând să-i șterpelească.

Nu trecu prea multă vreme la mijloc, fiindcă Sfeti Petre era mai mult călător p'în lume cu Dumnezeu.

2) averea. 3) sfântul. 4) starea.

Și-așa, într'o noapte, făcu cum făcu și fură caii,
— și cu ei la pădure, băietel!

A doua zi pică⁵⁾ și Sfeti Petre din călătoriile sale.
Cum veni, întrebă de cai. Caii nicăiri!

Că o fi, c'o drege, — că sucită, că 'nvârlită, —
nu sunt caii și pace!

Ei! De luat, i-a luat, dar cine i-a luat și cine i-a
dus?

Sf. Petre, ca un sfânt al lui Dumnezeu ce era,
numaidecât ghici hoțul: Cucul i-a luat! Și, după el,
copii!

Sf. Petre ceru dela Dumnezeu să-i dea câțiva câini
voinici, cu care să plece p'în păduri după cai.

Dumnezeu îi dăde lupii, și de-atunci lupii au ră-
mas să fie câinii lui Sf. Petre.

Și plecă Sf. Petre cu câinii după el, și răscoli
toate pădurile și toate hududoaele⁶⁾, de dimineața
până seara, și de urma cailor nu mai dăde și nici
de-a hoțului. Il apucă noaptea 'n pădure. Și era o
noapte de să-ți dai cu degetele 'n ochi, de întuneric
ce era: beznă, nu altceva. Mai întuneric ca în Iad.
Nu mai vedea Sf. Petre în cotro să mai apuce.

Atunci se rugă el la Dumnezeu să facă vreo mi-
nune, ca să-i lumineze calea.

Dumnezeu sfântul ascultă rugăciunea lui Sf. Petre
și, cât te-ai șterge la ochi, se umplu toată pădurea
de Licurici.

Sf. Petre se înveseli și, pe lumina Licuricilor, mai
căută caii toată noaptea prin păduri, iar la ziuă se
întoarse acasă tot fără cai.

5) sosi. 6) răpi, locuri neumblate.

Atunci Sf. Petre blestemă pe Cuc să se prefacă în pasăre neagră, să fie cobe rea⁷⁾, și singur să-și spuie numele, unde s'o afla.

De atunci hoțul Cucu a rămas pasăre neagră și blestemată. Și când ți-o cânta în spate, pe casă, sau în curte, moarte însemnează. Și el, altceva nu mai zice, decât își strigă toată ziua numele prin păduri: Cucul Cucul

Și Cucu are mare frică de Licurici. De aceea, cum se ivesc Licuricii prin păduri, el încetează de a mai cânta, crezând că Sf. Petre îl caută iar să-l prinză, pentru că i-a furat caii.

Licuricii sunt blagosloviți de Sf. Petre ca să lumineze calea rătăciților prin păduri: ei sunt făcliile pădurilor. Ei se ivesc tot aproape de Sf. Petre, adică de ziua lui Sf. Petre, cam prin postul lui Săn-Petru.

Atunci și Cucu tace.

G Â R G Â R I Ț A¹⁾

Era odată un om putred de bogat, — așa de bogat, încât rânca banii cu lopata. Și magaziile lui pline cu bucate erau așa de mari, cât ar fi putut îndestula un colț de țară.

Pe cât era, însă, omul acesta de bogat, cu zece părți era el mai sgârcit: așa de sgârcit, că nu-i scăpa din mână nici măcar o bucățică de mămăligă mucedă la un sărac. Căci așa a fost, și e, și va fi cât lumea

7) *vestitoare de rău.*

1) *gărgărițele sânt insecte care rod grânele.*

omul sgârcit: îi e neconținut frică c'o săraci, dacă o milui un sărac cu o bucăică cât de mică.

Și în țara aia, unde era bogatul ăsta, se întâmplă într'o vreme o foamete mare, cum nu s'a pomenit în lume. Că mureau oamenii de foame: mâncau bieții creștini iarbă și frunze ca vitele, — și nici iarbă și frunze nu mai erau, căci era o secetă mare de s'a-prindea pământul. Bieții oameni rodeau cojile copacilor și mâncau pământ sărat căci nimeni, nimeni nu avea o boabă de grâu sau de porumb. Numai magaziile bogatului nemilostiv gemeau de bucate, — și el nimă-rui nu da o fărâmbă. Și cu cât năvăleau oamenii și cereau bucate, cu atâta el incuia magaziile cu verigi de fier și cu lacăte, — și punea străjuiri ²⁾, ca nimenea să nu se apropie. Și celui ce cerea bucate, îi răspun-dea ca să-i aducă aur și argint și-apoi îi va da.

Dar de unde era să-i aducă bieții săraci aur și argint?

Și-așa mureau oamenii pe un cap, de foame, pe lângă magaziile pline cu bucate ale bogatului nemilostiv.

Dela o vreme, însă, Dumnezeu sfântul, văzând atâta impietare de inimă la bogatul nemilostiv, își intoarse mila și începu a ploua, și rodiră câmpiile din belșug, încât ședeau acuma bucatele grămezi pe câmpuri.

Iar în magaziile bogatului nemilostiv trimise atâtea Gărgărițe, câte boabe erau acolo. Și în puțină vreme, toate bucatele nu mai rămaseră decât niște coji, care nu mai erau bune de nimic.

2) paznica.

Bogatul, de mare ciudă, se îmbolnăvi, — și atât de mult zăcu, încât îl mâncară viermii de viu.

De atunci a rămas de mănâncă Gărgărițele bucafele de prin magaziile oamenilor bogați.

LEGENDA ALBINEI.

(G. COȘBUC).

Era odată o femeie și avea doi copii: un băiat și o fată.

Copiii au plecat amândoi în lume, să-și caute de lucru, pentrucă mama lor n'avea putere să-i ție.

Băiatul a intrat învățăcel¹⁾ la un țesător de pânză, iar fata căra pietre pentru zidarii care făceau case.

După câtăva vreme, mama lor s'a îmbolnăvit de moarte și a rugat pe un om din satul său să ducă veste copiilor.

Omul, după mult umblet prin lume, a găsit pe băiat și pe fată.

Băiatul era tocmai la războiul de țesut. Și când i-a spus omul de ce a venit, băiatul răspunse:

„Eu ce să-i fac? Las' să moară, că e bătrână și i-a sosit ceasul. Eu nu pot să plec, că am prea mult de lucru”.

Și a rămas băiatul tot la războiu, — și a țesut mai departe, și n'a plecat.

Pe fată, a găsit-o omul suind schelele cu pietre în poala hainei. Și când i-a spus omul de ce a venit, fata a lăsat pietrele jos și a început să plângă, — și a plecat într'un suflet spre casă.

1) ucenic.

Mamă-sa, când a văzut-o, s'a ridicat din pat și, de multă bucurie, i s'a limpezit sufletul; — dar s'a făcut neagră de supărare, când i-a spus că băiatul n'a vrut să vie. A luat capul fetei între mâini și a sărutat-o pe frunte și a zis:

„Măcar că el a uitat de mine tocmai în ceasul morții mele, eu vă iubesc deopotrivă pe amândoi. Il iubesc și îl iert. Și dacă a făcut cu asta vreun păcat, să-l judece Dumnezeu, că e drept și puternic, — și judecata lui e fără greșală.

Așa a zis biata mamă, apoi și-a lăsat capul pe căpătâi și-a închis ochii și-a murit.

Și, în clipa aceea, fata s'a făcut Albină, iar băiatul Paianjen.

Și de atunci Paianjenul trăește singur, veșnic singur, fără frați și fără surori, și fără părinți. El fuge de lumină și veșnic își țese pânza prin locuri întunecoase, — și e tot posomorit și supărat, iar oamenii îl urgîsesc și, oriunde îl află, îi strică pânza și pe el îl fugăresc și îl omoară.

Iar Albina, de atunci e veselă și toată ziua zboară de pe o floare pe alta, și trăește cu părinții ei și cu frații și cu surorile la un loc. Oamenii o iubesc și o văd cu drag, căci ea cu toți împărtășește ceea ce adună, și tuturor le dă din micrea ei, — iar casa ei e lagurul cel galben ca soarele, și din ceara albinelor face creștinii lumânările, pe care le aprind în ceasul morții și le pun să lumineze sub icoana Maicii Domnului.

LEGENDA MUȘTEI COLUMBACE.

Se zice că în timpurile cele mai vechi, s'ar fi aflat prin părțile de peste Olt un mare șarpe; că ar fi avut șapte capete și că ajunsese spaima satelor pe unde trăia. El era așa de mare, că, pe unde trecea, lăsa în urmă-i o dără¹⁾ destul de adâncă. Ochii lui erau așa de luminoși, că, în apropierea culcușului unde dormea noaptea, era ca și ziua în amiazi.

Și nu sta numai într'un loc, ci mergea unde-i plăcea, fără să aibă vreo frică, fiindcă nimenea nu îndrăsnca să-i stea în cale. Dar, după cum se spune, locul unde petrecea mai mult era în apropiere de Craiova, pentrucă pe acolo putea să aibă și să găsească mâncare mai cu înlesnire. Hrana lui erau animalele și oamenii, pe care-i prindea în cale. Toți erau cuprinși de o mare groază, când auzeau puternicul lui fluierat, și căutau să fugă în locurile cele mai ascunse. Nimeni nu avea curajul să i se împotrivescă.

Intr'una din zile, se zice că vreo 15—20 de voinici, călări și înarmați cu pucii, se luară după el. Șarpele, cum îi zări, începu să pocnească din coadă. Căii se speriară și o luară la fugă îndărăt, iar alicele, pe care voinicii le aruncaseră asupra lui, nu prinseră de loc în pielea cea groasă.

Câte rugăciuni pe la biserici și mănăstiri nu făceau preoții, ca Dumnezeu să îndepărteze fiara din mijlocul lor! Dar toate erau de geaba. Toți pierduseră orice nădejde de a fi scăpați și așteptau din când în când să fie înghițiți de șarpe.

1) dungă.

Tot pe atunci, era în acele părți un voinic, anume Iovan Iorgovan. Era vestit pentru curajul său, și multe isprăvi făcuse. Calul lui sărea munții fără nicio greutate; iar când necheza, se auzea cale de trei poște.

Văzând descurajarea la care ajunsese lumea, Iovan spuse tuturor că el va ieși să lupte cu fiara.

Intr'o bună dimineată, puse șeaua pe cal și, după ce-și luă ziua-bună dela toți care-l împresurau (și nu mai aveau nădejde de a-l mai vedea), se urcă pe cal și, cu un mare iatagan²⁾ în mână, porni după șarpe.

El merse mai întâiu la culcușul lui. Nu-l găsi. Dar dădu peste dâra corpului și o luă după el. După o goană de vreo jumătate de poștă, îl ajunge într'o vale, unde Vârcolacii mâncau o pradă prinsă. Când îl zări, dete pinteni calului și mai tare, ca să poată ataca șarpele înainte de a se scula.

Șarpele, observând că vine ceva spre el și că poate avea o nouă pradă, începu a se descolăci spre Iorgovan.

Iorgovan dădu a doua oară pinteni calului, care, ca un smeu, se aruncă asupra șarpelui.

Aci, în acea vale, pe Jiu, mai sus de Craiova, se încinse o luptă între șarpe și Iorgovan.

Șarpele, îndârjit, pocnea din coadă de urla valeda și, cu cele șapte capete, căuta să înghiță pe cal și pe Iorgovan.

Cu iataganul bine ascuțit, Iorgovan tăia trei ca-

2) un fel de sabie grea încovoiată.

pete fiarei, care în sbieretul cel mai asurzitor porni spre munte, răzemându-se în capete și în coadă.

Iorgovan, tot după el.

Ajunși în munte, șarpele căuta a se ascunde prin păduri, dar în zadar, căci Iorgovan, găsimdu-l, îi mai tăia două capete.

Atunci începu să fugă în spre Dunăre dealungul munților, sărind din munte 'n munte.

Iorgovan meru după el! Când îl ajunse la colina numită Capul Șarpelui, Iorgovan îl pierdu din vedere, dar văzând că o peșteră stă deschisă înaintea sa, numai că își inchipui că trebuie să fi intrat acolo. Și nu se înșelă, căci, ajungând la gura peșterii, îi văzu urma prin țărână.

Atunci Iorgovan descălecă de pe cal și-l băgă înăuntru, ca să scoată șarpele. Când șarpele ieși, îi mai tăia un cap, astfel că rămase numai cu unul.

Șarpele, plin de mânie și sbierând înfiorător, o luă înainte.

În urmă, după o goană de vreo două zile prin munți, se apropiară de Dunăre.

Înainte de a sări în apă, se zice că șarpele s'ar fi întors spre Iorgovan și ar fi voit să-l sugrume, dar, slăbindu-i-se puterile, s'ar fi afundat în Dunăre, scoțând următoarele cuvinte:

„Iorgovane! Iorgovane! tu, cu calul tău, mi-ai pierdut vieța. Să știi, de acuma înainte, că ce va ieși din acest loc, unde eu mă înec, va fi pericol pentru calul tău și pentru toți caii de acum încolo. Iar tu vei crăpa de necaz, văzându-ți calul tău pierind din cauza mea!”

Și ceea ce iese din acel loc în timpul primăverii este **Musca rea**.

Și este adevărat că ea atacă mai mult caii, decât pe celelalte animale.

CALUL DRACULUI¹⁾.

Mai de mult, Dumnezeu și Satana erau în neconținută sfadă.²⁾

Dumnezeu, pașnic de felul său, îl lăsă pe Satana ca să-și joace mendrele³⁾, până va avea voie, căci gândea el că dela o vreme o să se mai moaie.

Dar Dracul tot drac e: ori l-ei lua cu buna, ori cu răul.

Așa păți și Dumnezeu. L-a fost așteptat o vreme hăt⁴⁾ destul de lunguță, cu nădejdea că l-a vedea mulțumit și împăciuit, dar în zadar.

După ce-i da una, el aștepta alta, și tot așa, din pofte 'n pofte.

Văzând Dumnezeu dela un timp că nu-i niciun chip de a mai trăi în pace cu Satana, și-a înarmat toți slujbașii, punând la îndemână fiecărui înger câte un cal frumos, de să te tot uiți la ei.

Ingerii, încălecând care-și de care pe calul său, într'o zi, pe când se revărsa de ziuă, o porniră în frunte cu Sf. Gheorghe împotriva Satanei și a slugilor lui.

Sf. Gheorghe, care avea un cal cât trei și frumos

1) Numele popular al Libelulei. 2) ceartă. 3) să-și facă după plac. 4) foarte rea.

ca o minune, dela o vreme simți că calul lui nu numai că nu merge înainte, dar încă hicnea⁵⁾, adică da înapoi ca racul.

Atunci, numaidecât auzi Sf. Gheorghe un glas dumnezeesc, care-i spunea să se scoboare de pe cal, că e fermecat pe seama Satanei.

„Ei! dacă-i așa treaba, al dracului să fie de acuma înaintel”, îi zise Sf. Gheorghe, lăsându-l din căpăstru.

Și așa a și fost, căci, din voința lui Dumnezeu, nu a putut merge nici trei pași și s'a și schimbat într'o gănganie sburătoare, căreia noi, pământeni, și până în ziua de azi, oriunde o vedem, îi zicem Calul dracului.

LEGENDA COSAȘULUI.

Pe vremea când *Sfântul Iosif* și cu *Domnul Hristos* erau ascunși de frica păgânilor în niște ierburi înalte până la brâu, se zice că ar fi venit un *cosaș mare*, mare, care avea o coasă cât trei, ca să cosească iarba în care erau ascunși *Iosif* și *Hristos*.

Domnul Hristos, văzându-l că a venit să cosească și temându-se ca nu cumva, prin cosirea ierbii, să fie descoperit de păgâni, l-a rugat să nu cosească.

Cosașul, însă, cu toată rugămintea Domnului Hristos, a început să cosească în ciudă câmpia, că doar și el era păgân, — și de vrut ar fi vrut și el cu tot sufletul să-l prindă.

Domnul Hristos, văzând aceasta, se rugă lui Dum-

5) (=icnea), gema îndușit.

nezeu ca să-i pună piedici cât de mari, căci nu sosisese încă seara și era cât pe aci să se gate¹⁾ câmpul.

Dumnezeu îl ascultă și a dat o căldură de țî se usca și limba în gură, de fierbințeală.

Cosașul, însă, își aruncă toate hainele de pe el, de se lăsă numai în cămașe, și cosea din greu, fără de a lua în seamă căldura și năduful¹⁾ cel mare.

Dumnezeu, văzând că nu e modru³⁾ de împiedicare, a dat o vreme rea și urită, de să nu-ți scoți nici căinele din casă.

Cosașul, însă, își imbracă toate hainele și haida iarăși «*ciors! ciors!*» mai departe, tăind niște brazde cât drumul de late.

Domnul Hristos, văzând sporul cosașului, tremura că l-or afla păgânii, și așa necăjit cum era, îngenuchiă și începu a-l blestema, zicând:

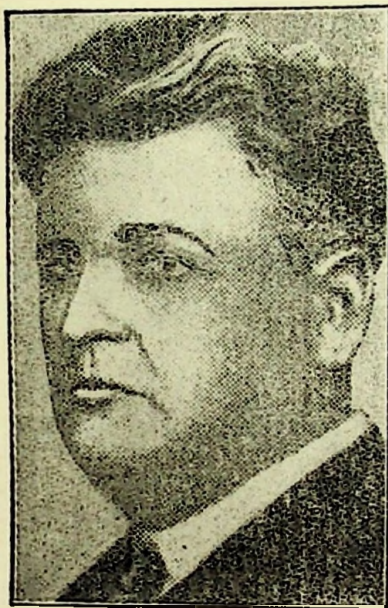
„Afurisit să fii, cosaș blestemat și neînțelegător! Și cât timp vei mai trăi de acuma mai înainte, alta nimic să nu faci, ci numai să tot cosești — și niciun spor să nu ai!

„Până va fi lumea, să trăești tot printre oameni cosași, printre care alergând, să-ți taie picioarele, ca pedeapsă că nu m'ai ascultat!“

Omul-cosaș, cum a auzit acest blestem, îndată s'a și schimbat într'o gujulie¹⁾ mică și verde ca iarba, și lungă în picioare, care și astăzi se mai vede prin fânețe și rături⁵⁾ alergând și sărind printre firele de iarbă și pe dinaintea coaselor oamenilor muncitori.

Și această gujulie se cheamă *Cosaș*.

1) să se isprăvească. 2) căldură apăsătoare. 3) nu poate. modru, în Transilvania, inseamnă, chip, mod, puțință. 5) insectă asemănătoare cu o muscă mică (gâză, găzulie 7) (în Transilvania), livezi, lunci.

Mihail Sadoveanu.

Mihail Sadoveanu este un povestitor foarte atrăgător.

Pentru voi, copii, el a scris unele bucăți cu adevărat minunate.

Câteva sânt cuprinse în paginile ce urmează aci.

Sadoveanu s'a născut în Pașcani la 1880 și trăește la Iași. Scrie și azi. A scris până acum peste 50 de volume. E unul din marii noștri scriitori din ziua de azi.

POVESTIRI
DE
M. SADOVEANU

DIN DUMBRAVA MINUNATĂ.

„Vină'ncoace, *gângania*¹⁾ dracului *icnea*²⁾ cu *obidă*³⁾ slujnicuța, trăgând de o aripă și smucind după ea pe Lizuca. Din pricina ta, să'ndur eu observații și ocări!“

Fetița începu a scânci subțire, înțepenindu-se în picioare și trăgându-se într'o parte:

— Lasă-mă! dă-mi drumul! Tu ești o servitoare... Am să te spun la tata.

— Da? ai să mă spui? Și slujnica îi făcu vânt înainte, ajutându-se puțin și cu piciorul. *Domnu'* nu vine degrabă acasă! și până s'a întoarce el, îți spânzurăm noi *chelea*⁴⁾ 'n băț!“

Lizuca făcu *bot*⁵⁾ și întoarse o privire de ură pe sub sprâncenele încruntate.

„Așa? strigă slujnicuța; te uiți ca hoții? Are dreptate cuconița. Dihanie și soiu rău ce ești!“

Prinzând iar pe copil de o poală a rochiței, îi făcu ceea ce se chiamă *un șurub*, răsucindu-i în moalele capului unghia cea mare și *monturile*⁶⁾ degetelor.

1) insecta. 2) ofta cu necez. 3) supărare. 4) pielea. În popor, prin Muntenia, Dobrogea, Basarabia, Bucovina și o parte din Ardeal, se zice: chele. 5) scoase buzele în afară. (= se supără). 6) incheieturile degetelor.

Văzând că Lizuca se stăpânește încă, îi mai făcu unul și mai îndesat, și mai în *răspăr*⁷⁾ până ce simți sub degetele mâinii celeilalte carnea tremurând și auzi lacrimile forfotind în năsușorul cel *neînsemnat*⁸⁾.

„Mai na și dobândă!, vorbi ea râzând, ș'o plesni cu palma peste capul tuns. Să te duci și să te 'ntorci când te-oiu chema eu!”

Lizuca se poticni și se izbi cu capul de perete. Apoi smârcâind, își înghiți și-și stăpâni lacrimile și întoarse iar pieziș spre slujnică privirea de hoț.

Dar Ileana intrase în *cuhne*⁹⁾ și vorbea subțire și *năvalnic*¹⁰⁾ cu bucătăreasa. Duduia Lizuca putu să-și usuce în voie lacrimile cu acea parte a mânicilor cu care își ștergea și nasul, Apoi observă, aproape, pe prietenul ei Patrocle și zâmbi.

Patrocle era un cățel roșcat, cu picioarele scurte și strâmbe și cu capul mare. Intre ochii *omenești*¹¹⁾, sprincenați negru, avea adânci crețuri perpendiculare — și anii și *experiențele*¹²⁾ vieții îi *încărunțiseră*¹³⁾ perii din jurul botului.

Indată ce văzu surâsul duduii Lizuca, se apropie și începu a-i linge mâna, plină încă de șerbet de portocale.

„M'au bătut și ieri“, oftă Lizuca; „m'au bătut și azi; mă bat în fiecare zi...”.

Patrocle o înțelese ca totdeauna. După ce-i curăți mâna, se întoarse pe labele de dinapoi, se înalță și se sprijini ușor de pieptul fetei, și o mângâie, ștergându-i de pe obraz urma lacrimilor sărate.

7) în *potriva părului*. 8) *mic*. 9) *bucătărie*. 10) *repede de tot și tare*. 11) *asămănători cu ai omului*. 12) *pățaniile*. 13) *se albiseră în parte*.

„Patrocle, îi zise Lizuca, tata nu mai vine dela București și pe bunici nu i-am văzut de multă vreme. Nici nu ne lasă să ne mai ducem pe-acolo. De când a murit mama, noi o ducem tare rău”.

Patrocle scheună ușor și-o privi cu ochii lui frumoși, *cercuiți*¹⁴⁾ cu aur.

„Intradevăr, răspuse el, o ducem foarte rău”.

„Pst! i-auzi!, vorbi iar Lizuca, înălțând un deget. Mămica râde. Ea râde totdeauna. Mama noastră nu râdea așa..!”.

Fetița rămase cu urechea ațintită. Căzu pe gânduri. Dar nu stătu mult în cumpănă.¹⁵⁾

„Patrocle, vorbi ea înălțând lângă nas arătătorul mâinii stângi, eu nu mai stau aici. Mă duc la bunicii mei”.

Cănele o privea țintă.

Fetița se strecură spre cerdacul de dindos, pe unde o scosese slujnicuța, și trase dintr'un *cotlon*¹⁶⁾ al ei o hăinuță și o beretă de lână roșie. Se plecă și-și ridică *colțunii*¹⁷⁾ căzuți. Apoi iar rămase gânditoare.

Stând cuminte pe coadă, Patrocle îi urmărea toate mișcărilor. Indemnat de *prevederea*¹⁸⁾ stăpânei lui, se strecură nesimțit și cu urechile *clăpăuge*,¹⁹⁾ spre bucătărie, și se întoarse în scurt, purtând delicat în gură, numai de o margine, o felie mare de pâine albă. Un glas răgușit răsună în urma lui:

„*Țibă!*²⁰⁾ *turba*²¹⁾ *naibii!*²²⁾ bată-te Dumnezeu să te bată și n'ai mai ajunge!” O bucată de lemn sună cu sgomot în cerdac și săltă de câteva ori în capete

14) înconjurați cu o dungă galbenă. 15) nu mai stătu la îndoielă. 16) un loc mai ascuns, colț. 17) clorapii. 18) băgarea de seamă. 19) blege. 20) mergi de aici, marș! 21) cuvânt de ocară pentru câini (turbare!). 22) dracului.

pe urmele cățelului. Patrocle întoarse capul, înțelese că urmărirea încetează și veni cu pânea la tovarășa lui.

— Patrocle, de ce duci pânea în gură? întrebă râzând Lizica.

— Pentru că n'am buzunar! îi răspunse cu ochii cățelușul, foarte vesel.

— Atunci s'o strângem la mine, s'avem la vreme de nevoie, hotări duduia Lizuca. Și primind dela Patrocle pânea, o așază cu grijă într'un buzunar al hăinuței roșii. — „Ne mai trebuie ceva, urmă apoi fetița, și pe urmă fugim. Ne ducem în lume, la bunicii noștri!...”

Lizuca cunoștea toate cofloanele casei. Găsi îndată cenușa de care avea nevoie, umplu ochiu celalt buzunar al hăinuței sale și se întoarse spre porțița dela stradă.

„Tărățele, ori făina, nu sunt bune (explică ea). Este o poveste cu copii rătăciți, pe care mi-o spunea bunicuța, — și acolo se vede că iepurii și vulpile lingeau dâra de făină și de tărăță, și copiii n'au mai putut cunoaște drumul înapoi. Ca să se cunoască semnele, trebuie să presari cenușă. Hai să mergem, Patrocle!”

„Hai!” răspunse cățelul. Și ieșiră amândoi pe porțiță, pornind pe-un drum lung și plin de *peripeții*.²³⁾

II.

Vremea era *pe la toacă*²⁴⁾, dar căldura era încă *în toiu*²⁵⁾ și juca rotind ca răsfrângerile unei ape

23) întâmplări neprevăzute. 24) pe inseratele, când se toacă la biserică pentru rugăciunea de seară (pe la ora 16). 25) puternică, în temelul ei (în culmea ei).

tainice pe deasupra caselor adormite. Ulița ridică, pustie și singuratică, spre strălucirea asfințitului. Clopote începură a bate dulce și trist, dela bisericile târgului. Fetța se opri o vreme în loc ascultând.

„Așa sunau clopotele și *atunci...*“²⁶⁾ șopti ea, cu ochii *duși*.²⁷⁾

Cei doi tovarăși trecură *domol*²⁸⁾ pe cărarea din marginea uliții până sus în deal, la plopul lui Mihalcea. Acolo Lizuca se opri și băgă de seamă că s'a isprăvit cenușa.

„Patrocle, ce facem noi acum?“ întrebă ea pe cățel.

Patrocle își scutură urechile mari și o privi țintă:

„Nu știu, stăpână!“

Prin plopii tremurători străbătu un freamăt prelung. Dudaia Lizuca zise:

„De aceea trebuie să apucăm pe drumușorul dela stânga. Chiar și frunzele ploilor se 'ntorc întracolo. Pe urmă, trebuie să trecem printre livezi și prin dumbrava Buciumenilor și îndată dăm de căsuța bunicilor. Dacă am isprăvit cenușa, mergem până acolo, și înapoi nu ne mai întorcem. Acolo nu ne bate nimeni, și bunicuța are să plângă și are să se bucure că am venit.“

— Pe tine te dor picioarele, Patrocle?

— Nu.

— Nici pe mine. Hai să mergem! Uite, Patrocle, pe aicea drumul e mititel și îngust, da-i mai frumos decât în târg. Și la dreapta și la stânga s'au adunat *popușoii*.²⁹⁾ Se mișcă și sună ca niște săbii. Dar eu nu mă tem. Ei ne îndeamnă înainte și ne pot apăra

26) când murise mama ei. 27) plini de amintire tristă. 28) încet. 29) porumbni.

de multe *jivine*³⁰⁾ rele. Vezi tu? Păpușoii au și împărăteasă, Patrocle. O floare mare și mândră: bunica zice că o chiamă Sora-Soarelui. Să ne oprim aici, lângă ea. Ce mai faci mata, Sora-Soarelui?”

Floarea cu coroana aurie se clătină ușur spre copilă, la adierea vântului.

„Imi pare bine că te gălesc înaltă și frumoasă, urmă Lizuca. Noi ne ducem la bunicuța și la bunicul“.

— Foarte bine, aprobă floarea-soarelui.

— Căci acasă nu mai putem sta. Tata a bătut din picior la bunici și nu mă mai lasă la dâșii. Și când era tata acasă, mămica se *sfădea*³¹⁾ cu dânsul: țipa *subfire*³²⁾, cerea să vândă livezile și pădurea. Tata nu voia și zicea că sunt ale mele, rămase dela mama. Iar mămica tropăia *mărunțel*³³⁾ și se uita *holbat*,³⁴⁾ și a căzut pe scaun leșinată; și tata a sărit și a stropit-o cu apă. Pe urmă tata s'a dus; iar mămica mă tot bătea, dar eu nu plângeam. Mă strecuram la Patrocle, în cușca lui, și stam acolo ascunsă și mă gândeam la mama, care s'a dus și nu s'a mai întors. Mama mea a murit, sora-soarelui!“

Floarea lasă să cadă deasupra copilei două petale ca niște fluturi de lumină și clătină intristată din cap.

„Așa-i că pe aici e drumul la bunicii mei? Atunci hai să mergem, Patrocle, că altfel întârziem“.

La doi pași de duduia Lizuca, cățelul scurma ușurel cu o labă un mușuroiu de furnici, apoi își vârî botul în el, mirosind. Idată începu să scuture din cap și să pufnească, țopăind la dreapta și la stânga.

30) animale sălbatice. 31) se certa. 32) cu glas ridicat. 33) cu pași mărunți. 34) cu ochii mari (spertat).

Lizuca începu a râde.

„Vezi, Patrocle, dacă nu le dai pace, ele te mușcă. Stai cuminte, să ți le iau de pe bot și să le dau drumul în iarbă. Nu știi, mata, că aici este și împărțeaua furnicilor? Și dacă o scăpăm de primejdii ea ne dă un fir de paiu! — și, când avem nevoie de dânsa, îndată vine să ne ajute, cu toate furnicile ei! Așa! Uite paiul! Hai să mergem. Rămâi sănătoasă, Sora-Soarelui!“.

III.

Coborîră printre livezi, unde adiau miresme calde de *cimbrișori* ³⁵⁾ și *ceară* ³⁶⁾. Garduri înalte de de nuiele, cu streșină de spini, se ridicau la dreapta și la stînga. Și sălcii bătrâne, cu forme ciudate, își mișcau domol *pletele* ³⁶⁾ argintii. Lizuca știa că sălciiile acestea sunt oameni și dihanii, înțeleniți din vremuri vechi de o *vrajă* ³⁷⁾. Le privea cu sfială și le asculta cum oftează și cum șoptesc.

Drumul celor doi tovarăși mai întârzie o vreme, lângă o adunare liniștită de *gângăni* ³⁸⁾ mărunte și roșii, punctate cu negru.

„Patrocle, acestea-s vacile Domnului!“ zise fetița.

— Știu, dar trebuie să mergem, căci acuși asfințește soarele, — răspunse cățelul.

— Mergem, Patrocle, nu te supăra. Uite, pe coasta de dincolo, se vede dumbrava. Acuși ajungem.

Era în juru-le tăcere și adâncă singurătate, — și o

35) flori mirositoare. 36) crengile sălcilor. 37) farmec (fermece). 38) insecte.

lumină dulce se cernea printre crengile sălciilor. Nu se auzea nici lătrat de câne, nici chemare de pasăre. Parcă intraseră în ținutului unui *basm*³⁹⁾. Deasupra, departe, se pleca cerul albastru spre dumbravă, curgând ca o apă, — și o împărăteasă *pajură*⁴⁰⁾ plutea pe *talazul*⁴¹⁾ acela, cu aripile neclintite.

Dar deodată, la o cotitură, răsări ca din pământ o babă, mărunțică și *mohorită*⁴²⁾, cu ochi mititei și cu nasul *coroiat*⁴³⁾. Venea încet spre cei doi tovarăși, sprijinindu-se într'un *toiegel*⁴⁴⁾ alb. Patrocle *ciuli*⁴⁵⁾ o o clipă urechile, mârâi ușor, apoi rămase cuminte lângă Lizica.

La doi pași de copil, bătrânică se opri:

„Așa-i că te duci la bunica?”

Lizuca o privi uimită. De unde știa bătrâna că ea și cu Patrocle se duc la bunica? Apoi înțelese și zâmbi:

„Așa-i că mata ești Sfânta Miercuri? — vorbi ea fericită. Până acum nu te-am văzut niciodată, dar acum te cunosc. Unde ți-i cățelușa cea cu dinții de fier și cu măselele de oțel?”

Sfânta Miercuri răspunse, zâmbind:

„Am lăsat-o acasă, să-mi păzească gospodăria”.

— Da? îi răspunse Lizuca. Noi nu ne temem de dânsa, că sântem oameni buni. Sărut mâna, Sfântă Miercuri. Acuși asfințește soarele și Patrocle se teme să nu întârziem.

— Du-te puiu babei, îi răspunse bătrâna, punându-i

39) poveste. 40) vultur. 41) apă, (alci: aerul) în mișcare, valuri mari. 42) întunecată. 43) întors ca ciocul (pițcul) unui vultur. 44) bețșor de călătorie. 45) le plecă spre spate (semn că e atent).

mâna în creștet. Mata ești o copilă orfană și năcăjită⁴⁶⁾.

Cei doi tovarăși trecură înainte. Sfânta Miercuri rămase o clipă uitându-se după ei. Parcă stătea în cumpănă, nehotărîtă. Apoi apucă la deal și, cu destulă greutate, trecu *pârleazul*⁴⁷⁾ unei grădini. Lizuca și Patrocle grăbiră pasul. Livezile rămaseră în urmă și ei ajunseră în fundul văii, la o punte de lemn și la pârâu care clipea și gâlgâia prin ierburi și printre maluri înalte de humă.

Broaștele, care stăteau de pază la punte, săriră în apă una după alta. Lizuca se opri cu inima bătând, apoi, văzând că Patrocle rămâne nepăsător, înțelese că nu-i nicio primejdie.

„Eu cu Patrocle, nu mă tem de nimica”, murmură Lizuca și trecu puntea.

Văzu o clipă în apă o fetiță *fantastică*⁴⁸⁾ și un cățel ciudat. Și fără să se mire prea mult, intră în iarba dumbrăvii.

Mesteceni, plopi și ulmi se ridicau la deal pe *costișă*⁴⁹⁾, cu ramurile încurcate și neclintite în *vâlvoarea*⁵⁰⁾ asfințitului. De acolo, de sus, curgea parcă pe sub arcurile ramurilor un painjenis de ape trandafirii. Și în tăcerea poienitelor, pe un *gheb*⁵¹⁾ de pădureț bătrân, o ciocănitoare vesti sosirea drumeților.

IV

Lizuca se simți puținel înfricoșată.

„Ce ne facem noi, Patrocle?, — întrebă ea pe cățel. Drumul nu se mai cunoaște”.

46) cu nevoi multe. 47) zăplazul (gardul mai dărăpănat, peste care se poate sări ușor). 48) minunăție. 49) povârnișul unui deal. 50) foc, roșafa. 51) cocoașă.

Prin uşoara întunecime viorie, căţelul îi atinse mâ-nile cu botul şi o privi blând. Cu Patrocle lângă dânsa, n'avea de ce se teme. Asta o ştia foarte bine *duduia*⁵²⁾ Lizuca.

— Patrocle, îi zise ea, eu ştiu că tu eşti vrednic şi viteaz; dar ce ne facem noi, dacă ne-am rătăcit în pădure? Acu ar fi bine să cioplim o toacă de lemn de teiu şi s'o aninăm într'un vârful de copac. Când bate vântul, toaca sună şi bunicii ne caută şi ne găesc. Dar nu putem face toacă, pentru că n'am luat cuţit de-acasă.

— Se'nţelege, răspunse Patrocle, fără cuţit nu facem nicio ispravă.

— Atuncea ce-i de făcut? Iaca, în cer, Dumnezeu a aprins lumânările, dar cărarea tot nu se zăreşte. Aşa nu putem sta. Trebuie să căutăm un culcuş.

— Asta-i lucru prea uşor, răspunse Patrocle.

— Bine! Atuncea hai să mergem! Dar cui putem noi cere găzduire într'o noapte ca asta şi în aşa singurătăţi?

Căţelul porni înainte, *adulmecând*⁵³⁾ prin iarbă. Copiliţa băgă de samă că deoparte şi de alta a cărării florile îşi plecaseră capetele şi dormeau. Într'un colţ de umbră, îi apărură o luminiţă verzuie.

„Acolo trebuie să fie o căsuţă pentru noi”, murmură *duduia* Lizuca

Apropiindu-se de lumina licuriciului, cunoscă că se află lângă o scorbură de *răchită*⁵⁴⁾ bătrână. Pletele lungi ale ramurilor cădeau cătră ea şi se clătinău a lene.

52) domnişoara. 53) mirosind urma. 54) un fel de salcie; se fac din ramurile ei coşuri.

„Asta-i o casă foarte bună”, mormăi Patrocle.

Atunci Lizuca își ceru voie dela răchită:

„Mătușă răchită, șopti ea cu sfială, ne dai voie să intrăm în casă la mata?”

Răchita o mângâie ușor și îi dădu drumul în scorbura.

„Aicea-i foarte bine, Patrocle, grăi fetița cuibărin-du-se. Văd că este saltea și pernuță de mușchiu. Și avem lângă fereastră o lumânărică. Mă învălesc cu paltonașul și-mi pun bereta 'n cap, și pot dormi împărătește. Uite, este loc și pentru tine”.

Cățelul intră și el în scorbura, pe fereastră, și se ghemui lângă copilă.

Lizuca începu iar a vorbi încet:

„Patrocle, eu cred că nu trebuie să ne temem de mama pădurii. Aici *îs*⁵⁵⁾ locuri curate. Sfânta Miercuri stă aproape. Știi de ce mă tem eu?”

— De ce te temi?

— De bursuc. Am auzit că bursucu-i foarte rău.

— N'are decât să vie, mormăi cu dispreț Patrocle.

Am eu ac de cojocul lui!

Chiar în clipa aceea, Lizuca dădu un țipăt ușor. O umbră neagră răsărise într'o dâră de raze, *țupăind*⁵⁶⁾ către scorbura. Din când în când, se oprea, se înălța și mișca două coarne lungi și drepte.

Lizuca abia putu să îngâne cu spaimă:

„Iaca bursucu, Patrocle!”.

C'un lătrat scurt, Patrocle se și repezise. Cornițele *fantasmei*⁵⁷⁾ căzură. Lizuca o mai văzu numai o clipă prăbușindu-se năprasnic spre tufărișuri.

55) sunt. 56) sărind. 57) ardării, nălucii.

„Știu eu că Patrocle nu se teme de nimica”, zâmbi ea. Se auzi glasul cățelului *țâhnind*⁵⁸⁾ răsunător în pădure.

„Patrocle! strigă fetița; nu mă lăsa singură”.

Și scoțând capul din scorbura, duduia Lizuca așteptă, în tăcerea cuprinsului, întoarcerea tovarășului ei. Il auzi într'un târziu venind: tip-tip. Intră gâfâind și se cuibări lângă ea. Apoi mormăi nemulțămît:

„N'a fost decât un biet iepure!

— Grozav se temea de mata!” — îi zise Lizuca cu admirație, mângâindu-l.

Dumbrava rămase iar tăcută în fumul ei de lumină, ca într'un vis. Și duduia Lizuca înțelegea că, în farmecul acela, are să se întâmple ceva deosebit. Și aștepta cu inima bătând și cu ochii ațintiți.

Și deodată clipiră candelile verzi de licurici în două șiraguri, și văzu pajiștea de flori deschisă către un perete de stâncă, între doi mesteceni bătrâni. În lumina verzuie, fără sgomot, o ușă de cremene se mișcă și se dădu la o parte, și, din întuneric de peșteră, apărură minunată arătare. Erau niște omușori mititei, numai de două palme dela pământ. Le luceau fețele și ochii de zâmbet.

Fetița voi să-i numere.

„Nu se cade să ne numeri! se auzi o voce subțirică. Să știi că suntem șapte!”

Și duduia Lizuca nu-i numără. Și știa că sunt șapte prichindei. Și veneau încet către ea prin dumbrava fermecată, printre candelile licuricilor. Și parcă ei singuri străluceau de lumină.

58) *lătrând scurt.*

În frunte păseau un bătrânel ș'o bătrânică, cu pletele albe și cu obrazurile rumene, îmbrăcați în *strai*⁵⁹⁾ verzi de mușchiu.

După ei, patru prichindei cu bărbi cărunte purtau un pătuț de *mlajă*⁶⁰⁾ împodobit cu *cicori*⁶¹⁾ și *sulcină*⁶¹⁾. Și pe pătuțul acela, pe un tronișor de piatră, sta o domniță mai mititică decât toți și bălaie ca grâul. Avea pe cap cunună de maci sălbatici și era îmbrăcată într'o haină lungă de culoarea pietrei de rubin.

Inima duduii Lizuca bătea tot mai tare.

„Vă cunosc, șopti ea cu nespusă fericire, v'am văzut la bunici acasă, într'o carte veche, pe care o citea mama când era ca mine“.

V.

Bătrânii se opriră și bărboșii lăsară incet pe pământ pătuțul de mlajă. Domnița sări sprintenă dela locul ei și ieși înainte. Apoi fără niciun sgomot, cu toții se așezară pe iarbă în fața scorburii. Domnița sta între bătrânei și cei patru cu bărbi cărunte. Iși ridicară odată cu toții capetele și priviră țintă la fetiță, cu ochii lucind ca niște nestimate.

Intâiu inceptu a vorbi Domnița cu un glăsușor de păsărică:

— Dudue Lizucă, așa-i că-ți plac sfaturile și poveștile?

— A, da, răspunse copila, învăluită de o căldură

59) haine. 60) nuiele subțiri. 61) flori de câmp (se zice și sullină)

plăcută. Spunea mama că fără povești vieța omului ar fi tristă și *sarbădă...*⁶²⁾.

— Noi știam că ai să vii la noi, vorbi iar Domnița. Am pus de pândă, la marginea pădurii, pe *țâncul*⁶³⁾ pământului, și, când te-a primit răchita în căsuța ei, el s'a coborît în peșterile noastre și ne-a dat de știre. Noi ieșim de multe ori, noaptea, și petrecem cu viețile care fug de om. Mie-mi pare foarte bine că ai venit în noaptea asta. Am trimis un iepure să deie de veste în toate părțile că ieșim în lumina lunii. Noaptea, dumbrava asta este o împărăție fermecată, pe care oamenii de rând n'o pot niciodată cunoaște.

Luând în degetele-i fine o vârguță albă, subțirică ca o *ingliță*⁶⁴⁾, Domnița prichindeilor făcu un semn de amenințare spre pârâu. Și deodată Lizuca văzu în locul punții de lemn, arcuindu-se peste malurile negre un podișor de argint cu *parmaclac*⁶⁵⁾ în *filigrană*⁶⁶⁾. Și șopotul apei începu a s'auzi ca un cântec moale sub răchită.

Domnița făcu alt semn, și lumina lunii începu a curge în poieni ca o ploită, iar pe cărări, printre ierburi și flori, începură a sosi jivinele Dumbrăvii. Erau iepuri mari, care-și mișcau urechile și mustățile, și guz-gani roșii cu priviri viclene, și *popândoci*⁶⁷⁾ care făceau semne cu lăbuțele. Și peste podul de argint trecu greoiu bursucul. Și ridicând cuminte cărăruia până în fața adunării, se ridică în două labe, se *ploconi*⁶⁸⁾, apoi începu să joace ca un ursuleț. Duduia Lizuca

62) *ștearsă*; *plăticoasă*. 63) *cățelul*. 64) *ac lung fără vârf ascuțit, pentru împletit*. 65) *grilaj (balustradă) de lemn sau de fier, care se pune ca apărătoare la marginea unui pod, unei scări etc.* 66) *lucrătură în fire subțiri de metal în formă de broderie*. 67) *un fel de șobolani de câmp*. 68) *făcu o plecăclune*.

se minuna cum o ființă așa de închisă și de ursuză, ca bursucul, poate să joace și să fie veselă. Pe deasupra tufișurilor, prinseră a fâlfâi, cu aripi de puf, păsări necunoscute. Și prin lumină treceau găngăni negre, *caradaște* ⁶⁹⁾ mari și fluturi de noapte. Și privighetoarea începu iar să cânte nevăzută.

„Așa venim noi aici și petrecem, zise iară Domnița. Oamenii dorm și nu știu nimica”.

Ceilalți prichindei începură a râde.

„Noi, vorbi bătrânelul, demult am despărțit vieța noastră de a muritorilor.

De mult, foarte demult, trăiam și noi la lumina zilei. Și când au început a se înmulți oamenii și au pătruns în locurile noastre, a fost un bătrân al nostru, care a vrut să trăiască în pace cu ei. Il chema Statu-Palmă și era morar. Avea o moară mititică la apa Moldovei și măcina foarte bine și frumos grâul oamenilor. Dar muritorii, fiind proști și răi, n'au lăsat să trăiască lângă ei asemenea meșter fără pereche. Când stăteau la foc lângă moară și beau o băutură galbenă din sticle verzui, necăjeau pe bătrânul nostru Statu-Palmă, il trăgeau de barbă și-l râdeau că are un trup așa de mărunțel.

Intr'o zi, morărașul s'a supărat foarte. A sfărâmat pietrele cu ciocanul și a ridicat pentru totdeauna *stăvilele* ⁷⁰⁾ dela *opust* ⁷¹⁾. Și, lăsând moara moartă și pustie, a încălecat pe iepurele lui cel bătrân și a fugit departe de oameni, în locuri singuratică. De aceea

69) *caradașcă* = *radașcă*, un fel de insectă mare cu coarne groase și încovoiate. 70) *obloane mari de lemn cu care se oprește apa din iazul morii*. 71) *deschizătura în care curge apa din iazul morii*.

bătrânului acela de-atunci nu i-au mai fost de loc dragi oamenii. Din singurătatea lui, ieșea adesea la drumul mare, la vaduri de ape, ori la hanuri vechi, și, la inserat, apropiindu-se de focurile pământenilor și de sfaturile lor, făcea felurite pozne vrednice de mirare. Au oamenii despre isprăvile lui multe povești ciudate. Atunci, după ce s'a lăsat de morărie, bătrânul ne-a îndemnat pe o seamă dintre noi să venim aici în dumbrava dela *Buciumeni*.

Bătrânelul tăcu o clipă.

Duduca Lizuca băgă de seamă că toate jivinele, găngăniile și păsările stăteau ca de marmură în lumină, ascultând.

„Și unde-i el acum?“, întrebă ea cu sfială.

— Cine? Statu—Palmă? El, de mult s'a tras pe *tărâmul celălalt*⁷²⁾ și nu-i mai place să vie în lume. Acu-i *bătrân și slab*. Și s'adună din când în când acolo și stă de vorbă cu Strâmbă-Lemne, Sfarmă-Piatră și alți uriași din străvechi timpuri. Prea mult nu petrece cu ei, căci uriașii sunt cam greoi la minte, destul de urâți, nepoliticoși și lacomi. Totuși trebuie să-și petreacă cu dânșii ceasurile de singurătate. De altminteri mult nu mai au de trăit. Uriașii, după ce au ajutat cândva pe Făt-Frumos să omoare pe balauri și pe smei, nu mai au ce face și trebuie să treacă în întunericul cel veșnic. Statu Palmă își așteaptă și el din veac în veac sfârșitul. Câteodată e trist, gândindu-se la moarte. Deși vieața noastră-i lungă și ne numărăm anii cu miile, și am putea fi fără sfârșit, văd că ne vine și nouă vremea. Așa într'o zi are să

72) *lumea cealaltă*.

moară bătrânul. Și cum oamenii iubesc tot mai puțin poveștile și-și uită lesne prietenii, nu va trece mult și avem să închidem și noi ochii. Și peșterile au să rămâie de-apururi închise“.

Duduia Lizuca simți lacrimi în ochi.

„Asta nu se poate! șopti ea. Dacă vă duceți dumneavoastră, ce fac eu?“.

Bătrânica începu deodată a lăcrăma și a suspina.

„Intocmai ca bunicuța”, se gândi Lizuca. Ceilalți prichindei zâmbiră. Bătrânul se aplecă și puse mâna pe fruntea copilei.

VI.

— Copila adoarme, zise bătrânelul; ce facem noi acuma? Aici n'o putem lăsa, căci în zori vine vânt rece pe *văgăuna*⁷³⁾ pârăului: îi înțepă obrajii și îi *ofilește*^{*}) ochișorii. La noi în peșteri n'o putem duce. Când s'a trezi, poate să-i fie frică; și, ziua, țara noastră a minunilor n'are ieșire la lume.

— Atuncea, vorbi cu sfială băbuța, s'o ducem la *pământeni*⁷⁴⁾ de pe coastă, în căsuța de care am vorbit.

„Gândul tău e bun și cuminte, bunicuță...“ încheie zâmbind Domnița.

Duduia Lizuca deschise ochii. Acuma vedea *soborul*⁷⁵⁾ de lângă scorbura mai depărtat, ca printr'o sticlă fumurie. Domnița făcu semn cu vârăuța-i subțirică. Unul din prichindeii cărunți se ridică și trase dela

73) valea. *) vestejește. 74) oamenii din lumea asta. 75) adunarea.

brâu un ciocănel de argint. Apoi alese cu grabă un clopoțel cu paiu înalt și, așezând în cupa florii un licuriciu, porni repede cu făclioara aceea spre râpa pârâului. Luminița luci în negura văii, apoi sui coasta dimpotrivă. Apărea și dispărea printre tufișuri. Dumbrava parcă înghețase în tăcere, ca într'un cristal.

Peste pârâu se auzi deodată limpede ciocanul de argint, bătând de trei ori în fereastra pământenilor.

Făclioara se arătă iar în negura pârâului. Și prichindeii rămași, ridicând soborul de sub răchită, zâmbiră cu prietenie duduii Lizuca, și se traseră iar spre peștera lor fermecată. Ușa tainică se deschise a apropierea lor, apoi se'nchise nesimțit în urmă-le. Licuricii se stânsură. Jivinele se traseră în întunecimea *sihlei* ⁷⁶). Pasărilor fâlfâiră spre stele.

VI

Când deschise duduii Lizuca ochii, se văzu într'o *chilioară* ⁷⁷) albă și într'un pătîșor curat, sub *poclăzi* ⁷⁸). Pe fereastra deschisă, năvălea soarele. Perdeluțele de *borangic* ⁷⁹) fâlfâiau ușor și *boarea* ⁸⁰) dimineții mâna până la copilă murmurul *prisăcii* ⁸¹) și *miresme* ⁸¹) de *mătăcină* ⁸²) și *Isop* ⁸³).

Icoanele și candela luceau sus în colțul răsăritului. Liza le cunoșcu. Era în căsuța bunicilor ei. Se odihni în pătîșorul în care crescuse și dormise odinioară și măicuța ei, care acuma nu mai este.

Și deodată chemă în gând pe moartă. Și inchizând

76) pădure. 77) odăiță. 78) pături de lână, pleduri. 79) mătăsoasă. 80) vântișorul, adierea. 81) stupinei. 82) parfumuri, mirosmi. 83) plante mirositoare.

ochii, o văzu ca totdeauna, vorbindu-i blând, cu obrazul alb și cu ochii mari. Ii primi până în inimă mângâierea. Și oftă încet. Deschizând iar ochii, îi păru bine că a ajuns la bătrânii ei.

Pe o scoarță vrâstată, jos, pe *dușamea* ⁸⁴⁾ dormea încovrigat Patrocle. Fetița voi să-l strige bucuroasă. Apoi se răs gândi și tăcu.

Și deodată cum sta așa, auzi glasuri în livadă. Erau glasuri de *sfadă* ⁸⁵⁾. Urechea ei ațintită deosebi îndată *tăiușul cristalin* ⁸⁷⁾ al mămicăi. Și tot așa de ascuțită, *bătaia de țarcă* ⁸⁸⁾ a slujnicuței. Și, liniștit și blajin, răspunsul bunicului.

„Mă rog dumneavoastră, zicea mămica, puteți fi așa de buni să-mi dați o lămurire? Asară când am trimis pe Elena să vadă dacă n'a venit aici copila, dumneavoastră ați răspuns că nu știți nimic despre așa ceva, — și ați avut *aerul* ⁹⁰⁾ că vă spăimântați!“...

Iar Elena își *sumuța* ⁹¹⁾ glăsușorul *într'adaus* ⁹²⁾:

„Și chiar *cerea cont* ⁹³⁾ că Lizuca s'ar fi rătăcit și s'a pierdut!“

— Și acuma, urmă coniuța, după cât pricep din ce spuneți dumneavoastră, copila-i aci.

— Da, răspundea cu liniște bunicul. Am înțeles dela o vreme unde s'o caut. Și am găsit-o târziu rătăcită în pădure.

— Asta este ceva *inadmisibil* ⁹⁴⁾ observă c'o *întorsătură* ⁹⁵⁾ *ironică* ⁹⁶⁾ mămica. Ce, credeți dumneavoastră, că mă pot mișca pe mine asemenea povești pentru copii?“

84) *pardoșeala de jos a odăii*. 85) *ceartă, vorbă ascuțită*. 86) *limpede*. 88) *vorbă repezită*. 89) *o pasăre: coșofana*. 90) *înfățișarea*. 91) *ridica, înălța*. 92) *mai mult decât trebuie*. 93) *socoteală*. 94) *ce nu se poate încuviința, aproba*. 95) *întorsătură de vorbe*. 96) *luătoare în râs*.

Slujnicuța se repezi iar:

„Eu chiar de asară am înțeles totul!”

Urmă o clipă de tăcere. Apoi vocea bunicului se ridică puțintel *întăritată*⁹⁷⁾ cu *accent*⁹⁸⁾ rar și indesaț:

„Ce vorbă sânt acestea, mă rog? Care povești pentru copii? Ce-ați înțeles de-asară? Ce nu voți să înțelegeți acum? Și la urma urmei ce voți dela mine?”

Am venit să luăm copila! Ca s'o las aicea, e cu neputință!”

Lizuca se făcu mititică subt poclăzi.

Bătrânul râdea cu amărăciune:

„Cum se poate, frate dragă? Curios lucru! Dumneata ai venit s'o iei, — dar eu nu vreau s'o dau. Destul am răbdat până acum. Știu că n'ai vreme și trebuie să pleci, dar aș putea să-ți spun o istorie lungă, din care se vede că este o cuconiță, care grozav s'ar bucura să se isprăvească cu fetița, cum s'a isprăvit cu mama — și cu duhul blândeței, să se bucure *în tihnă*⁹⁹⁾ de munca *răzeșului*¹⁰⁰⁾. Dar asta draga moșului, nu se poate; căci răzeșul cunoaște de mult drumul judecăților. Și la judecători acu avem să spunem mai multe, după cum se cuvine și fără nicio rușine, ca oameni proști *ce ne aflăm*¹⁰¹⁾. Așa încât fă mata bine și du-te acasă și lasă aici în pace pe fetiță și pe cățel”.

Lizuca întinse capul și șopti tremurat:

„Auzi, Patrocle?”

„Aud”, mormăi cățelul cu nepăsare.

Se vedea că de-acuma nu-i mai păsa de nimica.

Dar vocea mămicăi se ridică iar, *aprigă*¹⁰²⁾.

97) *supărată*. 98) *ton*. 99) *în liniște*. 100) *țaran care are pământ mult (proprietar)*. 101) *sântem*. 102) *aspră, rea*.

Și într'o vreme, bunicul o întrerupse serios:

„Cucoană, bine ar fi să te potolești ¹⁰³). Nu da așa iute din mâini, să nu ți se întâmple vreun necaz!“

Dar mămica nu voia să știe, și-și mlădia glasul înalt și cristalin. Când deodată slobozi un țipăt așa de sfâșietor, încât Lizuca tresări din culcușul ei și *svâcni* ¹⁰⁴) în capul oaselor. Și după țipătul cucoanei, izbucni răcnetul de moarte al Elenei.

Aproape în aceeași clipă, o ușă scundă se deschise și din odăița de alături se strecură, spre pătuțul fetiței, bunicuța, mărunță și *firavă* ¹⁰⁵), cu ochii ca două *cicori* ¹⁰⁶) șterse.

Părea înspăimântată. Intindea mâinile-i uscate spre copilă.

„Draga bunicuței! Așa-i că te-au trezit din somn? șopti ea. S'a întâmplat chiar cum a spus dumnealui (*dumnealui* era bunicul)! S'au apropiat prea tare de știubeie și albinele s'au repezit la ochi! Acuma ies fugind pe porțiță. Bat cu mâinile în toate părțile și nu pot scăpa. După-amiază, cuconița n'are să se mai poată uita la musafiri decât c'un ochiu.

— Cum? strigă Lizuca. Au *săgetat-o* ¹⁰⁷) albinele?

— Da, drăguță, inchipuește-ți!

— Și pe servitoare?

— Și!

— Tare bine-mi pare! răspunse cu răutate Lizuca. Și lui Patrocle-i pare bine. Și când oi vedea pe tata, am să-i hotărâsc că eu mai bine mor și nu mă mai mă duc de aicea.

¹⁰³) să te liniștești. ¹⁰⁴) sări. ¹⁰⁵) slabă, subțire. ¹⁰⁶) floare albastră care crește pe lanuri și la marginile drumului. ¹⁰⁷) înțepat-o.

— Draga bunicuței, dragă! — suspină bătrâna trăgând spre pieptul ei căpușorul tuns al fetei.

Și începu a plânge încet.

Iar duduia Lizuca, legănată domol, închise ochii. Și'n miros de busuioc, la pieptul bătrânei, cu mirare nouă, începu a-și aduce aminte de întâmplările nopții, la hotarul împărăției minunilor.

DIMINEȚI DE IULIE.

Seara, între moș Costache vizitiul și între copii, s'a făcut un legământ¹⁾ mare: a doua zi, cu noaptea 'n cap, să se coboare toți la iaz la Morisică, ca să prindă pește și raci cu undițele.

Nunuța, acuma fată de liceu, nu văzuse niciodată un iezer²⁾ în răsărit de soare, și nutrea³⁾ în fundul sufletului un plan misterios⁴⁾: să facă o poezie.

Ionaș, băiatul, visa sodom⁵⁾ de pește și de raci; undițe trase când cu dreapta, când cu stânga; și crapi frumoși și mari sticlind și sbătându-se în vârful cârligelor.

Duduia Adela, poreclită⁶⁾ Nezu din pricina ochisorilor ei japonezi⁷⁾, nu zicea nimic; dar, în lumina ciudată din genele ei pe jumătate închise, era o lume întreagă de vis.

Iar Viorica, fetița mezină⁸⁾, delicată și cu voce moale, avea o mare bănuială și ruga pe moș Costache

1) înțelegere. 2) iaz mic. 3) ținea, hrănea. 4) tainic. 5) mulțime grozavă. 6) supranumită. 7) ochi așezați pieziș. 8) copilul cel mai mic în familie.

din toată inima să nu care cumva s'o lase acasă și să n'o ia și pe dânsa la iaz la Mărișcă.

— Moș Costache... să știi, mata, că merg și eu! Să mă scoli și pe mine!

— Bine, duduică⁹⁾, te scol... dar mamaia te lasă?

— Mă lasă. A zis că, dacă mă pot scula, mă lasă să mă duc și eu... Te rog, moș Costache, să mă iei și pe mine!

— Bine, duduie Viorică, te luăm și pe mata.

— Da! Chiar pe mine să mă scoli mai întâiu și mai întâiu! — se ruga ea cu însuflețire.

Moș Costache începu a râde cu bunătațe și cu duioșie; apoi pofti pe cuconaș și pe duduică să se ducă la culcare, dacă vor să se scoale în zori de ziuă. Și după ce Ionaș mai inspectă și mai pipăi odată nenunăratele undiți, pe care și le lucraser el de cu ziuă, — plecară cu toții în casa cea mare, pe când vizitiul se lăsă c'un gemăt pe maldărul¹⁰⁾ de fân din preajma¹¹⁾ grajdului, și se 'ntinse cu fața spre stele, în pacea ogrăzii¹²⁾ boierești.

„A răsărit luna...”, mormăi bătrânul — și se'n-toarse pe-o coastă. În privirea lui trudită¹³⁾, o clipă se zugrăviră curtea înaltă și acareturile¹⁴⁾ întinse, negre ca de cărbune, apoi pieriră, și pleoapele-i căzură ca de plumb.

Și cum nopțile de vară trec iute, ca 'ntr'o bătaie de aripă, îndată începură a cânta de straja¹⁵⁾ a treia cucușii, — întâiu în poiata¹⁶⁾ boierească, cu larmă

9) *domnișoară mică.* 10) *grămăjoară.* 11) *apropierea.* 12) *curtea.* 13) *obosită.* 14) *atenanșe, clădiri care folosesc gospodăriei: hambar, șură, etc.* 15) *straja a treia = după miezul nopții, către ziuă.* 16) *coteț.*

și bătăi de aripi, apoi în vecini, apoi în depărtări tot mai mari, muzical și stins. Și moș-Costache se sculă încet din cuibarul de fân, se purtă, prin lumina de sfârșit de noapte a lunii, până la fântână și-și răcori ochii cu apă rece; apoi, cum era înțelegera, întinse pe fereastra deschisă dela odaia copiilor o vargă subțirică de undiță și împunse pe madama Ileana ¹⁷⁾.

„Ce este? întrebă nu mult după aceea, cu glas somnoros, Nunuța, care de-cu-sară ¹⁸⁾ voia să facă o poezie. Lasă-mă 'n pacer! Lasă-mă să dorm!”

Bătrânul începu a râde cu bunătate, afară, lângă cerdac ¹⁹⁾.

Dar glasul subțire și vioiu al Nezelui îndată se auzi — și uu obraz cercefător se arătă în întunericul ferestrei.

„Vail ce m'am spăriat! Mata ²⁰⁾ ești, moș-Costache?”

— Eu, duduic. Și-am venit, precum uc-a fost toc-meala ²¹⁾, ca să mergem la baltă.

— Eu sunt gata îndată. S'a sculat și Ionaș. Numai Nunuța-i somnoroasă. Spune-i, moș-Costache, să se scoale.

— Ce oameni! ce oameni! bombăni fetița cea mare, sculându-se în capul oaselor. Ei, iaca merg, merg, nu mai faceți atâta gură!

În cerdac, lângă barba bătrânului, deodată răsări, tăcută și fericită, și mezina, în cămășuța ei de noapte.

„Merg și eu, merg și eu!” cânta ea cu glasu-i dulce.

— Asta-i fata moșneagului cea cumințe..., fi răspunse moș-Costache, făcând aluzie la o veche cunoștință

17) îngrijitoarea copiilor. 18) seara. 19) balcon. 20) dumneata. 21) învoiala.

a Vioricăi, din cel dintâiu basm al nopților copilăriei.

Apoi, într'un târziu, copiii ieșiră tropăind și împresurată în mijlocul ogrăzii pe vizitiu.

„Abia-s trei ceasuri...”, îi zise Nunuța, privind de aproape la ceasornicul ei micuț dela încheietura mâinii stângi.

— Ei, da, îi răspunse bătrânul; dar vezi că peștii și racii s'au sculat și ne-așteaptă!

— Se 'nțelege! se 'nțelege! zise Ionaș. Prin urmare, hai să mergem mai degrabă!

Și apucând din mâna bătrânului mănunchiul lui de undiți, o porni înainte, pe poartă.

Când ieșiră în drum, luna mare și plină li se arătă deodată deasupra ulmilor. La lumina ei licăreau, fărărămându-se în mii de fire și bulzi²²⁾ de argint, izvoarele de sub dumbravă.

„Apa asta, zise moș-Costache, merge până hăt²³⁾ deval; și acolo, la mori, se iezeste²⁴⁾. Acolo mergem noi...”.

„...Să prindem peștele... îl complectă băiatul cu gravitate²⁵⁾).

Și tropăind mărunț, mergeau în jurul bătrânului.

Interesați și uimiți de tainica naștere a zilei²⁶⁾, copiii se simțeau acum vii și înfiorați ca de o nespusă bucurie. Bătrânul mergea cu frunlea plecată, cu pletele cărunte revărsate pe umeri, cu ochii lui mici plini de gânduri. Din când în când, răspundea zâmbind la câte-o întrebare a copiilor. Apoi numai pașii li se auzeau pe cărarea uscată de secetă.

Ziua se întinse deplin pe lume. În căldarea văii²⁷⁾,

22) stropi. 23) departe. 24) se închide, se oprește. 25) cu seriozitate și mândrie. 26) ieșirea zorilor. 27) fundul văii.

iazul luci deodată ca oțelul, și copiii slobozică deodată strigăte de mirare. Morile cele negre pomiseră la opusturi și vuiuau moale. Printre răchiți tunse, intrară pe zăgaz²⁸⁾, și moș-Costache se opri puțin, ca să cerceteze un ochiu²⁹⁾ mare de apă neagră, impresurat de o perie deasă de trestii.

„In locul acesta e foarte bine...”, declară el cu liniște. Aici am prins cu mult pește în vieța mea!”

„Aici? în locul acesta? — întrebă cu interes băiatul. Arată-mi cum să pun râma și cum să svârî undița!” — adăogi el cu mare grabă.

Moș-Costache îi arătă cum să puie râma și cum să svârle undița. — și el își vâra născiorul între degetele bătrânului.

„Eu vreau să prind raci”, zise cu oarecare sfială Nezu.

„Bine, duduică, mata îi prinde raci”. Și bătrânul îi pregăti o undicioară cu carne³⁰⁾ și meredeul³¹⁾.

Viorica îl privea cu interes cum desfășură sforile, cum pune nađa³²⁾. Crezu că și ea trebuie să arate ce preferă:

„Eu nu vreau să prind raci, — vorbi ea cu vocea-i dulce.

„Bine, duduie Viorică, mata să nu prinzi raci!”
Deodată domnișoara Nunuța strigă ascuțit:

„Uite-o cloșcă cu rătuște!”

„Au ieșit și ele dis-de-dimineată la prins pește...”, zise bătrânul, pe când rața sălbatecă și puii ei treceau lin pe apă în marginea stufului.

28) malul care oprește apa. 29) loc unde apa este neacoperită de plante și adâncă. 30) bucățică care atrage peștele. 31) instrument de prins pește. 32) vezi 31.

Curând toate se 'necară într'o lumină mare ³³⁾.

Nunuța rămase mută cu sufletul încătușat de un farmec, pe când bătrânul vizitiu, cu o mișcare lină, trăgea undița și scotea în cea dintâiu puzderie de soare ³⁴⁾ o ochiană ³⁵⁾ cu aripioarele roșii. Copiii bătură din palme entuziasmați ³⁶⁾.

Moș-Costache scoate chiticul ³⁷⁾ din undiță și-l scuipe ³⁸⁾:

„Ptiu! Noroc să dea Dumnezeu!”

— La mine încă n'a venit! — vorbi cu părere de rău Ionaș.

— Vine! Vine! Nu te teme! Numai să știi să-l scoți..., îi răspunse cu bunătate bătrânul.

„Uitați-vă cu toții la plută ³⁹⁾. Când vine peștele ș'o țacnește ⁴⁰⁾, pluta tremură și 'nfioară ⁴¹⁾ apa. Când a prins peștele râma, pluta se cufundă. Atunci smucești ușor de vargă ⁴²⁾ și tragi peștele afară...”.

„Uite-așa!”, — și bătrânul trase în lucirea răsăritului din baltă a doua ochiană cu pană roșie.

— La mine nu vine! se tângui ⁴³⁾ iar băiatul.

— Ba a venit!, îi șopti bătrânul. Uite, ți-a cufundat pluta! Trage!

Cu inima bătând, Ionaș încordă varga, simți în degete o vibrație ⁴⁴⁾ ușoară și, când svâcni peștele la fața apei, apoi în lumină, sbătându-se și sticlind, el înțelese că în clipa aceea se petrecuse pentru dânsul cel mai mare și mai fericit eveniment al vieții lui.

33) răsare soarele. 34) revărsarea soarelui. 35) pește. 36) în-suflețit și vesel. 37) pește mic. 38) stupește. 39) plută pusă pe sfoara undiței, când pluta se cufundă în apă, e semn că în cârligul undiței s'a prins un pește și trage. 40) trage. 41) apa se mișcă în valurile. 42) nulaua undiței. 43) se plânse. 44) tremurare.

Puse altă râmă, svârli undița și rămase cu ochii la plută, într'o mare încordare.

Cu pași ușori, moș-Costache trecu la duduiua Adela, îi apucă ușor vârguța, trase racul dela fund și-l prinse în cupa meredeului ⁴⁵⁾. Ea nu zise nimic. Privea racul cu ochi sclipitori. Apoi, cu mișcări de mătă și cu mare luare-aminte, după o clipă, începu și ea a trage undița și a pregăti meredeul. Când văzu cel dintâiu rac prins de dânsa, mișcându-și greoiu cleștele, tresări dar nu dădu niciun țipăt. Cu buzele strânse, îl privi lung, apoi îl apucă delicat cu două degete și-l asvârli în coșul de-alături.

Moșncagul o privea cu coada ochiului, — și dădu încet din cap, mai mult către sine, în semn de mare admirație.

Balta se umpluse de lumină. Din când în când, prin fundul ghiolului ⁴⁶⁾, treceau lișițe ⁴⁷⁾ și găinuși ⁴⁸⁾. Pe fire de papură, se așezau, cumpănindu-se, niște păsărele mici, cenușii, cu ochișori de mărgelă negre. Pe deasupra, prin soare, mai treceau pescăruși ⁴⁹⁾ argintii, cu aripi ascuțite, bătlani ⁵⁰⁾, cu strigăte aspre și urite; — se roteau vulturi cu pene frumos încondeiate. Și 'n apa iazului, la mal, găngăni ⁵¹⁾ felurite, unele negre, altele castanii cu tighel ⁵²⁾ roșu, altele în felurite și ciudate forme, se prigoneau într'o rază, într'un cerc de foc, și dispăreau. Cete de peștișori mărunți țâșneau, ca o ploaie, la fața apei și se risipeau fugind de gura lacomă și enormă a știucei. La

45) locul căl lung al meredeului, vezi 31. 46) iaz. (lac). 47) 48) un fel de rațe sălbatice. 48) paseri sălbatice. 49) paseri de baltă care se hrănesc cu pește. 50) paseri de baltă, asemănătoare cu barza (cocostârcul). 51) insecte. 52) cusătură la marginea pânzei (tivitură).

umbra malului, în adâncime, cu mișcări domoale, se arătă, un timp, un crap mare, ruginiu.

Toate acestea le urmărea cu ochii plini de uimire Nunuța. Cântau în sufletul ei ca o muzică nouă, fără cuvinte. Pătrunsă de aceeași mișcare sufletească, surioara cea mezină se așezase lângă dânsa sub o răchită pletoasă, privea și întreba din când în când câte ceva despre tainele și necunoscutele lucruri din lumea aceasta nouă...

În dimineața limpede, între copii, bătrânul sta acum liniștit și tăcut. Gândul cel fără de hodină⁵³⁾ îi întorcea privirile mai mult înăuntru, decât în afară. Poate ochii lui cei trudiți urmăreau, până departe, îndărăt, vieța-i pustie de om necăjit și anii cei dedemult, când era mai multă lumină⁵⁴⁾ pe pământ. Domnișoara Nunuța îl privi într-o vreme, îl văzu confundat în gânduri, și-și aduse aminte că de câte ori îi ceruse ea să-i povestească vieța lui din trecut, el începuse a râde cu tristeță și tăcuse... Dar totdeauna, după așa întrebare, cădea pe gânduri și ședea ca și acuma, cu ochii ațintiți, și pătăia⁵⁵⁾, ca și acuma, din luleaua de lut roșu.

În liniștea dimineții, se auzea, ca'n vis, vuietul în-năbușit al morilor. Bătrânul trase adânc din lulea, oftând greu, apoi pufăi, și fumul de tutun i se împărășie ca o cunună în jurul feții lui hrăzdate.

53) odihnă, repaos. 54) mai multă bucurie. 55) sufără.

ÎNTÂIUL SPIN.

E o zi cu totul însemnată astăzi. Dudaia Nia împlinește doisprezece ani. Au să vie musafiri mulți azi: boierii și cucoanele dela Dumești¹⁾ și Avrămeasa²⁾, cu băieți și fete. Asta a hotărît-o ieri cuconul Neculai, pentrucă numai atâta fată are, și împlinește doisprezece ani. Și a și repezit un fecior boieresc călare, cu răvașe, la Dumești și Avrămeasa, peste deal. Cucoana Marghioița a intrat în cămara cu bunătași și a scos deacolo tot ce știe dumneaci. Trebuia să primească cun-se-cuvine atâta lume. Și-a suflecat³⁾ mânicele, a pus femeile să piseze zahăr și migdale, să strice și să curețe nuci, să taie în felioare mere domnești, a muiat apoi făina piclă⁴⁾ de Botoșani și a prins a o întinde pe două mese în foi uriașe, subțiri ca hârtia de țigară. Ileana țigancă jumulea curcanul cel alb, care-i sărea în toate diminețile în spate. Paraschiva pârlea⁵⁾ rațe și găini și le așeza frumos pe masa albă. Toată svoana⁶⁾ și zarva⁷⁾ din ajunul sărbătorilor pornise din nou; căci duduia Nia împlinea doisprezece ani.

Fetița se simțea mândră din pricina asta. Și se simțea fericită. Trebuia să se ducă la biserică cu frate-său, Emil, licean de șaptesprezece ani, pentru care avea o dragoste și o admirație fără margini. Ieșea cu el în lume, la braț. Și-i venise chiar atunci dela târg rochia cea nouă trandafirie cu volane⁷⁾ de

1) nume de sate. 2) și-a sumes. 3) cea mai bună calitate. 4) le pârlea resturile de pene, ca să le poată curăți ușor. 5) mișcare. 6) sbuciumul. 7) bandă încrețită de stambă (cit) sau stofă pusă împrejurul rochiei în partea de jos.

horbotă⁸⁾). Deasupra își ia blănița cea albă. Are să se uite la ea cu uimire tot norodul⁹⁾ satului strâns la biserica veche, și femeile și fetele au să-și șoptească uimite la ureche: „Duduia boierului a implinit doisprezece ani!”

Din casa părintească ieșiseră bine gospodăriți trei frați mai mari, cam în vremea când cuconu Neculai, fost vechil¹⁰⁾ la boierul Năstureanu, se împuternicea¹¹⁾ chiar pe moșia pe care slujise. Moștenitorii boierului bătrân împărțiseră averea. Unul din ei, voind să se desfacă de partea lui de moșie, cuconu Neculai Adam se înfățișase cumpărător și-i pusese aurul pe masă. Și cum îi creștea vaza¹²⁾ și se cuprindea tot mai mult, copiii din urmă, băiatul și fata, se bucurară de o creștere deosebită. Băiatul intră în liceu la Iași; fetiței îi adusesse cuconu' Neculai acasă profesoară de limbi străine și de piano. Cuconu' Neculai nu învățase carte, iar cucoana Marghiolița nu era decât o gospodină harnică dela țară. Niciodată nu vorbeau de anii lor tineri și de rude. Amândoi se înțeleseseră însă că măcar cei din urmă doi copii să fie crescuți cum trebuie, ca niște adevărate odrasle¹³⁾ boierești.

Duduia Nia, bălaie și cu ochii mari cenușii, dobândise o dragoste deosebită pentru cetit. Dragostea aceasta îi crescuse și mai mult de îndată ce Fräulein Keller¹⁴⁾, profesoara, o oprise „cu desăvârșire” să citească poezii și romane. Frate-său Emil, cum o văzuse răsărind în vicață vioaie, deșteaptă și iute ca

8) dantelă. 9) mulțimea, poporul. 10) îngrijitor de moșie, administrator. 11) devenea tot mai bogat. 12) trecerea între oameni, numele cel bun. 13) copii. urmași. 14) cetește: Fräulein Kellär.

argintul viu, începu să se intereseze de dânsa. El i-aducea dela Iași cărți. În taina lecturilor ei, fetița se simțea înnoindu-se și sporind în înțelegerea lumii.

Indată ce se văzu pieptănată și cu rochița trandafirie pe ea, fata se răpezi ca într'un vârtej în odăița lui frate-său.

— Bădie Emil, vrei să mergem?...

— Unde? întrebă el leneș, ridicând spre ea ochii.

— La biserică!... Ai uitat?... Și-l privea muștrătoare¹⁵⁾, făcând un botișor supărat.

— Mergem, mergem! răspunse băiatul, răsând, și, cu degetele rășchirate¹⁶⁾, își svârli îndărăt de pe frunte vițele de păr.

— Și după leturghie, pui caii la sanie și ne repezim la Dumești?...

— Ce să facem la Dumești? întrebă cu grozavă indiferență¹⁷⁾ Emil, și se sculă de pe divan¹⁸⁾.

— Luăm pe Aglăița Aramă și o aducem înainte la noi... Așa m'am gândit eu. Dacă nu vrei, nu mergem. Tot are să vie azi; dar mai târziu; cine știe când...

— Ba dacă vrei tu, să mergem...

— Eu nu vreau numaidecât... Am spus o vorbă. Sunt bucuroasă că mergi la biserică. Mă mulțumesc cu puțin...

Cu căciulița și blănița albă ca omătul¹⁹⁾ de afară, Nia cobora veselă pe cărare spre bisericuță la brațul fratelui său. O liniște mare plutea pe vale de-a-supra căsuțelor troienite²⁰⁾. Fumuri subțiri se ri-

15) cu o privire de muștrare, de certare. 16) resfirate. 17) nepăsare. 18) canapea. 19) zăpada. 20) înfundate în zăpadă.

dicau spre cerul străveziu. Clopotele sunau acumina puternic ca sub o boltă de cristal.

Fetița pășea mărunț, c'o vioiciune de veveriță. Băiatul credea că are datoria să fie grav și cam innegurat.²¹⁾

La biserică, în miros de cojoace și 'n funegare de lumânări, blănița albă străluci ca o vedenie de basme între straietele²²⁾ mohorâte²³⁾ ale sătenilor. Oamenii îi făcură loc ca să iasă înainte, spre ușile altarului. Cercetată de atâtea priviri curioase, Nia se simțea stânjenită.²⁴⁾ Incet-încet își veni în fire și văzu la strana²⁵⁾ din dreapta un țăran, cu barba ca un fuior²⁶⁾ cărunț²⁷⁾, cetind în ceasloave²⁸⁾ bătrâne și cântând c'un glas blând și moale. Preotul, părintele Dumitrache, ieșea din când în când din altar, cu patrafirul²⁹⁾ revărsat peste pânțele-i greu, și cădelnița norodul și icoanele...

Era zi de slujbă mare. Colaci și colive, daruri ale dreptcredincioșilor, se înșirau pe mese, aproape de intrare, între făclioare de ceară. Fetiței i se păru că părintele Dumitrache se uită în spre mesele încărcate, cu prea multă luare-aminte... Curioasă, începu a privi cum se închină oamenii la sfinți, cum bat mătăanii³¹⁾ femeile și cât de răsunător pupă piciorul ros de buze al pruncului Iisus. O blândă senzație³²⁾

21) serios. 22) hainele. 23) de culoare închisă. 24) neliniștită. 25) despărțitură de lemn lângă pereți, în bisericile ortodoxe. În aceste despărțituri stau credincioșii. 26) lână, cânepă sau în cât al pune odată în furcă pentru a fi tors. 27) cărunț e părul oamenesc când e aproape alb. 28) cărți bisericești de rugăciuni. 29) o bucată dreptunghiulară de stofă cusută cu fireturi pe margine și în partea de sus despărțită, pentru a putea fi pusă împrejurul gâtului. O folosesc preoții când fac rugăciuni. Se mai numește epitrahirul. 30) se închină plecând genunchii la pământ. 31) simțire.

de evlavie³³⁾ o străbătea, privind iconostasul³⁴⁾ a-fumat al bisericeii străvechi și auzind unele cuvinte ale scripturilor³⁵⁾. Privi într'un răstimp spre licean: el se uita în juru-i la toate, cu ușorul dispreț al unui om superior...

Cântările psalmilor³⁶⁾ îi legănară apoi alte gânduri... Câtă vreme trecuse de când se afla la biserică? Ca și cum s'ar fi deșteptat dintr'o somnie³⁷⁾, începu a privi în juru-i la chipurile așa de felurite ale oamenilor... Deodată, glasuri, la spatele ei chiar, începură s'o intereseze.

„Doamne, draga mea, șoptea o babă cu uimire, i-ai văzut? De-abia în ajunul Crăciunului s'au întors. Au stat acolo, la ocnă,³⁸⁾ douăzecișicinci de ani... Azi au îndrăznit să vie și ei la biserică...”

Nia întoarse ochii. Deodată văzu pe cei despre care era vorba. Erau doi oameni slabi și palizi. Bătrâni, încovoiați, cu părul alb, și palizi, parcă ar fi fost fantome³⁹⁾ ieșite în umbră din ziduri. În găvanuri⁴⁰⁾ scobite⁴¹⁾ și vinete, le ardeau ochii bolnavi, sfredelitori⁴²⁾ și dureroși. Stăteau tăcuți, răzimați de zid, înlănțuiți parcă acolo.

Copila simți un cutremur în toată ființa, împreună cu un țipăt lăuntric: „Aceștia-s ocnășii!” Spaimă și durere îi încleștau inima. Deodată la câțiva pași de ea, îi apăruseră oamenii cei mai nefericiți și mai

33) cucernicie, religiozitate. 34) măsuță în fața altarului pe care se pune icoana sfântului din acea zi. 35) sfânta scriptură. 36) cele 150 cântări sfinte, compuse de regele David. Psalmii compun Psaltirea. 37) adormise, visare. 38) au fost închiși la ocnă ca făcători de rele. 39) arătări, stafii. 40-41) adâncituri care erau parcă săpate. 42) care parcă te sfredeleau (găureau) în suflet.

ticăloși. Erau sfărâmațuri de pe marea furioasă ⁴³⁾, spre care, zâmbitoare și albă, se îndrepta și ea...

— Ai spus ceva? o întrebă Emil.

— Nul se grăbi să răspundă Nia. Apoi se întoarse pe nesimțite spre baba care vorbise.

Doi ochi mititei o ațintiră. O gură fără dinți îi zâmbi, subțindu-se, adâncindu-se între nas și bărbie.

— Și ce-au făcut ei, mătușă? întrebă Nia șoptit.

— Vai, duduiță dragă, șopti baba, clătinând din cap, au făcut moarte de om. Niște păcătoși, draga mătușii. Vai de capul lor! Ia uită-te la ei cât îi de fioroși!

Baba își făcu cruce și își scuiță pe furis în sân, murmurând ceva neînțeles, cu ochii închiși o clipă.

Cei doi ticăloși stăteau neclintii și palizi în posomorita ⁴⁴⁾ lor umbră.

Preotul dădu natura ⁴⁵⁾. Trecură toți oamenii. Ei parcă așteptau un semn, o îndemnare. Preotul nu întoarse spre ei ochii. Câteva femei împărțiră din colivă și din colacii aduși. Cei doi ocași rămaseră împietriți, lângă zidul vechiu din care parcă ieșiseră.

Simțirile străni ⁴⁶⁾. răsunete ciudate din ce cetise, din ce-i spusese frățiorul ei romantic ⁴⁷⁾, se imbulzeau în sufletul Niei. Frica i se risipi când îi văzu așa, spăimântător de triști și de singuri.

Ceva neobișnuit, o milă aprigă ca o suferință, o mână spre ei. Lăsă pe Emil să iasă pe ușă, și ea, grabnic, se întoarse în umbra bisericii, scotocind înfrigurată în săcușoru-i de mână.

43) act se înțelege: viața omenească. 44) tristă. 45) pâine sfințită, anafură. 46) ciudate. 47) plecat spre visări.

Gura-i era uscată și glasul-i tremura.

— Cum vă chiamă? întrebă ea decodată.

Una din cele două fantome deschise o gură neagră:

— Pe noi ne întrebi, dudue?

— Da. Cum vă chiamă?

Amândoi își plecară privirile asupra ei. Nu-i răspunsoră îndată.

— Noi ne-am întors acum dela pedeapsă, răspunse apoi celălalt, răgușit. Da' mata să nu te sparii de noi... Pe mine mă chiamă Neculai. Pe-aista, Dumitru.

Nici nu-i era frică. Ii privea drept, și simțea ca un zâmbet nedeslușit de lumină în ochii lor pustii. Cu degete tremurătoare le întinse un ban de argint. Ar fi vrut să le tălmăcească⁴⁸⁾ mila ei în câteva cuvinte, dar nu se simțea în stare. Le dădu banul. Oamenii se mișcară din fioroasa lor neclintire. Din obișnuință, se uitară în jur, să vadă dacă nu-i observă cineva. Se strecurară apoi spre lumina de-afară.

Nia avea ochii în lacrimi. Se simți atinsă pe umăr. Tresări. Glasul lui Emil o întrebă cu muștrare:

— Ce-ai făcut?

Ea își întoarse spre el privirile-i dulci; îl întrebă, cu avânt:

— I-ai văzut și tu?

Dar observând ochii lui înghețați, avu o tresărire de spaimă. Înțelese că el stătuse la pândă și într-o clipă o osândise. Rușinată și umilită, își înghiți lacrimile, sări iute pragul bisericii și porni mai mult în fugă spre curte.

Dimineța Niei se posomori și mai greu, când

48) arate.

ajunseră acasă. Fräulein Keller își răpezea cu țipete nasul lung în toate părțile. Cucoana Marghiolița își bătea una de alta palmele pline de făină piclă și voia s'o încredințeze că condemnații⁵⁰⁾ ar fi putut-o strânge de gât. Indemna pe cuconu Neculai să facă o „lacramație”⁵¹⁾ împotriva lor... Vorbele acestea stâlcite⁵²⁾, care o jigneau totdeauna ca o infirmitate a ei proprie, o fixară și mai mult în îndărătnica ei tăcere. Cuconu Neculai privise cu nepăsare și indiferență faptul. Se simțea rănită și de asta. Mai cumplit însă o durea altceva: increderea în fratele ei cel mai mare, admirația ei nesfârșită pentru el, se risipiseră deodată. În pletele, în revoltele și în gravitatea lui, fetița nu mai găsea răspuns la strigătele sufletului ei. În odăița-i înflorită, se găsi singură, cu desăvârșire singură, ca pe un țarm pustiu. Și plânse un sfert de ceas cu o disperare de moarte.

Ș C O A L A.

Intr'o zi, pe când mă duceam la Siret, mă opri, în bolțile¹⁾ dela marginea târgului, Focșăneanu David, unul dintre tovarășii mei la școala lui domnu' Trandafir²⁾. Era un palid și firav³⁾ fecior de târgovăț. În unele după-amiezi, cu dânsul și cu alții „băteam humbii”⁴⁾ sub un zaplaz⁵⁾, și el se deosebea

50) condamnății, osândiții. 51) reclamație, plângere. 52) schimonosite.

1) prăvăliile, dughenile. 2) institutorul domnului Sadoveanu, autorul acestor istorioare. 3) slăbuț. 4) se jucase în (sau la) nasturi. 5) gard de scânduri.

prin vicleniile pe care le desfășura, ca să ne câștige avutul. Acuma, pieptănat și îmbrăcat curățel, ca într-o zi de școală, sta în pragul dugheniei⁶⁾ și, ca și tatăl său, își freca mâinile așteptând mușterii.

Era la Sântămăria-cea-Mare⁷⁾, zi de iarmaroc⁸⁾. În puținii ani ai vieții mele, încă nu văzusem un lucru așa de însemnat. Pe lângă asta, Focșăneanu David mă îndemna cu prietenie să mă opresc la el. Mă hotărâi să las de data asta apa și zăvoitul⁹⁾ Siretelui, ca să văd mișcarea lumii în „medean”¹⁰⁾ și pe ulița largă a prăvăliilor.

Sub bolți, unde stăteau înșirate mărfuri felurite: pielării și cituri¹¹⁾, fierării și pâne, carne de porc lângă lănuri¹²⁾ colorate, frângerii și oale lângă coloniale și cofeturi¹³⁾, încă nu pătrunseseră sătenii. Negustorii așteptau gânditori, răzimați de stâlpi, în lumina soarelui de dinineată. Bătrânul Aron Focșăneanu își făcea rugăciunea, în strâmta lui dughiană de mărunțișuri.

Din când în când se oprea, ieșea în prag, privea la deal și la vale și spunea ceva ovrește, c'un glas gutural.¹⁴⁾ tovarășului meu. Apoi iar se concentra în rugăciunea lui, închizând pe jumătate ochii și petrecând printre degetele-i osoase fuioru-i¹⁵⁾ cărunt¹⁶⁾ de barbă.

— Măi Focșăneanu David, întrebai eu pe băiat: ce faci tu acasă și pe cine aștepți tu aici?

— Acuși începe vânzarea, îmi răspunse el. Trebuie să dau și eu ajutor...

6) prăvăliei. 7) sărbătoare care cade la 15 August. 8) bâlciu, târg. 9) lunca. 10) maidan. 11) cit = stambă. 12) deosebite feluri de stoffe de lână. 13) bomboane, zaharicale. 14) gros. 15) lână, cânepă sau în cât ai pune odată în furcă pentru tors. 16) sur.

— Și-mi zâmbea, cu buzele fără sânge.¹⁷⁾

— Da' tu știi să vinzi?

— Cum nu? Am învățat de mult să măsoar, să socotesc și să vând!

Atunci îmi adusei aminte de minunatele socoteli la aritmetică, pe care Focșăneanu David le făcea la școală, și de problemele incurcate pe care ni le arăta el uneori într'un caiet soios, cu mult mai grele, mai lungi și mai amănunțite decât cele ale domnului Trandafir și ale aritmeticii noastre. Focșăneanu deprindea taina numerelor la școala ovreiască, unde mai învăța și alte lucruri, în ceasurile când noi, băieții fără griji ai creștinilor, ne fugăream, băteam mîngea, ori hoinăream prin împrejurimile târgușorului.

— Măi Focșăneanu David, de-aceea des^{de} tu așa de ușor socotelile la aritmetică! zisei eu, cu puțină invidie.

— Eu știu să înmulțesc în cap cu zecile și cu sutele! îmi răspunse mândru David.

— Cum se poate! strigai eu cu mirare. Știi tu cât e 30 înmulțit cu 25?

— Știu! vorbi hotărît tovarășul meu: 30 înmulțit cu 25 face 750!

Intradevăr, pentru mine socoteala aceasta făcută într'o clipă era o ispravă fenomenală.¹⁸⁾ Era una din minunățiile lumii și-mi aducea aminte de greutatea vieții mele. O picătură neagră îmi căzu parcă pe inimă și, fără să-mi dau socoteala, căutam în mîntea mea un răspuns care să mă înalțe în ochii lui Focșăneanu David.

17) buze pulide. 18) neobișnuită, suprafirească.

— Dar tu știi să bați mingea? strigai eu. Te duci la Siret? Știi să înoți? Ai fost în zăvoi? Acolo sunt și bursucii!²⁰⁾ — adăogii, holbând ochii.

Focșăneanu David, săracul, nu știa nimic din toate acestea. El crescuse în umbra zidurilor și, puținii ani pe care-i trăise, se strecurase prin hudicioare²¹⁾ înguste și murdare. Acuma mi se părea că mă privește și el pe mine cu admirație. Chiar bătrânul Aron se opri din rugăciunea lui și se uita la mine ca la un animal de pe alte țărâmurii.²²⁾ Indată începui a povesti despre isprăvile mele. Încercai a spune ceva chiar și despre o pușcă, cu care aveam de gând să mă duc la vânat. Și tatăl și feciorul ascultau, zâmbind, vorba mea inflăcărată și priveau din cămărușă când spre mulțimea care se aduna în medeançoja cel dintâiu mușteriu care trecu pe sub boltă, fui lăsat în drum²³⁾ cu isprăvile²⁴⁾ mele voi-nicești. Focșăneanu David se răpezi dela locul lui întrebând:

— Ce vrei să cumperi, bade! Avem marfă foarte bună!

Săteanul trecu mai departe. Negustorii rămaseră liniștiți lângă mine. Dar avântul meu trecuse. Începui a privi cu luare-aminte mișcarea și lumea.

În medean era viernăt²⁵⁾ de oameni, o curgere neîntreruptă de căruțe cu cai, de cară cu boi, de gospodari și gospodine în straie de sărbătoare. Năvălea spre târg norod²⁶⁾ din unsprezece sate. Căldura zilei de August creștea, și se stârnea, în lumina vie,

20) vlezure. 21) ulicioare. 22) din altă lume. 23) singur, nebăgat în seamă. 24) faptele, ishânzile. 25) forfoță, mulțime mare. 27) popor, lume multă.

colbul²⁷⁾ vestit și neistovit²⁸⁾ al târgului. Vitele și oamenii pluteau ca într'un fel de păclă²⁹⁾ cenușie. În obor³⁰⁾, unde se puneau la cale vânzările de animale, geambașii³¹⁾ făceau larmă; încercau caii, dădeau târcoale boilor și vacilor, își șopteau la ureche prețurile, băteau palma. La o parte, în bărăci joase de scânduri, câteva femei frigeau carne de porc și pește de Galați, la niște vetre joase de cărămidă. Alături, Lipoveni hărboși, cu cămăși roșii, și Lipovence cu broboade verzi și galbene, legate pe sub hărbie, vindeau mied³²⁾ gălbui în cânățui³³⁾ de sticlă. Coropcari³⁴⁾, către marginea târgului, își înșiraseră jos, pe țoluri³⁵⁾, marfa de mărunțișuri și-și strigau mușteriii, flăcăuși și copile, care se opreau pentr'un păun³⁶⁾, pentr'o sgarădiță³⁷⁾, pentr'un șirag de hurmuz³⁸⁾. Deasupra chemării lor, se ridicau țipetele certurilor și zarva³⁹⁾ norodului.

Gospodarii și gospodinele începură a intra sub bolți. Aron bătrânul și tovarășul meu, din ce în ce mai vii și mai vorbăreți, ațineau calea lumii și cercuau să facă vad⁴⁰⁾ spre prăvălioara lor de mărunțișuri. Intindeau mâinile, opreau pe femei, apucau de pulpana⁴¹⁾ sumanelor⁴²⁾ pe hărbați. Cu uimire ascultam cum Focșăneanu David vorbește despre o marfă care era cea mai „prima” și cea mai aleasă din lume,

27) prafal. 28) neisprăvit. 29) ceață. 30) târg de vite. 31) mijlocitori și negustori de cai. 32) băutură scoasă din fagurii de mlere. 33) cânițe. 34) negustori ambulanți. 35) pânză groasă făcută de țărani, care servește la acoperii carele și la strâns semăntura. 36) pană de păun, o pun flăcăii dela țară la pădrie. 37) bendiță de mărgelile multicolore întâlnite pe ațe. 38) un fel de mărgelile de mărimea mazărei. 39) șgomotul. 40) să atragă mușterii. 41) poatele. 42) paltoane țărănești, de dimie.

adusă dela Tarigrad⁴³⁾, dela Viana⁴⁴⁾ și dela Paris⁴⁵⁾.

„Poftiți, domnilor, în prăvălie!” îndemna David cu seriozitate.

Dar domnii cu opinci și cu ciubote⁴⁶⁾ unse cu dohot⁴⁷⁾ nu se opreau. Era prea de vreme pentru târgueli; nu se întâliseră încă finii cu nănașii⁴⁸⁾, și toți erau încă „pe inima goală”, nu mâncaseră nimic. Treceau mai departe, spre crâșmele unde începeau a țipa viorile și a zumbăi⁴⁹⁾ cobzele țiganilor.

Cu rând totuși începură să meargă și afacerile prăvăliilor ovrești. Două gospodine, una în vârstă, alta tânără și frumoasă, stătură puțin la indoială în fața dughenii lui Aron. Focșăneanu David se răpezi înaintea lor și le pofti să intre:

„Poftiți, vă rog! Ce voiți să cumpărați? Avem marfă „extra”⁵⁰⁾... Poate voiți un cit⁵¹⁾ de modă nouă? Avem de care doriți! Avem orice...”

Femeile priviră în urnă, apoi înainte. După aceea întoarseră capetele spre noi.

Bătrânul le zise grav:

„Intrați înăuntru!”

Cuvântul lui fu hotărîtor. Femeile intrară.

Aron le cercetă o clipă cu ochii, apoi întrebă cu dulceață:

— Ce vreți să cumpărați dumneavoastră? Un cit bun? Ori o pânză?”

— Dă-ne niște hasă⁵²⁾... răspunse ascuțit bătrâna.

43) Constantinopole. 44) Viena. 45) Paris. 46) cisme. 47) păcură. 48) nașii. 49) a zdrângâni, a bate coardele. 50) foarte bună. 51) stambă. 52) pânză albă de fabrică, mai bună de cât «america» și mai inferioară de cât «olanda».

David se răpezi spre rafturi și trase un val de pânză, apoi, după valul de pânză, două bucăți mari de stambă ⁵³⁾. Le așează lângă hasă, și bătrânul, desfășurând pânză, cerca încet-încet să atragă luarea-a-minte a femeilor spre colorile vii, pe care copilul le desfășura cu mișcări iuți.

Începu o desbatere nedeslușită de vorbe. Atenția îmi era îndreptată spre furnicarul uliții; auzii numai șipătul de uimire al femeilor și râsul prietenos al bătrânului. Și gospodinele, spre mirarea mea, nu ieșiră din prăvălie cu pânză, ci cu citurile colorate pe care le coborîse din rafturi băiatul.

Îndată intrară alte femei, apoi altele. Și bătrânul spunea despre stamba lui o poveste curioasă.

„Așa cit, pe care-l vedeți dumneavoastră, este țesut la târgul Americii... și împărăteasa Chinejilor se îmbracă cu el... așa-i de frumos, ș'asa-i șade de bine...”

În adevăr, stamba pe care-o desfășura Focșăneanu cel bătrân trebuie să fi fost în gustul chinezesc.

„Mie mi-ar trebui un lucru mai bun...” zise cu hotărîre o femeie oacheșă cu sprâncenele ca lipitorile, privind îndrăzneacă la negustor.

— Care lucru mai bun? întrebă bătrânul Focșăneanu, înălțându-și sprâncenele. Parcă este lucru mai bun? Dar dacă vrei, hai să caut altceva, mai potrivit pentru ochii dunitale... Numai îmi pare rău că nu vrei să mă crezi pe mine! Aici ai și lucru bun și ieftin! Costă numai optzeci de bani cotul ⁵⁴⁾.

— Optzeci de bani ⁵⁵⁾, strigă cu glas înalt nevasta. Da' unde s'a mai auzit așa ceva?

53) cit. 54) măsura veche de lungime, având 64 cm. 55) subdiviziunea leului (până la războiul mondial): 1 leu=100 de bani; aproximativ, 80 de bani ar face azi 30 - 40 de lei.

— Hm! nu vrei să crezi dumneata? Așa preț ți-l fac numai dumitale, căci văd cu cine am a-face; dar am vândut azi din marfa asta c'un franc și douăzeci, așa să am eu bine! Dacă o vând cu șaptezeci și nouă de bani, pierd la dânsa! Dar ziceai că vrei altă marfă, nu așa de bună ca asta; aceea are să fie mai ieftină...

— Apoi nu, mai proastă nu-mi trebuie, jupâne!

— Dumitale, dragă, știu eu că nu-ți trebuie lucru de mâna a doua. Pune degetele pe marfa asta și vezi! Știu că cunoști... vorbi moale Ovreiul, întinzând femeii stamba. Pune, te rog, mâna. Asta nu costă parale.

— Văd eu, văd eu... da'i scump, jupâne!

— Știi ce? se amestecă, în clipa asta, tovarășul meu de școală; știi ce? Am să pun un cuvânt și am să rog pe tata să-ți lase cinci bani la cot! Are să te coste așa lucru fain, numai șaptezeci și cinci de bani cotul.

— I-ra⁵⁶⁾! da' unde se află una ca asta⁵⁷⁾; doar eu nu-s de ieri de alaltăieri și nu mi-i acu⁵⁸⁾ întâia oară! Am mai văzut cu cituri și am mai cumpărat!

— Cât dai? întrebă scurt bătrânul, întinzându-se spre femeie, peste tarabă. Spune un preț! Eu nu mă supăr... Târgul n'are supărare...

— Apoi, jupâne, eu ți-oiu spune una: marfa dumitale face patruzeci de bani cotul!

— Cum ai zis? țipară într'un glas tatăl și fiul.

Și groază, amestecată c'o infricoșată uimire, li se zugrăvi pe obrazuri. Iși duseră mâinile la tâmpile și-și

56) cuvânt de mirare. 57) nu se poate așa ceva. 58) acum.

clătinară capetele. C'un gest de indignare, Aron dădu cu dosul palmei marfa la o parte. Cu același gest, David o răpezi în alt colț al teighelei ⁵⁹⁾.

Femeia îi privi pe rând cu ochi negri și bănuitori. „Dau patruzeci de bani cotul!”, zise ea cu hotărîre.

Copilul rămase nepăsător. Tatăl, rece, întoarse cu dispreț capul.

— Cu așa preț, nu pot! Dumnezeua n'ai de cumpărat! Femeia se îndreptă spre uliță.

Deodată bătrânul o întrebă cu glas prietenesc:

„Dai șaptezeci de bani?”

Nevasta se opri.

— Mai pun și eu zece bani, zise ea rîzînd.

— Atunci se apropie tîrgul — se amestecă David și-și șterse vesel nasul cu dosul palmei.

— Ai să mai pui și ceilalți douăzeci de banii grăi Aron.

— Nu pun, ferească Dumnezeu! Dacă-ți place așa, bine; dacă nu, mă duc. Mai găsesc eu și alți negustori.

— Ba ai să mai dai doi gologanii strigă cu hotărîre negustorul.

— De ce să nu dai? întrebă rugător, și David.

În clipa aceea, un gospodar înalt și spătos, cu bوندă ⁶⁰⁾ înflorită ⁶¹⁾, împinse în dugheană două fete sfioase, codane ⁶²⁾ de cincisprezece ani, și după ele un șir întreg de cumetre, de nănașe ⁶³⁾ și de fine se abătura din drum. O femeie gureșă ⁶⁴⁾ își făcea loc

59) masa pe care se fac cumpărăturile. 60) jocul fără mănecă. 61) cu cusături de lână în diferite culori. 62) fete care n'au intrat încă în horă. 63) nașe. 64) bună de gură.

în fruntea lor. Era îmbrăcată cu rochie croită la târg, era frumoasă, albă și rotofee ⁶⁵⁾.

„Pofti(i, cucoană preuteasă, sărut mâna!...” tresări David, răpezindu-se cu umilință înainte-i.

Prăvălia se umplea. Aron, hotărît, se plecă la urechea femeii oacheșe, îi șopti ceva în taină, apoi apucă bucată de stambă și i-o puse în brațe.

„E bun cuvânt? strigă el vesel. Să măsor?” Cucoana preuteasă, adusă la ales ⁶⁶⁾ de gospodine, se așeză pe un scaun târîit în grabă de David, și o salută cu respect și domnu' Aron. Femeia oacheșă ⁶⁷⁾ se lăsă convinsă de cuvântul misterios ⁶⁸⁾ al negustorului. Stamba țipă ascuțit ⁶⁹⁾, când David o rupse cu mânilor subțiri. Iar gospodarul cu cele două codane, vesel și el parcă de năvala din prăvălie, privea în juru-i, pe când fetele cercetau cu ochii aprinși cordeluțele ⁷⁰⁾, horbotele ⁷¹⁾ și pânzeturile cu care era tixită ⁷²⁾ dugheana negustorului.

De câtăva vreme, urmăream cu încremenire pe tovarășul meu de școală. Între el și bătrân, parcă era un joc neconținut de gesturi, de mișcări și vorbe răpezi. Cum se umplu prăvălia, uimirea mea crescă. Focșăneanu David, ca și cum ar fi fost într'o luptă, se înmulțea: scotea parcă din ochi, din nări, din gură, din vârful degetelor, vorbe, argumente, horbote, cordele și pânzeturi; spunea prețuri grozave, cobora cu liniște până la jumătate, măsura iute cu cotul de lemn, însemna cu foarfecă, rupea; slujea și pe cu-

65) *groasă și grasă.* 66) *la ales marfa.* 67) *brunetă, neagră la față.* 68) *tainic, secret.* 69) *cu voce ridicată și subțire.* 70) *vanglicuțele.* 71) *dantele.* 72) *foarte plină, îndesată, înțesată.*

coana preuteasă, întindea în vârful degetelor hurmuz codanelor Românelui cu bundă. Dimineața începuse goală pentru prăvălie, negustoria pornise ușurel și cam alene după aceea; acum însă era o adevărată înfrigurare, căci se făcuse vadul⁷³⁾ mult dorit. — și, de lângă teighea, unde căutau să mulțamească pe toată lumea, certându-se din prețuri, mirându-se, uimindu-se, supărându-se, imblăuzindu-se și împăcându-se, cei doi negustori chemau și pe trecători, se răpezeau chiar până la prag, indemnând pe oameni cu tot ce le dorea inima...

Tovarășul-meu de școală mai făcea ceva, ce mă umplea de respect: îndată ce un preț era rupt, zâmbetul îi dispărea o clipă, rămânea gânditor, cu ochii ațintiți, apoi rostea hotărît și sigur rezultatul unei socoteți, pe care ceilalți o verificau încet și trudnic⁷⁴⁾ pe degete...

Nu știu ce farmec a avut pentru mine, în dimineața aceea de iarmaroc, tovarășul acela al meu de școală palid și subțiratic. Nu mă mai interesa nici iarmarocul, nici zarva, nici mișcarea oamenilor; parcă vedeam o ființă nouă, într'o lume nouă. Obrajii i se coloraseră și ochii i se aprinseseră: nu mai era băiețelul cel umilit, abătut și spăriat, când ieșeam gălăgiosi dela școală... Ba era o ființă de temut chiar. Bătrânul îl privea și-l urmărea cu dragoste...

Eram la o școală, pe care n'o cunoscusem încă, o școală ciudată și neliniștitoare, de care abia mai târziu mi-am dat deplin socoteală. Tovarășul meu îmi zâmbea triumfător în clipele de răgaz⁷⁵⁾.

73) începuseră a veni mușterii. 74) cu oboseală multă. 75) odihnă.

„Măi Focșăneanu David, da'după ce isprăvești..., nu mergi cu mine la scăldat?...”.

Ași fi vrut să-i arăt și eu lui ce pot: cum fac ră-
țuște⁷⁶⁾ pe Siret cu pietrele, cum fug, cum înot; așa
fi vrut să-i arăt zăvoiul și murele, cerul și pasările;—
dar el murmură ușor cu buzele o socoteală în limbă
străină, apoi mă privi pieziș, râzând ca și cum i-aș
fi vorbit de lucrul cel mai zadarnic din lume.

Mă lăsă și se repezi după mușterii. Am simțit go-
lul indemnului meu. Era neștiutor de toate ale mele.
Am plecat singur din zarva târgului și l-am lăsat pe
Focșăneanu David în jocu-i aprig. Cerul, apa și crân-
gul mă chemau la altă școală, care era străină tova-
rășului meu, cum îmi era mie străină lumea lui.

LA MESTECĂNEI ¹⁾

Eram pe atunci mititel, sfios, cu capul mare și cu
părul sbârlit. Eram și alb, și slăbuț, și urechile parcă-mi
mai crescuseră din ce erau, ca niște toarte de o parte
și de alta a capului. Abia mă ridicasem după o boală
indelungată. Se dusese de pe mine pielea ca de pe
șerpi, și în ochii adânciți îmi lucea încă lumina fri-
gurilor.

Într'o zi, bunicii, stând pe scaune la o măsuță nas
lângă nas și sfătuindu-se, hotărîră să mă trimeată la
țară, la Mestecănei, la Mărgărinta, *manca*²⁾ mea cea

76) joc cu pietre aruncate la suprafața apei, astfel ca să sari
făcând vdlurele, (câte sărituri, atâtea «rățuște».

1) o localitate. 2) doica.

bună, dela sânul căreia supsesem lapte doi ani și jumătate, căci eu, *drăguță*³⁾ n'am avut parte de mamă.

„Acolo, soro, — zicea bunicul, râdicând în sus arătorul mâinii drepte, — are aier curat, căci muntele e la doi pași. Se poate juca în voie; și-are să se bucure în curând de dulceața primăverii.

— Cum hotărăști dumneata...” răspunse bunica. Și-i curgeau lacrimile de o parte și de alta a nasului.

Bunicul se uită la ea, se întoarse și spre mine, își plecă barba în piept și mă aținti peste ochelari. Făcu un pas și-și puse mâna-i osoasă în creștetul meu:

„Așa-i, Iliuță, că te duci la baba Mărgărinta?”

— Mă duc! răspunsei eu c'o voce subțirică și slabă.

Nu puteam să râd și să sar, căci fusesem moleșit de boală, dar mă bucuram, pentrucă *baba*, cum îi ziceam eu mancei mele, imi era dragă, și la Mestecănei mai petrecusem eu multe zile bune.

Era pe după sărbătorile de iarnă și frigul incepea să se moaie, omătul însă era gros pretutindeni, și drumurile de sanie luceau ca oglinda. Alexe cel chior, vizitiul bunicului, m'a învălit bine într'o blăniță, a umplut săniuța cu paie, a inhămat pe Sura cea bătrână, s'a cuibărit lângă mine, și am pornit pe-o vreme cu soare. Frig era numai cât trebuia ca să nu se dezghețe zăpezile. Inghițeam aerul curat c'o plăcere nepusă. Simțeam cum imi bate sângele în obraji. Tot drumul ne întâlneam cu oameni cari fugeau în săniile lor cu *oplone*⁴⁾ și se *hârtoiau*⁵⁾ la povârnișuri, pe calea sticloasă. Pădurile se arătau goale și calenii,

1) o localitate. 2) doica. 3) dragul meu. 4) lemne verticale. înfpte la cele 4 colțuri ale saniei, pentru a ținea încărcătura. 5) lunecarea saniei la dreapta și la stânga pe drumul lunecos.

munții — albaștri. Atâta amintire mi-a rămas, — și o lumină argintie, nesfârșită și dulce. Îmi era cald în blânița mea. Eram în cel dintâiu ceas fericit de care-mi pot aduce aminte.

II.

Când am ajuns la Mestecănei, asfințea soarele; și pe munți, până'n naltul cerului, păcelele și norii înălțau o blândă lumină trandafirie. Am cunoscut îndată satul pe *coasta lină*, ⁶⁾ cu *mestecenii* ⁷⁾ înșirați ca o *zăbrea* ⁸⁾ pe culme, neclintiți în *rumeneala* ⁹⁾ apusului. M'am bucurat când am văzut și căsuța babei în vale, aproape de pârâu, cu grădinița ei închisă cu ostrețe. Am recunoscut și mestecenii cei tineri la izvoarele de sub deal. Numai cățelul care a ieșit *zăpăind* ¹⁰⁾ la poartă era altul.

...Apoi ce s'a bucurat Mărgărinta când ne-a cunoscut; ș'apoi cum a prins a plânge în casă, când m'a scos din blană și m'a văzut așa de puțintel și de slăbuț! De durerea ei s'a înduioșat și Alexa, și și-a șters cu mânica sumanului ochiul lui cel verde.

Baba Mărgărinta — trebuie să știi — nu era chiar o babă. Așa mă deprinsesem eu să-i spun. Era o femeie tânără încă, voinică, rumenă și sprâncenată.

Dar iată că intră în casă și o altă cunoștință a mea: Irinuța, fata Mărgărintei, cu vreo trei ani mai mare decât mine. După cât puteam eu pricepe, Mărgărinta și Irinuța rămăseseră singure în căsuța lor: gospodarul mancei mele murise în războiul cu Turcii...

6) un povârniș care se coboară mult. 7) copaci înalți cu coaja albă. 8) ostreață. 9) roșeață. 10) lătrând.

„Irinuță! strigă Mărgărinta; iaca, a venit Iliuță! Vai, da' tare-i slăbuț, mititelul!”

Fetița veni lângă mine, și amândoi începurăm a ne privi curioși, fără a ne spune o vorbă.

Babei încă nu-i trecuse uimirea.

Eu nu înțeleg nici acuma cum de-am putut mânca așa de mult în seara aceea. Să mă fi văzut bunicuța că indes pe gură atâta pâne neagră și beau atâta lapte, și mai adaug niște ouă și o bucată de friptură de găină, s'ar fi inspăimântat grozav, și-ar fi pus mâinile în cap și ar fi trimes îndată pe Alexa după doctor. Dar Mărgărinta știa pesemne mai mult decât *Neamțul*¹¹⁾ bunicilor, căci, înainte de culcare, mi-a mai dat niște pere uscate și niște nuci, — pe care le-am ronțăit până ce-am închis ochii. Am dormit foarte bine și nu mi-a fost nimica.

III.

A doua zi m'am sculat cu noaptea 'n cap: îndată ce gazdele mele au prins a *roboti*¹²⁾ prin casă, la lumina *gazorniței*.¹³⁾ Zadarnic îmi așeza baba capu'n perină, și mă mângâia, și-mi potrivea pe trup *pocladă*¹⁴⁾ vrăstată, — căci nu voiam să mai dorm cu niciun preț. M'am sculat, m'am spălat, m'am îmbrăcat singur — ș'am prins a mă ținea de Irinuța. Am văzut așa, în zori de ziuă, cotețul cu doi porci care grohăiau cam supărați și întindeau răturile spre noi; am fost de față la ieșirea din *poiată*¹⁵⁾ a găinilor și la trâmbițările fudule ale cucoșului; și ne-au împresurat găștele gă-

11) medicul. 12) a lucra. 13) lampă mică cu petrol. 14) pătură de lână (pled). 15) coteț.

găind cu larmă și mirare, neînțelegând ce caut eu acolo. Apoi, din alt *cotton*,¹⁶⁾ au ieșit curcanii ș'au prins a se umfla în pene, ș'a pufni, încât eu m'am spăriat ș'am întrebat pe Irinuța dacă nu cumva-s bolnavi.

Pentru mine, toate erau lucruri nouă, căci în apropierea păsărilor și a animalelor încă nu trăisem.

Să vezi ce tare mă miram cum găsește Irinuța ouă prin cotloane ascunse; cum știa ea că vițelului îi e foame și-i ducea demâncare; cum a înțeles că păsările cer grăunțe și apă... Toate le știa și le făcea cu grabă. Și deși era omăt și înghețat pretutindeni, ea umbla numai cu niște papuci subțiri, în picioarele mai mult goale, c'o rochiță de pânză pe dânsa și fără nici-o *broboadă*¹⁷⁾ pe cap.

— Nu ți-i frig, Irinuța? o întrebam eu.

— Nu!, imi răspundea ea.

Scutura repede din cap și mă privea răsând.

Între alte lucruri frumoase, pe care le-am văzut în cele dintâi zile la Mărgărinta, au fost și "*budăele*",¹⁸⁾ adică fântânile de sub coastă: *scorburi*¹⁹⁾ de copaci bătrâni, tăiate ca niște stupi și înfipte în pământ. Erau vreo douăsprezece. Din fundul lor, apa limpede ca lacrima izvora suflând și imprăștiind ușoare *pâlnii*²⁰⁾ de nisip. *Bulbuci*²¹⁾ argintii se înălțau tremurând până la lumina luciului. Iar în gura deschisă a scorburilor apa năvălea gâlgâind, prin *prundișor*²²⁾ și *humă*,²³⁾ spre pârâu. În jur, creșteau mesteceni tineri, care-și mlădiau domol pletele subțirele și desfrunzite. Mă

16) colț, ascunzătoare. 17) învelitoarea capului, pânză de imbrobodit. 18) puțurile. 19) găuri în copacii putregâioși. 20) leci, scobituri. 21) bule, bășici de aer care ies la suprafața unui lichid. 22) pletriș pe marginea unei ape. 23) pământ cenușiu care e folosit pentru murul pereții.

miram mai ales că, deși ne aflam în puterea lui *Faur*²⁴⁾ și apele toate erau înghețate, pâraul acesta al fântânițelor curgea ca vara, fără să sufere pe el *poighița*²⁵⁾ cea mai ușoară. Afară de asta — nu știu de unde și când — ce vânturi ale întâmplării, aduseseră în nisipușul lui sămânță de *creson*²⁶⁾ și acuma se clătinau pe apă buchete neintrerupte de un verde puternic, închis.

„Irinuță, întrebam eu, de ce nu înghiață pâraul, — și de ce cresc iarna pe el buruiene?”

— Apoi să știi, îmi răspunse fata, privindu-mă șiret, că din fântânițe izvorăște apă vie.

— De care? De cea despre care se spune în poveste?

— Firește!

Peste multe lucruri vrednice de mirare și necunoscute am dat eu acolo, la baba Mărgărinta. Dar cel mai minunat lucru a fost cu găștele.

Să vezi! Acu mă dădusem eu destul cu săniuța, ș'aș putea zice că mă săturasem de iarnă.

*Omăturile*²⁷⁾ începuseră să se topească și să scadă. Primăvara era aproape. Din pricina apelor și a mlaștinilor, stăteam mai mult în casă. Într'o zi, aud că bate cineva la ușă.

Eu mă întorc și zic: „Intră!”

Dar cel de-afară bate iar. Baba Mărgărinta se'ntoarce către fată:

„Dă drumu, Irinuță!”

Fetița deschide și, cu uimire, văd că pășește greoiu peste prag o găscă, cu pene albe și cenușii. Se oprește puțin, se uită în juru-i; face din gușă încet:

24) Februar. 25) strat subțire. 26) grăușor, o plantă care crește foarte de timpurlu primăvara. 27) zăpezile.

da-da-da-da! apoi se îndreaptă spre un colț al odăii și intră sub pat.

*Holbând*²⁸⁾ ochii, întreb:

„Da' ce caută găscă în casă, Irinuța?”

— A venit să facă un ou.

— Cum așa? Da' găscă vine'n casă? Nu se teme?

— Precum vezi, nu se teme. Mai este una. Acea vine mâni. După ce-or isprăvi ouăle, s'așează la clocit...

— Așa? și de mult vin ele?

— De mult, de când te dădeai cu săniuța...

„Hm! și eu nu știam nimica”. Mă apropiai încet de pat. Ridicai poclada. Gășca fâsâi ușor și înălță gâtul, privindu-mă cu ochișorii ei rotunzi.

„Zice că să-i dai pace”, observă Irinuța. „Peste câteva zile și asta și cealaltă cad cloște. Și-au smuls penele și le-au potrivit cu ciocurile la cuibare...”

Deși nu înțelegeam tocmai lămurit ce este și ce are să se petreacă, întâmplarea ăsta mi-a pricinuit o bucurie așa de mare, încât în fiecare zi pândeam găștele și le așteptam să vie la ușă, să ciocănească cu *pliscurile*²⁹⁾ și să ceară intrare. Indată săream și le dădeam eu drumul.

Intr'o după-amiază se așezară amândouă odată în cuibare, potriviră ouăle și puful și rămaseră cumiși acolo, închizând ochii și ascultând parcă hâzâitul focului din vatră.

„Acuma să mergi să vedem pe *gânsac*³¹⁾”, îmi zice Irinuța.

În adevăr, afară, lângă ușă, gânsacul sta singur a-

28) căscând ochii. 29) ciocurile. 31) gânsac.

șteptând. Incercă să intre printre noi, dar fata îi făcu semn cu vârguța, și el se trase mai la o parte. Acolo, înălțând capul, dădu drumul la trei țipete lungi și ascuțite. Din casă, mai slab, răspunseră găștele. Încă o chemare. Încă un răspuns. Și, înțelegând, se hotărî să plece, — și porni legănat spre fundul ogrăzii. Trecu pe lângă *codină*³²⁾ fără să ciupească un fir, trecu pe lângă apă c'o nepăsare și mai adâncă și se așeză la un dos, sub o tufă uscată. Se *tupilă*³³⁾ la pământ și părea gânditor și trist. Irinuța mi-l arată cu degetul:

„Acuma el îi supărat pentru c'a rămas văduv. Dar știe că găștele clocesc ș'au să scoată boboci”.

În câte-o zi, cloștele ieșeau de sub pat și baba mă ruga să le deschid ușa, „ca să iasă la plimbare, să se mai răcorească...”

Cum ieșeau, dădeau un semnal. Gânsacul le răspundea. Cu gâtul întins, se răpezea din fundul ogrăzii, bătând din aripi cu bucurie. Între soațele lui, pornea împrejurul casei, vorbind și sfătuind cu mare larmă. Așa umblau o vreme: stăteau puțin la mâncare și la apă; apoi găștele se opreau la prag, își luau rămas bun și ciocăneau la ușă. După ce intrau, gânsacul mai aștepta puțin, chema și primea răspuns, — ș'apoi pornea *melancolic*³⁴⁾ spre colțul lui de ogradă și spre tufa cea uscată.

Iar într'o zi călduță de început de primăvară, când găștele ieșiră cu douăzeci de boboci în bățatură, am fost de față la nespusa bucurie a gânsacului. Scoase un țipăt prelung și întortochiat, plin de întrebări și de mirări, bătând din aripi, întinzând gâtul și deschizând

32) resturi rămase dela alesul porumbului (păpușoiului) bun de cel rău. 33) se piti. 34) trist.

clonful³⁵⁾), se răpezi spre găini și spre curcani, spre mine și spre Irinuța; după aceea se întoarse și prinse a-și plimba același gât întins, ca într'o mângâiere, pe deasupra puilor cu puf auriu. Și-i întreba încet: „Ce mai faceți voi, măi băieți?” Gâștele șușuiau și vorbeau și ele. Răspundeau mai moale și mai subțirel, și bobocii și porniră așa încet, prin soarele strălucit, pe *paiștea*³⁶⁾ tânără, verde ca *buratecul*³⁷⁾.

Irinuța-i urmărea cu o vărguță în mână.

Aproape de poartă, după ce mai alungă odată pe curcani, gânsacul dintr'odată începu o manevră neașteptată. Stând drept și semeț, cu capul foarte sus, începu a sălta din picioare.

„Joacă de bucurie...”, îmi lămuri Irinuța.

Intradevăr, gânsacul juca. *Tipăia*³⁸⁾ în tact regulat, cu liniște, cu seriozitate, împlinind parcă un fel de *ritual*³⁹⁾.

Eu și cu Irinuța râdeam.

El însă era foarte *demn*⁴⁰⁾ și *grav*⁴¹⁾.

Dar soarele umplea lumea de lumină și mugurii mestecenilor *undui*⁴²⁾ deasupra izvoarelor. Gânsacul își duse gâștele și puii pe cărare, la vale.

Umblau domol. Un bobocel rămânea din când în când în urmă, se învărtea în loc și parcă nu știa în ce parte s'apuce. Prindea cu ciocușorul un fir de iarbă ca un ac, se opintea ca să-l rupă și cădea în coadă. Gânsacul se oprea și-l aștepta cu îngăduință, — până ce se adăoga iar la cârd, pe cărarea *sbicită*⁴³⁾.

Când ajunseră la pârăul cu apă vie, gâștele bătrâne

35) Ciocul. 36) loc acoperit cu iarbă verde. 37) brotăcelul. 39) formă religioasă. 40) plin de respect de sine însuși. 41) mândru. 42) se mișcau. 43) uscată.

întâiu se sfătuiră dând ocol bobocilor. Spunea ceva una, răspundea alta. Apoi deodată, la o hotărîre a gânsacului, intrară încet, cu toții, în pârâu. Și puii începură a înota mișcându-și regulat prin apă lăbuțele portocalii.

Irinuța intră și ea în unda rece și tot îi îndemna cu varga îndărăt, spre fântânițe. Le spunea ceva, îi muștra — și găștele cele bătrâne răspundeau: da-da, da-da!

Așa am început eu a petrece, la baba Mărgărinta, cele mai frumoase zile ale copilăriei mele.

HULTANUL

După ce se așeză primăvara în valea Moldovei și înfrunziră mărunț mestecenii de pe culme și dela fântânițele din vale, Mărgărinta, gazda mea, începu a-și orândui grădinița din coasta casei, — iar eu sburdam ca un căluș, înfiorat de soare și de vânturile calde.

Îmi zicea manca, privindu-mă blând: „Fugi și te joacă, dragul *babei!* Numai așa ai să prinzi putere!”

Eram când în vârful dealului, de unde priveam munții posomorîți, când în vale la pârâu, unde veneau fete desculțe de clăteau cămăși și le băteau cu maiurile pe lespezi de piatră cenușie. Umblam și după Irinuța, care ducea vaca la *imaș*¹⁾ des-de-dimineată, ori aducea bobocii dela pârâu. Și săream pârleazul și la moș-Sava, tatăl *babei* mele Mărgărinta.

La moșneag îmi plăcea, mai ales, să mă duc când

1) pășune.

dădea câte o ploaie, ori pornea un vânt care suna prin livezi. Atunci toți tovarășii mei de-o șchioapă mă părăseau, și eu mă strecuram în ograda de-alături, numai cu Colțun, *căfe'andrul*²⁾ cel negru cu la-bele albe.

Moșu-Sava era rotar. Sta la *cobâlă*³⁾ și lucra cu *tesla*⁴⁾, ori cu *cușitoaia*⁵⁾, meșterind «*schife*»⁶⁾ și *cio-lane*⁷⁾ de roate, Avea și el sprincene tufoase, care i se ridicau de pe ochi când mă apropiam de el. *Con-tenea*⁸⁾ o clipă din lucru, zâmbea, apoi dădea cu dosul palmei peste mustața-i cărunță și mă întreba:

„Ce mai faci mata, domnu' Iliuță?”

Eram mândru că-mi spunea așa: domnu' Iliuță.

— Am fost și m'am plimbat! îi răspundeam eu cu îndrăsneală.

— Așa? Și ce-ai mai văzut? Cu cine te-ai întâlnit?

— Am fost și am văzut fântânițele. M'am întâlnit cu băieții lui Maftei Cârlig.

— Tare bine! Vra-să-zică îți place la noi!

— Imi place. Nu mă mai întorc la târg.

— Ba asta nu se poate. *Mata* ești boier.

— Ș'apoi! eu vreau să stau aici la baba Mărgărinta...

— Tare bine, tare bine! grăia moșu-Sava cu bună-tate. Stai la noi și te faci voinic (am auzit c'ai fost bolnav); ș'apoi pe urmă *om vedea*¹⁰⁾ ce-om mai face. Acuma, iaca șezi colea pe trunchișorul cela, la *băr-difa*¹¹⁾ ceea, și cioplește o bucățică de lemn. Dacă

2) câine tânăr. 3) un fel de scaun pe care lucrează lemnarii. 4) instrument de lucrat la lemn. 5) cușit lung, îndoit, cu două mânere. 6) formă populară pentru spițe, lemnișoare care pornesc ca niște raze dela butucul (buceaua) din mijlocul roții și până la obadă (cercul de lemn al roții). 7) părțile încovoltate din care e făcută obada. 8) se oprea. 9) dușneata. 10) vom vedea. 11) secure mică.

zici că vrei să stai la noi, apoi am de gând să te învăț meșteșug. Vrei să înveți rotăria?

— Se'nțelege! Am să spun babei să-mi facă și mie o șură, ș'am să mă pun să fac și cu roate.

Moșneagul își urma lucrul la cobălă, eu *ciocârteam*¹³⁾ un lemnișor pe trunchiu. Și amândoi vorbeam cu gravitate despre roate, despre mesteceni, despre izvoare și boboci; despre Mărgărinta și Irinuța; despre porcii, curcani și găini; despre tot ce alcătuia lumea mea cunoscută. Colțun cățelul sta deoparte, și, când imi întorceam privirile spre el, dădea vesel din ciotul de coadă tăiată. Afară din șopro¹⁴⁾, se învăluia ploaia de vânt, copacii din preajmă se scuturau și oftau; dar în cotlonul nostru era bine; mirosea plăcut a fum, și, când mă infiora răceala, mă cuibăream în *toharca*¹⁵⁾ *mișoasă*¹⁶⁾ a lui moș-Sava, și de acolo imi urmam cu el sfatul.

Intr'o bună zi, în gospodăria babei Mărgărinta, în viața noastră ticinată, s'a abătut un dușman. A venit pe un vânt rău. Abia mă sculasem, și ieșisem la soare. — Găsi în dosul casei pe Mărgărinta și pe Irinuța rupându-și mâinele și văicărindu-se. M'am înspăimântat. Am rămas uitându-mă la ele cu ochii măriți. Înțelegeam că mă aflu în fața unei nenorociri. Manca mea mă văzu gata să plâng și găsi de cuviință să-mi împărtășească și mie întâmplarea cea grozavă.

„Vai de mine, Iliuță! strigă ea repede. Mi-a luat *hultanul*¹⁷⁾ găina cea mare, neagră. O știi cât era frumoasă! Și matale îi-era dragă!

13) *ciopleam*. 14) *șură*, construcție de lemn cu acoperiș și pereți de scânduri. 15) *cojoc mare și lung*. 16) *cu mițe (lângă lungă)*. 17) *pasăre răpitoare (erete)*.

— Cum a luat-o hultanul? Care hultan?

— Un drac de hultan! Știu eu cum a luat-o? S'a tot învățit pe aici. S'a repezit. Când am aflat noi, el o fărâia încolo pe coastă! Bată-l Dumnezeu de dușman!

Infățișarea mancei și a fetiței era așa de dureroasă, încât fără voie mă infiorai, și mi se năzări în inchiuire dușmanul sub o formă nelămurită, uriașă și amenințătoare. Nu știam încă ce-i hultanul.

— Și de unde a venit? întrebai eu privind în juru-mi nehotărît.

— Parcă cine poate ști de unde vine dihania!" zise Irinuța privind în sus, spre cer.

Mă uitai și eu spre albăstrimea curată a văzduhului. Nu vedeam nimic.—Întrebai sfios:

„El șade la pădure?“

— D'apoi cum! acolo-și face cuibul!... zise baba Mărgărinta. Și, cu Irinuța, începu a cerceta prin colțoanele ogrăzii să vadă dacă toate paserile sunt acasă. Din când în când, manca scotea câte-o strigare de umire și de necaz. Înțelegem că e îndreptată spre dușmanul cel nelămurit. Eram curios să-l cunosc și eu, și în același timp năștea în mine teama, ca o ceață. Poate era un fel de lup, ori un balaur, ca 'n povești, eu știu?

A-doua-zi, la amiază, altă larmă, alte chiote. Colțun începu să latre. Baba Mărgărinta și Irinuța săriră pe prispă și prinseră a țipa cu glasuri ascuțite:

„Iha! Ihaaa! ¹⁸⁾“.

Găinele cotcodăceau și cârcăiau, sburând spăimântate prin tufe.

18) strigăte cu care se alungă hultanul (uliul, eretele).

„S'a repezit la găinuța cea *porumbacă*¹⁹⁾, strigă irinuța, întorcând obrazu-i roșu de turbare.

— A luat-o? întrebă cu *obidă*²⁰⁾ manca mea.

— Nu, mămucă, răspunse fata; numai s'a isbit într'insa. A scăpat în tufe și dihania s'a dus...

Baba Mărgărinta își pocni primele una de alta și întrebă cu amărăciune:

„Ce facem? Vai de mine, ce facem? De acu s'a *îndădit*²¹⁾ la găinile noastre... Trebuie să mă duc să spun tătucăi. Să se ație el mâni ori poimâni cu pușca. Poate să scape lumea de-o răutate“...

Eu ascultam cu luare aminte. Priveam în juru-mi. Vedeam pasărilor pitite prin tufe; parcă nu îndrăzneau să scoată capetele la lumină; câte una întorcea un ochiu în sus și cârcăia ușurel... Târziu cocoșul trâmbișă prelung: cucurigu! și găinile începură a ieși în soare...

Cu gândul la dușmanul liniștii noastre, la prigonitorul găinilor babei Mărgărinta, — sării pârleazul și intrai în șopronul lui moș-Sava. El cioplea cu tesla lemn de fag.

„Ai mai venit pe la noi?“ întrebă el, fără să ridice ochii.

„Da...“ răspunsei eu.

Voiam să încep vorba despre fiara necunoscută, care bântuia gospodăria noastră de dincolo de gard. Dar nu știu cum se făcuse, deodată îi uitasem numele — și n'aveam cum să pornesc din loc întrebările.

Moș Sava se opri din cioplit, ridică ochii și zâmbi. Zise:

19) cu penec sure. 20) supărare, necaz. 21) a prins gust.

„Mi se pare că s'a izbit hultanul in găinile babei...
Am auzit *svoană!*“²²⁾)

Eu tresării. Tocmai despre asta voiam să vorbesc.
Pornii cu mare insuflețire :

„Apoi da! A fost! A grămădit într'un cotlon o
găinuță porumbacă. Dar ieri, ce năcaz ne-a făcut!
Nici nu știi dumneata! Ieri ne-a luat hultanul găina
cea mare, neagră.

— Cum se poate! — grăi bătrânul, privindu-mă cu
mare luare-aminte.

— Da! Când am ieșit ieri dimineață din casă, am
văzut cum se văicăreau baba Mărgărîta și cu Irinuța,
și le-am întreat cum s'a întâmplat... Drept să-ți spun,
m'am supărat grozav.

— Cred și eu! — zâmbi moșu-Sava. Dac'o luat găina
cea mare, neagră!...

— Și baba Mărgărîta așa-i de amărită! urmai eu.
Are să vie să-ți spuie... Zice că de-acu dihania are
să mănânce toate găinile...

— Da' nu le mai mănâncă, domnu' Iliuță, că nu-l
lasă moșneagul.

— Da ce-ai să-i faci?

— Am să-l *pușc!*...“²³⁾)

Eu mă gândii: Trebuie să fie o dihanie mare și urită!
Moș Sava dădu de două ori cu tesla în ciolan și
se opri. Zise iar :

„Găina a luat-o din ogradă?

— Da.

— Și cum a putut s'o ridice peste gard?

— Cum să n'o ridice? răspunsei eu cu tărie. Dacă-i
dihania mare!

— Da' nu-i așa de mare, domnu Iliuță! Numai cât îi îndrăzneță...

— S'a dus la pădure; acolo are cuib! — urmai eu.

— *Asta numai decît!*²⁴⁾, aprobă moșneagul.

Eu cugetam: Vra-să-zică nu-i tocmai mare dihania! Moșu Savu bătu iar de două ori cu tesla în lemnul de fag.

„Desară am să-mi incarc pușca!” mormăi el, ca pentru sine.

Eu îl întrebai cu vicleană nepăsare:

„Și unde ai să-l pândești?”

— Apoi îl văd eu de aici, că vine pe sus...

Hm! eram uimit și incurcat.

— Vra să zică vine pe sus?

Firește. Dacă-i pasăre!...

Aha! Acuma eram mai sigur de mine, deși eram foarte dezamăgit! Nu-i nici balaur, nici măcar lup!

Stătui pînă pe gânduri. Apoi întrebai cu hotărîre:

„Da' ai să mă lași să stau și eu aici mîni?”

— Cum nu! Stăm amîndoi la pîndă. Scăpăm lumea de un rău!...

Trecui repede gardul la noi în ogradă, căutai pe Mărgărita și-i spusei vestea cea bună, cu bucurie mare. Apoi, în felurite chipuri, vorbind despre întîmplare, mă făcui a ști că nu-i cine știe ce dihanie mare, dar e îndrăzneță, — și rămase hotărît că e o pasăre; nu-i lup, nici balaur, nici vreo altă dihanie: hultanul e pasăre. Să se știe!

Baba Mărgărinta zâmbea la *invăluirea*²⁵⁾ mea de vorbe. Se aplecă și mă sărută pe obraji.

24) fără îndolală. 25) vorbire repede și multă.

„Știi mata, domnu' Iliuță, când vine hultanul? Când i-i foame și când s'adună găinile la mâncare... Iaca acuși.”

Când eram eu mai cu luare-aminte la bărdiță și la *așchia*²⁶⁾ mea de fag, moșu-Sava se ridică sprinten din locul lui și așezai la o parte bărdița. — După aceea mă strecurai afară din șopron.

Era liniște deplină deasupra satului. Soarele de primăvară lucea cu putere și cerul era ca *sineala*²⁷⁾ de albastru. Moșneagul privea cu luare-aminte în naltul văzduhului²⁸⁾. Eu alergam cu ochii pretutindeni, vedeam numai depărtări limpezi.

Deodată, departe, sus, zării un punct mișcător. Scosei un țipăt ușor.

„L-ai descoperit?” întrebă răsând moș Sava.

Incet-încet, în cercuri, punctul se apropia ca două șindrile negre, puse'n cruce.

— Acela-i hultanul? întrebai eu.

— Da! îmi răspunse moșneagul necîntit.

Auzii *oșelele*²⁹⁾ puștii *șăcănind*³⁰⁾; închisei ochii. Când ridicai pleoapele, nu mai văzui pasărea. O căutam cu privirile în toate părțile, în înaltul cerului, în zare... Când, deodată, o văzui plutind cu repejune chiar pe deasupra noastră. Mi se păru că vine asupra-mi și inima începu a-mi bate cu putere. După un ocol, ca într'un vâjâit de vânt, se năpusti aproape de noi și-mi apăru mare și feroasă. Lângă mine, pușca lui moșu Sava trăsni scurt și grozav.

„Unde te duci, domnu' Iliuță?” îmi strigă răsând bătrânul. Eu mă răpezisem spre fundul șopronului.

26) *țandăra*. 27) *materie albastră care se pune la spălatul ru-felor*. 28) *cerului, atmosferil*. 29) *cocoșele, părțile de fier ale puștei care servesc la producerea scânteii ce aprinde proful (tarba de pușcă)*. 30) *producând șgomotul : țac, țac !*

Mă întorsei la lumină. Mă luai după bătrân. Sărirăm amândoi pârleazul. Venea din partea cealaltă, în fugă, și Mărgărinta. Prin iarba mare, în ograda noastră, țupăia, cu aripa frântă, hultanul. Moșu Sava se apropie de el, întinse mâna. Hultanul căscă ciocul cârligat, și, sprijinit în coadă, cu pieptul *dârz*³¹⁾, își răsfira în lături aripile ca două evantalii. Când bătrânul îl atinse, dușmanul ciocni cu *clonțul*³²⁾, apoi, prăvălindu-se pe spate, răpezi ghiare ca de oțel, încleștând mâna care voia să-l cuprindă.

Moșu Sava ridică în sus degetele sângerate. Apoi, aplecându-se, într'o clipă puse asupra pasărei *ciubota-i*³³⁾ uriașă. Dușmanul bătu pământul, c'o sripă, apoi rămase neclintit și sdrobot. Avea în vârful clonțului o boabă mare de *rubin*³⁴⁾.

De departe, găinile și curcile ogrăzii, cu strigăte scurte, îl priveau uimite când c'un ochiu, când cu altul. Baba Mărgărinta apucase de o pană și, răsând, ridicase în sus, în soare, o aripă uriașă, dungată alb, negru și roșcat. Dar mie nu-mi venea să râd, căci mâna lui moș Sava, cu care purta el tesla, era toată brăzdată cu roșu. Cu ochii în lacrimi priveam în juru-mi și lețelegeam că dușmanul nostru, care venise din adâncul cerului și căzuse fulgerat, nu era o pasăre *de rând*³⁵⁾.

FĂT-FRUMOS MĂZĂREAN.

Bunica, în fiecare sară, spune o poveste nopțeilor. E aceeași poveste, foarte frumoasă poveste, po-

31) *mândru*, *fanfoș*. 32) *ciocul*, *pliscul*. 33) *cisma*. 34) *piatră prețioasă*, *de culoare roșie* (*atci: sânge*). 35) *comună*, *obișnuită*.

vestea cu împăratul Măzărean. În fiecare sară cei trei (ânci¹⁾), doi băieți și o fetiță, după ce se întorc dela masă, se cuibăresc în paturi și încep să se roage cu glasuri dulci și subțirele:

— Bunică, spune povestea.

Bătrâna întreabă cu prefăcută mirare:

— Care poveste?

— Povestea cu împăratul Măzărean.

— Apoi nu v'am spus-o ș'asari?

— Ne-ai spus-o, dar noi am uitat-o, bunicuță. Spune-ne povestea cu împăratul Măzărean!

— V'am spus-o ș'alaltăsară și'n toate serile de când s'a făcut iarnă.

— Da, bunică, dar tare te rugăm, mai spune-ne-o odată!

Toți trei își îndreaptă spre ea ciorile²⁾ umede ale ochilor. Numai în cămășuici, în așternuturi, încep a sălta cu mâinile și cu picioarele ca niște ursișori albi și s'așează în jurul ei. Lucirea lămpii liniștite pe pletele bălăi deodată parcă se răsfrânge în privirile obosite ale bătrânei.

Cu firișoare de aur³⁾ în pupila⁴⁾ mărită, fixată atent⁵⁾ și serios de nepoței, bunica începe, parcă și-ar aduce aminte de ceva de demult.

„...Să vă spun... A fost odată, cine știe de când, în vremea veche, un boier sărac... Și boierul acela avea un fecior...”

— Bunică! o întrerupsese nepoțelul cel mai mare, Niculăeș, mi se pare că ai uitat să spui că pe vremea

1) copil. 2) ochi albaștri. 3) sclăpîri luminoase. 4) rotundul din mijlocul ochiului. 5) privită drept și cu băgare de seamă.

aceea se potcovea purecele cu nouăzeci și nouă de ocă de fier la un picior...

— ...și se suia în slava cerului și i se părea că-i ușor..., adăogă mezinul⁶⁾ Sandu.

— ...Da! Și boierul acela avea un fecior... Și-acu, într'o zi, când s'a făcut feciorul mare, s'a înfățișat la băbacă-su⁷⁾ și i-a spus așa: Tătucă! noi suntem singuri pe lume. Eu, mamă n'am, și lângă dumneata am stat destul. Trebuie să mă duc în lume după noroc. Așa i-a spus. Și bătrânul i-a răspuns: Bine, du-te. Iaca, eu îți dau un cal și armele mele din tineretă, și binecuvântarea mea... Și i-a dat armele, și calul, și l-a binecuvântat... Și s'a dus feciorul.

— L-a binecuvântat... zice pe gânduri, ca un ecou, fetița.

— Bunică, calul eu știu că era alb... observă Niculăeș.

— Alb?

— Da. Așa spuneai mata, că era alb... Și când a plecat feciorul, și-a luat cușma⁸⁾ din cap și a sărutat mâna bătrânului. Trebuie să spui tot, bunică, așa precum s'a întâmplat.

— Se 'nțelege, se 'nțelege. I-a sărutat mâna și s'a dus...

— Dar de ce s'a dus? întreabă deodată gros⁹⁾, Sandu. Nu-i era frică să umble singur prin lume?

— Nu-i era frică, îi răspunde cu hotărîre Niculăeș. Măzărean era viteaz. Chiar a și ajuns împărat...

— Se 'nțelege. Văd că știți povestea...

Lucica, fetița, intervine hotărît și repede:

6) cel mai mic dintre copiii unei familii. 7) tatăl său. 8) căciula. 9) cu voce groasă, plină.

— Zău că n'o știu, bunicuță! Spune-ne cum a ajuns Măzărean la sfânta Vineri...

Bunica, cu glas moale, supraveghindu-se să nu mai uite nimic, urmează povestea, cu întâlnirile minunate cu vulturul, cu știuca, cu furnica... Ajunge și la sfânta Vineri.

— Aici este o cățea cu dinții de fier și măselele de oțel..., o întrerupse cu oarecare grijă Niculăeș.

Bunicăi i-i somn. Toată ziua a umblat robotind¹⁰⁾ prin gospodărie și-acum ochii i se umbresc în răs-limpuri. Se razină încet de perna de perete. Pleoapele-i cad ca 'ntr'un fulger și se ridică, domol¹¹⁾, grele.

— ...Da! Bate el la ușă și sfânta Vineri întreabă: Cine-i? Om pământean! Dacă ești om bun, intră! Dacă nu, du-te, că am o cățea cu dinții de fier și cu măselele de oțel, și te face mii și fărâme... Om bun, om bun, sfântă Vineri...

„...De-atâtea ori ți-am spus să-mi aduci lemne uscate... Nu vrea să ardă focul. Sunteți niște leneși. Numai la mâncare și la somn vă gândiți!...”.

— Bunică! bunică! strigă copiii scandalizați. Nu dormi, bunică! Spune povestea!

— Aba, dal ce? povestea? cine? care poveste?

— Povestea cu împăratul Măzărean, bunică! A ajuns la sfânta Vineri. L-a primit?

— Se 'nțelege că l-a primit și l-a găzduit frumos, și l-a întrebat de ce umblă prin lume.

Niculăeș se saltă și... sugerează¹²⁾:

— Dar mâna sfintei Vineri, i-a sărutat-o?

¹⁰⁾ lucrând, făcând treabă. ¹¹⁾ încet. ¹²⁾ influențează cu vorba lui, îndeamnă.

— I-a sărutat-o. Și i-a spus așa: „Eu sunt flăcău pribeag¹³⁾ și umblu prin lume după noroc. Și norocul meu l-am visat într'o noapte și se făcea că-i în împărăția dela Marea Albastră... N'ai putea să-mi arăți, maică Vinere, drumul la Marea-Albastră?... — Da, fecior de Măzărean, drumul la Marea Albastră-i drum cotit¹⁴⁾ spre răsărit... Du-te înainte până la sfânta Duminecă... Și a pornit Măzărean înainte...

— Intâiu a sărutat mâna... stăruște, neînduplecat Niculăeș.

— Da! și-a pornit înainte la sfânta Duminecă. Și-a mers și-a mers... Ș'a mers înainte... Ș'a mers...

„...Care găină neagră? Am căutat-o. Nu era cu ou. Nu era...”.

— Bunică! Bunică! țipă iar copiii.

— Ce-i, dragii bunicăi? răsări bătrâna, cu ochii bătuți de vâluri fumurii¹⁵⁾.

— Bunică! strigă Niculăeș, ieri am ajuns mai de parte. Am trecut de sfânta Duminică ș'am ajuns la împărăție... Acum văd eu că nu mai ajungem la sfârșit!

Bunica zâmbește:

— Mi-i somn. Sunt trudită. Vă spun povestea mâne-sară.

Și mângâie creștetul auriu al lui Niculăeș, favoritul¹⁶⁾ ei.

— ...Da, bunicuță, da' împărăția aceea, pe unde a fost Măzărean, acu mai este?

— Nul Nu mai estel

13) singur pe lume, răslet, rătăcitor. 14) cu ocoliri, cotituri.
15) întunecați. 16) cel mai drag dintre toți.

— Nici Măzărean nu mai trăește, nici împăratul dela Marea Albastră. Așa-i, bunică?

— Nu mai trăesc. Au murit.

— Dar împărăția, și cetățile?

— Impărăția și cetățile s'au risipit. Acuma pe-a-colț-i pustie. Nu-i nici apă, nici pom. Numai năsip cât vezi cu ochii. Nu se mai cunoaște nimica.

— Numai mata ai rămas de-atuncea, hunicuță, și-ți aduci aminte de Făt-Frumos Măzărean...

— Da, da...

Și bunica zâmbește trist portretului ei din tinereță, atârnat de perete, în umbră, drept în față, și luminat ușor de zbaterile¹⁷⁾ focului...

„Numai eu am rămas de-atuncea și-mi aduc aminte...”

NECULAI ȘI PRIETINUL SĂU.

În ograda boierească se pripășise¹⁾ o biată ființă din toată lumea, un om umilit și fără minte, alungat pe drumuri de foame și frig. Nimeni nu știa al cui e și de unde-i. Un singur lucru putuse spune, c'un răs larg, scărpinându-se în capu-i buhos²⁾: că-l chiamă Neculai. Era așa de sdrențuit³⁾, cu privirile spăriate, parcă, de dihania care-i rodea măruntaiele, încât cucoana, milostivă ca totdeauna, hotări și pentru el, ca pentru un câne de pripas⁴⁾, un colț unde

17) luminile întrerupte.

1) venise și rămăsese acolo. 2) acoperit cu păr lung și sbârli (dela vorba buhă = bufniță). 3) îmbrăcat în sdrențe, feltgos. 4) rădăci, cu stăpân necunoscut.

să se opoșcească ⁵⁾ și un blid ⁶⁾ din mâncarea argătimii ⁷⁾).

Pribeagul, cu grunazul aplecat, cu mâinile atâr-nând până la genunchi, sta în fața cerdacului. Capul c'o claie ⁸⁾ uriașă de păr, în care erau amestecate frunze și paie, și-l înălța de câte ori răspundea. Atunci avea ș'un răs grozav, sgomotos și fără nicio expresie ⁹⁾).

— ...Și nu-ți aduci aminte nici de tată, nici de mamă, nici de frați? il întrebă, cucoana Catincuța.

El scutură din cap cu putere. Nu-și aducea aminte.

— Da' acu de unde vii?

— Apoi... eu viu de pe drum ș'am nemerit aici la curte...

— Cum îi zice satului de unde vii?

Neculai se scărpină răpede în cap, părând a se gândi la ceva.

— Nu știu! zise el, ridicând spre cucoană ochii șterși și răsând.

— Nu cumva ești de peste deal, dela Costești?

— Ihă ¹⁰⁾! aprobă cu grabă Neculai.

— Poate să fie și dela Ruginoasa... își dădu părerea vătavul ¹¹⁾ Alecu.

— Ihă! făcu vesel Neculai, întorcând capul spre el.

Cucoana începu a râde, își ridică ochii în sus și se bătu ușor cu palma peste gură, murmurând mai mult în sine: „Doanne, iartă-mă!”

Vătavul își îngroșă glasul:

— Vra să zică de unde ești? Dela Costești, ori dela Ruginoasa?

5) adăpostească. 6) taler, strachină. 7) servitorilor de curte boierească, la țară. 8) grămada. 9) fără înțeles. 10) afirmare (da!). 11) (vătavul) slujbaș pe moșie.

— Nu știi! răspuse cu sfială rătăcitul ridicând mâna spre partea lui Alecu, ca și cum ar fi vrut să se apere de-o lovitură.

— Lasă-l, Alecule, zise cucoana Catincuța. Ascultă, Neculai, urmă ea blând, știi tu să faci ceva?

— Ihâ! strigă înveselit omul. Taiu lemne, car apă!

— Vra să zică, poți face treabă?

— Ihâ! Adă 'ncoace coafele¹²⁾ și arată-mi unde-i fântâna!

— Bine, Neculai, bine.

— Știi să cânt și să joc! zise iar deodată rătăcitul.

Și fără să mai aștepte, începu a scoate din gâtlee un fel de țipăt straniu¹³⁾, o mlădiere de două note, într'una repetate, și prinse a-și mișca în tact opincile-i enorme, umplute cu paie. După aceea, râzând, rămase privind spre cucoană. Părea fudul¹⁴⁾ ca după o ispravă mare. Vântul îi flutura părul încâlcit, barba și mustățile spânaticice¹⁵⁾. Cucoana Catincuța rânduie mîncarea și hodina¹⁶⁾ sărmanului. I se așezase ca o păclă¹⁷⁾ în suflet, o milă nespusă pentru idiotul adus de același vânt care purta frunzele.

Vătaful Alecu apucă de mână pe Neculai și-l trăgea după el spre grajduri.

Între câni, vite și paseri, își avu și Neculai locul în întinsa ogradă boierească. O femeie îi puneă coafele în mână; el se ducea la fântână, le aducea pline și le vărsa în putina dela bucătărie; se ducea iar și le aducea, până ce-i spunea cineva: „Destul, Neculai”. Un randaș îi puneă fierăstrăul și toporul la

12) donițele de adus apă. 13) ciudat. 14) mândru. 15) cu păr rar și scurt. 16) odihna. 17) ceața.

trunchiu, și omul curma lemne și le despica c'o regularitate și c'o tărie de mașină, până ce un glas și o voință a altuia îl îndrăna ¹⁸⁾ în altă parte. Era un animal vartos ¹⁹⁾, înzestrat c'o putere uriașă. Ridica butuci ²⁰⁾, mișca mormane de gunoiu dela un loc la altul, se înhăma între hulube la o căruță, purta cu ușurință saci mari de grâu din harabale ²¹⁾ în hambare. Glumele și răsetele argățimii le asculta ca și cum ar fi fost de piatră. Cei mai mulți îl lăsară în pace. Numai haidăii ²²⁾ dela vite crezură că le-a venit și lor vremea să petreacă pe sama cuiva. La mâncare într'un rând unul îl păli ²³⁾ peste lingură, de-i vărsă borșul ²⁴⁾, altul îl trase de-o viță de păr, și când pribeagul se răsuci în loc, o mână furișă se întinse și-i șterse strachina și mămăliga. Cu un grohăit, Neculai privi în juru-i. Văzu pe cei care se tăvăleau de răs și înțelese că aceia sunt dușmanii. Se prăvăli spre ei. Se dădu o clipă înapoi, împuns de ghionturi, lovit de pumni. Apoi, spumând, se năpusti iar, îi trânti, îi izbi, îi bătu cap în cap. Nu se liniști decât la glasul cucoanei Calințuța. Haidăii, sângerăți, scăpaseră pe după grajduri. El se așeză găfâind lângă mâncarea adusă în grabă de o femeie. Incet-încet se liniști. Mânca hulpav ²⁵⁾ și trăgea cu coada ochiului, cu teamă, spre stăpână. Când înțelese că nu-i supărare împotriva lui, că nimeni n'are să-l alunge, își șterse îndesat gura cu mânecele cămeșoiului ²⁶⁾ și năvăli spre hărăbăli ²⁷⁾: apuca sacii cu

18) îl trimetea, îl călăuzea. 19) tare. 20) bușteni. 21) căruțe mari de transport. 22) servitorii care păzesc vitele. 23) lovi. 24) ciorbă acră. 25) lacom, 26) cămașă de pânză groasă. 27) căruțe mari de transport.

grabă și-i căra în fugă spre hambar; se întorcea puffind și înșfăca²⁸⁾ alții. Se născuse în el o judecată tulbure: că trebuie să mulțamească stăpânei pentru mîncare și pentru milă.

Dintre toate ființele care se mișcau în jurul lui, nu știu de ce, cu una singură se împrietenii Neculai. Nu era un om, căci oamenii îl socoteau drept o ființă neînțelegătoare, un animal de povară, și, când nu-l disprețuiau, îl priveau numai c'o simțire de milă. Era una din păsările ogrăzii: prietenul lui Neculai era un gânsac²⁹⁾ cenușiu. Dintr'o împrejurare oarecare, bătut poate de gânsacii ceilalți, se răzlețise³⁰⁾ de cărd.

Neculai îi făcuse un culcuș de fân în cotlonul de lângă grajdul vacilor, unde-și avea și el sălașul³¹⁾. Il chema și-i vorbea în legea lui, îl hrănea cu bucățele de mămăligă și-l apăra de dușmani. Ii pusese și nume: Cățelu. Ca un adevărat cățel, umbla pasărea aceasta după Neculai. În pas legănat, îl urmărea până la fântână, îl aștepta să scoată apă și se întorcea cu prietenul lui la bucătărie. Când omul lucra la șopronul lemnelor, gânsacul se învărtea în jurul. Il ciugulea³²⁾ de sumanul³³⁾ sdrențuit, ciocănea cu pliscul în așchiile³⁴⁾ care săreau dela trunchiu. Neculai se oprea din când în când din lucru și-i puneă aceeași și aceeași întrebare: „Ce mai faci tu, măi Cățelu?”. La care gânsacul nu răspundea nimica.

„Ce mai faci tu, măi Cățelu?” îl întreba iarăși ră-tăcitul, întinzând spre el fierăstrăul.

28) apuca. 29) găscan. 30) se răzlețise, se dăduse deoparte.
31) locuința. 32) trăgea cu ciocul. 33) haină groasă (fărâneasca
servind de palton. 34) fândările.

Gânsacul apuca cu pliscul zimții de fier. Neculai râdea, apoi grăia serios, ferind în sus unealta:

„Măi, tare ești tu prost! Vrei să te tai la clonț?”³⁵⁾

Paserea găgăia dulce, parcă răspundea la o glumă. Omul își urma munca mai departe. Fășiitul neîntre-rupt al pânzei de metal îndemna pe Cățelu la somn. Se trăgea într'un colț, se cuibărea în pulbere și dormita la lumina potolită a soarelui.

Așa petrecură amândoi frigul și vifornițele iernii, alături, mâncând dintr'o bucată, așteptându-se unul pe altul la fântână, la cerdac, la bucătărie, în toate colțurile gospodărici. Și stăpânii și oamenii ogrăzii întâiu făcură haz de această prietenie bizară³⁶⁾; pe urmă se obișnuiră și-i urmăreau cu ochii, zâmbind; ridicau din umeri, ori clătinau din cap.

„Ce să le faci? zicea vătaful Alecu; amândoi is³⁷⁾ într'o mintel”

Deosebire mare întradevăr nu părea să fie între pasere și acest desmoștenit³⁸⁾ al neamului omenesc. Ba Cățelu dădea de mai multe ori dovadă de înțelegere intru ale vieții.

Când soarele primăverii se ridica la amiază, și Neculai săpa în grădină mai cu îndârjire, — gânsacul se ridica de pe iarba fragedă și pornea cu pas domol spre casă. După un timp, se oprea și-și aștepta tovarășul. Celălalt îi observa îndată lipsa. Își conținea³⁹⁾ lucrul, privea în jur și ajungea să bage de seamă că lumea se aduna la mâncare.

Tot așa se întâmpla în zori de ziuă, când Neculai, căzut în colțul lui, după o zi trudnică⁴⁰⁾, dormea ne-

35) plisc, cioc. 36) ciudată. 37) sunt. 38) nedreptățit de soartă.
39) își înceta. 40) de muncă, de oboseală.

intors de cu seară, horăia și nici gând n'avea să se trezească. Cățelul, deșteptat deodată de lucirea dimineții, începea a găgâi liniștit și, cu ciocul zimțuit ⁴¹⁾, apuca și trăgea de pletele ⁴²⁾ încalcite ⁴³⁾ care atârnau pe marginea lății ⁴⁴⁾.

„Ha!”, striga spăriet omul. Și ochii lui tulburi se deschideau și priveau prostiți spre pasăre.

„Scoală!”, îl îndemna gânsacul.

„Hai, hai!”, răspundea Neculai căscând.

Acestea și alte multe lucruri arătau că priceperea omului era foarte coborită, iar a pasării destul de ridicată. Ba gânsacul avea, față de lucrurile vieții, o atitudine ⁴⁵⁾ mai hotărîtă, de vreme ce singur își făcuse o idee asupra ceasului mîncării și asupra datorilor dimineții. Cățelu cunoștea și glasul cucoanei Catincuța și se îndrepta spre cerdac, ducând după el pe om, ca și cum își dădea seama că acolo este izvorul mîngâierilor, al ocrotirii ⁴⁶⁾ ș'al hranei.

Intradevăr, îndată cucoana Catincuța scobora scările, întrebând:

„Ileană, da' au mîncat ceva azi Neculai și Cățelu?”

Omul își avea răsul lui prostesc, iar pasărea, atentă, cu ochii lucind ca două mărgelile albastre, își înălța capul, știa despre ce-i vorba și se îndrepta repede spre ușa hucătăriei.

Era în Iunie. Noapte fără lună. Câinii tăceau în culcușurile lor, căci hoții erau oameni de casă.

Slujitorii credincioși, zdrobiți de trudă, dormeau

41) cu zimți. 42) pâr lung. 43) incurcat. 44) pat de lemn, îngust, fixat lângă perete. 45) înfățișare, purtare. 46) apărării, adpostirii.

duși pe lăișile lor tari. Cei doi venetici ⁴⁷⁾ Huțuli ⁴⁸⁾ — de mult înțeleși să sugrume pe cucoana cea bogată și s'o jefuiască — începură a lucra la fereastra cămării, din care puteau da în iatacul ⁴⁹⁾ cucoanei Catinuța. Aveau pile de oțel și untdelemn. Incepură a lăia zăbrelele groase și vechi.

În cotlonul lui, lângă grajdul vacilor de lapte, Neculai cel prost își așezase mocoșind ⁵⁰⁾ mult și suflând greu pe nasu-i roș, un petic la o opincă. Apoi, la lumina unui capăt de făclioară ⁵¹⁾, capul îi căzuse la o parte, împovărat de somn. Adormise greu, cu capul și pletele atârnuând. Cățelu, gânsacul, cuibărit mai la o parte, dormita și el. Când mucul lumânării se sfârși și când mănunchiul de paie dela picioarele lui luă foc, gânsacul înălță capul și dădu drumul trâmbițării zorilor. După obicei, cu pliscul trase de vițele de păr; ciocăni chiar în cap pe tovarășul lui. Omul, mormăind, se răsuci, se trezi, și în ochii lui isbucni vălvătaia ⁵²⁾ scurtă a focului. Brusc, svăcni ⁵³⁾ în picioare și, mânat numai de-o spaimă de animal, se prăvăli pe ușa deschisă afară, în noaptea de vară. Cățelu, bătând din aripi, amețit parcă, se luă după el.

În răcoarea miezului nopții, Neculai se opri nehotărît. O liniște desăvârșită se întindea pretutindeni. Numai sus, în casa boiercască, luci deodată o lumină, ea și în cotlonul lui. Și un țipăt grozav, țipătul stăpânei care-l miluise pe el, isbucni: un glas chinuit ca de moarte. Gânsacul strigă și el.

47) veniți din altă parte. 48) Ruteni, Ruși de obârșie; populație din Bucovina, cu înfățișare și obiceiuri ceva mai deosebite de cât a celorlalți bucovineni. 49) dormitor. 50) migăind, lucrând încet. 51) lumină mică. 52) foc mare cu flăcări. 53) sări în picioare.

În casă, cucoana Catineuța, tremurând, văzu că se ridică din țâțâni⁵⁴⁾ și a doua ușă.

„Dă cheile!” — strigau răgușit Huțulii.

Cu sunet ascuțit, legătura cu chei îi căzu din mână. Ușa se prăvăli. Capetele fioroase ale bouarilor⁵⁵⁾ sbucniră asupra ei, în lumina roșie a unui felinar. Atunci, pârâind ca sub isbire de zăpor⁵⁶⁾, uși și mobile căzură în jur, și asupra hoților se prăvăli cu toporul Neculai, cel adus de vânt, din necunoscut.

Cu muchea fierului — făcând de două ori hi! hi! ca atunci când despica lemne — numai de două ori lovi — și Huțulii îngenunchiară, moi, cu capetele sângerate. Apoi, rânjind cum îi era obiceiul, îndrăzni să-și rîdice privirile la obrazul îngrozit al cucoanei și cercă să lege două cuvinte, — precum ca să-i arate că le-a făcut el seama hoților, dumneaei să nu mai aibă nicio grijă.

Cucoana Catineuța povestea cu lacrimi această întâmplare și pe urmă râdea, amintindu-și cum s'a dus Neculai să caute prin ogradă pe Cățelu, fără să-și mai aducă aminte de focul din cotlonul lui. Șandramaua a ars și era să ardă și grajdul, dacă nu săreau slujitorii. Neculai nu voia să știe de asta. El pesemne își căuta prietenul, ca să-i lămurească⁵⁷⁾ ce ispravă⁵⁸⁾ a făcut.

54) balamale. 55) paznici de boi. 56) vîitură năpraznică a apelor, când se topesc zăpezile. 57) să-i deslușească, să-i explice. 58) faptă, lucru mare.

STICLETELE.

Dascălaș *petecit* ¹⁾,
Casa ne-a înveselit.

Privindu-mă cu ochi limpezi și naivi ²⁾, aseară, un copil mi-a spus o poveste...

A fost odată, de mult tare, o iarnă grozavă pe la noi. Vifornitele ³⁾ astupaseră cu omăt văile și, pe unele locuri, clădiseră munți albi. În toate casele din sat, copiii cei mărunței priveau pe ferăstruici și se minunau de atâta zahar. Tare ar fi vrut să iasă în drum să iee; dar cum deschideau ușa, frigul cel năpraznic ⁴⁾ îi izbea și-i alunga în cotruța ⁵⁾ în care se coceau ⁶⁾ mâțele ⁷⁾.

Atuncea, întâia oară, au crăpat ouăle corbului în cuib de cetină ⁸⁾. Era frig ca într'o pustie dela mările albe ⁹⁾. Iar pasările înfricoșate s'au strâns sub streșina bisericii, în sobor ¹⁰⁾ mare. Țipau sgribulite ¹¹⁾ și'n ochii lor sticleau săgeți mărunte de ghiață. Veniseră acolo toate locuitorile văilor și munților, toate neamurile de sburătoare, dela câmpie și dela baltă, și toți cântăreții ¹²⁾ cei mărunți din dumbrăvi și livezi. Toate se rugau în limba lor, cereau milă și se văitau că inghiață în straietele ¹³⁾ lor de pene.

După mult svon, pajura, împărăteasa cea bătrână dela munte, a bătut cu sfârcurile ¹⁴⁾ aripelor în clopotele turlei ca să se facă liniște, și a grăit astfel:

„Alt chip nu este, dragele mele, fără decât să facem ca omul: să furăm oleacă de foc din cer. Altfel,

1) îmbrăcat în haine cărpite. 2) lipsiți de experiența vieții. 3) vânturile cu zăpadă. 4) cumplit. 5) în vatră, lângă foc. 6) se încălzeau tare. 7) pisicile. 8) crengi de brad. 9) mări albe din miazdnoapte. 10) adunare. 11) ghemuite de frig. 12) pasărilor. 13) hainele. 14) vârfulle aripiilor.

pierim, cum ar fi pierit el, dacă n'ar fi fost viclean și meșter.

— Foarte bine! adevărat cuvânt! (îpă neamul păsăresc, din toate părțile. Înțelept cuvânt ai rostit, măria-ta!

— Fără îndoială, răspunse împărăteasa¹⁵⁾, eu nu greșesc niciodată. În afară de asta, am dovedit totdeauna că mila mea pentru voi e nemărginită și nu v'am jertfit decât atunci când mi-a fost foame. Așijde-rea¹⁶⁾ eu acum vă arăt scăparea. Rămâne numai de văzut cine se duce să aducă un grăunte¹⁷⁾ de foc.

Pasările cele mici începură a țării cu entuziasm: „Măria-Ta, trebuie să te duci. Ești împărăteasă, ai putere asupra văzduhului, singură tu poți răzbate la cer”.

Pajura clătină din cap și le privi cu milă.

„Se poate una ca asta?”, cloncăni ea. „Cum să rămâie lumea fără stăpânire?”

„Atunci cine se duce?, întâmpină corbul. Cu dragă inimă m'aș jertfi eu, dar sunt ciolan bătrân¹⁸⁾ și nu mai pot!”

Pe loc pasările cele mari, învăluind în lături pe cele mărunte, dovediră cu tărie și dreptate: unele că sunt nevojnice¹⁹⁾, altele că sunt de neprețuit folos neamului aici, pe pământ.

Drept aceea, împărăteasa, în înțelepciunea ei, hotărî:

„Se cuvine și rânduim să se ducă una din pasările cele mărunte și sprintene”.

15) pajurea (vulturul), împărăteasa paserilor. 16) de asemenea 17) pușin foc. 18) os (aci: animal) bătrân. 19) nu sunt în stare

Croncăniri de pliscuri amenințătoare încuviințară. Bătaii mari de aripi aplaudau. Iar cântărețele cele mitite se strânseseră într'un cotlon, uitându-se înfricoșate una la alta, cu ochisorii lor de bolduri ²⁰⁾.

„De vreme ce vouă vi se cuvine această cinste, vorbi iar pajura, hotărâți! Dacă nu aduceți o fărâmă de foc, pierim, — și a voastră va fi vina! Voi veți da samă Domnului Dumnezeu la județul ²¹⁾ cel de apoi.

— Măria-ta, întâmpină cu subțire îndrăzneală cintezul ²²⁾; noi nu avem putere; noi nu știm decât să cântăm.

— Auzi dumneata cutezare ²³⁾ și nerecunoștință! și lipsă de dragoste de neam! — croncăniră indignate pasările cele mari. Auzi dumneata lipsă de cuviință și lașitate!

Atunci stigletele, care era cel mai mic și mai mișel din tot neamul, se arată convins și ieși înainte cu sfială ²⁴⁾.

„Nu vă supărați. De vreme ce trebuie, și tot murim altfel, iată, mă duc eu!”

Și rămânând toți mulțămiiți, deși neîncrezători, el îndată a plecat. Biserica și soborul și satul nostru rămaseră pe câmpia albă și înghețată; el flutura din aripioare spre cerul senin. A mers așa multă vreme, netrudit și hotărât, până ce intră în vârtejul ²⁵⁾ soarelui. Înaintea lui, în vorbură ²⁶⁾ albă, fierbea un cup-tor nemărginit și orbitor. Și el părea un fir de funin-

20) mici cât niște ace cu gămălie. 21) judecata. 22) păsărică (pițigoiu). 23) îndrăzneală. 24) cu rușine, cu teamă. 25) rasucirile învârtirile soarelui. 26) pară.

gine rătăcită. Insuflețit în cea din urmă sforțare, se avântă până la izvorul focului veșnic și prinse o rază.

Aproape orbit, cu penele părлите, sărac și gol, abia suflând, stigletele se rostogoli îndărăt spre pământ, cu puțină vieață, dar cu soarele în cioc.

Soborul de jos simți îndată ca o dulce alinare²⁷⁾.

Raza de soare adusă de sol creștea, — și zăpezile, asudate deodată, începură să scadă. În curând, porni cu spumă și lărmă zăporul²⁸⁾ și se arătară ostroave²⁹⁾ de iarbă. Când stigletele ajunse pe pământ, cele dintâi flori ridicau cupele³⁰⁾ albe din frunzele moarte și-l salutau.

În raza de soare, soborul începu a se veseli foarte. Împărăteasa și tovarășii ei cei mari lăsară să cadă câteva sunete și făcură, cu șfichiurile aripilor, oarecare semne de prietenie spre cântărețul cel mititel. Apoi își luară sborul spre sălaşuri, în blândețea încaputului de primăvară.

În treacă, țarca³¹⁾ băgă de seamă goliciunea eroului. Începu a râde cu răutate. Râsul ei înveseli pe celelalte. Cu chef și voie-bună trecură. Iar păsărelele rămaseră împrejurul stigletului, privindu-l cu milă și încercând să-l mângâie.

Botgrosul³²⁾, după o lungă cugetare, ridică un degețel, (istui³³⁾ și glăsui mișcă:

„Fraților și surioarelor! Să ne întovărășim cu toții și să-l îmbrăcăm. Săracul! E păcat să-l lăsăm gol pe lume”.

27) mângâiere. 28) apele provenite din topirea zăpezilor. 29) insule. 30) calicele, potirele. 31) pasere neagră și albă pe pân-tece și pe aripi (coșofană). 32) păsărică cu botul gros. 33) făcu-ssss! ca să se facă tăcere.

— Să-l îmbrăcăm, să-l îmbrăcăm! ciripiră păsărelele toate. Și să cântăm isprava lui!

Țărâind și săltând, cântărețele duseră cu alaiu pe stiglete în dumbrăvioara³⁴⁾ de-aproape. Acolo fiecare dădu câte o pană și injghebară³⁵⁾ pentru tovarășul cel sărac un straiu în felurite colori. El se lăsa în voia lor, încă nedumerit și cu inimioara bătând.

De-atuncea are stigletele așa îmbrăcăminte ciudată: fesuşor purpuriu³⁶⁾ și surtuc³⁷⁾ din bucăți.

Poate de aceea a rămas tot rușinos și modest, — și rar îl zărește omul în zilele primăverii, deși, după cum se vede, el a readus pe pământ soarele în plisc³⁸⁾.

O C H I I.

Eu mă aflam — la 1916, în vremea războiului ș'a retragerii — la Podu-Iloaiei, într'un fel de birou de triaj¹⁾, pe care cercam să-l organizez²⁾ împreună cu superiorul meu, maiorul Michiduță. Cădeau³⁾ în jurul nostru, în fiecare ceas, oameni din rătăcire⁴⁾ și din spaimă. Bătuseră⁵⁾ săptămâni încheiate drunuri grele, infundate de glodurile⁶⁾ toamnei, se despărțiseră de unitățile⁷⁾ lor și se risipiseră ș'acuma începeau a se alina⁸⁾ ș'a se aduna îndrumați spre diferite puncte ale Moldovei, de ceii dintâi agenți ai refacerii⁹⁾.

34) pădurice tânără. 35) făcură, adunară de ici de colo. 36) de culoarea purpurei; roș închis. 37) haină bărbătească pentru partea superioară a corpului. 38) cioc, clonț.

1) îndrumare unde trebuie. 2) orânduiesc. 3) soscau. 4) neștiință, zăpăceală. 5) umblaseră, 6) noroaie. 7) formațiuni militare. 8) a se liniști. 9) persoanele însărcinate să refacă armata în timpul războiului din 1916-1918.

Prima operație pentru a ridica moralul¹⁰⁾ necăjiților¹¹⁾ oameni ș'a reface oastea țării, nu era greu de îndeplinit. Puneam pe un milițian bătrân să tundă până la piele pe noii veniți, c'o mașină americană¹²⁾. Oamenii rămâneau după aceea tot triști, flămânzi și slab îmbrăcați, și mă trudeam îndelung să-i pot echipa¹³⁾ și discutam mult cu maiorul ca să-i pot hrăni în ziua sosirii, când nu erau trecuți la ordinar¹⁴⁾.

Să vedeți ce se întâmplă.

În ziua aceea întâia de Crăciun, pe o vreme tulbure¹⁵⁾ și nemilostivă, maiorul meu se grăbește să plece la Iași. Avea acolo un prieten cu sărmăluțe de piept de curcan și vin roș de Uricani¹⁶⁾. Înainte de plecare, deodată-i venise să cânte o arie¹⁷⁾ dintr'o operetă veche. Li auzeam încă murmurul cântării pe sub ferestre, și ridicai ochii de pe registru, zâmbind și ascultând. Atunci văzui lângă ușă un copil. Parcă izvorîse din pământ. C'o clipă înainte nu era acolo.

-- Ce-i cu tine, băiete?

-- Trăiți, domnule ofițer... scânci¹⁸⁾ el.

-- Ce-i cu tine? Când ai intrat aici?

-- Am intrat când ieșea ginăralu, ginăralu¹⁹⁾ cel bătrân care cânta.

-- Înțeleg. Și ce poftesti?

El se scărpină în capu-i cu păr încălcit și mare, își lepădă jos pe dușumele pălăria pleoștită și începu

10) curajul. 11) oameni loviți de nevoi. 12) de tuns. 13) să le dau haine și arme. 14) la masa trupci. 15) vreme rea. 16) Uricani = podgorie vestită lângă Iași. 17) melodie. 18) începu să plângă. 19) generalul.

să scoiorească²⁰⁾ la piept, sub haina ferfenițoasă²¹⁾ prea largă pentru el.

— Ce cauți?

— Caut un belert, belert²¹⁾, îmi răspunse el.

El așteptai să-și caute biletul, privind-l în tăcere. Sub redingota²²⁾ de căpătat, avea haine albe de țaran. În picioare, bocanci largi, și gleznelor înfășurate în jambiere verzi. Era un copil slăbuț și palid de doisprezece ori treisprezece ani. Nasu-i puțin pălit²³⁾ în sus era roșu de frig. Avea o expresie²⁴⁾ extraordinară în ochii mari și negri înfloriți cu gene bogate.

Mă privi increzător, se apropie și-mi întinse hârtia, apoi se trase îndărăt, își șterse nasul cu mânica redingotei și așteptă.

Desfăcui hârtia și-i cetii: „Neculai Corban, soldat contingentul 910, regimentul 15 Războieni, triaj Bacău”.

Ridicai fruntea.

— Cine-i soldatu ista?

— Soldatu ista-i tătuca, îmi răspunse copilul.

— Și ce vrei dela mine? Biletul vorbește de Bacău.

— Așa-i, domnu ofițer, belertu vorbește de Bacău, îmi răspunse copilul și sfiala îi pierise dintr'odată; da eu (i-oi spune matale²⁴⁾ că am fost la Bacău și nu l-am găsit acolo. Întăiu și 'ntăiu să-ți spun matale, domnule ofițer, că mămuca o murit la Dechemvre în patru ș'am îngropat-o în ziua de sfântu Neculai. Dacăm văzut așa că rămânem patru copii fără de niciun ajutor, am venit de lângă mănăstirea Bistriței, unde ședem noi, drept în târg la Piatră și m'am în-

20) să caute. 21) ruptă, sdrențuroasă. 22) bilet. 23) haină lungă neagră. 24) întors. 24) vioiciune.

lățișat la cazarmă la domnu colonel... ista, am uitat cum îi zice. Da fiind un om bun, m'o întrebam de frații mei cei mai mititei și i-am spus că i-am lăsat la o mătușă. Mi-o dăruit bocâncii iștia, da de tătuca nu mi-o putut da nicio știre. M'o sfătuit să mă întorc mai bine acasă, să nu mai umblu drumurile, că m'a mânca un câne. Așa că eu am zis: Nu se poate. Trebuie să mă duc la el, să-l scot dela slujba lui măcar zece zile, să vie în sat să vadă ce-om face, că și mătușă-i bolnavă, și dac'a muri și ea, apoi rămânem fără nimene pe lume. M'o sfătuit un milițian bătrân să merg cu dânsu până la Bârlad; și m'am dus în tren, cu milițianu. Ș'acolo, la Bârlad, mi-au dat domnii ofițeri belertu ista. Și m'am întors tot cu trenu la Bacău, precum scrie acolo, și nu l-am găsit pe tătuca nici la Bacău. Da' am aflat și de acolo că l-ar fi trimes aicea, la Podul-Iloaei.

— Aicea, la Podul-Iloaei? Soldatul Neculai Corban, dela 15 Războieni? Nu mi se pare să-mi fi venit înainte un soldat cu acest nume.

— Trebuie să fi venit, domnule ofițer, stărui copilul.

— Nu cred. Mi-aș aduce aminte.

Totuși copilul mă privea cu ochii lui frumoși și mari, și sta în față-mi așa de hotărît și de curajos, încât avui o clipă de reculegere²⁵⁾ și făcui o sfortare. Parcă nu mi-i necunoscut numele care s'a rostit. Trebuie să-l am înscris într'un registru.

— Cum ai spus că-l cheamă pe tatăl tău?

— Soldatul Neculai Corban.

25) pătrundere în amintire.

— Soldatul Neculai Corban trebuie să fie între cei pe care i-am trimis azi la Iași. Gavril Oane! Deschide ușa și strigă pe Gavril Oane!

Copilul deschise ușa și strigă subțire numele mi-lițianului²⁶⁾ meu. Apoi iar mă privi cu nădejde.

— Pe tine cum te cheamă?

— Pe mine mă cheamă Niculăeș, ca și pe tătuca.

Gavril Oane intră și se uită de sus, într-o parte, la copil.

— Ascultă, moșnege, îi zisei eu zâmbind, avem între oamenii noștri pe unul Neculai Corban?

— Din ce regiment, domnule sublocotenent?

— Din 15.

— Neculai Corban, din 15, nu socotesc să se afle. Noi nu ținem oameni din regimentul 15. Îi trimetem la Iași.

— Atunci e așa cum spun eu. Fără indoială că l-am trimis la Iași ieri, ori ast' dimineață.

— Mai degrabă ast' dimineață, domnu' subloco-tenent.

— Atuncea, hotărît, mă întorsei eu cătră copil, nu-i aici; dar te-ai apropiat de el și-l găsești la Iași. Te infățișezi în gară la domnu' sublocotenent Savu, și-l întrebi unde stau oamenii pe care-i primește dela Podul-Iloaei.

— Vra să zică acolo îl găsesc!

— Acolo ai să-l găsești, răspunsei eu răsând.

S'aniă în tren, mă gândeam eu vesel, și debarcă la Iași odată cu maiorul meu.

Copilul se retrase. Peste un ceas, când îmi isprăvii

²⁶⁾ soldat mai în vârstă care și-a făcut armata și e chemat numai la manevre; la nevoie, la războiu.

lucrul, mă răsturnai pe speteaza scaunului și-mi adusei deodată aminte, surprins, de vizita pe care-o avusesem. Copil vrednic și bărbătos, ochii stărui-tori²⁷⁾. Poate-ar fi trebuit să-l încălzesc c'un ceaiu, ori măcar c'o vorbă bună. Mila aceasta înțelegeau că vine mai ales din pricină că stătuse înainte-mi un copil cu totul excepțional²⁸⁾. Ce făcea acel Niculăeș era pur și simplu³⁰⁾ eroic³¹⁾. Și cu îl lăsasem să treacă pe lângă mine ca și pe oricare om de toate zilele.

— Ce-i, moșnege?

Milițianul meu intrase nesimțit în odaie.

— Trăiți, domnule sublocotnent, nu-i soldat. Așa că-i zice căpuralul³²⁾ Corban Neculai. Ș'acuma, chiar în acest minut pleacă la Pașcani cu ceilalți. De-acolo s'a duce la Cașin pe front.

— Cine?

— Căpuralul Neculai Corban.

— Unde zici că pleacă?

— O plecat la Pașcani, domnule sublocotnent.

— Apoi parcă era vorba că l-am trimis la Iași.

— Nu, domnule sublocotnent, pentrucă-i căpural, nu-i soldat. Așa că n'o plecat la Iași, ș'o plecat la Pașcani.

Eu tăcui, ușurel tulburat.

— Binel am zis milițianului; du-te.

Imi luai dolmanul³³⁾ și căciula și ieșii în vântul de-afară. Cum făcui zece pași pe ulița pustie, văzui că nu mai era vânt: era o furtună înghețată. Se

27) cu privire fixă, pătrunzătoare. 28) ieșit din comun, neobișnuit. 30) curat, drept, adevărat. 31) lucru vitejesc. 32) caporalul. 33) haină militărească mai lungă de cât tunica și blănită.

mișca în juru-mi o noapte așa de sălbatică, încât simții o primă lovitură în piept, ca din necunoscut.

Mă grăbii să cobor la gara pustie. Intrai din vijelie în odăița caldă a ofițerului de serviciu. Il găsii în patu-i de campanie,³⁴⁾ cu fața la părete. Il întorsei spre mine și-l cercetai grăbit dacă a plecat trenul de Iași, cu domnu maior Michiduță.

— A plecat de mult.

Aflai c'a plecat și trenul de Pașcani, tot de mult.

— Voi ai poate să pleci la Iași și tu? mă întrebă el căscând și răsând. Doar c'un tren-spital, la miezul nopții.

— Nu se poate să plec la Iași, i-am răspuns eu. Țineam să te 'ntreb dacă ai văzut pe un protejat al meu, un țărănuș, încotoșnat³⁵⁾ într'o redingotă mare, cu bocanci în picioare!

— Cum nu? cum nu? I-am făcut rost³⁶⁾ să se ducă unde are treburi. I-am dat ș'o jumătate de pâno.

— Ai văzut ce ochi are?

— Am văzut, ochi ca toți ochii. Nu înțeleg de ce te uiți așa la mine.

Intradevăr poate mă uitam la camaradul meu într'un chip deosebit. Nu-mi dădeam seama, căci începeam să fiu atent la ce se petrecea în mine.

Un fapt îmi apărea vădit: copilul acela cu ochi stăruitori trecuse pe lângă tată-su. Il căluta, c'un eroism³⁷⁾ mai mare decât e'n firea oamenilor, de săptămâni lungi și trudnice³⁸⁾. Și când ajunsese în fața mea, de fapt îl găsisese, căci n'aveam decât să controlez

34) războiu. 35) îmbrăcat gros. 36) i-am înlesnit. 37) vitejie, curaj mare. 38) pline de oboseală.

un registru și să n'am o încredere stupidă³⁹⁾ în memoria mea ș'a milițianului meu. Și din pricina mea copilul și omul se despărțiseră. Înțelesei și mai mult: că se despărțiseră poate pentru totdeauna. Nu atât pentrucă omul mergea spre front, unde era în epoca⁴⁰⁾ aceea o liniște relativă⁴¹⁾, ci pentrucă, firav⁴²⁾ și slăbit, copilul cădea, ca într'o vâltoare⁴³⁾, în furtuna acelu început de iarnă.

Viscol și noapte. Șimțeam viscolul isbindu-mă ca un dușman. Ș'un întuneric în care mi se părea că nu mai pot să răsuflu în voie. Intrați în cancelaria mea. Cerui milițianului un ceaiu. Mi-l aduse. Ca să nu-i simt mirosul de oală, îi turnai mult rom. Nu-l băui totuși, și-l lăsai să se răcească în teica⁴⁴⁾ de tablă.

Mă ridicai din scaun, mă îmbrăcai din nou și ieșii iarăși în întuneric și 'n viscol. Mă chema acel întuneric ca o neliniște și ca o întrebare la care nu puteam răspunde. Așteptând cu luare-aminte să se petreacă ceva în mine, mă coborii iarăși la gară și așteptai, ca un om beat, un tren oarecare dela miezul-noptii. Stătui neclintit în odăița camaradului meu, totuși fără a dormita. Și fără a cugeta. Într'o vreme, m'am trezit că număr sforăiturile sublocotenentului.

M'am trezit în tren, într'un ungher⁴⁵⁾ întunecos de vagon. Și m'am coborît în gara Iași, fără să fi văzut pe nimeni și fără să fi vorbit cu nimeni.

Pe loc, cum am dat cu ochii de cea dintâi sentinelă a peronului, m'am desmeticit ș'am văzut că drumul meu are un scop. Am început o repede acțiune⁴⁶⁾ de

39) prostescă. 40) timpul. 41) oarecare liniște. 42) slab și subțire. 43) loc unde apa e adâncă, se învârtte în cerc (bulboană, vârtej. 44) vasul. 45) colț. 46) lucrare.

detectiv 47). Dela sentinelă, la șeful militar al gării, dela șeful militar al gării la sergentul reprezentant 48) al comendurii 49), am făcut, aș putea zice, numai câte-un salt.

Numai pe sublocotenentul Savu nu l-am găsit.

În primul moment, nimeni nu-și putea aduce-aminte să fi văzut un copil de țăran cu redingotă. Pe peron, la sosiri de trenuri, totdeauna era un viermăt 50 înfri-coșat de oameni. Cine poate băga de seamă la un copil?

— Era țăran, zici? Atunci de ce purta redingotă? mă întrebă șeful.

— ...Un copil sărac..., răspunsei eu c'o arsură de rușine în privire.

— Un copil sărac?... Ce s'a întâmplat? De ce-l urmărești?

— Mă interesez de el... răspunsei eu cu greutate.

eram gata să dau anume lămuriri asupra faptei acelu copil, pe care eu o categorisiseam 51) eroică, însă mă opri stânjenirea 52), care creștea în mine cu trecerea fiecărei clipe a nopții.

În sfârșit, sergentul comendurii păru a avea o viziune 53) nedeslușită 54) a umbrei pe care o urmăream și eu. A trecut în oraș cu valul de oameni și cu îmbulzeala.

Atunci e'n Iași, fără indoială. — Trecui în viforul străzilor. Mă oprii în cotloanele vardigiilor. Intrai în câteva cafenele umede, pline de larmă. Pe măsură ce

47) polițist care cercetează să descopere anumite fapte. 48) care lucra în numele comendurii. 49) comandamentul armatelor dintr'o localitate. 50) mulțime mare, forfoteală. 51) o numisem, o socotisem. 52) piedica, șovăirea. 53) arătare, amintire. 54) lipsită de limpeziciune.

inaintam și străzile se rășchirau neconținut înainte-mi, sub întuneric și viscol, simțeam crescând în mine, peste neliniște, o oboseală. Nu era o oboseală fizică, ci un fel de abur greu, care mă copleșea. — Am trecut pe la comenduire; apoi pe la toate sentinelele corpurilor de trupă⁵⁵⁾, tot mai la deal, până ce am ajuns în sbuciumul fantomatic⁵⁶⁾ al teilor dela Copou⁵⁷⁾. Atunci, într'un târziu, m'am oprit deodată.

Ascultați.

M'am oprit deodată ș'am simțit în mine un dublu ciocănit în partea stângă. Ciocănit distinct⁵⁸⁾, ca al unui corp strein, lăuntric. Pe urmă, sub ciocănitul acela, am înțeles că inima bate într'un chip neobișnuit. Ș'am avut o simțire tulbură, ca și cum aș fi fost într'o primejdie bruscă, căzut în ea din stupiditate⁵⁹⁾.

Nu se poate pretinde că am o vină deosebit de mare în toată această afacere. Nimeni nu mi-ar putea dovedi că acel copil a murit în viforul acelei nopți. Nimic nu ar putea să mă facă a crede că a pierit mai târziu. Eu, totuși (trebuie să recunosc), n'am putut să dau de nicio urmă a lui în noaptea aceea și 'u dimineața următoare.

În legătură cu această împrejurare neplăcută, trebuie să mai adaug un alt fapt.

Într'o noapte oarecare după asta, a doua noapte, ori a treia, bine nu-mi aduc aminte. — am avut un vis impresionant⁶⁰⁾. Într'un peisaj⁶¹⁾ de iarnă se făcea⁶²⁾ apă mare înghețată. Dintre copiii nedeslușiți

55) unități militare: companii, batalioane, etc. 56) ca a arătare, stație. 57) deal la marginea Iașilor, unde se află și o veștită grădini publică. 58) deslușit 59) prostie. 60) care mi-a făcut mare impresie, m'a mișcat mult. 61) vedere, tablou din natură. 62) mi se părea că se arată..

care se arătau înainte-mi pe acea ghiață, unul mă privi într'un chip cunoscut; nu pot preciza⁶³⁾ cum, dar într'un chip cunoscut; ș'apoi se cufundă într'o copcă⁶⁴⁾ a gheții. Ii dispăru capul, apoi trupul; i se sbătură și dispărură și picioarele. Și-i urmăream mai mult în închipuire umbra, ca un păianjen, pe sub ghiață, ondulând⁶⁵⁾ tot mai rar, tot mai rar, însă necentenit și fără istovire...⁶⁶⁾.

M'am trezit innăbușindu-mă și asudat⁶⁷⁾ rece, — desvălit până la coate. Ș'auzii semnalul cel străin — în stânga, deasupra inimii. Și amintirea ochilor stăruitori ș'a faptului meu stătu în mine, — ca și cum loviturile i-ar fi anunțat intrarea.

Visul acesta l-am avut din nou, exact la fel, în alte nopți. Și câteodată, când nu m'aștept, ciocăniturile suună, și străinul intră la mine — dându-mi senzația⁶⁸⁾ aceea de prăbușire stupidă într'o primejdie.

Povestitorul nostru din seara de Crăciun, băiat gras și flegmatic⁶⁹⁾, părând a privi vieța cu bună-tate și plăcere, era poreclit⁷⁰⁾ între noi doftorașui.

Iși isprăvi istorisirea brusc⁷¹⁾ și-și turnă un pahar de vin.

Gazda, om cu avere nouă⁷²⁾, socoti că trebuie să rădă:

„Las'o 'ncolo, doftorașule! Eu credeam mai de grabă c'ai să ne spui ceva vesel. Bea-ți vinul!”

Doftorașul îl privi în tăcere, fix, și împinse la o parte paharul.

63) nu pot spune hotărît, exact. 64) o gaură (bortă) făcută în ghiața care acopere o apă. 65) mergând încoace și încolo. 66) încetare. 67) transpirat, nădușit. 68) impresia (făcându-mă să simt). 69) nepăsător, indiferent. 70) supranumit. 71) deodată. 72) făcută în timpul războiului (asemenea bogătași se chiamă parveniți).

TUDOR PAMFILE

URZIREA PĂMÂNTULUI.

Intr'o zi, se întâlnesc Dumnezeu și Diavolul. Nu se cunoșteau.

— Cum te cheamă pe tine? zice Dumnezeu Diavolului.

— Nifärtache mă cheamă, — a răspuns dracul. Dar pe tine?

— Pe mine mă cheamă Färtache.

Pe urmă au stat ei ce-au stat, au mai vorbit ce-or fi mai vorbit, — și iată că se hotărîră să facă pămîntul.

Și zise Dumnezeu:

„Scoboară-te, Nifärtache, tocmai în fundul mării și ia de acolo pămînt în numele meu, ca să avem din ce face lumea peste apă”.

Diavolul se scufundă numaidecât în fundul apei, dar, din mândrie, nu luă pămînt în numele lui D-zeu, ci în numele său. Cum luă pămîntul, începu să meargă către fața apei, spre a-l duce lui Dumnezeu, dar, apele bătându-l din toate părțile, țărâna i-a fugit din mână, și când a ajuns deasupra, nu mai avea nimic.

De aceea Dumnezeu, îi zise:

— Vezi? Aceasta ți s'a întâmplat, pentru că n'ai luat lutul¹⁾ în numele meu.

Acum dracul era în apă până la genunchi.

Dracul scoborî pentru a doua oară în fundul mării și zise:

„Iau pământ în numele meu și nu într'al lui Dumnezeu”.

Dar, până să iasă, a pățit ca și întâia dată, mai ales că Dumnezeu îi făcuse și ghiață deasupra, așa că, până s'o spargă diavolul, tot pământul i-a fost luat de apă.

Acum dracul era în valuri până la brâu.

A treia oară, necuratul pățini la fel, iar în apă se găsea până la gât.

„Vezi? — îi zise Dumnezeu — nici de data asta n'ai făcut cum te-am învățat eu. Bagă bine de seamă că ai să te înnece”.

Dar diavolul — pace să asculte! — se scoborî, luă pământ numai în numele său; dar, când să iasă, se isbi cu capul de ghiață. Și fiindu-i teamă lui Nifartache ca să nu se înnece, se lăsă la fund, luă pământ și în numele lui Dumnezeu, și începu să se urce în sus. În unghii i-a rămas de data asta numai atâta lut, cât putu Dumnezeu să scociorească²⁾ pe sub dânsesele cu un paiu. Din cele câteva firisoare, a făcut Ziditorul o turtiță, a suflat-o, a păturit-o cu palmele și a mărit-o astfel, până când turta s'a făcut ca un pat.

— Iată! — zise Dumnezeu, avem acum un pat, pe care să stăm și să ne odihnim la noapte.

— Avem, Fartache! îi răspunse dracul.

1) pământ. 2) scotocească, caute.

Vine seara, și noaptea pentru odihnă, când oamenii buni dorm, iar cei răi fac fel de fel de socoteli păgubitoare pentru alții.

Dumnezeu, ostenit cum era, se culcă și adormi, iar Dracul își croi în cap chipul cum să ucidă pe D-zeu și să rămână el singur stăpân peste pământul cel nou.

Socotește el cât socotește, și află cu cale că bine ar fi să rostogolească pe Dumnezeu în apă și să-l înece.

Se apucă, dar, și-i făcu vânt în apă; dar, minune! în loc să înece pe Dumnezeu, văzu că pământul tot crește în juru-i, astfel că de îneecat nici vorbă nu era.

Dracul s'a trudit în chipul acesta toată noaptea, tot rostogolind pe Dumnezeu în toate părțile, așa că pământul nostru, din mărimea unui pat cât era la început, a ajuns să fie atât de mare, cât îl vedem în zilele noastre.

ION DRAGOSLAV

Ion Dragoslav e numele ca scriitor al lui Ion Ivănciuc.

S'a născut în Fălticeni.

Părinții săi au fost Români bucovineni.

Dragoslav a trăit în București.

A murit acum vreo zece ani.

Între scrierile lui, ne-a lăsat și două volume numite *Poveștile florilor*, din care se dă aici trei bucăți.

Dragoslav n'a fost vreun scriitor mare, dar avea un frumos dar de povestire, într'o moldovenească plină de vioiciune.

Într'o vreme, era chiar asemănat cu marele nostru povestitor Ion Creangă.

DIN POVEȘTILE FLORILOR

POVESTEA ZAMBILEI.

Floarea asta a fost odată o fată. O chema Zambila, și rămăsese mică de părinți și n'avea frați, nu avea surori, nici neamuri, și a crescut așa: când aci, când colo, și s'a făcut fată mare și harnică, mai harnică decât toate fetele din satul acela. Și era și cuminte și nu vorbea multe, și nu vorbea de rău pe nimeni, și trăia așa cum putea, muncind prin sat pe la gospodari, și-și ținea zilele: torcea, țesea, cosea cămăși frumoase, ajuta la prășit și, de-a-minunea!—dânsa, care a fost cea mai necăjită, se făcea din ce în ce mai frumoasă. Și din pricina asta, dela o vreme, a prins să fie pizmuită. Fetele prinseră chiar ciudă pe dânsa: începură să-i scoată o sumedenie de porecle, iar mulți oameni cu fete urite și leneșe nu o mai chemau la lucru. Tare le era frică, multora dintre fetele cu stare, ca s'o mărita dânsa întâi, înaintea lor. Și în adevăr că a și prins a veni pețitori.

Dar Dumnezeu și Maica Domnului, care le vede pe toate, au căutat într'o zi în cartea cea mare a vieții și care am¹⁾ era soioasă de umbletul atâtor sfinți; că

1) (moldovenism) = acum.

vezi, primeau și ei rugăciuni dela oameni și se uitau și dâșii în carte să vadă ce rău suferă creștinul care le aprindea la icoane câte o lumânare, și lucru de-a-minune: fiecare om avea scrisa²⁾ lui acolo, și pe toată clipa o mână nevăzută scria și scria bucuriile și supărările, pe care avea să le aibă omul în viață. Și la biata Zambilă dădură³⁾ că scrie în carte tare rău de dânsa; că, între alte necazuri, avea să mai aibă și un bărbat bețiv și bătăuș.

Și tocmai atunci veni acolo și Sf. Petre, chelarul cerului, nu știu la ce, și Dumnezeu i-a zis:

„Petre, ia citește și tu, vezi ce scriu ursitorile⁴⁾ despre oamenii harnici și buni.”

Iar Maica Domnului a și picat în genunchi înaintea Tatălui ceresc și a zis:

„Doamne, mântuiește-o, să nu mai sufere—și să fie fericită. Pe când Sf. Petre grăi:

„Dă⁵⁾, Doamne, văd și eu”.

La asta Dumnezeu făcu un semn cu mâna în patru părți a⁶⁾ lumii și a și venit cei doi colindători ai vremii, Prier⁷⁾ și Florar⁸⁾: Prier, tinerel și sburdalnic care usucă pământul, și celălalt mai în vârstă oleacă⁹⁾, dar cu ochi de viorele și cu părul de iarbă verde și plin de flori: aista¹⁰⁾ dădea duh pământului să înverzească și trezea florile din amorfie, numai suflând asupra lor. Și Dumnezeu i-a întrebat:

„Băieți, umblând voi așa prin lume, nu ați auzit de o fată Zambila?

„Cum de nu, au răspuns ei, ba am și văzut-o”.

2) soarta. 3) aflară. 4) zânele care hotărâsc soarta oamenilor, la naștere. 5) De! 6) moldovenism = ale. 7) Aprilie. 8) Mai. 9) onfin. 10) moldv. = acesta,

„Eu, glăsui Prier, în fiecare primăvară mă joc pe la urechile ei, și îi cânt cu taină de întinerire”.

— Și eu, îi tăie vorba Florar, în fiecare primăvară îi seamăn în cale florile cele mai frumoase, de și le pune în păr.

— Să vă duceți, le zise Dumnezeu, atunci, s'o luați unul de nevestă.

Și cum la vorba lui Dumnezeu nu trebuia să stea unul de poară¹¹⁾, s'au și dus: Prier și Florar, schimbați în doi flăcăi. Și tocmai că era primăvară, pe vremea când zăpada se duce și lasă în urmă-i numai pământul negru.

Și'n ziua aceea era soare, un soare de parcă lăcrăma pe cer, iar fata legată cu un ștergar pe cap, ghilea¹²⁾ la pârău pânza, pe care o țesuse în iarna aceea. Și iată pe Prier și Florar fâlfâind spre fată. Prier, nebunul, cel ce priește, mai grăbit zise:

„Măi, știi ce? Noi să aburim pe fată cu duhul nostru, s'o amețim cu taina Primăverii”.

Și cu cât grăbeau, cu atât Prier era mai înfocat. Când svârlea o adiere de te strângea în spete, și stârnea¹³⁾ colbul¹⁴⁾ de pe drunuri; când una caldă. Singur Florar, mai domol, mereu o îmbăta cu miros de flori de corn, de măslin, cireș, tei, salcâm, care-i plăceau Zambilei strajnic, dar o supăra Prier cu vântoasa lui, că o făcu să zică:

„De n'ar bate vântul ista afurisit, ce mînune de vreme ar fi”.

Când, iată și flăcăii lângă dânsa:

— Bună ziua, fetică! au zis dânsii.

11) pricină, împotrivă (să stea la îndoială). 12) albea. 13) în-lărăta. 14) praful.

Dar fata privi și pe Prier și pe Florar. Parcă i s'a părut ei că Florar ar fi mai de seamă și n'a zis decât:

— Mulțumim unuia din D-voastră.

La asta, ei s'au dus mai încolo și s'au apucat la harță:

— Măi, grăi Prier, ce vorbă a fi și asta: „Mulțumim unuia din voi”.

— Apoi, pentrucă mi-a mulțămît mie, de aceea — a răspuns Florar.

— Ba, eu cred că mie, că eu sunt mai tânăr — i-a tăiet vorba Prier.

— Ii fi, îi fi, dar de ce n'a spus; și apoi parcă la mine s'a uitat mai lung...

— Bine, a grăit Prier; hai la fată s'o întrebăm.

— Mă rog — a întreat pe fată Prier, mai îndrăsnet — prietenul meu Florar zice că lui i-ai mulțămît.

— Ba, de loc! — a răspuns fata. Mulțămirea i-am dat-o aceluia care mi-o ghici o cimitură.

— Să 'auzim! au zis ei.

Și Zambila a început:

„Scurtă, groasă, und' te duci?

Arsă 'n fund, tu ce mă 'ntrebi?”

— Oala cu ulcica.

— Nu! — a răspuns fata.

— Atunci: lingura și tigaia.

— Nu!

— Știu eu, a răspuns Florar. Nu e cofa și cu ciauunul?

— Tocmai, a răspuns fata; ție ți-am mulțămît și merg după tine.

Se vede că așa era obiceiul în satul fetei: care pețitor ghicea o cimilitură¹⁶⁾, după acela mergea fata pețită.

Iar Florar, care nu era decât un slujitor al Cerului schimbat în om, nu putea s'o iee așa cu el, și doar a asvârlit sumanul de pe dânsul pe Zambila, și a prefăcut-o în o floare, cum și-am spus. Și cum el colindă în fiecare primăvară și vara lumea, i-a împrăștiat sămânța prin grădinile oamenilor...

Aci întrebai pe mama:

„Dar oamenii de unde îi știu povestea asta și că pe fată o chema Zambila?”

„A, parcă și-am mai spus, răspunse mama, că sunt năzdrăvani și solomonari¹⁷⁾ de cei ce vorbesc cu florile și vânturile. Pesemne că despre floarea asta, Prier și Florar le-a fi spus povestea ei, și ceia au spus-o la oameni. Și iacă așa, dela dânsii poate a știut-o și mama mea de mi-a spus-o mie, iar eu și-o vând cum am cumpărat-o, și spune-o și tu la alții, poate o știu altfel. Iar eu, care n'am uitat nici cel mai mic amănunt din copilăria mea, am ținut-o minte, și iată o povestesc și d-voastră, ca multe altele, nu de alta, dar să nu treacă vremea degeaba.

POVESTEA BĂRBĂNOCULUI.

Ci-că era un om, căruia îi zicea Toader Bărbănoc, tare bogat și tare norocos și milostiv, și așa de bun la Dumnezeu, că ce cerea, ce dorea el, toate erau

16) ghicitoare. 17) vrăjitori.

după voia lui. Cu toate astea, era tare nemulțumit. Ar fi vrut ceva și n'ar fi vrut; mă rog, ca tot omul sătul de bine și care, deși nu-l doare niciun deget, totuși parcă îi lipsește ceva.

Intr'o zi se întorcea dela târg acasă. Era frumos în ziua aceea. Zi de primăvară, când râde câmpul și când florile, ca trezite din un somn lung, bolborosesc povești tainice neînțelese decât de năzdravani și de *lele* ¹⁾. Și tocmai trecea pe o cărărușă, ce o făcuseră oamenii pe *hatul* ²⁾ unei arături, mărginit de un pârâiaș ce curgea din un isvor dela poalele unui *huciu* ³⁾ verde, ce se vedea, pe un deal înverzit de curând, ca un ostrov în mijlocul unei ape mari. Și pârâul, ca o șopârlă scăpată din gura unui dușman, fugea repede și sclipitor la soare, invârtindu-se în *hulboane* ⁴⁾, și se tot ducea în un șopot clincănitor, pentru a se întâlni cu cine știe ce pârâu sau iaz mare.

Și apa asta o știa de mulți ani omul pe acolo; o apucase și bunica lui. Bunica lui murise, părinții lui așijderea. Pârâul își schimbase cursul, își preschimbase malul, și tot trăia. Asta îi deștepta o lume de gânduri și *lcoane* ⁵⁾: copilăria și tinerețea lui trecută; copiii lui, unii mici, alții mari; bătrânețea ce îi turnase un smoc de păr alb în frunte — și moartea, care avea să vie și să-i închidă ochli pe veci. Toate erau cum erau, pe toate le înțelegea, că le-a adus vremea; înțelegea să fie despuiat și de piele, și carnea să se facă pe dânsul pastramă, dar nu înțelegea să și moară. Pentru ce adunase el atâtea bunuri, mânca așa de bine, își făcuse gospodărie de să-i meargă vestea? Ca să

1) *zâne rele*. 2) *hotarul* 3) *crâng*. 4) *bulboane, vârtejuri, ochiuri*. 5) *tablduri*.

moară, să se risipească toate în urma lui? Să nu știe că, în satul cutare, a trăit un Toader Bărbănoc?

„Bine“, îi zicea un gând înțelept „dar au să rămâie la copii!“

— La copii? răspundea el răzvrătit. Dar ce folos, dacă n'am să-i văd eu cum trăiesc, n'au să audă cuvântul meu povătuitor! Ce am să folosesc eu, chiar dacă ar ajunge și împărați! Au să-i vadă o lume, florile primăverii, soarele pe cer, eu n'am să-i văd. Ce mă fac eu? O, veșnice bucurii care colindați lumea, de ce mai trăiți, când viața ne e sarbădă? Oh! Doamne, de ce nu sunt un pârâiaș, că poate așa fi mai fericit! Ia uite-l: ieri i-se prinseseră țurțurii de barbă, și îmbătrânise, că nu-i mai auzeam glasul, și azi, cum a dat de soarele primăverii, s'a curățit, s'a spălat de parcă acum s'ar fi născut.. De ce nu-i și omul ca un pârâiaș? Să vie o vreme așa, să nu-i rămâie decât osul, și să bată peste el un timp, în care să înceapă a se îmbrăca în un chip de om mai mic și mai tânăr...

Așa gândea Bărbănoc în gândul lui... Când, deodată, îi răsăriră în cale doi moșnegi: unul mai înalt, cu o barbă lungă și albă până la genunchi, și îmbrăcat cu o *giubea*⁶⁾ lungă și blănită, și altul, mai scurt, cu un fel de straiu pe el, că părea sluga celui dintâiu.

— Bună ziua, moșicilor, grăi omul, scoțându-și căciula.

— Mulțumim dumitale, răspunseră ei. Da' încotro?

— Ia dela târg, și acum mă duc spre casă, și tocmai mă gândeam că ce e vieța asta: nici nu știi când

6) *manta*.

ai trăit, nici când ai murit. Ce folos că are omul avere, să se lăfăiască și o mie de ani; nevastă și copii, dacă, tocmai când e lumea mai dragă, atunci vine moartea și-i face sfârșitul!

— Apoi, rău faci că te plângi înaintea lui Dumnezeu Sfântul, răspunse cel dintâiu moșneag, pentrucă trebuie să înțelegi: pământul ista e mic, oamenii se înmulțesc pe clipă — pe ceas, și dacă toți oamenii ar fi trăit dela Adam încoace și de aici înainte, apoi gândește-te ce de lume ar fi la oleacă de pâne.

— Atunci, de ce nu face așa, răspunse Barbanoc: până la o vreme să ne lase oameni, deacolo să ne prefacă în vreo buruiană, ceva, care, trăiește cât lumea.

— Vra să zică, ai vrea să trăiești cât lumea?

— Da, răspunse omul. Aș vrea să știu ce se va petrece până la sfârșitul lumii

— Și cam ce ai vrea să fii?

Omul se gândi, se uită la norii ce se duc pe cer și îi vedea pe unii întregi ca niște ostroave muntoase și apoi, deodată destrămați; se uită și la pârâiaș, și grăi:

„Eu unul aș vrea să fiu un pârâiaș, că el curge cât lumea, și în drumul lui nimic nu-l stingherește, și vede atâtea lucruri: florile își pleacă capul să fie udate de undele lui răcoritoare, ierburile se dau în lături să se ducă mai departe, și el curge, curge voios, săltând din piatră în piatră până în apa cea mai mare, de acolo dă în alta și mai mare, și vede târguri și sate, și de-acolo în cetatea cea mare, unde se adună toate apele din lume: Marea, — și stau la sfat, ba are norocul să înconjoare lumea fără multă bătaie de cap“.

— Bine, omule, făcu moșneagul. Fie-ți voia împlinită! În loc să mori, să te îngroape, ca să te hodi-

nești și tu de atâta sbucium omenesc, află că, într'oz zi, cu un an înainte de a muri, pe când te-i afla în grădina ta, te vei preface într'un pârâiaș.

„Bogdaproste. grăi Bărbănoc, ca ușurat de o mare greutate; dar mă rog, nu-ți fi d-voastră Dumnezeu cu sfântul Petre?

Insă moșnegiii, când băgă bine de seamă Bărbănoc, pieriseră.

„Numai că Dumnezeu și cu sfântul Petre au fost“ își zise el, și plecă acasă.

Și trăi omul mulți ani. Ii albi părul ca iarna. I-se slăbiră puterile. Simțea sfârșitul apropiindu-se, dar lui nu-i păsa; știa că, prefăcut odată în pârâiaș, avea să trăiască cât *Vavilonul*⁷⁾. Atâta că avu grijă să spuie și babei și copiilor, ca să știe ce are să fie cu el, când o fi să moară.

Și, intradevăr, într'o primăvară, pe când se afla în grădina lui, numai ce simți că începe a se topi ca un *boț*⁸⁾ de *omăt*⁹⁾, și că picioarele lui se prefac în apă; apoi și trupul încet-încet. Strigă la copii, la nevastă, să vic. Când ceia ieșiră din casă, Bărbănoc era un pârâiaș, ce curgea făcându-și drum prin iarbă prin arătură și tot își făcea vârtej, și rupea tot și ducea la vale, la vale, tot la vale, până ajunse la o apă mare. Aci era un pârâu, care primea cu sgomot și chef mare toate pârâiașele ce dădeau în el, și cu care apoi pornea, ca la nuntă, undeva la vale. Cum văzu pârâiașul minunea asta, hop, și el *bobâldâc*¹⁰⁾ în apă și, cu celelalte unde, la vale, răzând și *hăulnd*¹¹⁾. Dar, deodată, toate, și cu pârâul în cap, se opriră și

7) Babilonul, o străveche cetate de acum 4500 de ani, în Asia de Apus. 8) cocoloș, grămadă. 9) zăpadă. 10) băldâbc! 11) chiuind).

se întristară. Intr'un loc, niște femei făcură stăvilă de pus cânepa la topit, așa că apa nu mai avea loc pe unde să treacă: „Vai, șopti pârâiașul, unde am ajuns! Săriți, oameni buni, de mă scăpați și dați-mi drumul!”

Dar cine să știe că el e om? Și așa a fost silit să stea pe loc, sfătuindu-se vreme îndelungată cu celelalte ape, ce e de făcut. Și nu găseau niciun mijloc, căci nu vedeau prin zid nici cea mai slabă *bortitică*¹²⁾. Cercat-au toate colțurile; nimic. Zidul era prea înalt. Atunci pârâul hotărî să stea cu toatele să-și mai adune puteri dela *matcă*¹³⁾, și numai așa începură a-și umfla piepturile, a se cățăra pe maluri, și a împinge zidul, sfredelindu-l. Asta n'ar fi fost nimic, dar într'o zi se pomeniră cu niște femei care prinseră a bate țărushi și a căra cânepa la topit, și au murdărit cu cânepa toată apa, și au umplut-o de nămol. Asta a fost pe neașteptate pe bietul pârâiaș, și poate acolo se innăbușea; dar, într'o zi, veni o ploaie mare, care mări apa, dădu pârâului putere, și, așa, dărâmă un colț din zid și trecu dincolo,

„Ah, își zise pârâiașul, bine că am scăpat“, și fugi cu apele pârâului la vale, *huind*¹⁴⁾ și chiuind de bucurie. Intr'adevăr văzu el multe lucruri frumoase, dar și urite. Ajunse într'un târg. Aci văzu case mari, oameni mulți, muzică, sgomot care-i luau auzul și care l-ar fi înveselit, dar toate canalele de scurgere dădeau în el și toate murdăriile se aruncau în apă, și asta îi făcu pârâiașului viața de nesuferit și se tânguia jalnic, că durerea lui ajungea până la inima izvorului

12) *spărtură, găurică*. 13) *obârșie, izvor*. 14) *vuind*.

și se vedea tare nefericit, și pismuia toată firea, dar mai mult pe niște brazi din preajmă-i, ce-și legănau capetele la bătaia vântului și tot drepti erau, și cu capetele lor înalte parcă atingeau cerul și vedeau tot târgul și alte locuri până departe.

El se gândi :

„Ce bine e să fii un brad înalt, veșnic verde iarna, vara, și, cu cât îmbătrânești, cu atât crești mai mare și mai frumos ! Ah, Doamne, fă-mă un brad“.

La vorba asta, ceva se deprinse din nori, și pârâiașul, cum se tâguia cu ochii spre cer, văzu chipul moșneagului, care îi făgăduise că are să-l prefacă în pârâiaș, și îi zise :

— Ei, omule, nici aici nu ți e bine ?“

— Nu, Doamne, grăi pârâiașul, uite ce îmi pate vieața. Și pârâiașul, în lupta cu zoiele târgului, își cânta cele pățite Tatălui ceresc.

— Del văd și eu, zise moșneagul, dar dacă ai cerut așa !

— Del păcatele mele, făcu omul ; dar am știut eu una ca asta ?

— Și-acum ce vrei ?

— Vreau să mă prefaci în un brad, că poate mi-o fi mai bine.

— Fie-ți voia împlinită !

Și moșneagul, care nu era altul decât Dumnezeu, închise poarta dârz, cu un zâmbet plin de înțeles, dând din cap ca și cum ar fi zis : „Lasă, las'că te-ai sătura tu de deșărtăciunile omenesți“...—în vreme ce pârâiașul se prefăcu în un brad înalt, se uita de de sus, vedea toate împrejurimile, și nu mai putea de bucurie. Însă într'o zi, numai ce veni, mare, o

ploaie ca aceea, cu grindină și un rotocol de vânt, și unde n'a început a trăzni și a pocni în copaci, și unde nu mi-l *înfășcă*¹⁵⁾ pe brad vântul în brațele lui cele nebune, și unde nu încep, mai bade, a-l strânge și a-l *gâțai*¹⁶⁾ și a i rupe vin ramurile, și unde n'a dat și grindina, lovindu-l cu niște bucăți de ghiață ca acelea? Inceput-a el a țipa și a striga în ajutor toate neamurile. Dar cine să-l înțeleagă? Noroc că furtuna trecu iute și numai așa a scăpat. *Soldit*,¹⁷⁾ ciufulit, își scutură ramurile de ploaie și începu a se *sclifosi*¹⁸⁾ și a-se văicăra:

„Brad mi-a trebuit mie să fiu! Doamne, ce mă fac eu acum? De va mai veni un vânt nebun ca mai adineaurea, *mă duc pe gârlă*.¹⁹⁾ Acum văd eu că mai bine e să fii vânt. Că vântul e mai tare ca orice. El trece peste nouă țări și nouă mări, și nu-i pasă nici de Vodă. Unde e piedică, dă *busna*²⁰⁾ și trece în lumea lui, și unde mai pui că toți copacii i se pleacă până la pământ?... Doamne, fă-mă mai bine un vânt!“

La vorba asta, o poartă se deschise în cer și moșneagul iar își băgă capul prin ușă și întrebă:

„Cine plânge acolo?“

Bradul care stătuse cu ochii la cer, îl văzu și grăi:

„Eu, Doamne!“

— Da' ce este?

— Nenorocire mare! Cată jos numai și te uită: m'a nenorocit un vânt nebun.

— Și-acum ce mai vrei? îl întrebă Dumnezeu?

15) (=înfășcă, prinse. 16) *sgâlțâi, smuci*. 17) *șchiopătat*. 18) *ace nazuri*. 19) *pier*. 20) *năvală*.

— Să mă faci și pe mine un vânt, poate oiu ni-
meri mai bine.

— Amin! grăi Dumnezeu. Și, făcând un semn cruciș
cu mâna, bradul se și prefăcu într'un vânt, — și ce
vânt!

Omul când se văzu vânt, a vrut să se arate mai
vânt decât toate vânturile: s'a umflat odată în pene,
s'a uitat la copacii ce abia se legăneau de suflarea lui
înceată, și unde n'a început a bate și a umbla razna
de colo până colo, turburând norii din cele patru
părți ale lumii; — și unde n'au venit niște furtuni ca
acelea, și unde n'au tăbărit norii pe el cu ghiață și
cu apă vreo două săptămâni, de ajunsese bietul vânt,
vai de capul lui! — umbla prin ploaie mai mult plân-
gând și căutând câte un adăpost, dar, unde voia să
intre, i se închideau ușile în nas și plângea pe afară
sgrebulit, rugându-se pe la ferestre:

„Faceți-vă milă și pomană și lăsați-mă și pe mine
măcar în tindă“.

Dar dacă era vânt, cine să-l înțeleagă?

Asta ca asta, căci trecură ploile și se astâmpărară,
dar veni iarna cu viscole și cu omăt, și bietul vânt
umbla veșnic cu spinarea plină de ghiață și cu barba
plină de țurțuri de ghiață, *câinându-se*²¹⁾ pe sub stre-
șinile caselor. Iar într'o zi o păți rău: căzuse zăpadă
multă; cerul se șterse de nori; din miazănoapte bătea
un vânt rece și plin de dușmănie, și se făcu un ger
de crăpau ouăle corbului. Mai ales într'o noapte,
bietul vânt era să moară: stelele se uitau la pământ
cu niște ochi de *știmă*²²⁾ și pe uliți nu era țipenie

21) *tânguindu-se*. 22) *vrăjitoare*.

de om. Și era târziu și ușile toate încuiete; iar pe clanțele ușilor se prinse ghița. Și nu avea nicăiri unde să intre; ci alergă ca pasărilor, dela casă la casă, dela pom la pom, gemând și dârdâind, și deodată nu mai putu alerga; încuindu-se într'o clopotniță, se puse pe gânduri:

„Măi, ce-am făcut eu? Cine m'a pus să mai cer și asta? Nu era bine să fi fost mort? Acum mă hordineam. Nu, zău, mare e deșertăciunea omenească. Ce e asta, să suferi atâtea și tot să cei să trăiești? Nu, zău, mai bine de flori: uite, ele mor toamna; iarna se hodinesc în morminte sub zăpadă; și trăesc cât e lumea. Ce bine ar fi să fi fost o floare! Doamne, fă-mă o floare!“.

La vorba asta, o fereastră din cer se deschise și un cap cu niște *lațe*²³⁾ de argint se ivi.

— Hei, cine urlă acolo? întrebă el.

— Eu sunt, Doamne, răspuse Bărbănoc.

— Și ce vrei iar?

— Să mă prefaci în floare.

— Iar, frate? Nici măcar la miezul-noptii nu-mi dai pace! Am treabă. Ce floare vrei să fii? Hai spune repede, că e frig afară și trebuie să închid geamul.

— Doamne, zise Bărbănoc, să mă faci așa o floare, căreia să nu-i moară rădăcina toamna, ci cum o da primăvara să invie iar.

— Ei, poftim! îi zise măritul Impărat al Necunoscutului; lumea pierе și lui îi vine de petrece așa într'o doară. Ia, ascultă Bărbănoc, urmă răstit Tatăl ceresc, eu n'am timp de joacă cu tine, îți mai dau un

23) plete.

soroc²⁴⁾ și de acolo poți să te tunzi, că nu-ți mai fac voia.

— Doamne, se milogi Bărbănoc, mai fă-o și pe asta, încaltea să nu fiu *cu bănat*²⁵⁾, că n'am făcut și n'am dres.

— Bine, fie-ți pe voie și asta, dar să știi că de acum să-ți iei grija că oi u mai veni la glasul tău. Asta-i întâia și cea de pe urmă oară. Deacum, la vremea de apoi! Până atunci ai să te prefaci în o floare, cu frunzele tari, lucitoare și care se târâie pe pământ, și să crești prin grădini și locuri umbroase. O apucă zăpada și nu moare, și tot frumoasă este, fără a fi semănată; și să-ți zică lumea „Bărbănoc”. Și Dumnezeu închise geamul, iar Vântul se strecură sub zăpadă și stătu acolo ascuns, și, cum se luă omătul și dădură cele dintâiu raze primăvăratice, el se ivi schimbat într'o floare cum o *sorocise*²⁶⁾ Dumnezeu, și lumea îi zice „Bărbănoc”²⁷⁾—și se vede prin grădini și locuri umbroase.

De unde se știe de treaba asta, nu aș putea-o spune, da, ci-că, în vremea de demult, umblau poveștile pe la case și spuneau la creștini toate tainele lumii: a oamenilor, a dobitoacelor și a buruienilor. Și pesemne că a fi spus-o și pe asta pe la noi pe acasă, că mi-a spus-o și mie mama, iar eu, del cum am mâncărime la limbă, v'o spun și d-v., iar dacă o știe cineva mai bine, s'o spuie, s'o aud și eu.

24) termen. 25) ciudă (supărat). 26) sortise. 27) bărbănoc, brebenoc, plantă de pădure cu flori albe sau albastre.

POVESTEA BUJORULUI

Era odată un împărat și avea un fecior, pe care-l chema Bujor. Împăratul era acuma bătrân și slab. Om pașnic, nu ridicase oști împotriva nimănui, și de aceea nu-și găsisese niciun dușman. Dar nu este om să nu-și aibă necazul lui. Împăratul avea și el un necaz: avea pe moșia lui un codru de brazi și molifi, în mijlocul căruia era un *iezer* ¹⁾ stăpănit de iele și de stafii. Care cum intra în pădure, înapoi nu se mai întorcea decât schimonosit: altul în câine, altul în măgar, alteori îl schimba ielele în flori și buruiene, ori îl *calicea* ²⁾ de nu era om în toată viața. Că, să vezi, atrăgea pe orice om la dânsle și-l poceau.

Împăratul, de cum i-a *răsărit* ³⁾ băietul, l-a și povățuit să meargă în toată împărăția, dacă are poftă, numai în codrul cu ielele să nu se ducă. Intr'o zi, însă, împăratul pică la pat să nu se mai scoale, și simțindu-și sufletul la gât, adună sfat și, chemându-și feciorul, îi puse coroana pe cap și buzduganul în mână, semnele stăpânirii peste împărăție. Și după ce îi dete mai multe povețe, îi aminti și de iezerul cu ielele. „Pe acolo să nu calci, dragul tatei, că ce-i păți, cu nimeni nu vei împărți“. Apoi își dădu sfârșitul.

Rămas singur, Bujor a jelit ce a jelit după moșneag, și de acolo a început a-și mai căuta și el de treburile împărăției. Între altele, cea dintâi grijă a fost să vadă cele sate și târguri. A mers el într'un târg, a mers în altul, și a dat și prin părțile iezerului cu zânele. Și era pădurea ceea așa de plină de taină și așa

1) lac. 2) prostea. 3) crescut.

cuprinsă de cântec de pasări, că, numai trecând pe lângă dânsa, cădea omul ca adormit; iar în nopțile cu lună, se auzea cântecul zânelor de te îmbolnăveai de vrajă. Și în toată pădurea numai o cărare era, și aceea făcută de Ielele care veneau până la marginea pădurii și fugeau iar. Feciorul de împărat trecea tocmai pe marginea pădurii, că se înfricoșase destul de cele ce-i spusese tată-său, împăratul. Dar inima îl trăgea măcar să soarbă aerul răcoros al pădurii, și-și zise că doar n'or fi zânele în toate zilele prin pădure, să-l adoarmă și pe el. Dar cum trecu pe marginea pădurii, îl și prinse așa, un somn: și pe el, și pe cai, și pe surugii, și pe oștenii ce-i avea de pază. Se tolăniră toți pe iarbă și adormiră duși. Se făcu noapte. Luna ieși roșie ca focul și se tot înălța pe cer, și ei tot dormeau. Numai ce se auzi ca o adiere de cântec, și Bujor se trezi. Ascultă el ce ascultă, și inima începu să-i bată cu putere, și parcă îl chinuia gândul să știe cine cântă. Numai să vadă, cel puțin. O luă printre copaci încet-încet, și, într'un luminiș, numai se văzu înconjurat de zâne, frumoase și albe ca stanele de marmoră albă. Și ele, începură a juca, rotindu-se în juru-i ca un vârtej.

Una grăi: „Să-l facem măgar“. Alta răspunse: „Ba, un bondar“. Alta: „Eu zic un vițel“.

Dar alta, cu o coroană de pietre scumpe pe cap, și care era mama ielelor, răspunse:

„De fel, de fel! Eu zic la' rându-mi să-l facem o floare, să nu poată merge de loc pe picioare“.

Apoi, înturnându-se spre Bujor, care sta uluit și cu inima sbuciumată de frică, îi zise, făcându-i un semn cu mâna:

«Așa să rămâi! Amin!»

Și Bujor se și prefăcu într'o floare roșie, roșie ca jarul, mare și *bătută*⁴⁾ ca un pământuf.

Oamenii i-au zis „bujor“ și *bujor* a rămas până'n ziua de azi.

POVESTEA HOLBUREI SAU ROCHIȚA RÂNDUNICEI

«...Ci-că, *amu*¹⁾ o sută, o mie de ani, a fost o babă și un moșneag într'un sat. Și nu aveau băieți.

— Măi, grăi într'o zi moșneagul, vezi tu babă, cât ne chinuim noi să strângem și să facem, și tot degeaba; n'avem cui lăsa.

— Așa zău, făcu baba, și cât ne-am rugat—și nu-i un *copchil*²⁾ de leac...

— Ca mâine închidem ochii, vorbi moșneagul, și n'are cine ne da de pomană o cană de apă.

— Măi omule, *ii dă*³⁾ baba, trebuie să luăm unul de pomană, vreun nepot ceva.

— Să luăm, grăi moșneagul, da să luăm unul mitel, să-l creștem în dragoste, să ne cunoască de părinți, asta-i *totului-tot*⁴⁾.

Și moșnegii chibzuiră să colinde tot satul și toate casele cu băieți mulți și să ceară unul de pomană. Și cu gândul ista s'au culcat».

.....
Aice tata iar mută *crâșnicul*⁵⁾ gol în altă parte și urmă:

4) deasă.

1) acum. 2) *copil* (*copchil*; rostire dela țară din Moldova; se zice așa așa și în alte părți românești). 3) stăru. 4) totul. 5) halăul.

«...Și s'au culcat frumos ca moșnegii, da așa pe la cântători⁶⁾, moșneagul ghionti pe babă:

— Măi, babă, știi ce-am ghisat?⁷⁾

— Ai? făcu ea, din toropeala somnului.

— Măi? ascuți tu?

— Da, răspuse dânsa.

— Măi, mi se părea că a venit un om la mine. .

Da tu n'auzi!

— Ba aud, aud, vorbi baba, și horăi înainte.

— Ascultă, îi zise moșneagul, a venit un om la mine...

— A fi vr'un sfânt, grăi baba, și iar a prins a-și trage sufletul de somn.

— A hi și asta, îi dă moșneagul. Și a venit un om la mine, și mi-o spus, cum ne-om scula, să ne ducem așa pe drum și ce-om găsi să aducem acasă. Asculti tu?

— Ai innebunit, moșnege, făcu baba.

— Măi, ce om ești tu. N'auzi? N'auzi că a venit un om la mine? Și moșneagul mai povesti babei v'sul.

— Ai innebunit rău, răspuse baba, *dumerită*⁸⁾ puțin, nu vezi că ce spui tu e de răs?

— Zii tu ce știi, babo, a zis moșneapul, dar eu cred în ghisuri.

— Ba eu una, îi dă ea ca friptă de ce grăia moșneagul, nu m'oi face de răs la oameni, uitându-mă pe drum. Eu mă duc dimineață la Toader al Catrinei lui Ion, oricum i-o fi zis, și iau un băiat, că are vreo șapte copchii...»

La vorbă asta, tata mai ridică din nou crâșnicul, și văzu că mămăliga nu mai era în el, dar nici pește.

«Vezi, zise el, nu m'am uitat și mi-o mâncat mămăliga».

6) zori de zi. 7) = *visat* (rostire din popor). 8) *deslușită*.

• Și iar puse altă bucată de mămăliga și dădu crâșnicul mai în cursul apei — și urmă:

«Și a doua zi dimineața, cu toată ciuda babei, moșneagul se încălță, își luă bățul și pălăria și o luă la drum, lăsând pe babă să blesteme și să se ducă singură la Toader al Catrinei lui Ion, care i-a spus că nu numai că nu-i dă niciun prunc, da, avea s'o deie de *șugubină*⁹⁾ cu omul, că el zicea că de i-ar mai da Dumnezeu încă unul și tot n'ar *bănu*¹⁰⁾. Și supărată, baba se înturnă acasă.

Da, moșneagul, în vremea asta, a umblat tot satul, băjbăind pe jos, și tocmai la poarta bisericii a găsit o nucă.

— Măi, își grăi el, pentru asta am umblat eu tot satul? Nu se poate, trebuie să mai fie și altăceva. N'am căutat eu bine, poate

Și colindă din nou satul, uitându-se pe jos. Oamenii care îl întâlneau, îl întrebau:

— Da ce te frământă atâta, bade Toadere? (ori moșule? cum i-o fi zis). Da moșneagul spunea la unii că a vrut să se ducă la *crâșmă*¹¹⁾ și a *prăpădit*¹²⁾ niște *grețari*¹³⁾; la alții, ce-i trăsnea și lui prin minte, doar să se mântuie de vorbă. Da' tot n'a găsit nimic și se întoarse acasă cu nuca, unde găsi pe babă supărată și uitându-se pe fereastră. Și a întrebat-o ce-a făcut. Baba i-a spus că a fost la mai mulți oameni din sat și nu i-a dat nimeni niciun băiet. Moșneagul însă grăi vesel:

— Eu am găsit, uite!

Și scoase nuca.

9) pricină, bucluc. 10) nu ar zice nu. 11) cârciumă. 12) cheluit. 13) crețari (gologani), pe vremuri, erau bani austriaci de argint sau de aramă.

— Ai ajuns în mintea copchiilor, moșnege. Amu te amăgești și singur.

— Ba de loc, nuca asta e norocul meu, și nu care cumva să te atingi de dânsa, că al tău e „*Antihârful*”¹⁴⁾.

Și moșneagul puse nuca pe fereastră, iar baba să moară de ris!

— Nu râde, grăi moșneagul, nuca e copchilul meu, tu să mi-o păzești.

— Ai innebunit, moșnege! făcu baba.

Da' moșneagul, mai dând o gură babei să-i păzească nuca, se duse pe afară să-și mai vadă de treburi.

Din ziua aceea, parcă moșneagului nu i-a mai fost, nu știu de ce, dor așa de băieți, și parcă nu-i mai era casa așa goală. Și i-se părea că nuca de pe fereastră e o ființă vie, și adesea vorbea cu dânsa și o desmierda ca pe un băiat. Da' baba mereu îl lua la vale.

„Lasă, lasă, îi cânta moșneagul, râzi tu, da îi vedea..”

Aice, tata ridică iar crâșnicul și îl dădu iar lângă pod și urmă:

„Da pe atunci ceasurile zilelor erau luni și lunile ani. Și cum e azi, a găsit nuca, o fi fost poate luni, și peste șase zile a venit duminica. Moșnegii de dimineață s'au îmbrăcat și s'au dus la sfânta Biserică. După slujbă, veniră acasă. Da' acasă, casa măturată, paturile așternute, *blidele*¹⁵⁾ spălate. Nuca la locul ei.

„Măi, ce să fie asta?” își dădură bătrânii cu mintea. Moșneagul parcă pricepea ceva, dar se temea să nu-l rădă baba. La urmă, baba îl spionă pe moșneag cu coada ochiului și îi vorbi:

— Ia nu te mai preface, moșnege, cu nuca ta. Vrei să spui că nuca ta a măturat casa, a spălat blidele. Da' ce mă crezi tu?

¹⁴⁾ *Scaraoțchi*. ¹⁵⁾ *strachinele, vasele*.

— Ba, eu, îi dă moșneagul, mie nici prin gând nu-mi trece una ca asta, da' cine știe? Poate Dumnezeu, văzând că suntem singuri și bătrâni, o fi trimis vreun inger să ne măture casa.

Dar poate că ei au făcut toate rânduielile din casă și au uitat. Ce să facă? Se sfătuiră ca a doua zi, duminică, cu dinadinsul să lase casa nemăturată și paturile nestrânse, să vadă: or mai găsi rânduiala dela dumineca asta?

Și, a doua duminică, cum s'au sculat, doar s'au spălat și s'au dus la Sf. Biserică, și, când veniră înapoi, tot așa: casa măturată, paturile strânse, blidele spălate. Moșneagul își dădea el ceva cu mintea, dar tăcea; iar baba ajunsese la gândul că numai Dumnezeu, ori vreun vecin le face minunea asta. Da' a treia duminică, moșnegii iar s'au pornit la Sfânta Biserică, da' dela un loc s'au înturnat, și, pe dindosul casei, au venit tiptil-tiptil, până aproape. Și ce să le deie văzul? Ferestrele deschise, și o fată umbla prin casă, și nuca tot pe fereastră, da' deschisă și goală. Moșneagul, încet-încet se pleacă sub fereastră, și se uită la fată: era frumoasă cum nu pomenise moșneagul fată, și grijea și scutura și așeza totul la locul lor, de parcă fusese în casa lor de când lumea. Și, ce-i vine lui?— ia cojile de nucă și le bagă în sân, și făcu semn și babei să vie, și amândoi grăiră:

„Bine te am găsit, fetica noastră!”

Da fata, iute dă la nucă! Nuca, pace!

— Dați-mi nuca, mă rog, vorbi fata.

— Nu fetica tatei, grăi moșneagul: amu, rămâi a noastră; cum te cheamă?”

— Rândunica, grăi fata.

„Rândunică, rămâi la noi, se rugară moșnegii, că Dumnezeu sfântul te-a trimis”.

Și din ziua aceea rămase fata a moșnegilor. Bucuria lor! Mai ales moșneagul nu-și mai încăpea în piele, de fudul, și tot cicălea pe babă:

„Ha, babă, ce mai zici, mă mai iei în răs? Hă, așa-i că tot eu cu cap, babă?”

Da' baba numai se *oftiga*¹⁶⁾ de necaz, că moșneagul a găsit nuca și nu dânsa. Și nu zicea nimic, că fata le arăta la amândoi aceeași dragoste, ba se fudulea la lume cu dânsa; iar femeile, care aveau fete urite și leneșe nu mai puteau de necaz, — și toată ziua nu aveau grija decât a Rândunicăi babei și a moșneagului.

Un lucru îi mânca pe moșnegi și se întrebau:

„Măi, de unde vine fata asta?”

Și nu-și puteau da cu mintea. Până într'o seară, după ce amu fata se mai dase cu dâșii la vorbă și dâșii îi cunoșteau toate voile, într'o seară stăteau foți trei afară, pe prispa de din dos a casei. Și tocmai era inseninat, și steaua ciobanului se vedea, ca de obicei, spre asfințit...

Aicea, tata simți o tremurătură a crâșnicului și îl ridică, și în el, o lopățică de argint se sbătea: era un *costrus*¹⁷⁾ și alți *chitici*¹⁸⁾.

„Hopaa! zise tata, că prinserăm unul, dar târziu mai veni”. Și svârli iar crâșnicul pe mal. Eu repede prinsei peștele și îl băgaiu, sbătându-se, în trăistuță, și după el și chiticii.

— E rar crâșnicul, zise tata, de aceea nu se prinde caracuda.

Și el, mai puind o bucată de mămăligă, afundă iar crâșnicul în iaz.

16) *amăra*. 17) un pește, un fel de biban. 18) pește mărunt, mlc.

— Și, îi zisei eu, cu gândul la poveste, ce a mai fost cu fata, tată?

«...Și (urmă ei) cum stăteau toți trei afară, moșnegii îi grăiră fetei:

— Brândușa noastră, da' cum te-a lăsat Dumnezeu să stai în coaja de nucă?

Și fata povesti:

„Tătuca e împăratul lunei, și a venit luceafărul de seară, feciorul soarelui, să mă ceară de soție și tata m'a dat. Da' am trăit rău.

— Da' unde stăteai? ci-că o întrebă baba.

— Stăteam la mama luceafărului, ziua — a răspuns fata — care șade în castelul cerului, și care-mi făcea zile *fripte*¹⁹⁾: mă puneă veșnic să lucrez și nu mă lăsa să mă hodinesc decât la amiază, când venea soarele la masă, — și mă *probozea*²⁰⁾. Și, ca să scap, am fugit la părinți în lună. Ca să nu mă mai găsească, m'am așezat într'o nucă și mi-am dat drumul pe pământ, și am picat tocmai în satul ista. Se vede că Dumnezeu știa că sunteți oameni buni și v'a dat în gând să mă luați.

Pe când vorbea fata, luceafărul deodată se făcu roșu. Ea, cum povestea, se uită la el și se spăimântă:

— Mămucă, uite la luceafăr cum schimbă fețe-fețe. Tare mă tem de dânsul.

— De ce să te temi? a grăit baba. Are să fie vânt și de aceea-i așa.

— Bine n'are să fie! răspunse Rândunica. Îl știu cine e. Mă caută.

— Să vie! grăi moșneagul.

19) rele. 20) muștra.

Dar din seara- ceea, luceafărul n'a mai ieșit pe cer.

Ce se întâmplase? El văzuse fata, își făcu (la ce făurar o fi fost, nu știu) un *scrânciob*²¹⁾ de aur și cu aripi; se schimbă într'un flăcău de țară, cu fața arsă de soare și de muncă; se incinse cu un brâu roșu; și luă drumul pe pământ; a pus scrânciobul în o căruță cu un cal, și, din sat în sat, din târg în târg, unde ajungea, *tomnca*²²⁾ *scripcari*²³⁾, așeza scrânciobul în bătătura crâșmei, și vesteea că cine vrea să fie mândru ca un făt-frumos, să se dăie în scrânciobul lui. Și cine vrea mâncare și băutură pe degeaba, să-și aducă la scrânciob și fata. Și alerga la el oamenii cu satele.

Moșnegii ar fi vrut și ei să lase oleacă pe Rându-nica, dar fata a spus că nu se duce, că are semn că nu are să fie bine. Da' baba tot s'a dus...»

La vorba asta, tata scoase crâșnicul și-l aruncă mai pe pod, în vreme ce urmă:

«..Și s'a dus baba, și era un chef și-o nuntă.

.

— Măi, moșnege, grăi ea, venind într'un suflet acasă, să se gătească și fata noastră, că toate fetele, care se dau în scrânciobul cela, se fac mai frumoase decât sânt.

Și baba a prins a înșira: pe chioara lui cutare, pe șontoroaga lui cutare, pe buzata lui cutare: „cum s'o pus în scaun, nu le am mai cunoscut de mândre. Să meargă și fata noastră, că n'aș vrea ca cumătrăle, mâne, să-mi bată în pumni peste gard.“

— Măi, babă, grăi moșneagul, nu fii nebună! Vorba fetei, ce rost are el să colinde lumea, să dăie de mâncat la oameni de pomană.

21) «dulap» (leagăn). 22) tocmea. 23) lăutari.

— Eu tot zic să mergem, făcu baba, că-mi crapă inima de ciudă, când mă gândesc că mâine lelițele din sat au să rădă de fata noastră.

Da' câte i o spus baba moșneagului de frumusețea slutelo, s'o umplut și el de *racilă*²⁴⁾, că a zis: „Ce a fi a fi, dacă e vorba pe aceea, nu vreau ca fata noastră să rămâie de răsul slutelor. Și, cu toată îndârjirea, lui a grăit:

„Bine, fie așa, să mergem!”

Și au îmbrăcat fata și s'au dus cu dânsa. Fata nu a cunoscut pe băietan, și tot poate nu s'ar fi suit în scrânciob, dacă n'ar fi *înghiet-o*²⁵⁾ moșneagul. Și fata s'a suit. Iar flăcăul numaidecât a dat drumul aripelor la scrânciob și s'a înălțat ca gândul în sus. În vremea asta, însă, spre minunea moșnegilor, au văzut că toți frumoșii s'au făcut, urîți cum au fost. Atunci au cunoscut ei ce a fost și s'au pus moșnegii pe plâns...”

La asta, tata mută crâșnicul gol în altă parte, și urmă:

«...În vreme ce se înălța scrânciobul în sus, fata și-a svărlit jos fusta, și, *smâncind*²⁶⁾ brâul din mâna luceafărului, își dădu drumul în vânt. Da' pesemne Dumnezeu sfântul a vrut, că a și prefăcut-o în pasăre; iar fusta, prinzându-o baba, s'a prefăcut în holbură.

Rândunica s'a dus de și-a făcut cuib sub streășina moșnegilor, și de atunci, până azi, trăiește pe lângă casele oamenilor: Holburei, de atunci îi mai zice și „Rochița Rândunicii” ...»

* * *

...Și cu asta să ne fie de bine, da' hai în altă parte

24) *beteșug, cusur.* 25) *îmbiat-o, poftit-o.* 26) *smucind.*

că aici, din pricina povestei, n'am prins nimic: mai mult am spăriet peștele.

Soarele era acum sus. Ceasornicul dela Biserica Adormirii bătuse întâi patru, pe urmă zece ciocane grele; de o parte și de alta a podului mai spre stuhării, se vedea femeii căutând scoici și dând cu *volocul*²⁷⁾, iar tata zise:

„Să mergem pe celălalt mal al apei“, și, luându-ne *halaturile*²⁸⁾, trecurăm podul și dădurăm pe celălalt mal. Lăsă crâșnicul în niște stuhărie. Eu vrui să-i vorbesc ceva, da' el grăi:

„Taci, taci, amu“, și văzui că bățul din mâna lui tremura și se apleca în jos. Iute îl și ridică și îl svârli pe mal cu un sucitor viu de argint sărind în sus, apoi alte bucăți de argint și altele negre la fund.

Așa a tras de vreo câteva ori, și când ceasul dela Adormire bātu unsprezece ciocane, trăistuța părea ea singură o ființă prinsă într'un voloc: așa se sbătez în mâinile mele. Plecarăm acasă: eu cu povestea și tata cu trăistuța cu pește. Și borș de pește ce am mâncat în ziua aceea, am uitat și povestea și nu mi-am mai adus aminte decât azil și iată v'o povestii și pe asta.

27) *năvodul*. 28) *uneltele*.

Antologia de față (Antologie înseamnă culegere de bucăți alese) vă pune, copii, la îndemână un mănunchiu de basme și povestiri pe seama voastră, din cele pe care programa școlară le cere să fie citite în clasa I-a secundară, ca «lectură particulară».

Ea cuprinde deocamdată numai cât cere programa. Atât cât e, lectura aceasta vă întregește pe aceea din Manualul de clasă.

Un sfat!

Nu treceți prea ușor peste ce citiți. Cetiți încet. Graba strică treaba. Vorba aceasta cuminte se po-trivește și aici.

Căutați să înțelegeți tot, să vă dați seama de tot. Numai așa lectura e întradevăr cu folos.

C U P R I N S U L.

	Pag.
<i>Petre Ispirescu</i>	3
Tinerele fără bătrânețe și vicață fără de moarte	7
Alcodor împărat	18
Prâslea cel voinic și merele de aur	26
George cel viteaz	43
Făt frumos cu carăta de sîclă	59
Poveste țărănească	71
Cele trei rodii aurite	87
Fiul vânătorului	99
Fata cu pieze rele	115
Dunăre voinicul	125
Țugulea, fiul unchișului și al mătușei	135
Fata săracului cea isteță	159
<i>Simcon Florea Marian</i>	173
Legenda ciocârliei	175
Legenda domnișorului (sticletelui)	179
Grangurul, mierla și privighetorea	180
Legenda privighetorei	183
Legenda vrăbiei	186
Legenda rîndunicăi	187
Legenda rîndunicăi	192
Legenda rîndunicăi	199
Legenda cucului	200
Legenda cocostăreului	202
Legenda grangurului	205
Legenda licuriciului	206
Gărgărița	209
Legenda albiței	211

	<u>Pag.</u>
Legenda muștei columbace	213
Calul dracului	216
Legenda cosașului	217
<i>Mihail Sadoveanu</i>	219
Din Dumbrava minunată	223
Dimineți de Iulie	244
Inițialul spin	252
Scoala	259
La Mestecănei	270
Hultanul	279
Făt-Frumos Măzărean	287
Neculai și prietenul său	292
Sticletele	301
Ochii	305
<i>Tudor Pamfile</i>	317
Urzirea pământului	319
<i>Ion Dragoslav</i>	323
Povestea zambilei	327
Povestea hărbănocului	331
Povestea bujorului	342
Povestea holburei sau rochița rânduniceii	344

CARTI BUNE DE CITIT PENTRU TINERET

apărute în Editura

„CULTURA ROMANEASCA”, S. A. R.

și cari se găsesc de vânzare la toate librăriile din țară

IOAN ADAM

Inviagătorul

Lei 25.—

ION CIREȘU

Visul lui Bimbitică

Lei 25.—

N. PORA

Vraja cântecului

Lei 60.—

FR. H. BURNETT

Lordul cel alb

Lei 40.—

MIHAIL LUNGIANU

Alte Povești

Lei 40.—

I. CREANGĂ

**POVEȘTI,
SNOAVE,
AMINTIRI,**

Lei 70.—

Ion Băzeșu și Stan Chirea

Cei trei fluturași

Lei 20.—

ELIZA MARIAN

Domnița Lia

Lei 50.—

R. ROSETTI

**Amintiri
din copilărie**

Lei 60.—

JULES VERNE

**Cinci săptămâni în
Balon**

Lei 50.—

Zeharia G. Buruiană

**Istoriecare
vesele și triste**

Lei 40.—

I. Nisipeanu și Ap. Cuzna

**Poveștile
Primăverii**

Lei 50.—

JULES VERNE

**Arhipelagul
în flăcări**

Lei 50.—

T. D. SPERANTIA

Chițibuș cel Drăguț

Lei 50.—

Valbura Andreescu

Mai multă bunățate

Lei 50.—

PREȚUL LEI 60.—